

FruitVeB Bulletin

zöldség gyümölcs ágazati jelentés

Tartalomjegyzék

Köszöntők	5
Bevezetés – ágazati körkép	7
Termelői szerveződések a zöldség-gyümölcs ágazatban	19
Klimatikus adottságok, az éghajlatunk változása az elmúlt évtizedekben	23
Gyümölcsstermesztés	33
• Alma	34
• Körte	38
• Meggy	40
• Cseresznye	43
• Kajsziarack	45
• Őszibarack, nektarin	47
• Szilva	50
• Dió	52
• Szamóca	54
• Bodza	56
• Egyéb bogyósok	57
Szeder	
Ribiszke	
Egres	
Málna	
Zöldségstermesztés	63
• Csemegekukorica	64
• Zöldborsó	68
• Zöldbab	70
• Görögdinnye	72
• Sárgadinnye	74
• Káposztafélék	76
Fejeskáposzta	
Kelkáposzta	
Kínai kel	
Karalábé	
Karfiol és brokkoli	
• Paradicsom	84
• Paprika	88
• Uborka	92
• Vöröshagyma	96
• Fokhagyma	98
• Sárgarépa	100
• Gyökéretrezselyem	102
• Cékla	104
• Spárga	106
• Torma	108
• Saláta	110
Gombafélék	115
Feldolgozóipar	119
• Léipar	120
• Húzóipar	121
• Konzervipar	122
Közreműködő tag TÉSZeink	131

Összeállította

Dr. Apáti Ferenc elnök
Dr. Tóth-Kurmai Viktória gazdasági elemző
Kelemen Péter ügyvezető igazgató
Varga István alelnök – szántóföldi zöldségtermesztés
Gubacsi Zoltán alelnök – hajtított zöldségtermesztés
Dr. Takács Ferenc alelnök – gyümölcssteresztés
Sebesta Péter alelnök – feldolgozóipar
Nagypéter Sándor alelnök - TЭСZ-ek
Fodor Zoltán NAK - igazgató
Dr. Sidlovits Diána NAK - kertészeti csoportvezető
Dr. Mártonffy Béla NAK - kertészeti osztály elnök
Dr. Kozak Anita Andrea NAK, kertészeti szakértő
Kovács Attila Viktor HungaroMet, agrometeorológus

Szerkesztő:

Dr. Tóth-Kurmai Viktória gazdasági elemző

Kiadja:

FruitVeB Magyar Zöldség-Gyümölcs Szakmaközi Szervezet
 1119 Budapest, Mohai út 38.

Együttműködő partner:

Nemzeti Agrárgazdasági Kamara

Szakmai partnerek:

Agrárminisztérium
AKI Agrárközgazdasági Intézet Nonprofit Kft.
HungaroMet Magyar Meteorológiai Szolgáltató Nonprofit ZRt.
Debreceni Egyetem
Magyar Hűtő- és Konzervipari Szövetség
ÉKASZ

Közreműködők

Ágoston Béla
 Apostol Tamás
 Badenszki László
 Balog-Vig László
 Baráth Lajos
 Becsey Zoltán
 Benedek Sándor
 Boros László
 Bráj Róbert
 Christian Gamsjäger
 Cziráki Imre
 Cseke Zoltán
 Csengő Miklós
 Dr. Csihon Ádám
 Csizmadi Imre
 Csizmadia György
 Dorcsinecz Balázs
 Krivdáné Dr. Dorogi Dóra

Erdélyi Sándor
 Faragó László
 Feczák Tamás
 Ficsór Béla
 Földesi István
 Fülöp Gábor
 Fülöp Gáborné
 Gulyás János
 Gyuris Mihály
 Jancsik Péter
 Juhos Csaba
 Kálmán András
 Kicska Tibor
 Kiss Gábor
 Kovács János
 Ledó Ferenc
 Lehoczky István
 Mihályi Botond

Nemes-Nagyné Vas Andrea
 Papp József
 Pethő András
 Roszik Attila
 Roszik Tamás
 Dr. Sipos Marianna
 Schmidt Szilárd
 Szabó Béla
 Szabó József
 Szabó Péter
 Széll István
 Szőke-Kis Zoltán
 Tamás Gábor
 Tóth László
 Tömösváry Máté
 Turu Sándor
 Veress Zsolt
 Versegi Viktor

Köszönettel tartozunk mindenkinek, aki véleményével, tapasztalatával,
 meglátásaival és idejével hozzájárult a kiadvány elkészüléséhez.

Nagyon köszönjük!

NEMZETI
 AGRÁRGAZDASÁGI
 KAMARA

Köszöntők

Tisztelt Gazdálkodók!

A zöldség-gyümölcs ágazat a hazai kertészet, illetve agrárium meghatározó ágazata. A jelentős értéktermelésén túlmenően élőkommunikációjánál fogva fontos munkahelyteremtő, és a társadalom meghatározó rétege számára szezonális munkalehetőséget biztosít. Az erősen exportorientált feldolgozóipara révén nagy jelentősége van a magyar élelmiszergazdaság külkereskedelmi teljesítményének javításában, de legalább ugyanennyire fontos, hogy közben egészséges friss és feldolgozott élelmiszerekkel látja el a hazai piacokat.

A mezőgazdasági termelés és élelmiszer-előállítás komoly kihívásokkal néz szembe. A klímaváltozás okán meg kell küzdenünk az egyre több szélsőséget hordozó időjárási körülményekkel, és ezáltal a növekvő termelési kockázatokkal; helyt kell állni az egyre erősebbé váló piaci versenyben; tudnunk kell kompenzálni a munkaerőhiány okozta nehézségeket; mindeközben meg kell oldanunk a generációváltás problémáit. A jövő kihívásaira csak a termelés hatékonyságának és a termésbiztonság fokozásával, illetve az ágazati szervezethez való csatlakozással lehet válaszolni. A Közös Agrárpolitika Stratégiai Terv keretében nyújtott támogatások kiváló lehetőséget kínálnak az élelmiszergazdaság valamennyi szereplője számára a technológiai korszerűsítésre és a versenyképesség fokozására.

A fejlesztési lehetőségek és tartalékok feltárásához időnként számot kell vetnünk az ágazat múltbeli fejlődési tendenciáival, valamint erősségeivel és gyengeségeivel. Ehhez nyújt értékes hozzájárulást ez a kiadvány. Forgassa mindenki haszonnal, okulva és tanulva a múlt tapasztalataiból!

*Dr. Nagy István
agrárminiszter*

Tisztelt Olvasó!

A FruitVeB Magyar Zöldség-Gyümölcs Szakmaközi Szervezet és Termék Tanács, valamint a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara együttműködésében készült zöldség-gyümölcs ágazati bulletint tartja a kezében, melyet ajánlunk termelőknek, feldolgozóknak, kereskedőknek, TÉSZ-eknek, háttérpári cégeknek, szakpolitikai döntéshozóknak, tudományos és kutatási szférában dolgozóknak, illetve az ágazat közvetett szereplőinek egyaránt. Célunk az volt, hogy egy átfogó kiadvány formájában áttekinthessük a zöldség-gyümölcs termelés és a hozzá kapcsolódó feldolgozóipar

elmúlt tíz évét: az ágazat fejlődési tendenciáit, a legfontosabb termelési és külkereskedelmi statisztikákat, a jövőbeni versenyelőnyeket, valamint fejlődési lehetőségeket és korlátokat. Minden egyes szakágazat bemutatása meghatározó ágazati szereplők véleményén alapszik. Törekedtünk az ágazati történések életszerű bemutatására. E rendhagyónak is nevezhető kiadványunkat követően minden évben megjelenünk ágazati bulletinnel, melyben az előző év ágazati és piaci folyamatait vesszük számba.

Tisztelettel köszönjük a kiadvány elkészítésében részt vevő közreműködők és szakmai partnereink segítségét, illetve támogatását!

Bízunk benne, hogy az ágazat minden szereplője számára hasznos lesz kiadványunk, és az ebben foglaltak nem csak szakmai feltöltődést, hanem a szakmai és az üzleti döntésekbe is beépíthető ismeretanyagot jelentenek.

*Dr. Apáti Ferenc
elnök, FruitVeB*

*Györfly Balázs
elnök, NAK*

Bevezetés – ágazati körkép

A zöldség-gyümölcs ágazat helyzete, termelési volumene és színvonala

A zöldségeket és gyümölcsöket mintegy 80–80 ezer hektár területen termesztjük Magyarországon, nagyon hosszú távon nézve csökkenő területi tendencia mellett. Az elmúlt években a gyümölcsstermesztésben 100–120 milliárd Ft, a zöldségtermesztésben 200–250 milliárd Ft termelési érték keletkezett az elsődleges termelés szintjén.

A hazai gyümölcsstermő terület az utóbbi évtizedben 80 ezer hektár körül stagnál, a termés mennyiség pedig az évi 600–700 ezer tonna körül jelentős kilengéseket mutatva 500–1 200 ezer tonna között szóródik. Kritikusnak tekinthető a termésmennyiségek évek közötti nagyon hektikus változása. A jelentős terméskiesések okai döntően az időjárási károk, amelyek ellen nagyjából védetlenek vagyunk. A legrosszabb években (2020, 2022) az 500 ezer tonnát is alig haladta meg a gyümölcsstermesztés (ilyenkor a beállt piacainkat sem tudjuk kiszolgálni, piacokat veszítünk), míg a „legjobb” években (2014, 2018) 1,0 millió tonna fölött alakult (ilyen években a termés kb. 20%-a eladhatatlan, mert nincs rá

beállt piacunk). A termésbiztonság gyenge vagy alacsony, ami jelentős akadálya új piacok építésének, illetve a meglévők megtartásának, hiszen stabil piacot csak stabil áruval lehet teremteni. A termelési potenciálunk az elmúlt évtizedben folyamatosan romlott az ültetvények elöregedése, és közel sem kielégítő megújulása miatt.

A hazai szabadföldi zöldségtermő terület az utóbbi évtizedben 80 ezer hektár körül stagnált, némi hullámvás mellett: 2015–2020 között növekedésnek indult, majd 2020 után újra visszaesés következett be. Mintegy 3 000 hektárt tesz ki a hajtattott (fóliás és üvegházi) technológiai felület (2 000–2 500 hektár fizikai felület), mely csökkenő tendenciát mutat. A zöldségtermő felület közel 2/3-át a csemegekukorica (30–35 ezer ha) és a zöldborsó (18–22 ezer ha) adja. A szabadföldi termőterületek az utóbbi évtizedben stabilak, a hajtattott termesztés viszont 50%-ára zsugorodott. A szabadföldi zöldség – egy-egy extrém évjáráttól eltekintve – stabilan 1,3–1,5 millió tonna termést produkált az utóbbi években, a hajtattott kultúrák pedig a jelentős területi csökkenés ellenére – emelkedő termelési színvonal mellett – stabilan 350 ezer tonna körüli mennyiséget produkálnak.

A hazai gyümölcsstermesztés termelési volumene nem mutatott érdemi növekedést az elmúlt másfél évtizedben, sőt folyamatosan zuhan. Az ágazatnak jó indikátora, hogy a hazai klimatikus adottságokat legkevésbé toleráló, illetve legnagyobb szaktudás-, tőke- és munkaerő-igényű fajok termelése esett vissza leginkább. A málna, a szeder, a fekete ribiszke és a köszméte termesztése gyakorlatilag megszűnt, de nagyon jelentős (50%-ot meghaladó) visszaesést szenvedett el az alma, körte és az őszibarack is, mely utóbbiak az EU legjelentősebb gyümölcskultúrái. Növekedés mindössze a dió, a

bodza, valamint a szamóca, a cseresznye és a kajszói esetében tapasztalható. Előbbi kettő a relatíve extenzív jellege, alacsony tőke- és munkaerő-igénye miatt (amivel helytelenül sokan használják pusztán támogatások „leszívására”), utóbbi három pedig alapvetően jó piaci pozícióinak és jövedelmezőségének köszönheti előrelépését, bár a munkaerőhiány és az időjárási káresemények az utóbbi néhány évben ezekben is egyre inkább gátolják a fejlődést. Az összes többi gyümölcsfaj termelési volumene stagnál vagy enyhén csökkent. A termelési színvonalunk az elmúlt két évtizedben érdemben nem változott, ami komoly hatékonysági problémákat vet fel: a kor elvárásaihoz relativizálva az 1980-as évek színvonalát sem érjük el. Az ágazat gyenge termelési színvonalát nem csak a fajlagos hozamokon keresztül tapasztaljuk: a hazai ültetvények 70–75%-a öntözetlen, hatékony fagyvédelemtől mindössze néhány

Termékek	Termőterület (hektár)									
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Alma	26 069	26 700	26 135	26 080	24 928	24 701	24 689	24 122	23 178	21 511
Körte	2 482	2 460	2 381	2 390	2 263	2 181	2 178	2 113	2 094	1 852
Cseresznye	2 680	2 710	2 624	2 801	2 761	2 787	2 898	2 894	2 857	2 667
Meggy	15 320	15 200	13 743	14 096	14 088	14 211	14 342	14 222	13 940	12 985
Kajszi	3 988	3 930	5 025	5 169	5 347	5 442	5 777	5 711	5 628	5 285
Őszibarack és nektarin	4 096	3 980	3 799	3 726	3 535	3 315	3 175	3 108	3 016	2 744
Szilva	7 750	7 650	6 819	6 649	6 501	6 444	6 551	6 441	6 297	6 007
Szamóca	724	786	742	761	762	697	637	550	547	635
Málna	432	365	312	229	187	217	163	171	125	101
Szeder	256	212	169	118	108	66	47	44	35	29
Egres	147	92	67	28	24	15	12	12	6	6
Ribiszke	1 370	1 180	1 444	1 387	1 338	1 257	1 226	1 181	1 122	898
Dió	5 870	6 120	5 928	6 491	6 925	7 130	8 321	8 372	8 363	9 251
Termesztett bodza	4 560	4 780	5 163	6 020	6 519	6 493	6 451	6 211	5 739	6 095
Egyéb gyümölcsféle	3 540	3 490	4 360	5 590	6 304	6 001	6 277	6 195	6 150	7 846
Gyümölcs összesen	79 284	79 655	78 710	81 534	81 590	80 957	82 744	81 347	79 097	77 912

Görögdinnye	5 650	6 000	4 653	5 600	4 829	4 387	4 787	3 830	3 210	2 587
Sárgadinnye	560	515	458	478	466	431	450	438	482	351
Torma	1 300	1 410	1 332	1 468	1 178	1 106	1 318	1 423	1 267	1 194
Spárga	1 200	1 230	1 569	1 648	1 629	1 616	1 570	1 418	1 335	1 281
Vöröshagyma	2 350	2 250	1 819	1 963	1 738	1 470	1 704	1 591	1 574	1 394
Fokhagyma	1 200	1 150	1 076	915	974	1 169	941	797	796	778
Csemegekukorica	30 786	30 309	32 381	36 408	36 623	37 319	36 970	38 195	37 288	34 074
Zöldborsó	14 890	17 300	23 422	23 784	21 946	20 299	19 165	19 878	19 868	17 973
Sárgarépa	1 140	1 180	1 234	1 475	1 292	1 252	1 537	1 512	1 725	1 299
Cékla	290	350	266	227	233	216	261	239	230	343
Gyökérpetrezselyem	1 680	1 850	1 556	1 731	1 478	1 150	1 591	1 409	1 392	1 168
Gumós zeller	295	310	282	278	254	217	210	450	210	186
Fűszerpaprika	1 784	2 141	2 556	2 055	1 879	1 781	1 710	1 556	1 531	1 140
Konzervuborka	560	550	535	512	520	453	398	292	213	168
Szántóföldi paradicsom	438	850	1 239	1 042	1 634	1 676	1 576	1 533	1 622	1 417
Szántóföldi paprika	1 100	1 080	970	831	657	640	637	589	798	1 062
Zöldbab	1 508	1 288	1 389	1 295	1 310	1 414	1 071	1 330	1 014	895
Salátafélék	398	405	363	489	471	447	488	495	499	495
Karfiol és brokkoli	760	680	451	920	1 062	998	733	752	723	760
Fejeskáposzta	2 520	2 200	1 698	1 854	2 987	2 077	2 167	2 161	1 914	1 982
Kínai kel	126	140	137	132	104	97	78	74	71	71
Kelkáposzta	490	410	288	596	684	646	635	625	678	510
Egyéb zöldségféle			4 982	5 855	6 285	4 040	4 808	5 547	4 942	4 901
Szabadföldi zöldségek összesen	71 025	73 598	84 654	91 554	90 234	84 901	84 805	86 134	83 381	76 029

Hajtatott kínai kel	54	60	59	56	45	42	34	32	30	31
Hajtatott saláta	133	135	121	163	157	149	163	165	166	165
Hajtatott fejes káposzta	280	230	218	223	218	207	198	175	172	150
Hajtatott paradicsom	414	420	380	388	393	365	360	352	312	324
Hajtatott paprika	1 530	1 550	1 554	1 478	1 453	1 428	1 395	1 280	1 098	1 114
Hajtatott uborka	98	92	68	63	78	81	95	98	102	115
Egyéb hajtatott zöldségféle	276	290	232	251	223	231	242	198	232	212
Hajtatott zöldségek összesen	2 785	2 777	2 632	2 622	2 567	2 503	2 486	2 300	2 113	2 111

Termesztett csiperkegomba	7.2	7.4	7.5	7.2	7.1	7.0	6.9	7.0	7.0	7.0
Termesztett laskagomba	8.5	8.5	8.6	8.5	8.5	8.5	8.3	8.7	8.6	8.5
Egyéb termesztett gomba	1.0	1.1	1.1	1.1	1.1	1.1	1.1	1.2	1.2	1.1
Termesztett gombafélék összesen	16.7	17.0	17.2	16.8	16.7	16.6	16.3	16.8	16.7	16.6

Termékek	Termésmennyiség (ezer tonna)									
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Alma	585.0	820.0	469.5	498.2	529.0	723.8	403.0	358.2	470.0	280.0
Körte	36.0	40.0	35.7	32.0	36.3	31.0	28.7	16.0	24.2	15.0
Cseresznye	15.0	18.0	15.7	18.5	15.4	16.9	10.8	5.5	5.5	12.2
Meggy	70.5	89.0	72.9	75.0	72.3	84.0	56.3	59.5	62.2	67.0
Kajszi	23.0	34.0	19.6	29.8	34.2	7.7	37.2	6.1	7.6	24.3
Őszibarack és nektarin	40.0	48.0	38.0	35.8	40.3	22.1	38.6	15.0	8.7	27.5
Szilva	60.0	78.0	61.4	55.9	57.0	76.8	65.1	24.0	43.0	60.0
Szamóca	7.5	10.0	8.9	7.8	5.8	6.9	5.1	6.5	5.7	7.2
Málna	1.3	1.2	1.1	0.9	1.0	1.2	0.8	1.0	1.0	0.9
Szeder	2.0	2.0	1.5	0.9	1.2	0.6	0.7	0.9	0.8	0.3
Egres	1.0	0.6	0.5	0.2	0.4	0.2	0.3	0.3	0.2	0.1
Ribiszke	7.0	8.8	8.7	8.0	8.3	7.8	7.2	7.0	7.0	5.6
Dió	7.8	9.4	8.9	9.1	9.0	12.1	12.5	8.0	7.4	9.1
Termesztett bodza	11.0	15.0	15.5	19.3	20.1	21.3	22.0	16.0	17.0	18.3
Egyéb gyümölcsféle	23.0	29.0	42.1	44.5	35.8	51.0	29.3	14.8	29.8	9.1
Gyümölcs összesen	890.1	1203.0	799.9	835.9	866.1	1063.4	717.6	538.8	690.1	536.6

Görögdinnye	218.0	245.0	195.4	205.8	212.0	158.0	194.0	144.0	131.0	126.0
Sárgadinnye	16.8	17.0	14.7	15.8	17.5	9.9	11.1	11.0	12.9	10.2
Torma	11.0	13.5	13.3	16.6	12.0	9.9	11.0	12.1	12.0	10.2
Spárga	3.8	4.1	5.5	6.3	6.5	6.3	4.9	4.3	4.4	4.3
Vöröshagyma	62.0	64.0	54.6	65.0	65.0	43.8	57.8	65.2	61.7	70.2
Fokhagyma	7.8	8.0	7.5	6.6	7.0	8.2	7.5	6.8	7.0	7.0
Csemegekukorica	497.4	466.7	479.0	502.3	517.8	515.1	483.5	511.4	472.2	393.4
Zöldborsó	78.0	72.3	117.1	137.9	128.0	72.4	92.8	102.3	94.3	84.3
Sárgarépa	50.4	56.7	61.7	70.8	68.0	56.4	54.8	58.6	68.3	54.0
Cékla	11.0	13.4	10.6	9.3	11.5	9.1	12.6	12.1	11.5	29.4
Gyökérpetrezselyem	46.3	53.6	46.7	53.7	52.0	31.7	49.8	44.8	43.2	39.0
Gumós zeller	13.5	15.0	12.7	12.2	13.6	10.1	10.7	21.3	10.1	10.5
Fűszerpaprika	12.0	26.3	20.0	21.4	19.8	18.0	17.8	16.7	13.4	9.8
Konzervuborka	13.0	14.2	13.4	13.9	12.5	9.7	10.9	7.9	6.4	6.0
Szántóföldi paradicsom	32.7	68.3	91.9	79.2	111.6	107.5	112.0	104.5	101.0	86.0
Szántóföldi paprika	34.0	38.0	28.6	27.9	32.0	29.2	18.2	16.4	19.5	26.5
Zöldbab	11.8	9.9	10.7	11.1	11.0	11.3	8.0	10.6	9.1	6.4
Salátafélék	26.3	29.3	25.4	34.2	32.9	30.1	27.8	28.9	28.1	27.8
Karfiol és brokkoli	12.2	12.2	8.1	17.5	19.0	19.9	19.5	19.1	19.6	19.0
Fejeskáposzta	45.4	46.2	42.5	49.1	52.0	37.8	48.9	43.6	45.2	47.5
Kínai kel	5.6	6.7	6.2	5.8	4.8	4.5	3.6	3.5	3.5	3.6
Kelkáposzta	9.8	9.9	7.2	15.5	18.2	16.7	16.2	16.4	17.9	13.4
Egyéb zöldségféle	51.2	226.4	147.4	166.9	93.8	45.7	109.3	136.5	162.0	91.0
Szabadföldi zöldségek összesen	1269.9	1516.7	1420.1	1544.7	1518.5	1261.2	1382.6	1398.1	1353.2	1175.3

Hajtatott kínai kel	2.4	2.9	2.6	2.5	2.1	1.9	1.5	1.5	1.5	1.5
Hajtatott saláta	8.8	9.8	8.5	11.4	11.0	10.0	9.3	9.6	9.4	9.3
Hajtatott fejes káposzta	12.5	13.4	12.0	11.7	11.5	10.8	10.2	9.2	9.3	8.5
Hajtatott paradicsom	100.0	112.0	111.9	128.8	131.8	132.9	139.0	135.0	124.0	125.0
Hajtatott paprika	155.0	164.0	170.9	172.9	165.0	160.3	154.0	138.0	134.0	138.5
Hajtatott uborka	20.0	23.5	17.0	16.5	15.8	16.1	18.8	19.1	20.5	33.0
Egyéb hajtatott zöldségféle	15.0	17.2	13.9	14.6	15.0	14.8	15.0	12.1	14.6	13.7
Hajtatott zöldségek összesen	313.7	342.7	336.9	358.4	352.1	346.8	347.8	324.5	313.3	329.5

Termesztett csiperkegomba	24.8	27.5	27.0	27.4	25.9	23.2	24.1	20.8	20.7	19.3
Termesztett laskagomba	2.5	2.8	2.6	2.7	2.9	2.8	2.7	3.4	3.3	3.0
Egyéb termesztett gomba	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.3	0.3	0.3	0.3
Termesztett gombafélék összesen	27.5	30.5	29.8	30.3	29.0	26.2	27.1	24.5	24.3	22.6

Forrás: FruitVeB-NAK

ezer hektáron, jégvédelemről mintegy 4–5 ezer hektáron beszélhetünk. A hazai 80 000 hektáros ültetvényfelület 40–50%-a korszerűtlen, potenciálisan versenyképtelen, 25–30%-a jelenleg nem eléggé hatékony, de fejleszthető, míg a maradék 25–30%-a – mely néhány száz termelő vállalkozást jelent – tekinthető igazán professzionális, versenyképes felületnek.

A hazai zöldségtermesztés szintén jelentős területi és mennyiségi visszaesést szenvedett el az EU-csatlakozás óta, bár az utóbbi néhány évben újra javulnak az ágazati mutatók. Stagnálni vagy növekedni csak a kisebb szakágazatok (spárga, cékla, ipari paradicsom) vagy a kevésbé tőke- és munkaerő-igényes ágazatok (csemegekukorica, zöldborsó, zöldbab) voltak képesek, mely utóbbiak szaktudás-igénye is mérsékeltebb olyan tekintetben, hogy kisebb a természetstechnológiai kockázat mértéke. A tőke-, munkaerő- és tudásintenzív szabadföldi és hajtított kultúrák területe viszont 30–60%-kal esett vissza, a szakágazatok többsége pedig néhány száz vagy 1–2 ezer hektáros ágazattá zsugorodott. A zöldségágazat relatív termelési színvonala – az előrehaladottabb piaci letisztulásnál fogva – jóval kedvezőbb, mint a gyümölcsstermesztésé, de a külföldi versenytársak színvonalához viszonyítva még mindig van lemaradásunk. Fontos összefüggés, hogy az utóbbi időszakban azon fajok

mennyiségi visszaesése a legnagyobb hazánkban, amelyeknél magas a technológiai elmaradottság mértéke a versenytársakkal szemben, vagyis a visszaesés egyik fő oka, hogy nem tudjuk felvenni a versenyt a termelés színvonalában a hatékonyabban termelő külföldi versenytársakkal.

A fentiekben leírt folyamatok mint belső környezeti adottságaink arra utalnak, hogy a zöldség-gyümölcs ágazatban a három fő termelési erőforrásból (szaktudás, tőke, munkaerő) egyik sem áll kielégítő mértékben rendelkezésre, ezért a tőke-, munkaerő- és szaktudás-igényes kultúrák nem

tudnak fejlődni. Ráadásul a természeti tényezők (klimatikus adottságok, időjárás) is a számunkra kedvezőtlen irányba fordultak, amit bizonyos kultúrák nem vagy kifejezetten nehezen viselnek el. Az ágazat jelentős problémái közé tartozik a gazdatársadalom előregedése és a generációváltás, melynek – sok gazdaságban tapasztalható – megoldatlansága szintén a fejlesztések megvalósítása, vagyis a fejlődés ellen hat.

Termékek	Termésátlag (t/ha)									
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Alma	22.4	30.7	18.0	19.1	21.2	29.3	16.3	14.8	20.3	13.0
Körte	14.5	16.3	15.0	13.4	16.0	14.2	13.2	7.6	11.6	8.1
Cseresznye	5.6	6.6	6.0	6.6	5.6	6.1	3.7	1.9	1.9	4.6
Meggy	4.6	5.9	5.3	5.3	5.1	5.9	3.9	4.2	4.5	5.2
Kajszi	5.8	8.7	3.9	5.8	6.4	1.4	6.4	1.1	1.3	4.6
Őszibarack és nektarin	9.8	12.1	10.0	9.6	11.4	6.7	12.2	4.8	2.9	10.0
Szilva	7.7	10.2	9.0	8.4	8.8	11.9	9.9	3.7	6.8	10.0
Szamóca	10.4	12.7	12.0	10.3	7.6	9.9	8.0	11.8	10.4	11.3
Málna	3.0	3.3	3.5	3.8	5.3	5.5	4.9	5.8	8.0	8.9
Szeder	7.8	9.4	9.0	7.9	11.1	9.1	14.9	20.5	22.9	10.3
Egres	6.8	6.5	7.0	6.8	16.7	10.1	25.0	25.0	33.3	16.7
Ribiszke	5.1	7.5	6.0	5.8	6.2	6.2	5.9	5.9	6.2	6.2
Dió	1.3	1.5	1.5	1.4	1.3	1.7	1.5	1.0	0.9	1.0
Termesztett bodza	2.4	3.1	3.0	3.2	3.1	3.3	3.4	2.6	3.0	3.0
Görögdinnye	38.6	40.8	42.0	36.8	43.9	36.0	40.5	37.6	40.8	48.7
Sárgadinnye	30.0	33.0	32.0	33.0	37.6	22.9	24.7	25.1	26.8	29.1
Torma	8.5	9.6	10.0	11.3	10.2	8.9	8.3	8.5	8.6	8.5
Spárga	3.2	3.3	3.5	3.8	4.0	3.9	3.1	3.0	3.3	3.4
Vöröshagyma	26.4	28.4	30.0	33.1	37.4	29.8	33.9	41.0	39.2	50.4
Fokhagyma	6.5	7.0	7.0	7.2	7.2	7.0	8.0	8.5	8.8	9.0
Csemegekukorica	16.2	15.4	14.8	13.8	14.1	13.8	13.1	13.4	12.7	11.5
Zöldborsó	5.2	4.2	5.0	5.8	5.8	3.6	4.8	5.1	4.7	4.7
Sárgarépa	44.2	48.1	50.0	48.0	52.6	45.1	35.7	38.8	39.6	41.6
Cékla	37.9	38.3	40.0	41.0	49.4	42.2	48.3	50.6	50.0	85.7
Gyökéretrezselyem	27.6	29.0	30.0	31.0	35.2	27.6	31.3	31.8	31.0	33.4
Gumós zeller	45.8	48.4	45.0	44.0	53.5	46.6	51.0	47.3	48.1	56.5
Fűszerpaprika	6.7	12.3	7.8	10.4	10.5	10.1	10.4	10.8	8.7	8.6
Konzervuborka	23.2	25.8	25.0	27.1	24.0	21.4	27.4	27.1	30.0	35.7
Szántóföldi paradicsom	74.7	80.4	74.2	76.0	68.3	64.1	71.1	68.2	62.3	60.7
Szántóföldi paprika	30.9	35.2	29.5	33.6	48.7	45.6	28.6	27.8	24.4	25.0
Zöldbab	7.8	7.7	7.7	8.6	8.4	8.0	7.5	8.0	9.0	7.1
Salátafélék	66.0	72.2	70.0	70.0	69.7	67.3	56.9	58.3	56.4	56.1
Karfiol és brokkoli	16.1	17.9	18.0	19.0	17.9	19.9	26.6	25.4	27.1	25.0
Fejeskáposzta	18.0	21.0	25.0	26.5	17.4	18.2	22.6	20.2	23.6	24.0
Kínai kel	44.4	48.0	45.0	44.0	46.3	46.0	45.5	47.2	49.5	50.0
Kelkáposzta	20.0	24.1	25.0	26.0	26.6	25.9	25.5	26.2	26.4	26.3
Hajtatott kínai kel	44.4	48.0	45.0	44.0	46.3	46.0	45.5	47.2	49.5	50.0
Hajtatott saláta	66.0	72.2	70.0	70.0	69.7	67.3	56.9	58.3	56.4	56.1
Hajtatott fejes káposzta	44.6	58.3	55.0	52.5	52.8	52.2	51.5	52.6	54.1	56.7
Hajtatott paradicsom	241.5	266.7	294.5	332.0	335.4	364.1	386.1	383.5	397.4	385.8
Hajtatott paprika	101.3	105.8	110.0	117.0	113.6	112.3	110.4	107.8	122.0	124.3
Hajtatott uborka	204.1	255.4	250.0	262.0	202.6	198.8	197.9	194.9	201.0	287.0
Termesztett csiperkegomba	3444.4	3716.2	3600.0	3805.6	3637.6	3300.1	3492.8	2979.9	2978.4	2745.4
Termesztett laskagomba	294.1	329.4	302.3	317.6	341.2	329.4	325.3	393.1	385.5	354.2
Egyéb termesztett gomba	200.0	181.8	181.8	181.8	181.8	181.8	272.7	250.0	250.0	272.7

Az ágazat külső környezete – főbb kihívások

A szükséges fejlesztési irányokat alapvetően nem az ágazat szereplői választják meg, hanem a gazdasági és természeti környezet mint külső környezeti tényezők „jelölik ki”, melyek közül a legnagyobb jelentőséggel a következő elemek bírnak:

- Az európai versenytársak és a vevők mint közvetlen versenykörnyezetünk erőteljes versenyre kényszerítenek: a jó minőséget a lehető legalacsonyabb alacsony áron kell piacra vinni. Az európai piacon domináns, koncentráló vevői oldal (áruházláncok) igénye, hogy nagy és egységes áralapokkal rendelkezünk, amivel homogén minőségben, megbízhatóan és a lehető leghosszabb szezonban, legszélesebb termékpalettával, illetve lehetőleg alacsony árakon kiszolgálható a piac. A versenytársak is általában jelentős árversenyre kényszerítenek, különösen a túlkínálattal jellemezhető időszakokban. A zöldség-gyümölcs fogyasztás tízéves távlatban növekedett, de 2022-től kezdve – az erősen inflációs környezetben – újra csökkent.
- A munkaerő-ellátottság mennyiségét és minőségét tekintve sem megfelelő. A hazai és európai munkaerő-helyzet valószínűsíthetően a jövőben sem javul.
- A klíma, illetve az időjárás az utóbbi egy-másfél évtizedben kedvezőtlen irányba fordult. Egyre gyakoribbak és intenzívebbek a tavaszi fagyok, a jég- és viharkárok, az extrém csapadékviszonyok (aszály, extrém sok csapadék), a szélsőséges fényviszonyok (hosszan tartó borult idő vs. erős nap- és UV-sugárzás) és a szokatlan hőmérsékleti viszonyok (pl. enyhe tél, hűvös június). Az időjárás hosszú távú alakulása nem kiszámítható, de vélhetően nem fog a kedvező irányba mozdulni, és uralkodó marad a szélsőséges események egyre gyakoribb előfordulása.
- A teljesség igénye nélkül a közeli jövő jelentősebb kihívásai közé tartozik még a növényvédőszer hatóanyagok tömeges kivonása (miközben új kártevők és kórokozók jelennek meg, viszont hiányoznak az alternatív megoldások), az ezzel ellentétesen folyamatosan szigorodó élelmiszerbiztonsági előírások, a természeti erőforrások kimerülése, a talajok degradációja és a talajuntság, valamint az energiaellátás közelmúltban kiéleződött bizonytalanságai.

Megnevezés	Zöldség-gyümölcs fogyasztási tendencia (kg/fő/év)						
	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Citrusfélék	6,2	7,2	7,7	7,9	8,1	7,8	8,2
Banán	4,3	5,3	5,6	6,2	7,3	7,4	8,0
Alma	11,6	11,4	10,5	11,3	11,7	12,5	9,8
Körte	1,1	2,2	1,2	1,7	2,1	1,7	1,5
Őszibarack	2,3	3,0	2,7	3,2	3,3	4,8	2,6
Sárgabarack	0,5	0,8	0,9	1,3	0,8	1,0	0,4
Cseresznye	0,4	0,6	0,6	0,7	0,4	0,6	0,4
Meggy	0,9	1,2	0,9	0,9	0,8	0,5	0,5
Szilva	1,0	1,3	1,2	1,3	1,7	1,7	1,0
Földieper, málna, ribizli	0,7	0,9	1,1	1,2	1,1	1,3	0,4
Szőlő	1,7	1,7	2,0	2,0	2,6	2,9	2,5
Sárgadinnye	0,7	0,8	0,7	0,8	0,9	0,8	0,8
Görögdinnye	4,2	6,4	6,3	7,0	7,3	6,8	6,3
Egyéb gyümölcs	0,8	0,9	1,1	1,2	1,2	1,1	1,1
Dió, mák, mogyoró, mandula, magvak	1,3	1,5	1,4	1,5	1,5	1,5	1,4
Gyümölcskészítmények	0,1	0,6	0,6	0,8	0,9	0,9	1,6
Gyümölcs összesen	37,8	45,8	44,7	48,8	51,9	53,5	46,6

Leveles, száraz zöldségek	2,9	2,3	2,1	1,5	1,8	1,9	2,0
Káposztafélék	5,7	5,1	5,0	6,1	5,9	5,1	5,5
Uborka	3,0	3,2	3,2	2,6	3,8	3,4	2,9
Paradicsom	4,5	6,4	6,1	5,6	7,6	6,5	7,1
Zöldpaprika	4,6	5,3	4,8	4,3	5,4	5,0	5,5
Zöldbab	0,9	0,6	0,6	0,5	0,5	0,4	0,3
Zöldborsó	0,9	0,8	0,5	0,6	0,3	0,4	0,5
Szárazhüvelyesek	1,0	0,9	0,8	0,9	0,9	0,6	0,7
Gomba	0,7	0,9	0,9	1,0	0,9	0,9	1,0
Sárgarépa, petrezselyemgyökér	7,1	7,1	7,2	7,5	6,6	6,1	7,6
Vöröshagyma	7,3	8,8	8,6	9,3	8,4	6,9	9,1
Egyéb friss zöldség	2,8	3,5	4,2	4,4	4,0	3,8	4,3
Tartósított zöldség, zöldségkészítmények	6,5	7,4	7,8	8,1	11,1	12,0	13,6
Burgonya	29,2	30,3	28,9	29,4	26,7	23,0	27,3
Zöldség és burgonya összesen	77,2	82,6	80,7	81,8	83,8	76,1	87,6
Gyümölcslevek, liter	13,0	12,4	12,4	12,5	13,0	12,7	15,7

Forrás: KSH

Az eddig körülírt ágazati folyamatok most már látható és mérhető következménye a hazai élelmezésbiztonság szempontjából, hogy a hazai zöldség-gyümölcs önellátottságunk az elmúlt tíz évben folyamatosan csökkent: a legtöbb ágazat esetében egyre kevésbé vagyunk képesek saját, belföldi piacainkat is ellátni, vagyis az importfüggőségünk és kiszolgáltatottságunk egyre növekszik. Ezzel párhuzamosan az export folyamatosan csökken, így a külkereskedelmi egyenleg romlik. Ezt a folyamatot mihamarabb meg kell állítani, mielőtt az ágazat elveszítené azt a kritikus méretét, ami a piacon maradás feltétele.

Gyümölcsfajok	Önellátottság									
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Alma	96%	98%	90%	95%	96%	98%	90%	93%	94%	76%
Körte	97%	95%	94%	92%	94%	95%	88%	73%	79%	64%
Cseresznye	87%	87%	90%	94%	77%	88%	81%	65%	63%	89%
Meggy	96%	100%	99%	98%	95%	99%	92%	96%	99%	99%
Kajszi	97%	97%	94%	95%	94%	81%	95%	74%	78%	94%
Őszibarack és nektarin	90%	89%	81%	77%	78%	68%	72%	61%	44%	70%
Szilva	99%	99%	99%	98%	96%	99%	97%	93%	97%	97%
Szamóca	73%	77%	78%	70%	66%	69%	57%	64%	59%	63%
Málna	94%	94%	93%	88%	79%	77%	64%	72%	75%	70%
Szeder	96%	91%	96%	96%	93%	80%	85%	81%	86%	77%
Egres és ribiszke	95%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Dió	99%	100%	99%	100%	100%	100%	100%	100%	99%	99%

Zöldségfajok	Önellátottság									
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Görögdinnye	94%	96%	90%	89%	88%	86%	88%	81%	77%	83%
Sárgadinnye	94%	95%	88%	89%	92%	82%	83%	82%	84%	86%
Torma	91%	94%	93%	96%	86%	78%	90%	91%	98%	97%
Spárga	98%	97%	99%	97%	98%	98%	91%	93%	95%	96%
Vöröshagyma	88%	87%	79%	79%	78%	67%	76%	75%	76%	80%
Fokhagyma	91%	91%	89%	81%	87%	89%	86%	74%	74%	73%
Karfiol és brokkoli	71%	65%	45%	62%	63%	71%	65%	64%	65%	63%
Csemegekukorica	100%	100%	100%	100%	100%	99%	100%	100%	97%	95%
Zöldborsó	99%	99%	98%	99%	98%	98%	99%	99%	98%	96%
Gumós zeller	86%	83%	81%	80%	85%	74%	77%	82%	75%	78%
Sárgarépa	87%	88%	89%	91%	88%	86%	87%	88%	90%	87%
Cékla és gyökérpetrezselyem	95%	95%	92%	90%	89%	83%	88%	86%	88%	90%
Fejeskáposzta és karalábé	94%	96%	91%	92%	94%	93%	93%	93%	88%	91%
Kelkáposzta	64%	67%	30%	69%	81%	82%	76%	79%	68%	68%
Kínai kel	65%	66%	63%	39%	32%	39%	23%	26%	21%	27%
Zöldbab	98%	99%	98%	98%	99%	99%	99%	99%	99%	93%
Kígyóborka	59%	57%	50%	50%	50%	50%	45%	26%	18%	52%
Konzervuborka	88%	86%	55%	83%	76%	84%	86%	61%	58%	67%
Saláta	48%	44%	25%	37%	38%	28%	23%	28%	26%	24%
Paradicsom	91%	93%	94%	94%	95%	94%	95%	94%	91%	91%
Paprika	94%	95%	94%	95%	95%	94%	92%	90%	89%	92%

Forrás: Fruitweb, Eurostat

Termékek	Export mennyiség (tonna)									
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Alma	41 769	28 993	32 364	16 570	39 105	32 712	26 728	14 272	14 304	21 566
Körte	1 983	518	655	202	341	139	143	361	103	844
Cseresznye	2 896	3 267	2 386	1 990	6 072	643	2 177	1 947	2 219	1 791
Meggy	20 647	22 654	22 826	20 679	26 705	19 068	10 322	11 123	10 187	9 703
Kajszi	4 860	3 488	2 332	3 488	4 196	1 168	3 196	1 006	1 121	1 843
Őszibarack és nektarin	80	141	47	194	45	97	731	684	312	1 283
Szilva	11 705	11 617	8 872	12 425	11 171	7 647	7 293	1 578	3 468	3 668
Szamóca	200	145	25	37	21	10	74	37	93	207
Málna	41	21	3	6	2	1	3	1	2	1
Szeder	3	2	1	1	1	1	2	1	-	-
Egres és ribiszke	37	60	116	53	3	-	0	1	1	1
Dió	1 831	2 241	2 563	1 542	2 684	1 256	1 380	453	478	666
Egyéb gyümölcsféle	17 200	18 634	23 725	16 256	27 155	19 075	18 310	17 461	11 347	11 430
Gyümölcs összesen	103 252	91 783	95 917	73 442	117 500	81 817	70 359	48 924	43 635	53 003

Görögdinnye	69 325	66 638	81 123	91 728	89 301	58 931	39 817	32 435	33 009	27 550
Sárgadinnye	103	18	23	156	237	244	481	249	293	359
Torma	9 540	8 770	10 565	10 151	10 582	8 853	9 843	10 587	10 895	9 051
Spárga	2 653	3 146	2 649	2 772	3 357	2 933	2 751	2 287	2 411	1 885
Vöröshagyma	2 060	1 774	1 246	2 251	3 005	2 293	379	619	463	623
Fokhagyma	350	370	800	649	408	498	475	654	692	413
Karfiol és brokkoli	592	703	452	243	159	60	138	504	365	226
Csemegekukorica	4 331	1 859	5 712	4 674	5 163	5 083	3 413	2 745	2 116	2 171
Zöldborsó	707	711	1 866	812	3 007	1 320	876	600	1 686	3 288
Gumós zeller	1 528	1 850	1 199	978	1 098	1 555	1 275	2 192	852	2 019
Sárgarépa	1 220	1 226	998	1 501	2 185	3 508	1 559	3 026	2 266	3 998
Cékla és gyökérpetrezselyem	940	1 511	2 064	2 896	2 293	2 358	2 028	1 617	1 094	1 025
Fejeskáposzta és karalábé	3 644	4 983	4 962	4 219	2 611	1 932	2 076	1 673	2 458	2 675
Kelkáposzta	3 644	4 983	4 962	4 219	2 611	1 932	2 076	1 673	2 458	2 675
Kínai kel	4 004	5 507	4 049	4 629	4 322	3 327	3 034	2 530	3 197	2 993
Zöldbab	309	166	109	185	380	53	7	13	11	9
Kígyóuborka	7 276	6 732	3 279	3 253	3 668	2 614	3 432	10 071	13 745	8 582
Konzervuborka	3 355	3 693	10 353	9 986	6 827	4 564	1 996	2 881	2 426	1 891
Paradicsom	1 952	2 003	1 860	2 577	3 676	2 471	6 398	7 027	10 572	12 955
Paprika	27 402	27 231	29 471	27 128	29 903	23 289	22 508	19 523	24 037	20 048
Egyéb zöldségféle	2 950	3 098	4 098	7 329	7 866	8 436	8 108	7 969	6 352	8 235
Zöldség összesen	147 884	146 972	171 839	182 337	182 662	136 253	112 670	110 873	121 396	112 672

Termesztett gombafélék összesen	8 012	8 607	9 260	9 342	9 257	5 575	7 064	8 058	9 238	7 922
--	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Forrás: EUROSTAT

Termékek	Import mennyiség (tonna)									
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Alma	22 204	12 721	48 626	27 370	22 102	11 111	42 420	27 289	27 669	80 024
Körte	1 000	2 277	2 432	2 900	2 320	1 548	3 926	5 820	6 329	8 051
Cseresznye	1 774	2 161	1 407	1 108	2 746	2 223	2 063	1 954	1 938	1 235
Meggy	1 868	32	507	1 239	2 303	718	4 154	1 903	759	493
Kajszi	639	967	1 186	1 313	1 952	1 498	1 877	1 763	1 838	1 377
Őszibarack és nektarin	4 477	5 938	8 753	10 503	11 399	10 419	14 826	9 208	10 732	11 454
Szilva	583	890	685	1 106	1 805	949	1 566	1 595	1 404	1 566
Szamóca	2 660	2 970	2 557	3 329	2 929	3 085	3 725	3 569	3 974	4 138
Málna	78	72	76	121	269	350	458	389	341	391
Szeder	74	189	57	40	90	149	122	208	130	89
Egres és ribiszke	441	25	10	34	8	21	22	16	13	28
Dió	47	3	44	3	4	13	23	27	54	68
Egyéb gyümölcsféle	13 079	27 760	30 211	28 087	20 581	21 821	31 526	47 284	46 505	55 100
Gyümölcs összesen	48 921	56 007	96 550	77 153	68 509	53 903	106 708	101 025	101 686	164 015

Görögdinnye	9 719	8 111	12 663	14 154	16 907	16 352	21 655	25 910	29 977	20 350
Sárgadinnye	996	935	2 074	1 867	1 444	2 119	2 105	2 371	2 453	1 579
Torma	146	327	208	273	227	296	126	155	27	36
Spárga	25	34	36	100	77	58	213	154	115	102
Vöröshagyma	8 459	9 159	14 208	16 705	17 263	20 765	18 408	21 605	19 329	16 910
Fokhagyma	702	737	867	1 408	1 026	965	1 174	2 111	2 273	2 481
Karfiol és brokkoli	4 734	6 327	9 358	10 785	10 863	8 299	10 306	10 472	10 159	10 950
Csemegekukorica	1 016	1 779	1 191	418	233	4 291	52	109	13 849	20 511
Zöldborsó	707	711	1 866	812	3 007	1 320	876	600	1 686	3 288
Gumós zeller	1 897	2 661	2 738	2 802	2 228	2 944	2 771	4 262	3 089	2 449
Sárgarépa	7 107	7 643	7 317	6 808	8 767	8 492	7 905	7 750	7 162	7 430
Cékla és gyökérpetrezselyem	2 959	3 296	4 860	6 566	7 457	7 876	7 931	8 775	7 104	7 872
Fejeskáposzta és karalábé	3 398	2 409	5 130	5 047	3 595	3 260	4 406	3 915	7 134	5 046
Kelkáposzta	3 398	2 409	5 130	5 047	3 595	3 260	4 406	3 915	7 134	5 046
Kínai kel	2 193	2 115	2 790	5 735	5 585	4 710	6 768	7 133	6 705	5 573
Zöldbab	216	91	237	233	120	132	68	113	137	452
Kígyóborka	8 957	12 426	13 580	13 067	12 088	13 404	18 489	26 367	30 800	22 278
Konzervuborka	1 345	1 689	2 448	782	1 836	984	1 491	3 155	2 935	2 066
Paradicsom	12 744	12 525	13 386	13 779	13 058	14 355	14 235	15 782	20 405	18 425
Paprika	11 008	8 580	11 668	9 928	9 345	11 029	13 247	15 500	16 141	12 162
Egyéb zöldségféle	9 675	15 013	13 337	18 497	15 678	22 017	26 893	31 481	30 040	32 134
Zöldség összesen	91 402	98 977	125 092	134 812	134 399	146 928	163 524	191 632	218 656	197 140

Termesztett gombafélék összesen	453	350	536	692	532	831	1 515	2 663	3 062	2 394
--	------------	------------	------------	------------	------------	------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Forrás: EUROSTAT

A kihívások sorát növeli, hogy a termelés költségei – az input anyagok és az energia árának drasztikus emelkedése, valamint a munkabérek folyamatos növekedése miatt – ágazattól függően 50–80%-kal emelkedtek 2020 és 2022 között. A beruházások is jelentősen drágultak ugyanezen időszakban: a beruházási költségek 1,5–2,0-szeresükre növekedtek. A rekordmagas hazai, illetve az európai infláció miatt viszont a zöldség-gyümölcs kereslet 10–20%-kal mérséklődött, ami által egy volumenében csökkenő piacon kellene növekedést elérni.

Az ágazat szükséges fejlesztési irányai

Mindezen tényezők – lényegében tőlünk függetlenül – kijelölik azt az utat, amely irányba fejleszteniünk kell:

- Hatékony termelés: professzionális, intenzív, magas technológiai színvonal, amelyben kihozzuk a növényből a genetikai maximumához közelítő termést (magas fajlagos hozamok, kiváló minőség, alacsony önköltség). Ennek részei az intenzív termelési módok és művelési rendszerek, az automatizálás, a gépesítés, a digitalizáció és a precíziós technológiák.
- Termésbiztonság, vagyis az időjárási károk elleni védelem (öntözés, esővédelem fagyvédelem, jégvédő, üvegházi és fóliás termesztés). Fontos hangsúlyozni, hogy a zöldség-gyümölcs ágazatban a termésbiztonság és hatékonyság alapja az öntözés.
- Nagy és egységes árualapok melletti szervezett értékesítés. Ennek feltételei a homogén termelési/termelői színvonalon nyugvó homogén érdek (érdekközösség), a gazdálkodói szemlélet (együttműködési hajlam) jelentős fejlődése, a posztharvest kapacitások rendelkezésre állása, illetve a szürkegazdaságot nem erősítő adózási környezet (különös tekintettel az ÁFA-csökkentésre).
- A környezet- és természetvédelemmel, illetve a természeti erőforrások kimerülésével összefüggő kihívásokra a következőkkel adhatunk válaszokat: biológiai növényvédelem; növényvédelmi prognozások, modellezések és monitoringozás; az anyag- és energia-felhasználás csökkentése, racionalizálása; regeneratív mezőgazdaság, megújuló energia használata (napenergia, termálenergia, stb.)

A nagy termésbiztonságú termelés alapja a hatékonyságnak és a szervezett értékesítésnek is, és maga után vonja az intenzív, magas fajlagos terméshozamokat produkáló intenzív termelési, művelési rendszereket is. Az időjárási károk elleni védelem ugyanis csak nagyon drága, magas beruházási költségű technológiákkal lehetséges (pl. jégvédő vagy fagyvédelem egy ültetvényre, avagy üvegházi zöldségtermesztés termálvíz-fűtéssel), amelyeket csak a magas hozamokban rejlő magas profitokkal van esély kitermelni. Ez azonban egyben azt is jelenti, hogy a piac által gyakran elvárt alacsony ár (olcsó termék), illetve a piac szervezett és biztonságos ellátása szinte egymásnak ellentmondó fogalmak: biztonságosan termelni csak tökeigényes, „drága” technológiákban lehet.

Összegezve megállapítható, hogy a gazdasági, piaci és természeti környezet a hatékony, nagy termésbiztonságú termelés és a szervezett értékesítés irányába kényszerítenek minket, ami egyidejűleg sok tőkét és professzionális szaktudást igényel, szakképzett munkaerő megléte mellett. Az extenzív, változékony termésbiztonságú termelés és elaprózott értékesítés nem lesz életképes. Márpedig egyelőre a termelés hatékonyságában, színvonalában is jelentős a lemaradásunk, a szervezettség pedig mindössze 20–25%-os szinten áll. Ugyanakkor szinte minden ágazatban megvannak azok a vállalkozások hazánkban is, amelyek európai léptékben is versenyképesek, vagyis a követendő példa rendelkezésre áll. A legtöbb ágazatban tapasztalható visszaesést nem elsősorban a külföldi versenytársaknak köszönhetjük, hanem belső gyengeségeinknek, beleértve a belső szabályozó környezetünket is. Az ágazat fejlődését csak a hatékonyság és a szervezettség jelentős növelésével mozdíthatjuk elő. A támogatásokat és más szabályozó elemeket ebbe az irányba kell koncentrálni, és a lehető legnagyobb mértékben redukálni kell a fejlődést visszahúzó, az adott – versenyképtelen – állapotot konzerváló közvetlen támogatási formákat.

Fentiekből eredően egyértelmű, hogy az ágazat fejlődéséhez az alapvető termelési erőforrások (szaktudás, tőke, munkaerő) ágazati szintű biztosítása szükséges:

- A hazai kutatási és szaktanácsadási háttér és infrastruktúra erőteljes fejlesztésével meg kell teremteni az ágazat szereplői számára a stabil, hazai szaktudás-bázist, mely korszerűen felszerelt kísérleti állomásokat feltételez. Ezekkel ma nem rendelkezünk, szinte minden élenjáró kertészeti vállalkozás külföldről hozza be a szaktudást.
- Hatékony pályázati rendszerekkel és kedvezményes kamatozású, „olcsó” hitelekkel biztosítani kell a fejlesztések tőkeigényét (különös tekintettel arra, hogy az ágazat termelési színvonala miatt nincs elegendő saját tőke a fejlesztésekhez, relatíve kicsi üzemméreteink miatt pedig általában rossz a hitelképességünk).
- A munkaerő-bázis növelésére néhány éves távlatban nincs esély. A munkaerőnek mint erőforrásnak azt a közgazdasági tulajdonságát kell kihasználnunk, hogy tőkével részben helyettesíthető. A munkaerő-problematika mérséklésében lehetőség csak az élőkommunka-hatékonyság növelésében, illetve az élőkommunka kiváltásában rejlik: a magas fokú gépesítés és automatizálás, az eleve hatékony munkavégzést lehetővé tevő intenzív termelési rendszerek, továbbá e tekintetben is fontos az időjárási károk elleni védelem, mert a mennyiségi vagy minőségi kárt szenvedett kultúrákban az élőkommunka hatékonysága is jelentősen romlik. Jelentős tartalék rejlik a harmadik országokból származó vendégmunkások alkalmazásában.

Közép távú ágazati kilátások

A jövőbeni fejlődés tekintetében kritikusabb helyzetben a gyümölcsstermesztés van, bár sok munka vár a zöldségtermesztőkre is. A gyümölcságazat jelenlegi helyzeténél fogva szinte elkerülhetetlen, hogy sok idős vagy korszerűtlen ültetvény ki fog esni a piacról, ami jelentheti akár azt is, hogy a következő néhány évben az ültetvényfelület harmada és a gyümölcsstermelő vállalkozások 30–50%-a eltűnik a piacról. Ezek a negatív ágazati folyamatok gyakorlatilag elkerülhetetlenek, a tőkeszegény és korszerűtlen gazdaságok esetében mára lényegében nem maradt megoldás. A zöldségstermesztésben sem áll meg a „piaci letisztulás”, bár ott jóval mérsékeltebb hatásokkal lehet számolni. Az – elkerülhetetlennek tűnő – és sajnálatosan negatív tendenciák mögött azonban ágazati szinten meg kell látnunk a lehetőséget is. A korszerűbb, fejlesztésre még képes vállalkozások most „beszállhatnak” a kieső vállalkozások kieső árualapja okozta piaci űrbe. Aki most fejleszt, az pár éven belül lépéselőnyben lesz. Fontos azonban, hogy korszerű és az időjárási hatások ellen a legszélesebb körben védett termelési rendszereket hozzunk létre, mert csak ezek képesek biztonságos és hatékony termelésre, mellyel elkerülhetők a folyamatos termésveszteségek, ami a termelői kedv fenntartásának is fontos feltétele. Az ágazat szempontjából létkérdés, hogy a megszűnő vállalkozások miatt keletkező piaci űrt a magyar termelők tölthessék be, és ne külföldi importárunk kelljen pótolni azt.

és sajnálatosan negatív tendenciák mögött azonban ágazati szinten meg kell látnunk a lehetőséget is. A korszerűbb, fejlesztésre még képes vállalkozások most „beszállhatnak” a kieső vállalkozások kieső árualapja okozta piaci űrbe. Aki most fejleszt, az pár éven belül lépéselőnyben lesz. Fontos azonban, hogy korszerű és az időjárási hatások ellen a legszélesebb körben védett termelési rendszereket hozzunk létre, mert csak ezek képesek biztonságos és hatékony termelésre, mellyel elkerülhetők a folyamatos termésveszteségek, ami a termelői kedv fenntartásának is fontos feltétele. Az ágazat szempontjából létkérdés, hogy a megszűnő vállalkozások miatt keletkező piaci űrt a magyar termelők tölthessék be, és ne külföldi importárunk kelljen pótolni azt.

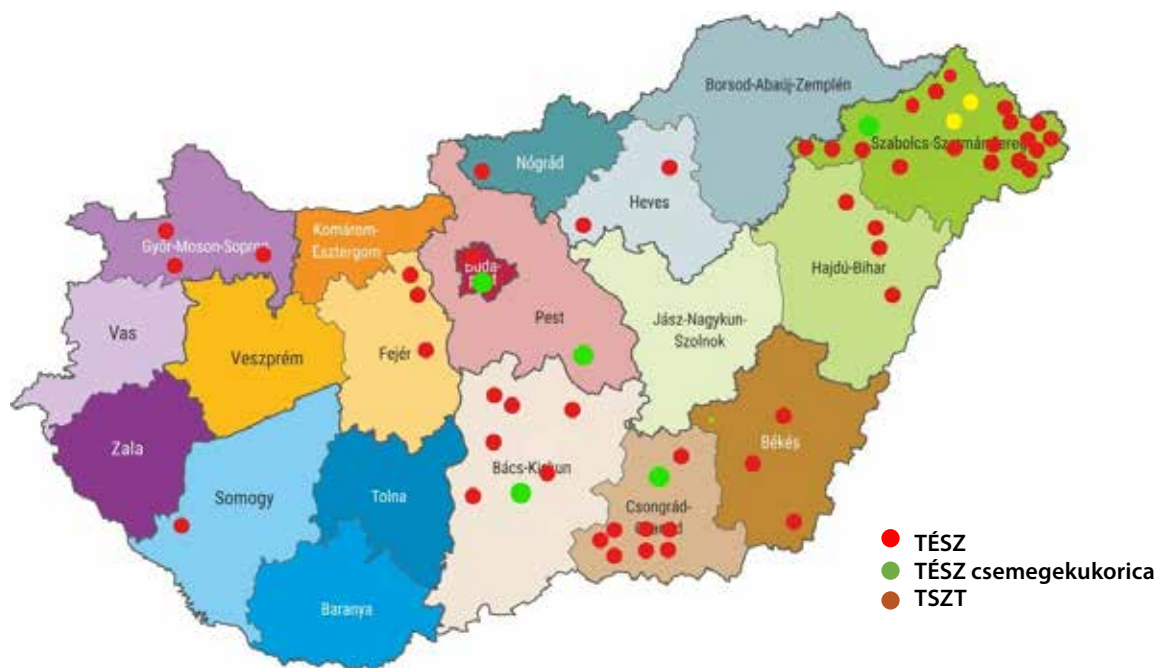
Termelői szerveződések a zöldség-gyümölcs ágazatban

A termelői szervezetek szerepe a Közös Agrárpolitikában

Az EU a termelői szervezeteket (TÉSZ-eket) a piacszervezés és az érdekvédelem fő eszközeként látja. Ennek megfelelően ezen szervezeteken keresztül, pontosabban operatív programjaik finanszírozása által támogatja a zöldség-gyümölcs termelőket. A termelői szervezetek jelenlegi működésére, illetve a Közös Agrárpolitika elkövetkező időszakára vonatkozóan az Európai Bizottság egyértelművé tette, hogy a minél erősebb és hatékonyabb termelői integrációban látja a jövőt. A termelői szervezeteket a piacszabályozás és érdekvédelem hatékony eszközeinek tekinti, amelyek egyben az innováció és a technológiai fejlődés motorjai is. A jövőben a termelői szervezeteknek a korábbinál nagyobb mozgásterük lesz saját stratégiai pontok kijelölésére és intézkedéseik meghatározására, ugyanakkor több feladat és felelősség is hárul rájuk a környezet- és klímavédelem tekintetében.

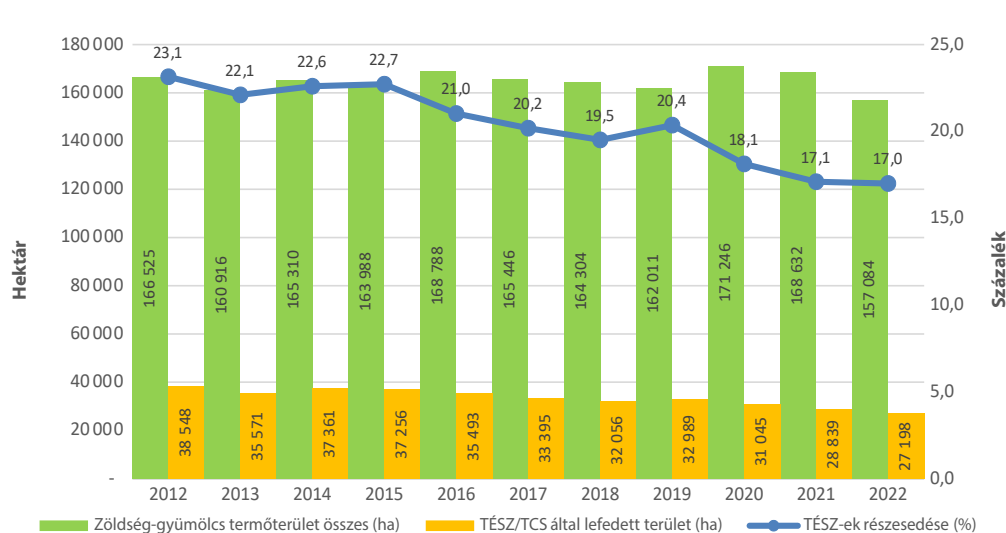
A hazai TÉSZ-ek helyzete és szerepe a zöldség gyümölcs ágazatban

A jelenleg elismert 51 TÉSZ működése elsősorban három megyében koncentrálódik. Összesen 20 termelői szerveződés Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében van, ezt követően Csongrád-Csanád vármegyében 8 db, Bács-Kiskun vármegyében pedig 6 db TÉSZ működik. Nyolc vármegyében, jellemzően a nyugati országrészen egyáltalán nem működik az Agrárminisztérium (AM) által elismert termelői szerveződés. A vármegyék TÉSZ-ek általi lefedettsége nagy vonalakban a fő zöldségtermesztő körzetekhez, illetve gyümölcsstermesztés tekintetében az almatermesztés központjához igazodik.

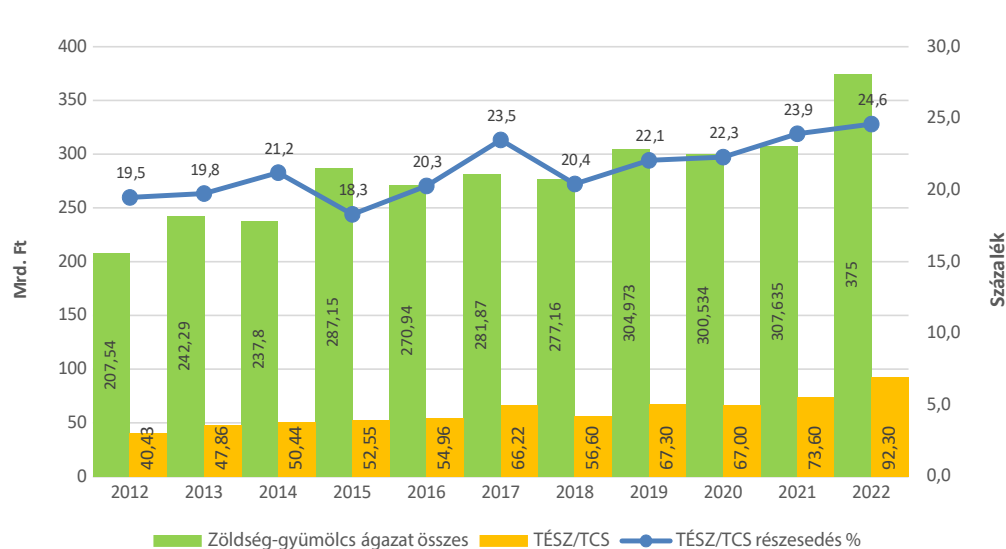
Forrás: AM, 2023

Míg az elmúlt tíz évben 5,6%-kal csökkent az összes zöldség-gyümölcs termőterület Magyarországon, addig a TÉSZ-ek az általuk koordinált termőterület 29,4%-át veszítették el ugyanebben az időszakban, így összesen 11 350 hektárral csökkent a TÉSZ-ekhez tartozó terület 2012–2022 között. 2022-ben 27 198 hektár tartozott a TÉSZ-ekhez, ezzel 17,1%-kal részesednek az összes zöldség-gyümölcs termőterületből.

Forrás: AM, 2023

A termelői szerveződések részesedése az ágazat összes kibocsátásából nem sokat változott, 20% körül mozgott 2012–2022 között. Mindössze az elmúlt két-három évben figyelhető meg némi bővülés, 2022-re már 24% volt a TÉSZ-ek részesedése az ágazat összes kibocsátásából.

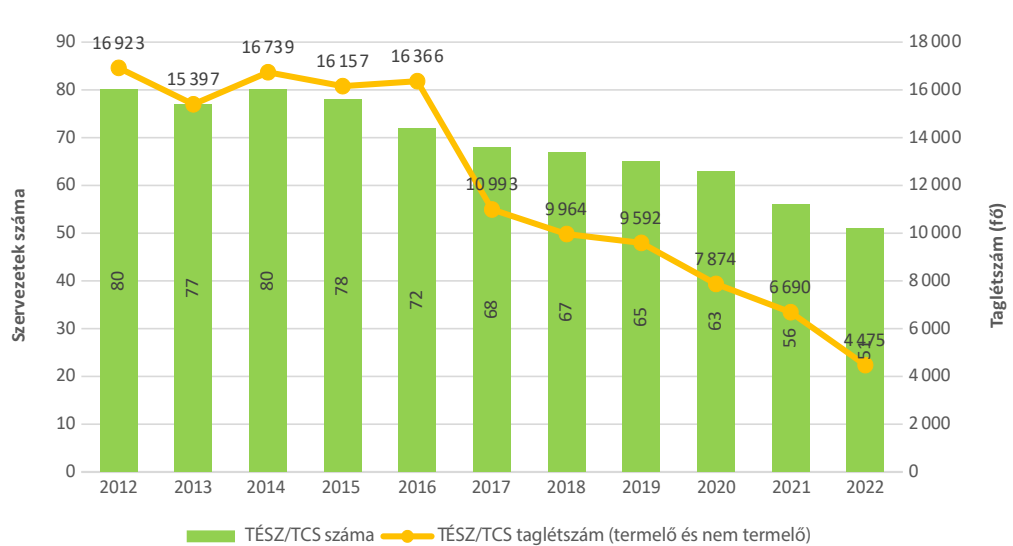

Forrás: AM, 2023

Az elmúlt tíz évben közel 30 TÉSZ szűnt meg vagy integrálódott más szervezetekbe. 2022-ben 51 elismert TÉSZ működött, ebből 33 szervezet rendelkezett operatív programmal.

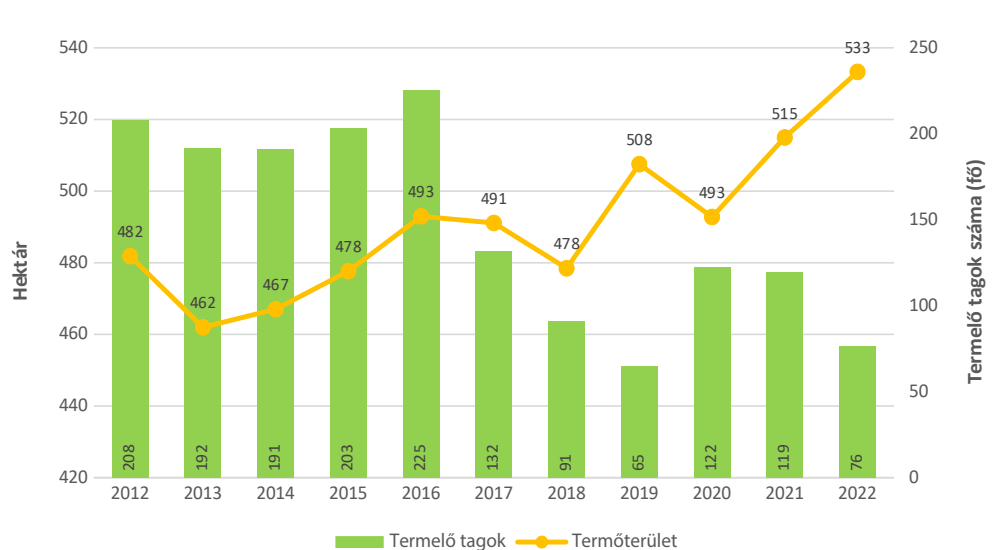
Tavaly összesen négy zöldség-gyümölcs termelő TÉSZ szűnt meg, ezzel párhuzamosan megalakult két csemegekukorica termelő és értékesítő szervezet Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében.

A termelői szerveződések taglétszáma alig változott 2012–2016 között, 16 ezer tag körül mozgott. 2017-ben a 30/2019 (VI. 25) AM rendelet módosítása következtében változott a „termelő tag” fogalma, ennek következtében egy termelő tagnak számít ugyanazon a földterületen mezőgazdasági tevékenységet folytató valamennyi személy. Erre a módosításra vezethető vissza a taglétszám erős csökkenése 2016–2017 között. A 2016-os év az új fogalom meghatározástól függetlenül is fordulópontot jelentett a taglétszám tekintetében, hiszen az elmúlt tíz évet vizsgálva ekkor vette kezdetét a taglétszám drasztikus csökkenése, amely során a TÉSZ-ek tagjaik közel háromnegyedét elvesztették. 2022-ben mindössze 4 475 regisztrált TÉSZ tagot tartottak nyilván, amelyből 582 nem termelő tagként volt nyilvántartva, így a termelő tagok száma 3 893 volt.

Forrás: AM, 2023

A 2016-os fordulópont az egyes TÉSZ-ek tekintetében is megfigyelhető: egy-egy szervezet hektikusan változó-csökkenő taglétszám mellett egyre nagyobb területet koordinál. 2017–2022 között 42%-kal csökkent a termelő tagok száma, míg az egy szervezetre jutó átlagos termőterület 9%-kal bővült. Ezzel 4 hektárról 7 hektárra emelkedett az egy termelőre jutó termőterület, amiről arra lehet következtetni, hogy elsősorban a kisebb területen gazdálkodók léptek ki a szervezetekből.

Forrás: AM, 2023

A TÉSZ-ek termékelőállítása és értékesítése

Mennyiség tekintetében a TÉSZ-ek kb. 50–50 százalékban értékesítettek frisspiaci termékeket, illetve a feldolgozóipari alapanyagot. A forgalmazott termékek értéke esetén a nettó árbevétel 75%-át a frisspiaci termékek tették ki. 2022-ben a TÉSZ-ek összesen 376 ezer tonna termést értékesítettek a frisspiaci termékként, illetve a feldolgozóipar felé, összesen 92 milliárd forint értékben.

Megnevezés	2018	2021	2022*
	67 TÉSZ/TCS**	54 TÉSZ	51 TÉSZ
Forgalmazott mennyiség összesen (t)	376 153	357 839	375 728
- friss piacra értékesített mennyiség (t)	155 915	185 759	177 255
- feldolgozó iparnak értékesített mennyiség (t)	220 238	172 080	198 473
Forgalmazott termékek értéke összesen (Mrd Ft)	46,9	73,6	92,3
- friss piaci FTÉ (milliárd Ft)	34,0	55,1	67,6
- feldolgozóipari FTÉ (milliárd Ft)	13,0	18,5	24,7

*A 2022-es adatok már tartalmazzák a csemegekukoricát is.

** Termelői csoport

Forrás: AM, 2022

A 2022-es adatok már tartalmazzák a 2022-ben létrehozott két csemegekukorica termelő és értékesítő TÉSZ kibocsátását is, így az előző évhez képest tapasztalható egyrészt az értékesítés elmozdulása a feldolgozóipar felé, másrészt – a termelői bázis erőteljes csökkenéséből adódóan – a frisspiaci értékesítés közel 10 ezer tonnás csökkenése. Mindezek ellenére a kibocsátás értéke a frisspiaci értékesítés esetében 12,5 milliárd forinttal nőtt, míg a feldolgozóiparnak értékesített termékek esetében 6,2 milliárd forinttal bővült 2021–2022 között.

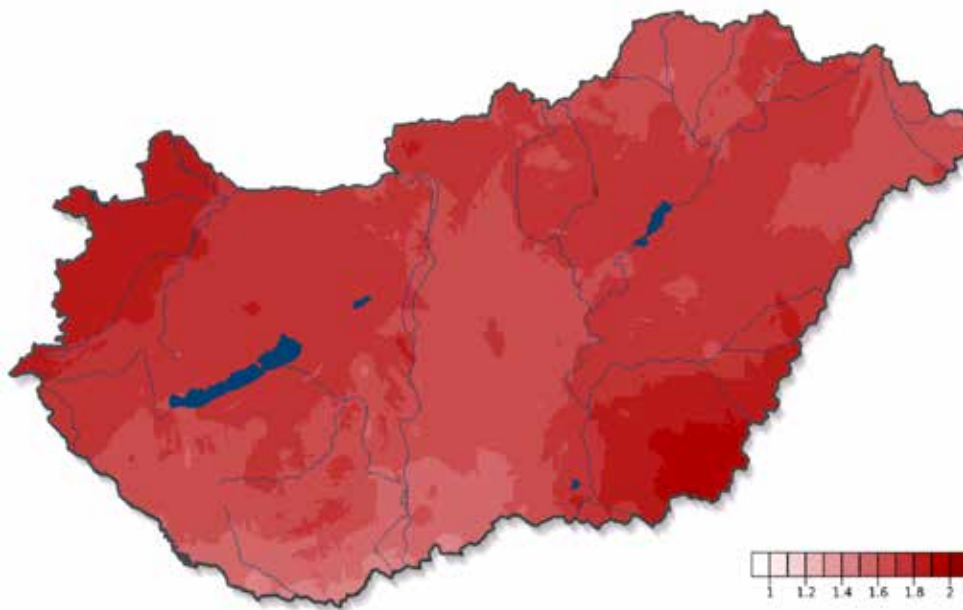
Klimatikus adottságok, az éghajlatunk változása az elmúlt évtizedekben

Hazánk időjárása igen nagy szélsőségeket képes mutatni, hatalmas különbségek lehetnek az egyes évjáratok között, melyek a zöldség- és gyümölcsstermesztésre is sokszor döntő hatást gyakorolnak. Ugyanakkor éghajlatunk is változik, ami hosszú távú, legalább 30 éves adatsorokon vizsgálható. Az alábbiakban a kertészeti ágazat szempontjából legfontosabb éghajlati tényezők hosszú távú változásait jellemezzük.

Hőmérséklet

Az éves középhőmérsékletek országsszerte növekedést mutatnak 1981 óta. Az ország nagy részén ez a növekedés 1,4 és 1,8 Celsius fok közé tehető, ennél nagyobb mértékű melegedés a délkeleti valamint az északnyugati országrészben figyelhető meg, míg a Dunántúl legdélebbi és az Alföld délnyugati tájain tapasztalható a legkisebb mértékű hőmérséklet-változás.

Éves közép-
hőmérsékletek
változása
1981–2020
(°C)

Az éves középhőmérséklet növekedése és az egyes évszakok melegedése az 1901–2020 közötti adatsorokon is megfigyelhető, de a változás 1981 óta gyorsult fel. Országos átlagban 1,72 Celsius fokkal nőtt az éves középhőmérséklet 1981 és 2020 között. Legnagyobb mértékben a nyár és a tél melegedett, a nyári középhőmérséklet emelkedése meghaladja a 2 fokot, de az ősz és a tavasz is szignifikáns melegedést mutat.

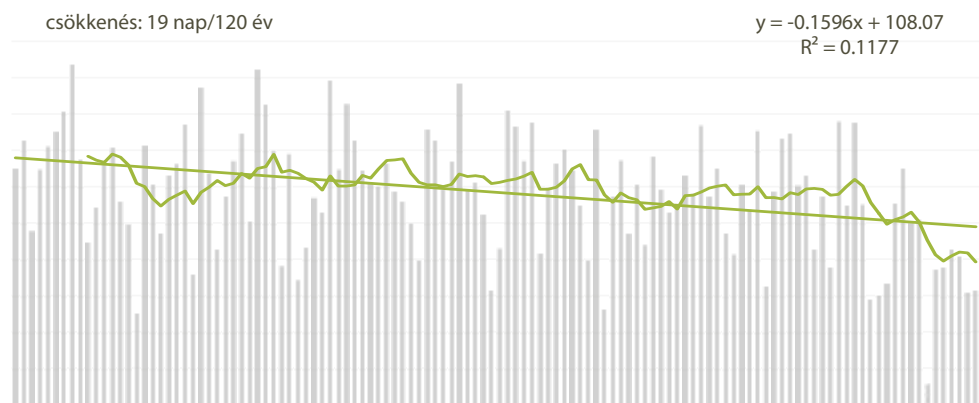
Az éves középhőmérsékletek változása 1901–2020 között

(országos átlagok, zárójelben a hazánkban előforduló legkisebb és legnagyobb értékek)

	Átlag 1991-2020 (°C)	Változás 1901-2020 (°C)	Változás 1981-2020 (°C)
Év	10,77	1,21 (0,85 - 1,57)	1,72 (1,20 - 2,24)
Tavaszi	11,15	1,18 (0,62 - 1,74)	1,36 (0,55 - 2,17)
Nyári	20,83	1,33 (0,85 - 1,80)	2,09 (1,39 - 2,78)
Őszi	10,71	0,99 (0,41 - 1,57)	1,45 (0,66 - 2,24)
Téli	0,37	1,16 (0,18 - 2,14)	1,89 (0,36 - 3,42)

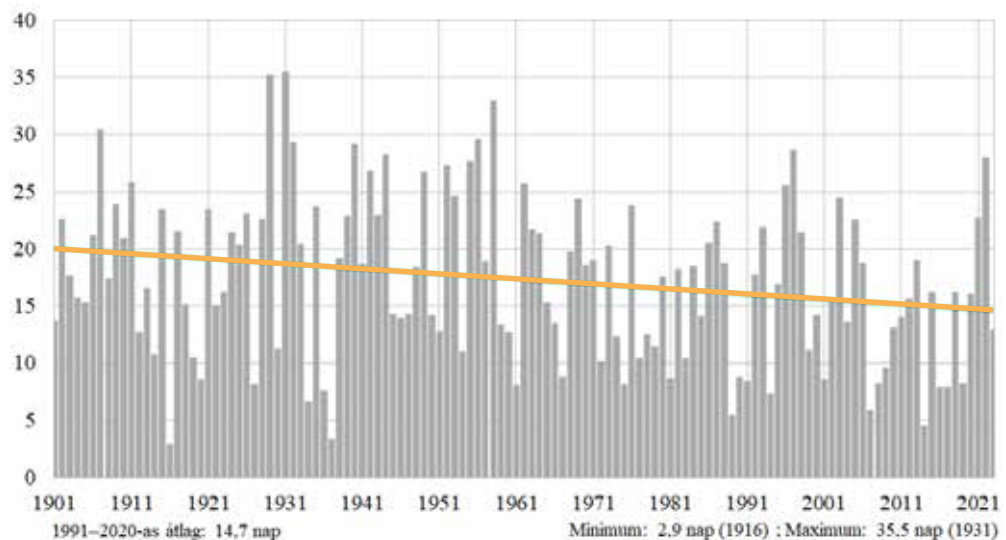
A fagyos napok száma, vagyis amikor a hőmérséklet 0 fok alá csökken, nagy változékonyságot mutat az egyes évek között. A '60-as évekig többször is előfordultak évek, mikor ez a szám a 120-at is meghaladta, vagyis három hónapnak megfelelő számú napon hűlt 0 fok alá a levegő. Az ezredfordulót követő húsz évben azonban a 110 napot is csak pár évben haladta meg a fagyos napok száma, ami 1901 óta egyértelmű, átlagosan 19 napos csökkenést mutat.

Fagyos napok (TN<0°C) számának országos átlaga

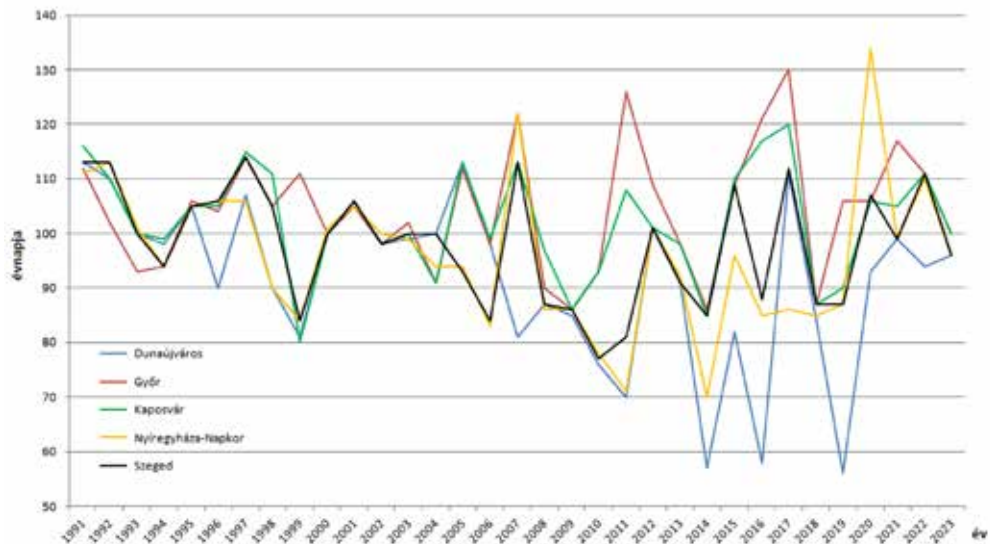
A tavasszal előforduló fagyos napok száma is csökkenést mutat 1901 óta, de ez a csökkenés kisebb mértékű, mint amit az év egészére, a téli és őszi időszakra is ki lehet mutatni.

Fagyos napok száma tavasszal – országos átlag
Trend 1901-től: –5,4 nap

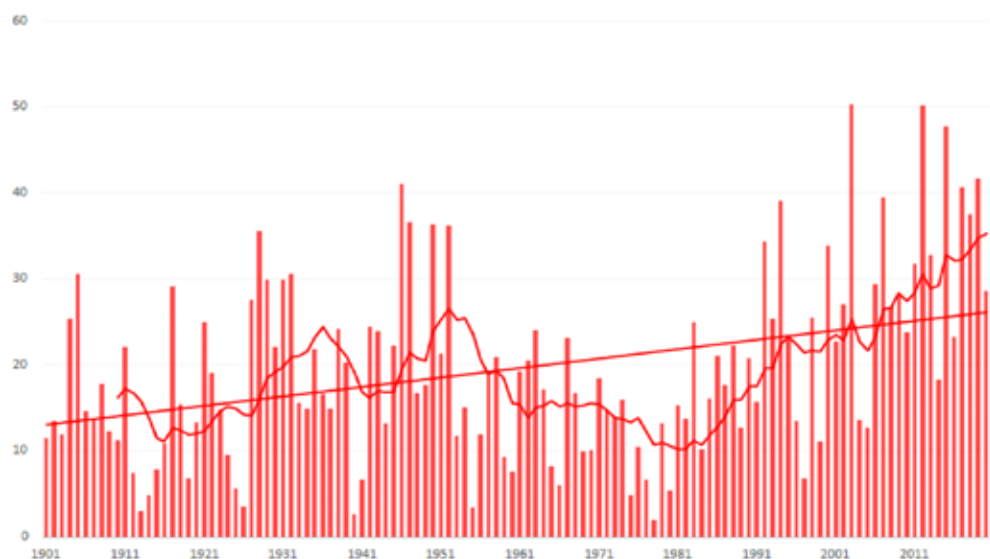
A tavasz során utoljára előforduló fagyos nap időpontját nem országos átlagban, hanem konkrét helyszínekre vizsgáltuk. A hat mérőállomáson jelentős változékonyságot mutat az utolsó tavaszi fagyos napja, ebben 1991-től számottevő trend nincs. Ez azt is jelenti, hogy míg az átlagos hőmérséklet emelkedik, és tél végén, a tavasz elején gyakran vannak meleg hullámok, amik egyre korábban meg tudják indítani a vegetáció fejlődését, addig a tavaszi hidegbetörések ugyanúgy előfordulnak áprilisban. Azaz a tavaszi kertészeti fagykár kockázata növekszik.

Az utolsó fagyos nap napja hat település térségére 1991. és 2023. között

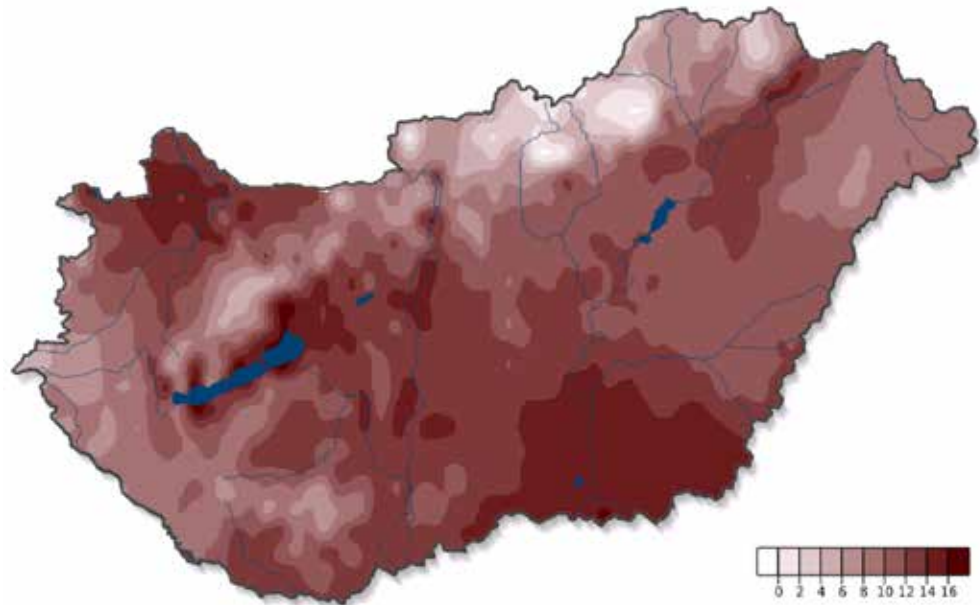
A hőségnapok száma, vagyis amikor a legmagasabb hőmérséklet eléri vagy meghaladja a 30 fokot, országos átlagban jelentős növekedést mutat 1901 és 2020 között. A múlt század '70-es éveinek végéig ez a szám jellemzően évi 20 nap alatt maradt, bár ebben az időszakban is voltak melegebb nyarak, amikor akár a 30-at is meghaladta a hőségnapok száma. Az elmúlt negyven évben azonban jellemzően 20 fölött alakult azon napok száma, amikor 30 fok fölé melegedett a levegő.

Hőségnapok (TX ≥ 30°C) számának országos átlaga

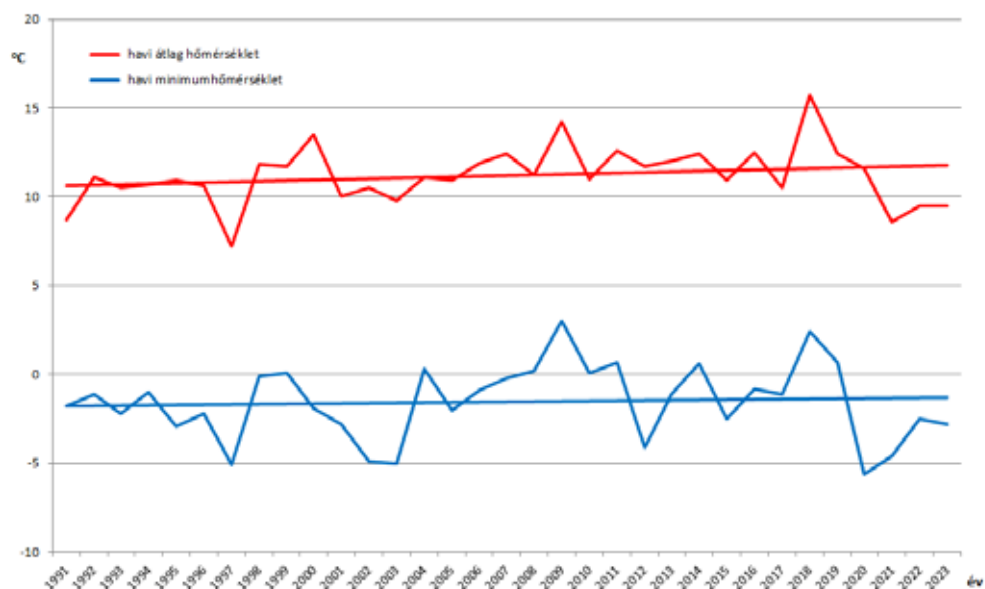
Hőhullámos napról akkor beszélünk, ha a napi középhőmérséklet legalább három napon keresztül eléri vagy meghaladja a 25 fokot. Az ilyen napok száma is egyértelmű növekedést mutat 1981 óta hazánkban, bár a növekedés mértéke az egyes tájegységek között elég eltérő lehet. Középhegységeink magasabb régióiban nem vagy csak nagyon ritkán fordul elő ilyen nap, ezeken a területeken a növekedés mértéke is csekély, ugyanakkor a Kisalföldön, a Balaton térségében és az Alföld déli tájain nagy területen a 16 napot is meghaladja a hőhullámos napok elmúlt 40 év során tapasztalt növekedése.

Hőhullámos
napok
változása
1981–2020
(nap)

A hazai zöldség- és gyümölcsstermesztés szempontjából az április hőmérséklete, illetve az áprilisi minimum hőmérsékletek kiemelten fontosak. Lineáris trenddel vizsgálva országos átlagban mindkét paraméter növekedést mutat az 1991 és 2023 között készült idősoron azzal együtt is, hogy az elmúlt néhány évben mind az áprilisi középhőmérséklet, mind pedig az áprilisi minimum hőmérséklet alacsonyabb volt, mint a megelőző évtizedben bármikor.

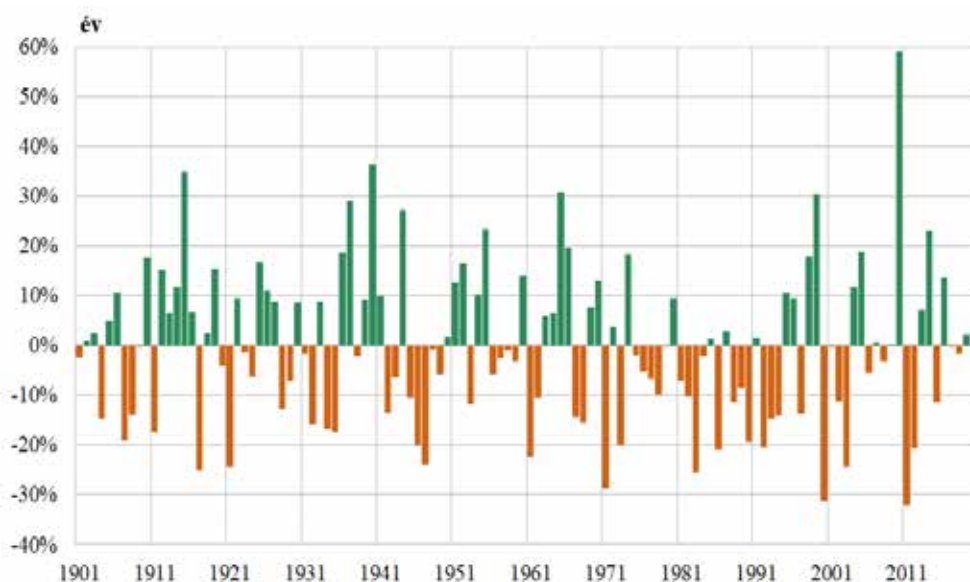
Az áprilisi havi
átlaghőmérsék-
let és havi mi-
nimumhőmér-
séglet országos
átlaga 1991. és
2023. között

Csapadék

A csapadék térben és időben rendkívül változékony eleme az időjárásnak. A hőmérséklethez hasonló, egyértelmű, az egész országra vonatkozó változás itt nem mutatható ki az elmúlt 120, 40 vagy akár 30 évre vonatkozóan. A grafikon az 1991 és 2020 közötti 30 év átlagához képest mutatja az egyes évek csapadékösszegének eltérését országos átlagban 1901 és 2020 között. Az egyes évek változékonysága szembeutnő, előfordulnak a sokéves átlagnál 20%-ot meghaladó mértékben csapadékosabb és szárazabb évek egyaránt.

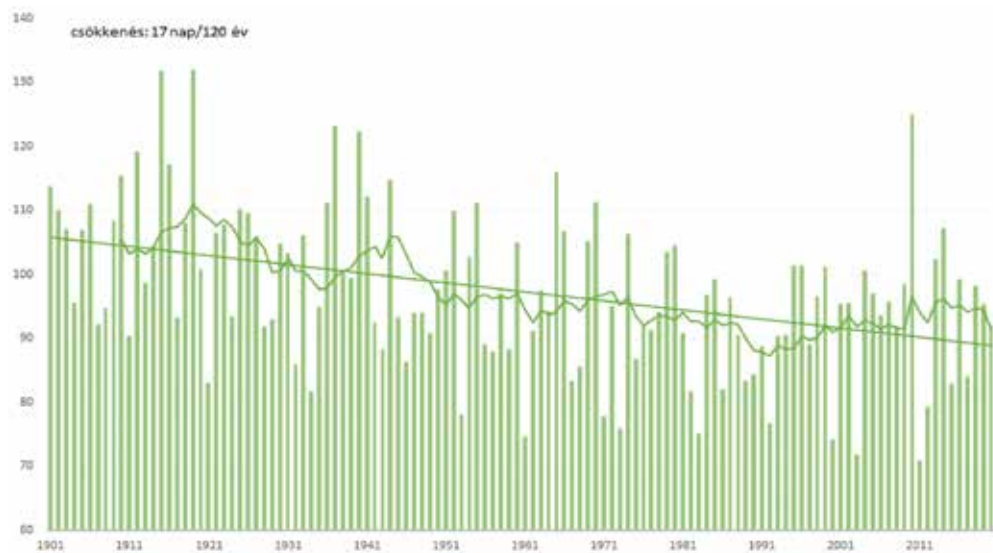
Éves csapadék
anomália a
1991–2020-as
átlaghoz képest

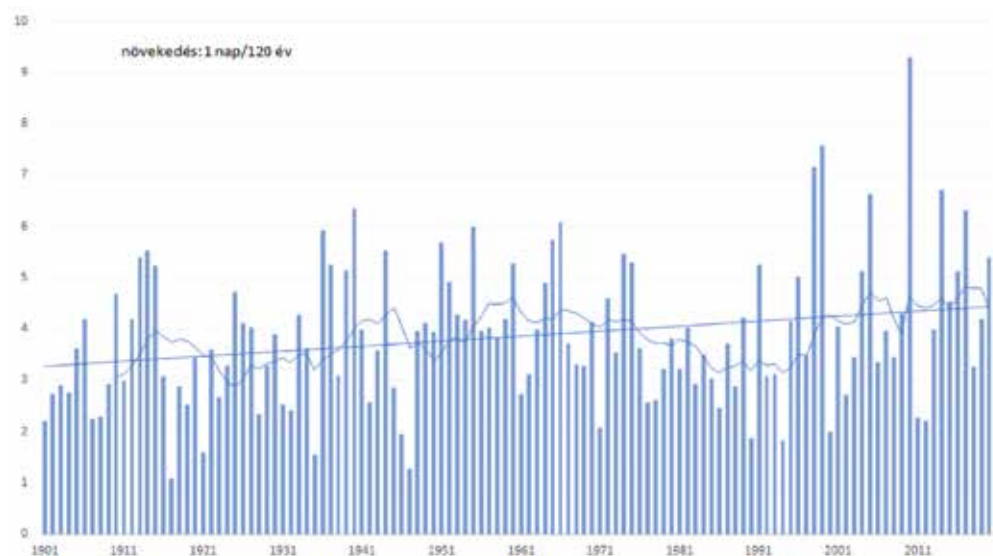
Összességében az 1901 és 2020 közötti időszakban a csapadék csökkenése figyelhető meg a Dunántúlon, az Alföld nagy részén pedig kismértékű növekedés a jellemző. Az évszakok közül csak tavasszal figyelhető meg országosan egyértelmű változás ebben az időszakban: a tavaszi csapadékmennyiség csökkenést mutat. 1981 és 2020 között viszont országos átlagban egyértelmű növekedés tapasztalható a csapadékmennyiségben, ami tavasszal kisebb, nyáron, ősszel és télen nagyobb mértékű.

A csapadék mennyiségének változásánál sokkal egyértelműbbek a különböző csapadékindexekben 1901 és 2020 között bekövetkezett változások. A csapadékos napok száma, amikor a napi csapadékösszeg eléri vagy meghaladja az 1 mm-t, országos átlagban 17 napos csökkenést mutat az 1901 és 2020 közötti időszakban. Ugyanakkor a 20 mm-t elérő vagy meghaladó csapadékösszegű napok száma ugyanezen 120 év alatt 1 nappal növekedett. Ehhez a trendhez illeszkedve a nyári napi csapadékintenzitás országos átlaga is nőtt, 1,4 mm-t a 120 év során.

Csapadékos
napok ($R \geq 1\text{mm}$)
számának
országos átlaga

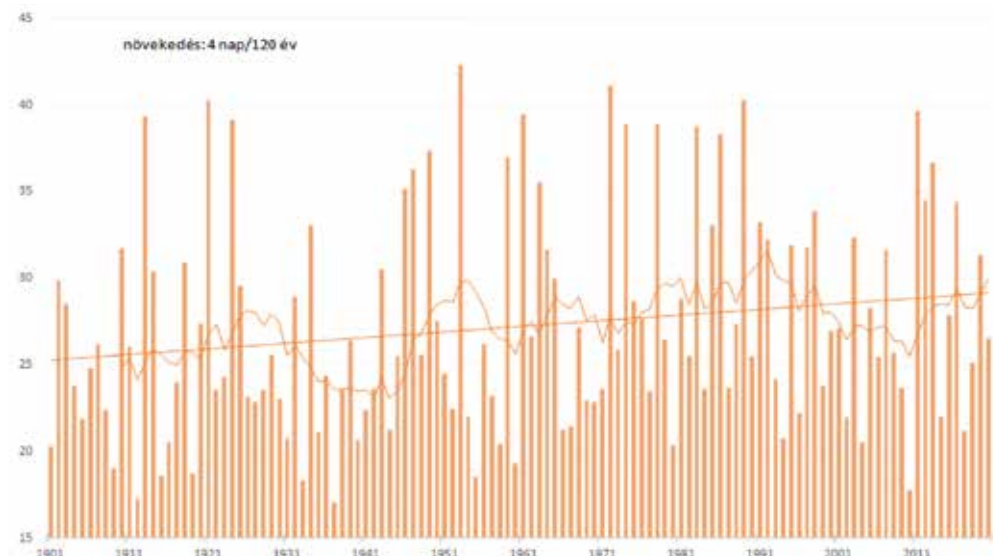

$R \geq 20\text{mm}$ napok
számának
országos átlaga

A leghosszabb száraz peridus országos átlaga, amikor a napi csapadékösszeg nem éri el az 1 mm-t, 4 napos növekedést mutat az 1901 és 2020 közötti időszakban. Tehát a csapadék ritkábban, de nagyobb intenzitással hullik, így nő a száraz időszakok hossza is.

Leghosszabb
száraz periódus
(napi $R < 1\text{mm}$)
országos átlaga
(nap)

Az inputárok változása az agráriumban

A mezőgazdasági inputok és a munkaerő piaca két különböző arcát mutatta a 2013–2022 időszakban. A 2013–2020-as időszak alapvetően „gazdasági békeidőként” jellemezhető. Az inputok ára (legyen szó bármely inputanyagról, vagy az energiáról) nyugalomban volt, évi néhány százalékos változást mutatott, ami jellemzően egy kiszámítható éves áremelkedésben, vagy egyes inputoknál (pl. műtrágya) bizonyos időszakokban az árak csökkenésében öltött testet. Az input anyagok ára 2021-ben – elsősorban a covid-járvány gazdasági mellékhatásaként – emelkedésnek indult, majd az orosz-ukrán háború kitörése után (2022. februárban) még inkább elszabadult. A 2021–2022. években az energia ára 4–8-szorosára, a műtrágya ára átlagosan 3–4-szeresére, a növényvédő szerek ára pedig 40–60%-kal emelkedett, de jelentős drágulás következett be a vetőmagvak (70–80%), az üzemanyagok (30–40%), a kenőanyagok (140%) és a fűtőanyagok (110%) piacán is. A csomagolóanyagok ára szintén jelentősen (1,5–3-szorosára) emelkedett. „Legfájdalmasabbnak” talán az energia árának drasztikus növekedése bizonyult, ami különösen a gombaipart, a feldolgozóipart, a hajtatókertészeteket, a termékek tárolását és áruvá készítését végző kereskedelmi-logisztikai központokat, valamint magát az öntözési tevékenységet érintette nagyon hátrányosan.

Mindezek eredőjeként a folyó termelő felhasználás 2013–2022 között 81,9%-kal emelkedett (Folyó termelő felhasználás = a termelési folyamat során az elszámolási időszakban más termelőegységtől vásárolt termékek, anyagok és szolgáltatások értéke, amelyeket új termékek és szolgáltatások előállításához használnak fel. Vagyis lényegében a termelés folyó költségei az anyagjellegű ráfordítások oldaláról úgy, mint az anyagköltség és a szolgáltatások.)

A munkabérek a 2013–2022 időszak első felében évi 4–5 százalékos, lassú ütemű növekedést mutattak, ami aztán 2016–2018 körül felgyorsult, és évi 10–15%-os emelkedésbe ment át. Az utóbbi 2–3 évben az évi 15–20%-os béremelések voltak jellemzőek, amit alapvetően a munkaerőhiány és a magas infláció kényszerített ki. A vizsgált tízéves időszakban a minimálbér 104%-kal, a garantált bérminimum pedig 128%-kal növekedett, és ezzel arányosan (10 év alatt 120%-kal) emelkedett az átlagos bérszínvonal is. A 10–15%-os éves munkabér-növekedési ütem valószínűsíthetően a következő években is fennmarad, tekintettel arra, hogy hazánkban még így is a második legalacsonyabb átlagbérek uralkodnak az Európai Unióban (csak Bulgáriában alacsonyabb a bérszínvonal). Azzal is számolnunk kell, hogy a mezőgazdaságban ennél is nagyobb ütemű munkabér-növekedés lehet szükséges, mivel az agrárium jelenleg a harmadik „legrosszabbul megfizetett” szektor a főbb nemzetgazdasági ágazatok közül, így a különböző szektorok közötti, munkaerőért folytatott verseny kikényszeríti a munkabérek folyamatos és jelentős fejlesztését.

Mindezek felül 2021–2022-ben jelentősen drágultak a hitelek (beruházási és forgóeszköz-hitelek egyaránt): a 3–6%-os hitelkamatok bizonyos időszakban 15–20%-ra emelkedtek, ami abszolút megbénítja a finanszírozást, ezáltal a gazdaság fejlődését, illetve a beruházásokat.

A zöldség-gyümölcs ágazatban az anyagok, a munkabér és a finanszírozás jelentős drágulása okán a termelési költségek 50–80%-os emelkedése zajlott le 2020–2022 között, és 70–100%-os emelkedése 2017–2022 között, ami egy merőben megváltozott gazdasági környezetet teremtett.

Input anyagok éves árindexe (2013 =100% 2013- bázisév)

Input anyagok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Folyó termelő felhasználás	100,0	96,4	95,5	92,8	92,3	97,2	101,0	101,2	120,3	181,9
Vetőmagok	100,0	102,0	111,7	110,4	104,9	113,7	120,4	124,0	132,6	178,4
Energia és kenőanyagok	100,0	96,3	86,1	80,1	84,5	91,7	93,7	89,3	105,1	158,2
Elektromos áram	100,0	93,3	89,2	83,4	82,5	89,0	99,0	102,3	109,2	219,4
Fűtőanyag	100,0	92,0	90,0	89,3	89,8	90,6	91,5	91,6	102,5	210,3
Üzemyanyagok	100,0	97,8	84,6	77,2	83,6	92,5	93,3	86,3	104,7	133,5
Kenőanyagok	100,0	98,4	95,2	95,3	95,4	99,1	104,7	107,7	140,3	240,0
Műtrágyák	100,0	96,1	98,6	86,2	80,2	83,3	89,9	82,1	129,7	332,3
Egyszerű műtrágyák	100,0	98,4	99,8	84,9	79,7	82,2	89,6	80,3	139,1	372,9
Nitrogén műtrágyák	100,0	99,0	100,4	85,0	79,6	82,0	89,3	79,7	141,2	378,6
Fosfor műtrágyák	100,0	90,5	89,2	86,4	91,2	89,9	96,2	93,7	114,9	225,5
Kálium műtrágyák	100,0	86,7	90,3	84,1	82,1	86,3	94,5	92,1	103,4	282,7
Összetett és kevert műtrágyák	100,0	91,2	96,1	88,1	81,0	85,0	90,3	85,1	111,5	254,7
NP műtrágyák	100,0	96,2	104,0	89,7	83,4	90,1	93,6	81,8	122,4	284,3
PK műtrágyák	100,0	100,5	96,2	93,4	91,9	94,4	98,4	98,1	113,7	214,6
NPK műtrágyák	100,0	89,9	94,5	87,8	80,4	83,8	89,6	85,7	109,3	249,8
Növényvédőszer	100,0	101,6	104,0	105,3	106,2	107,6	110,7	111,8	119,7	146,0
Gombaölő szerek	100,0	102,4	103,9	105,7	104,2	106,1	105,7	105,6	111,4	136,6
Rovarölő szerek	100,0	104,3	109,3	110,7	110,2	106,9	113,4	117,3	121,0	139,4
Gyomirtó szerek	100,0	99,7	102,3	103,2	105,8	108,8	112,7	113,4	124,1	153,7
Egyéb növényvédőszer	100,0	105,4	103,5	105,0	106,8	106,0	108,8	111,1	117,6	144,0
Üzemeltetési költségek	100,0	101,0	102,4	104,4	107,1	111,0	115,7	123,2	132,3	154,9
Épületfenntartási költségek	100,0	101,9	105,2	109,3	115,3	126,6	139,4	152,1	173,5	223,6
Egyéb költségek	100,0	102,4	104,1	105,4	107,3	110,6	114,4	117,6	123,4	136,3

Forrás: KSH

Minimálbér, közfoglalkoztatotti bérminimum, garantált bérminimum

Időpont	A minimálbér havi összege, Ft	A minimálbér a bruttó átlagkereset %-ában	Garantált bérminimum havi összege, Ft	Közfoglalkoztatotti bérminimum havi összege, Ft
2013. január 1.	98 000	42,5	114 000	75 500
2014. január 1.	101 500	42,7	118 000	77 300
2015. január 1.	105 000	42,4	122 000	79 155
2016. január 1.	111 000	42,2	129 000	79 155
2017. január 1.	127 500	42,9	161 000	81 530
2018. január 1.	138 000	41,8	180 500	81 530
2019. január 1.	149 000	41,8	195 000	81 530
2020. január 1.	161 000	41,2	210 600	81 530
2021. február 1.	167 400	39,3	219 000	81 530
2021. március 1.	167 400	39,3	219 000	85 000
2022. január 1.	200 000	40,0	260 000	100 000

Forrás: KSH

Bruttó átlagkereset alakulása

Nemzetgazdasági ágak	Bruttó átlagkereset, Ft/fő/hó									
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Nemzetgazdasági ágak együtt	230 714	237 695	247 924	263 171	297 017	329 943	356 286	391 194	425 915	499 980
Ebből: pénzügyi, biztosítási tevékenység	470 690	486 054	493 956	519 027	561 576	608 234	645 691	689 220	734 200	830 036
Ebből: információ, kommunikáció	426 944	449 412	460 122	479 625	510 675	561 443	584 682	639 052	691 164	796 655
Ebből: villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	410 516	422 444	439 282	454 361	498 280	546 640	599 735	646 856	676 820	735 650
Ebből: szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	322 927	345 198	369 460	392 266	431 838	462 814	451 959	505 423	553 027	642 409
Ebből: közigazgatás, védelem; kötelező társadalom-biztosítás	258 803	262 055	282 194	313 084	358 569	392 840	442 344	467 276	493 214	624 526
Ebből: bányászat, kőfejtés	281 096	287 036	289 665	299 354	332 985	375 494	428 174	423 556	470 396	556 731
Ebből: feldolgozóipar	241 787	253 162	263 877	279 336	311 879	344 495	387 087	419 074	453 457	523 338
Ebből: művészet, szórakoztatás, szabadidő szociális ellátás	216 964	226 327	213 286	227 509	289 154	333 997	343 616	370 293	416 954	479 620
Ebből: oktatás	216 939	245 933	258 200	274 211	297 404	320 233	333 866	361 923	398 903	459 930
Ebből: szállítás, raktározás	223 351	230 138	239 147	247 562	279 507	310 196	338 670	372 784	388 647	456 010
Ebből: humán-egészségügyi, szociális ellátás	151 230	143 047	146 700	154 443	185 037	218 184	249 471	298 743	363 829	454 949
Ebből: kereskedelem, gépjárműjavítás	217 483	223 882	230 036	243 716	273 810	304 112	322 991	357 501	385 192	445 776
Ebből: vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladék-gazd.	224 649	224 447	230 574	234 037	269 090	300 387	341 904	363 259	392 895	445 553
Ebből: adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	169 662	181 338	198 050	215 241	246 072	277 744	302 154	325 652	350 874	408 211
Ebből: ingatlanügyletek	209 751	214 163	221 125	239 317	281 502	316 079	294 065	321 093	355 914	406 637
Ebből: építőipar	177 680	185 680	196 947	201 095	227 524	254 711	272 291	302 149	327 395	379 852
Ebből: mezőgazdaság, erdőgazdaság, halászat	171 679	180 251	189 136	204 385	230 638	255 664	276 784	302 221	325 640	379 053
Ebből: egyéb szolgáltatás szociális ellátás	175 236	181 601	193 303	207 222	243 967	271 921	275 243	293 486	312 648	375 638
Ebből: szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	146 742	152 874	157 560	165 969	189 489	211 984	234 509	245 265	261 633	314 513

Forrás: KSH

Mezőgazdaság, erdőgazdaság, halászat nemzetgazdasági szektor bruttó átlagkeresetének alakulása

Megnevezés	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Bruttó átlagkereset, Ft/fő/hó	171 679	180 251	189 136	204 385	230 638	255 664	276 784	302 221	325 640	379 053
Előző év 100%	99,9	94,6	102,6	105,3	119,8	117,7	112,7	119,8	121,8	125,0
2013 = 100%	100,0	94,5	97,1	108,0	126,1	141,0	132,6	135,0	145,9	152,3

Forrás: KSH

AGRÁRKÖZGAZDASÁGI INTÉZET

70 ÉVE A MAGYAR AGRÁRIUM SIKERÉÉRT

Az Agrárminisztérium háttérintézményeként működő Agrárközgazdasági Intézet (AKI) hosszú évtizedek óta Magyarország legjelentősebb agrárközgazdasági adatbázisokkal és szakpolitikai tapasztalattal rendelkező, köz- és állami feladatokat ellátó kutató- és tudásközpontja. Az Intézet egyik legfontosabb feladata a magyar agrár- és vidékpolitika döntéshozói számára javaslatok kidolgozása, a javaslatok korszerű módszerekre támaszkodó kutatásokkal történő megalapozása, különös tekintettel az Európai Unió közös agrárpolitikájának magyarországi alkalmazására és végrehajtására.

Az Intézet többféle aspektusból is foglalkozik a magyarországi zöldség- és gyümölcságazat helyzetével és kihívásaival. Az ágazat helyzetét bemutató tanulmányaink és háttéranyagaink hozzájárulnak a KAP-tervezés folyamatához. Emellett konkrét támogatási intézkedések megalapozásának a kidolgozásában is részt veszünk. Munkánk közé tartozik többek között az iskolagyümölcs- és iskolazöldség-programban szereplő támogatási összegre vonatkozó javaslatok tétele, és magának a program eredményeinek a vizsgálata, a termeléshez kötött támogatások ágazati szintű jogosultságának az alátámasztása, az ültetvénytelepítési támogatás átalányköltségeinek a meghatározása, valamint a termelői értékesítő szervezetek (TÉSZ-ek) operatív programjaiban szereplő egyes tételek egységköltségeinek a számítása.

A megalapozó tanulmányokhoz és háttéranyagokhoz az AKI által koordinált tesztüzemi ágazati adatgyűjtés és a FruitVeB által megvalósított adatgyűjtések szolgáltatják az alapokat.

Keresse

kéthetente
megjelenő zöldség,
gyümölcs és bor
ágazatról
szóló agrárpiaci
jelentéseinket

Gyümölcsstermesztés

Az Európai Unió átlagosan 11,5–12,0 millió tonnás almaterméséből 8,0–8,5 millió tonna kerül az étkezési piacokra, valamint 3,4–4,0 millió tonna feldolgozóiparba, mely utóbbi döntően a sűrítmény célú léalma. Ebből 500–600 ezer tonna almasűrítményt állítanak elő, ami a világ termelésének 1/3-a. Az EU teljes almaterméséből mintegy 30%-ot Lengyelország egymaga tesz ki: egy átlagos évben 4,0–4,5 millió tonna almát állít elő, így (ár)meghatározóvá vált az Unió piacán. Az étkezési alma szegmensben 20% körüli Lengyelország EU-s részesedése (1,5 millió tonna körüli mennyiséggel), azonban az EU léalma-termésének és előállított sűrítményének 50–60%-át adja. Az utóbbi években megnövekedett a termelés hektikussága, az utóbbi tíz évben 9,9 és 14,0 millió tonna között változott az EU-s termés, ami nagy szórás a 11,5 millió tonnás sokéves átlag körül. Ez a piac számára is nehezen kezelhető változékonyság elsősorban Lengyelország erősen ingadozó terméseredményeinek köszönhető, minden más jelentős almatermelőnél (Olaszország ~2,2 millió tonna, Franciaország ~1,6 millió tonna, Németország ~1,0 millió tonna) sokkal stabilabbak a terméseredmények.

Magyarország almatermése az elmúlt évtizedben a 280 és 800 ezer tonna között ingadozott, de ma már egy jó évjáratban sem haladja meg az 500–600 ezer tonnát a termés potenciálunk. A termésbiztonság alacsony mértékű (az átlagterméshez viszonyítva +/- 50%-kal ingadozik a termés az évek között). A magyar almatermés hasznosítási irányok közötti megoszlása kedvezőtlen: 2/3-a ipari alma, 1/3-a étkezési alma. Ez az arány az EU átlagában pont fordított. Az országos viszonylatban gyenge minőségi kihozatal, magas ipari alma hányad és az alacsony, illetve ingadozó termés okai a sorozatos időjárási káreseményekben, az ültetvények elöregedésében, valamint alacsony technológiai színvonalában keresendők: az almaültetvényeink 90–95%-án nincs hatékony fagyvédelem, mindössze kb. 25–30%-a öntözött, jéggháló mintegy 2000 hektárt fed, magas a korszerűtlen művelési rendszerű és/vagy extenzíven művelt – számos esetben elhanyagolt, csak a közvetlen támogatások miatt fenntartott – ültetvények aránya.

Termelési adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Termőterület (hektár)	26 069	26 700	26 135	26 080	24 928	24 701	24 689	24 122	23 178	21 511
Termésmennyiség (ezer tonna)	585.0	820.0	469.5	498.2	529.0	723.8	403.0	358.2	470.0	280.0
Átlagos fajlagos hozam (t/ha)	22.4	30.7	18.0	19.1	21.2	29.3	16.3	14.8	20.3	13.0

Forrás: FruitVeB-NAK

A 2002-ben még meglévő 41 ezer hektár almaültetvényből 2022-re mintegy 21,5 ezer hektár maradt. A jelenlegi ültetvényfelületből mintegy 4–5 ezer hektárt tesznek ki az intenzív vagy félintenzív művelési rendszerű, étkezési célú ültetvények. A legnagyobb hányadot (8–9 ezer hektár) az extenzívebb művelési rendszerű, kettőshasznú ültetvények képezik, ahol – elsősorban az időjárástól függő – változó sikerrel, de végeredményben kb. fele-fele arányban állítanak elő étkezési és léalmát. Ezekon felül mintegy 4500 hektárt tesznek ki a 20–25 évnél idősebb ültetvények, melyek érdemben már csak léalma előállítására képesek, továbbá rendelkezünk mintegy 4000 hektár ipari célú ültetvényt (ezek döntően még 15 évnél fiatalabbak), melyek mintegy 80–100 ezer tonna léalmát produkálnak. A jelenleg meglévő almaültetvényeink mintegy 40%-a tehát korszerűtlen és potenciálisan versenyképtelen, mely terület – a termelő vállalkozások 2/3-ával együtt – vélhetően 2–3 éven belül eltűnik a hazai gyümölcsszektorból. Mindössze kb. 20% a korszerű, magas színvonalon művelt, versenyképes ültetvények aránya, melyekre a hazai almatermelés nagy biztonsággal alapozható. A fennmaradó elméleti „középső harmad” a változó

sikerrel művelt, kétes jövőjű, „kettőshasznú” ültetvények halmaza. A klímaváltozás, a munkaerőhiány, a munkabérek és az inputárak (ezzel a termelési költségek) drasztikus növekedése, a piac étkezési almával szembeni minőségi igényeinek növekedése miatt specializálódik a termelés: az extenzív vagy félintenzív kettős hasznosítású termelés nem fenntartható (az itt termelt alma ipari almának túl drága, étkezési almának pedig túl gyenge minőségű); étkezési almát szuperintenzív, ipari almát pedig magas színvonalon művelt ipari célültetvényeken lehet gazdaságosan termelni.

Magyarország almaimportja nem jelentős, illetve erősen az évjárat függvénye: jó termést hozó években alig haladja meg a 10–20 ezer tonnát, rossz évjáratokban viszont 50–80 ezer tonnát képvisel. Ezekben az években az import meghatározó része az ipari alma, mely elsősorban a sűrítmenygyártó léüzemekhez köthető alapanyaghiányuk enyhítése céljából. A behozott étkezési alma mennyisége stabilan a 10–20 ezer tonna körül ingadozik, ami a belföldi ellátás mintegy 10–20%-a. Az exportált alma mennyisége szerény, és az importnál kisebb mértékű ingadozást mutat, mind étkezési almából, mind ipari almából stabilan 10–20 ezer tonna közötti mennyiséget szállítunk külföldre.

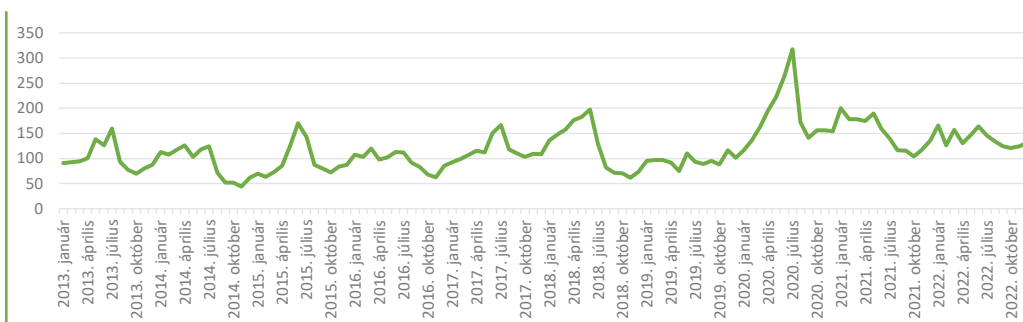
Étkezési alma

Magyarország étkezési alma fogyasztása 11–12 kg/fő/év, ami 110–120 ezer tonnás piacot jelent, nem számítva az önellátásra termelést. A belpiac bővíthetősége korlátos, elsősorban a helyettesítő termékek nagy száma és a háztartások jövedelmi viszonyai miatt, így a piac jelentős növekedésére nincs esély. A korszerű, étkezési alma termelésre alkalmas hazai ültetvényfelületek csökkenése miatt étkezési almát már csak elhanyagolható mennyiségben exportálunk, sőt az utóbbi években már a belpiac igényeit sem tudjuk kielégíteni. Az étkezési árualapunk csökkenése összefüggésben van a munkaerőhiánnyal és a klímaváltozással is. Hatékonyan és versenyképesen étkezési almát előállítani ma már csak 3 000 fa/ha tőszám fölötti, öntözött, jégfalóval fedett és hatékony fagyvédelmi technológiával ellátott, szuperintenzív ültetvényekben lehet, ahol kedvező az élőkommunka-hatékonyság és a káros időjárási hatások elleni megfelelő védelem is adott. Ezek viszont nagyon nagy tőkeigényű beruházásokká váltak, ahol hatványozódik a szaktudásigény is, tekintettel arra, hogy a gazdaságos termeléshez szükséges 50–70 t/ha-os hozam – 80–90% körüli vagy fölötti étkezési kihozatal mellett – előállítása érdekében a technológiai színvonalat, a ráfordításokat és a tudást „csúcsra kell járatni”, nem fér bele semmilyen érdemi technológiai hiba a termelésbe. A következő 5–10 évben várhatóan „szintet” lép az almatermelés: még intenzívebb művelési rendszerekben, 2D-koronákkal, magas szinten robotizált (permetezett, metszett, betakarított) ültetvényekben fogunk, minimális munkaerő felhasználásával étkezési almát termelni.

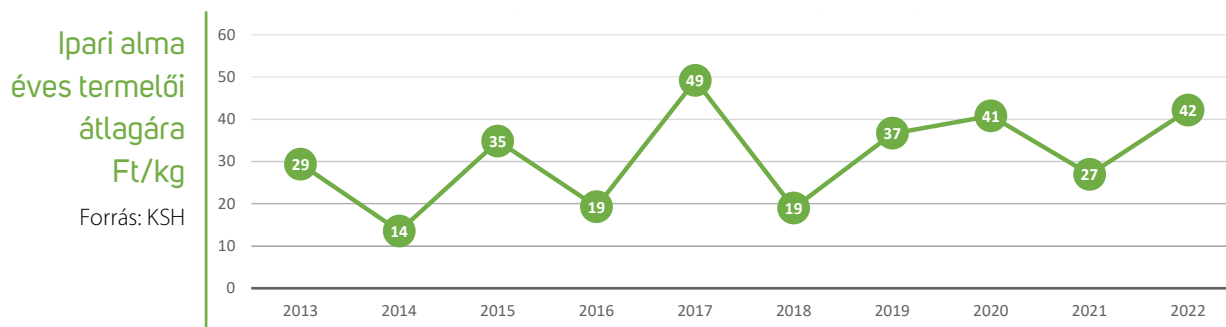
Étkezési alma
nettó termelői
havi átlagár
(Ft/kg)

Forrás: KSH

Ipari alma

A feldolgozóipari alapanyag mintegy 80–90%-ából almasűrítmény (70 Brix) készül, és a maradék kis hányada kerül más feldolgozóipari ágazatokba. Az almasűrítmény-gyártó kapacitásunk kb. 400 ezer tonna alapanyag feldolgozására ad lehetőséget, de az utóbbi évek többségében kifejezetten nagy probléma volt az alapanyaghiány: rendszerint a feldolgozó kapacitások mindössze felére van elegendő léalma, így a léüzemek nagyon alacsony kapacitáskihasználás mellett működnek. Minden más feldolgozóipari szakágazat együttesen 30–60 ezer tonna alapanyagot vesz fel. A léalma-termelés az utóbbi tíz évben meglehetősen szerény jövedelmezőséget mutatott: csak minden elérhető közvetlen támogatással együtt, a nem fizetett családi munkaerő kvázi bérköltségét és az amortizációt nem számolva képes érdemi jövedelmet termelni. Az utóbbi 6–8 évben romlott a léalma-termelés jövedelmezősége, ami nagyobbrészt az időjárási káreseményekre és az ültetvények romló kondíciójára, illetve a csökkenő termelési színvonalra vezethető vissza. A fő gond, hogy Magyarországon a korszerűtlen vagy elöregedett ültetvényeken történő, illetve az alacsony színvonalú almatermelés szinte szinonim fogalommá vált az ipari alma termeléssel. Holott ennek nem kellene törvényszerűen így lennie. Amennyiben életben akarjuk tartani ezt a szektort, paradigmaváltásra van szükség: több tízhektáros nagyságrendű, totálisan gépesített (gépi betakarítás, metszés, stb.) és magas ráfordítási színvonalon termelő üzemekben lehet esély gazdaságos ipari alma termelésre. Ha nem leszünk képesek az ipari alma professzionális, gépesített termelésére a jövőben, ez a szegmens egészen biztosan elvesz a hazai kertészetből.

EUROSTAT ADATOK		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Étkezési alma											
↑	EXPORT menny. (tonna)	17 494	14 586	16 369	12 323	13 694	16 432	14 065	8 718	9 128	15 441
	EXPORT érték (euró)	6 002 631	4 881 450	5 919 302	4 888 996	5 843 358	6 928 155	5 668 085	5 270 110	5 389 960	9 144 620
↓	IMPORT menny. (tonna)	6 106	8 961	17 842	11 686	12 887	7 852	10 786	12 875	16 539	16 497
	IMPORT érték (euró)	3 342 063	3 065 731	6 693 589	5 522 374	6 810 601	5 310 431	4 239 069	8 719 776	9 665 751	8 878 894
↻	EXPORT-IMPORT egyenleg (tonna)	11 388	5 625	-1 473	637	807	8 580	3 280	-4 156	-7 411	-1 057
	EXPORT-IMPORT egyenleg (euró)	2 660 568	1 815 719	-774 287	-633 378	-967 243	1 617 724	1 429 016	-3 449 666	-4 275 791	265 726
Ipari alma											
↑	EXPORT menny. (tonna)	24 274	14 407	15 995	4 246	25 411	16 280	12 663	5 554	5 176	6 126
	EXPORT érték (euró)	3 642 167	1 456 635	2 598 435	601 858	5 868 996	2 613 458	2 099 069	990 130	640 927	915 454
↓	IMPORT menny. (tonna)	16 097	3 760	30 783	15 684	9 215	3 259	31 635	14 415	11 130	63 527
	IMPORT érték (euró)	2 249 667	589 595	4 670 699	1 731 575	2 624 444	939 379	4 801 772	3 414 825	2 891 566	10 949 982
↻	EXPORT-IMPORT egyenleg (tonna)	8 177	10 647	-14 788	-11 438	16 196	13 022	-18 971	-8 861	-5 954	-57 401
	EXPORT-IMPORT egyenleg (euró)	1 392 500	867 040	-2 072 264	-1 129 717	3 244 552	1 674 079	-2 702 703	-2 424 695	-2 250 639	-10 034 528
Alma összesen											
↑	EXPORT menny. (tonna)	41 769	28 993	32 364	16 570	39 105	32 712	26 728	14 272	14 304	21 566
	EXPORT érték (euró)	9 644 798	6 338 085	8 517 737	5 490 854	11 712 354	9 541 613	7 767 154	6 260 240	6 030 887	10 060 074
↓	IMPORT menny. (tonna)	22 204	12 721	48 626	27 370	22 102	11 111	42 420	27 289	27 669	80 024
	IMPORT érték (euró)	5 591 730	3 655 326	11 364 288	7 253 949	9 435 045	6 249 810	9 040 841	12 134 601	12 557 317	19 828 876
↻	EXPORT-IMPORT egyenleg (tonna)	19 565	16 272	-16 262	-10 801	17 003	21 602	-15 692	-13 017	-13 365	-58 458
	EXPORT-IMPORT egyenleg (euró)	4 053 068	2 682 759	-2 846 551	-1 763 095	2 277 309	3 291 803	-1 273 687	-5 874 361	-6 526 430	-9 768 802

Forrás: EUROSTAT

Alma heti fogyasztói ára

Forrás: AKI

Körte

A hazai statisztikai adatok alapján az elmúlt tíz év egyik nagy vesztese a körte: termőterülete 1 600 hektárral csökkent, 2 500 hektárról 1 900 hektárra. Nagyon gyenge a termésszükséglet, hatalmas az ingadozás az egyes évek között: a termésmennyiség 15–30 ezer tonna között mozog, melynek 10–15%-át a feldolgozóipar vásárolja fel (főleg a Vilmos körtét), a friss piacra jutó körte mennyisége rendkívül hektikus. A belföldi piac egy részének az ellátására vagyunk képesek, ehhez évente kb. 2–8 ezer tonna körtét importálunk (exportról érdemben nem beszélhetünk). Negatív tendencia, hogy az import folyamatosan növekszik, ami a romló termelési potenciálunkkal és önellátási képességünkkel van összefüggésben.

Termelési adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Termőterület (hektár)	2 482	2 460	2 381	2 390	2 263	2 181	2 178	2 113	2 094	1 852
Termésmennyiség (ezer tonna)	36.0	40.0	35.7	32.0	36.3	31.0	28.7	16.0	24.2	15.0
Országos átlaghozam (t/ha)	14.5	16.3	15.0	13.4	16.0	14.2	13.2	7.6	11.6	8.1

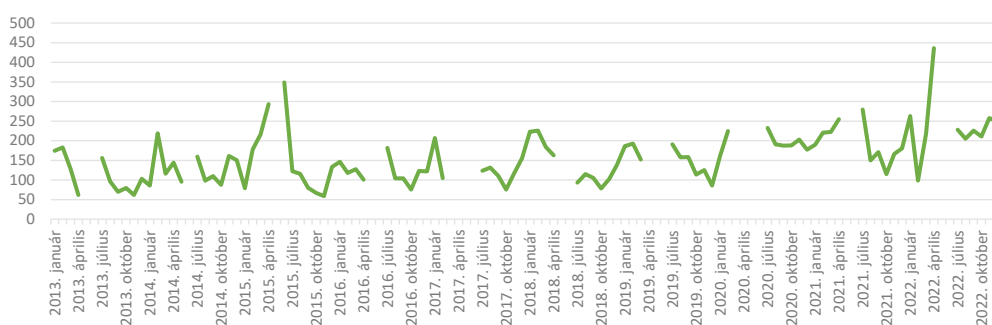
Forrás: FruitVeB-NAK

A hazai körte a belföldi áruházláncokban versenyzik a belga, a holland, olasz és a lengyel körtével. A versenyhátrányunk még a korszerű gazdaságok vonatkozásában is a klimatikus tényezőkben rejlik, melynek következtében a versenytársak dupla fajlagos termést tudnak produkálni, mint mi Magyarországon. Az ágazat súlyos problémája az ültetvények korszerűtlensége, illetve a szaktudás hiánya: új alany és fajtakísérletekre lenne szükség, hogy a termelés fennmaradjon. Míg a természet jelentős része a hagyományos fajtákra épül (Vilmos, Bosckobak, Packham's Triumph, Conference),

Körte termelői havi átlagár (Ft/kg)

Forrás: KSH

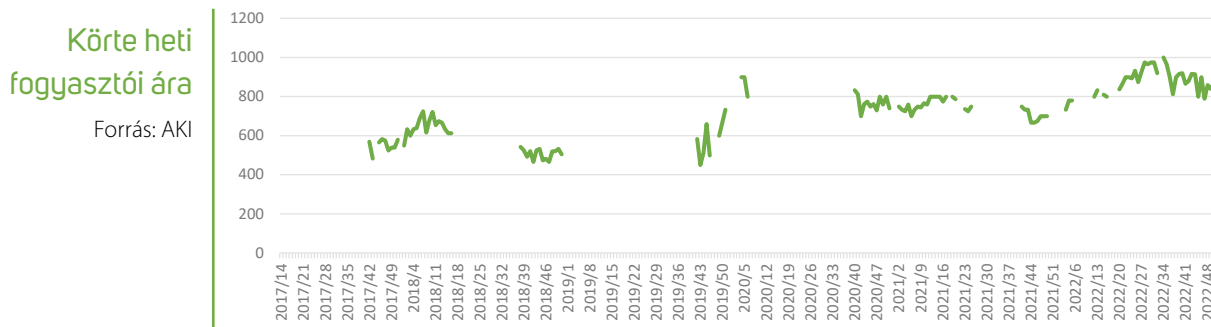
addig külföldön már új fajtákat használnak, melyek magas hozamúak és alacsonyabb költséggel termelhetőek, így alacsonyabb árat képviselnek az áruhálózatokban is. Ezen felül megjelentek a prémium termékkategóriát képviselő, magas árú licenstes fajták is.

A klíma mellett az ágazatban hatalmas problémát okoz a növényvédelem tekintetében a körtelevélbolha. A folyamatos szerkivonások miatt egyre nehezebb ellene hatékonyan védekezni. Mint minden gyümölcs ágazatnál, a körte esetében is problémát jelent a munkaerőhiány különösen a szüreti időszakban. További súlyos probléma,

Külkereskedelmi adatok		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Körte											
↑	EXPORT menny. (tonna)	1983	518	655	202	341	139	143	361	103	844
	EXPORT érték (euró)	345 168	295 333	244 418	85 186	172 253	65 752	137 013	337 400	103 949	1 310 922
↓	IMPORT menny. (tonna)	1 000	2 277	2 432	2 900	2 320	1 548	3 926	5 820	6 329	8 051
	IMPORT érték (euró)	1 320 579	1 892 514	2 521 043	2 476 028	2 503 817	1 765 700	3 412 116	5 748 185	5 794 205	7 623 294
↻	EXPORT-IMPORT egyenleg (tonna)	984	-1 759	-1 776	-2 698	-1 979	-1 409	-3 784	-5 459	-6 226	-7 207
	EXPORT-IMPORT egyenleg (euró)	-975 411	-1 597 181	-2 276 625	-2 390 842	-2 331 564	-1 699 948	-3 275 103	-5 410 785	-5 690 256	-6 312 372

Forrás: EUROSTAT

hogy nem történt meg a generációváltás az ágazatban, szűkül a termelők köre, csökken a termelési kedv, nincsenek új belépők, zsugorodik az ágazat.

A hazai körtefogyasztás csökkenő tendenciát mutat és a hazai feldolgozóiparnak sincs növekvő igénye a körtére, export lehetőségek sem állnak rendelkezésre. A vásárlói szokások átalakultak: míg 10 éve az almához hasonlóan nagyobb mennyiség került a fogyasztók által betárolásra, most a relatíve magas fogyasztói árak miatt heti néhány darabot vásárolnak, szinte luxuscikké vált. Az életben maradás feltétele a hatékony termelés, melyeket korszerű, intenzív, nagy produktivitású ültetvények telepítésével, új fajták alkalmazásával lehet csak elképzelni. Ehhez telepítési támogatás, folyamatos hazai alany- és fajtakutatások és megbízható termelői háttér megteremtése szükséges.

Meggy

A számunkra releváns versenykörnyezetet a meggy piacán döntően négy ország: Lengyelország, Magyarország, Szerbia és Németország alkotja, együttesen 300–400 ezer tonnás termésmennyiséggel. Németország termelése drasztikusan csökkent, jelenleg már csak mintegy 15–17 ezer tonna. Lengyelország a legnagyobb meggytermelő évente átlagosan 170–180 ezer tonna terméssel, ezt követi Szerbia a 80–95 ezer tonna közötti átlagos mennyiségével. Magyarország elmúlt tíz éves átlagtermése 70 ezer tonna körül alakul.

Termelési adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Termőterület (hektár)	15 320	15 200	13 743	14 096	14 088	14 211	14 342	14 222	13 940	12 985
Termésmennyiség (ezer tonna)	70.5	89.0	72.9	75.0	72.3	84.0	56.3	59.5	62.2	67.0
Átlagos fajlagos hozam (t/ha)	4.6	5.9	5.3	5.3	5.1	5.9	3.9	4.2	4.5	5.2

Forrás: FruitVeB-NAK

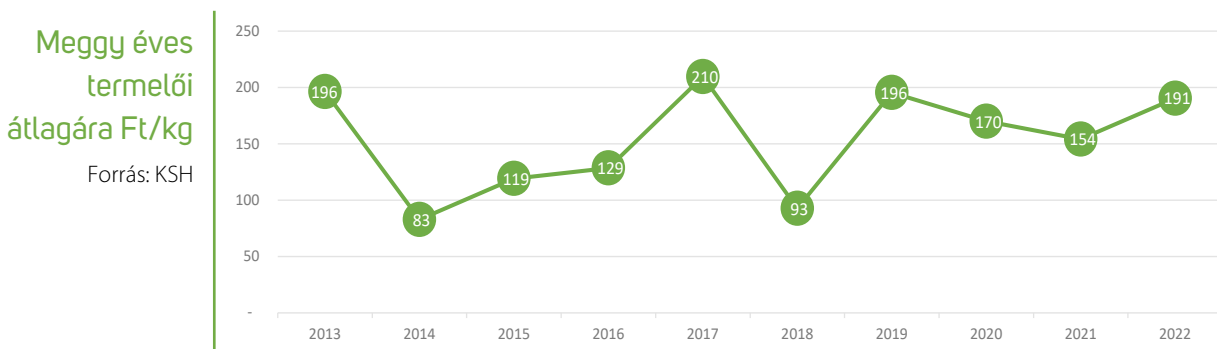
A meggy jellemzően feldolgozóipari alapanyag. Európában a legnagyobb mennyiségben előállított feldolgozott késztermékek a fagyasztott meggy, a lé és sűrítmény, illetve a meggybefőtt. Németország Európa legnagyobb meggybefőtt- és fagyasztott meggy vásárlójaként van jelen a piacon, de jelentős nyers meggy importőr is. Európa meggybefőtt termelésében meghatározó szereplő Magyarország: 60 millió üveg körüli termelésével 60–70%-os piaci részesedést ér el. A magyar meggybefőtt mintegy 3/4-e német piacra kerül, amivel német meggybefőtt-igény 60–70%-át elégíti ki. Második legnagyobb meggybefőtt-gyártó Németország kb. 20 millió üveges gyártásával, amit viszont nagyrészt magyar nyersanyagból állít elő. A fagyasztott meggy, valamint a lé és sűrítmény piacát Lengyelország és Szerbia uralja: előbbinek 40%, utóbbinak 30% a piaci részesedése e szegmensekben. Magyarország e piacokon marginális szereplő, piaci részaránya 3–6%. Ugyanakkor a szerbek és a lengyelek meggybefőttet érdemben nem állítanak elő.

A hazai meggytermő terület hosszú ideig 14 ezer hektár körül stagnált, de az utóbbi két évben csökkenésnek indult, már nem éri el a 13 ezer hektárt. Az elmúlt tíz év átlagtermése 70 ezer tonna, de az utóbbi 4–5 évben inkább a 60 ezer tonna magasságára redukálódott az átlagtermés. A termésingadozás az évek között meglehetősen nagy, 50 és 90 ezer tonna között mozog a gyenge és jó évjáratok betakarított mennyisége. Magyarország évi 60–70 ezer tonnás meggyterméséből 10–12 ezer tonna kerül exportra (ebből 7–8 ezer tonna Németországba), 50–55 ezer tonna pedig a belső piacainkon értékesül: 25–32 ezer tonna a konzerviparba, 6–9 ezer tonna a hűtőiparba, 7–8 ezer tonna

a léiparba kerül, 5–7 ezer tonnát tesznek ki más feldolgozóipari szakágazatok, és mintegy 3–4 ezer tonnára becsülhető a frisspiac.

A magyar meggy felvevő piaca jelentősen csökkent az elmúlt 10 év során. Amíg 2012–2017 években 20–22 ezer tonna meggyet exportáltunk és 50–55 ezer tonna került a belföldi piacra (vagyis mintegy 75 ezer tonna meggyre volt stabil piacunk), addig 2017–2022 időszakban mintegy 10 ezer tonnát elvesztettünk az exportpiacokból (ebből 7–8 ezer tonnát a német exportból). A belföldi igények nem változtak jelentősen, de átrendeződés történt: az utóbbi években kevesebb meggy kerül a konzerviparba és több a léiparba (a német meggybefőtt igény csökken, illetve gyakoriak az alapanyag minőségi problémái). Jelenleg tehát 65 ezer tonnánál több magyar meggyre nem látszik piaci igény, az e fölötti termékek komoly piaci zavarokat okozhatnak.

A hazai meggyágazat vezérterméke, a meggybefőtt tekintetében Németország és Magyarország egymásra utaltsága nagyon jelentős: a német igény döntő részét hazánk elégíti ki, illetve a hazai gyártás döntő részét egyedül Németország veszi fel, így a meggybefőtt kvázi „egypiacos” termék. Tovább fokozza a konzervmeggy, illetve a meggybefőtt piac „kétoldalúan monopol” jellegét, hogy meggybefőtt gyártására egész Európában szinte csak a magyar meggy alkalmas, míg fordítva is igaz: a magyar meggytermés döntő részét csak a – magyar vagy német – konzervipar felé tudjuk leveletetni. E mechanizmusnál fogva a vevői és termelői oldal folyamatosan „küzdött egymással”: gyenge termés esetén magas volt az ár (a termelő volt jó alkupozícióban), míg jó termés esetén alacsony árakkal szembesültünk (a német vevők voltak kedvező helyzetben az áralkuban). Az utóbbi pár évben azonban „megragadtak” az árak a 180–220 Ft/kg körüli, relatíve nyomott szinten, ami csökkenő német meggybefőtt igény mellett arra vezethető vissza, hogy időjárási okok miatt gyakran van gond a magyar meggy minőségével, így a magas árak kialakulásához igazából hiányzik a piac „szívóereje”. A termelői kedv nagyon sokat romlott a költségek drasztikus emelkedése és az árak stagnálása vagy csökkenése miatt.

A különböző meggytermékek piaci, növekedési potenciálja vonatkozásában nincs ok az optimizmusra.

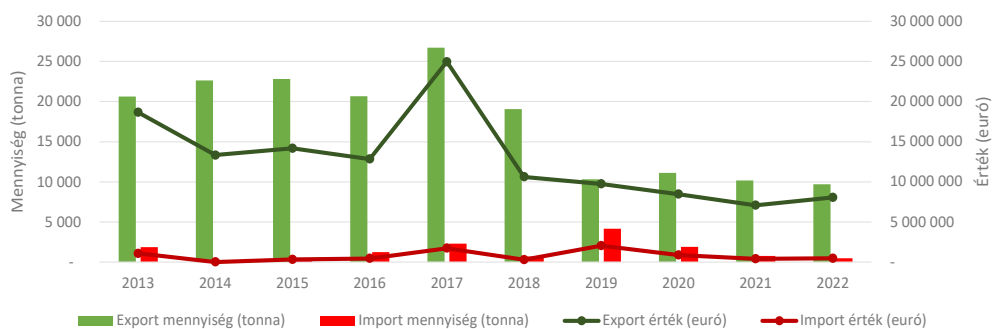
A frisspiaci meggyet egy évtizeddel ezelőtt még a hazai meggyágazat egyik kitörési pontjának tekintettük. E szegmensben fejlődési lehetőséget, piaci tartalékot nem látunk, a hazai igények ellátása (kb. 3–4 ezer tonna) marad meg lehetőségként, de pozícióját – kézi szedése miatti jelentős élők munkai igénye okán – tovább rontja a munkaerő hiánya, illetve jelentős drágulása.

Az európai meggybefőtt piacon meghatározó a szerepünk 60–70% körüli piaci részesedéssel, ami eleve

Meggy ágazat külkeres- kedelme

Forrás: EUROSTAT

korlátos növekedési lehetőséget sejtet, de további „féket” jelent, hogy egyetlen meghatározó vevőnk Németország, ahol ráadásul csökken a meggybefőtt fogyasztása. Úgy tűnik, hogy rövid és közép távon (5–8 év) a meglévő piacok bővülésére vagy jelentős új piacok megjelenésére nem számíthatunk, így a meggybefőtt-előállításunk a jelenlegi korlátok közé szorulni látszik, érdemi kitörési lehetőségek nélkül. A fagyasztott meggyben elviekben sokkal tágabbak a piaci bővülés lehetőségeink, mivel a szerb és lengyel versenytársak mögött az európai fagyasztottmeggy-termelés mindössze 3–5%-át adjuk, így itt lenne hova bővülni. Meghatározó piaci részesedéseik okán az árakat viszont a lengyelek és a szerbek diktálják, erre érdemi ráhatásunk nincs. A lengyel és szerb fagyasztott meggy árak tükrében 150–200 Ft/kg árat nem meghaladó alapanyag-árra lenne szükség ahhoz, hogy a hűtőiparunk nagy tömegben versenyezni tudjon a versenytársakkal, vagyis tudnunk/akarnunk kellene ilyen árakon értékesíteni a meggyet mint nyersanyagot. A lémeggy előállítás mint termelési irány, negatív jövedelmezősége miatt nem lehet alternatíva.

Egyelőre az a legvalószínűbb forgatókönyv, hogy – markáns termékfejlesztés és új piacok felkutatása nélkül – a magyar meggy iránti piaci igény 60 ezer tonna körül áll be, és az ipari meggy termelése marad domináns. A jelenlegi ár- és költségviszonyok mellett csak az tud gazdaságosan meggyet termelni és piacon maradni, aki képes a 15 t/ha körüli üzemi átlagtermékek realizálására – az élőkun-kaigény lehető legnagyobb mértékű csökkentése mellett. Ez magas ráfordítási színvonalat, szigorú technológiai fegyelmet, magas fokú gépesítést (metszés, betakarítás) és komoly szaktudást feltételez. Jóllehet ilyen átlaghozamok elérése – különösen az időjárási káresemények miatt – még profi üzemekben sem könnyű feladat, de bizonyos, hogy a megcélzandó irány a fejlődésben csak ez a magas termelési színvonal lehet. E mellett nem lesz megkerülhető a versenyképesség másik fontos lába, a magas fokú szervezettség (horizontális szervezettség, illetve termelő-feldolgozó közötti integráció) sem, mert amennyiben ez a szervezetlen állapot továbbra is fennáll, a következő években a magyar meggy folyamatos európai piaci térsztésével kell számolnunk.

Külkereskedelmi adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Meggy										
EXPORT menny. (tonna)	20 647	22 654	22 826	20 679	26 705	19 068	10 322	11 123	10 187	9 703
EXPORT érték (euró)	18 655 751	13 328 139	14 177 469	12 835 470	24 954 124	10 620 969	9 731 431	8 474 817	7 074 703	8 056 918
IMPORT menny. (tonna)	1 868	32	507	1 239	2 303	718	4 154	1 903	759	493
IMPORT érték (euró)	1 086 860	20 897	331 658	460 290	1 734 907	304 990	2 045 600	881 919	405 167	471 060
EXPORT-IMPORT egyenleg (tonna)	18 779	22 622	22 319	19 440	24 402	18 351	6 168	9 220	9 428	9 210
EXPORT-IMPORT egyenleg (euró)	17 568 891	13 307 242	13 845 811	12 375 180	23 219 217	10 315 979	7 685 831	7 592 898	6 669 536	7 585 858

Forrás: EUROSTAT

Cseresznye

A hazai cseresznye ágazatban termőterület tekintetében az elmúlt 10 évben stagnálás tapasztalható, nagyságrendileg 2 600–2 700 hektáron folyik a termelés. A hazai cseresznyetermesztők számára a klímaváltozás a legjelentősebb kihívás, alacsony mértékű a termésbiztonság, a termés hektikusan ingadozik 5–18 ezer tonna között. A tavaszi fagyok, hideg időszakok a virágzásban és a szüret során bekövetkező esők csökkentik a betakarítható termést. Ennek eredményeképpen alacsonyak az átlaghoza-

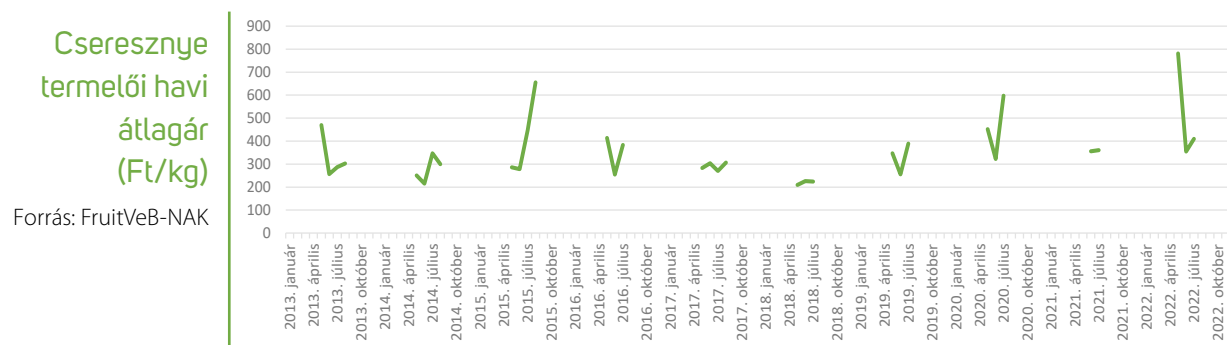

Termelési adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Termőterület (hektár)	2 680	2 710	2 624	2 801	2 761	2 787	2 898	2 894	2 857	2 667
Termésmennyiség (ezer tonna)	15.0	18.0	15.7	18.5	15.4	16.9	10.8	5.5	5.5	12.2
Átlagos fajlagos hozam (t/ha)	5.6	6.6	6.0	6.6	5.6	6.1	3.7	1.9	1.9	4.6

Forrás: FruitVeB-NAK

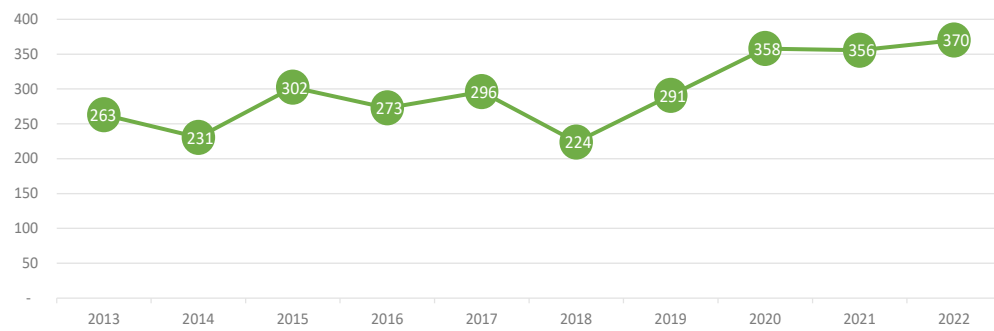
mok, mely jelenség egyébként minden európai termelő országot érint. Továbbra is van érdemi munkaerőköltség előnyünk, a német, a benelux, a francia termesztéssel összehasonlításban, ugyanakkor ez az előny már nem értelmezhető a görög, török, szerb, moldáv versenytársakkal szemben. Ugyan a magyar ágazat korábban sem volt meghatározó az EU piacokon, de a fenti hatások miatt a versenyképességünk romlott az elmúlt években.

Piaci oldalon nincs korlátozó tényező, lenne lehetőség a bővülésre. Az elmúlt 10 évben 1–3 ezer tonna import és 1–6 ezer tonna export mennyiség jellemezte az ágazat külkereskedelmét. A globális piacon a legfontosabb hatás az elmúlt évtizedben a kelet ázsiai fogyasztók keresletének növekedése, de ez elsősorban a déli félteke termelési időszakát érinti, ugyanakkor sok spanyol, kanadai, amerikai áru is megjelenik ezeken a piacokon. Az már 20 éve technológiailag adott, hogy akár hajón, akár légi úton bárhova könnyen eljut az áru. 2006-tól mára szinte általánossá vált a nagyobb csomagoló exportőr cégeknél az optikai válogatás méret, szín és külsérelmi hibák szerint, ami nagyban csökkentette a nemzetközi export kockázatait. Az európai piacokon számunkra a legnagyobb változást az elmúlt évtizedben a görög termőterület és termésmennyiség bővülése okozta, valamint a Szerbiából érkező olcsóbb áru, amelyek gyakran eredményeznek piaci zavarokat a célpiacainkon.

Cseresznye
éves termelői
átlagára
Ft/kg

Forrás: KSH

A szüret során rövid idő alatt jelentkező jelentős munkaerőigény erősen korlátozza a beruházási kedvet az ágazatba, ami az ágazat elmúlt tíz évben tapasztalható stagnálásához vezetett. Az intenzív (> 1 000 fa/ha tőszám) és klimatikus hatásoktól védett (öntözött, jéghálós, esővédő fóliával takart, fagyvédett) ültetvényeknek a hagyományos ültetési rendszerű (400–660 fa/ha), időjárás hatásokat elleni védelmi technológiákat nem tartalmazó állományokhoz képest 8–10-szeres a tőkeigénye. A magas bekerülési értékű szuperintenzív ültetvényeket lehetetlen eredményesen művelni magas szaktudás nélkül, mely jelenleg hiányzik az ágazatból.

A munkaerőhiány, a magas beruházási költségek (az ehhez kapcsolódó banki hitelkonstrukciók) és a szaktudása hiánya közép a hosszú távú fejlesztéseket alacsony szinten tartja. Azok a gazdaságok, ahol tervezik a kultúra termesztésben tartását elsősorban a teljesen védett ültetvényekben látják a megoldást, így nem a területi növekedés lesz meghatározó, hanem a kisebb vagy azonos területen végzett teljesen biztonságos, klimatikus hatásoktól védett termesztés. A növekedési potenciál az ágazatban megvan, a termelői integráció megvalósítása regionális és országos szinten szükséges lesz a jövőben ahhoz, hogy kezelhető árualap keletkezzen.

Külkereskedelmi adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Cseresznye										
EXPORT menny. (tonna)	2 896	3 267	2 386	1 990	6 072	643	2 177	1 947	2 219	1 791
EXPORT érték (euró)	8 394 729	7 332 146	4 876 316	4 355 787	18 478 053	574 868	4 622 292	5 146 749	5 637 640	4 330 783
IMPORT menny. (tonna)	1 774	2 161	1 407	1 108	2 746	2 223	2 063	1 954	1 938	1 235
IMPORT érték (euró)	6 879 128	5 683 019	3 414 097	3 057 384	8 976 843	6 394 030	4 101 137	5 444 007	5 313 244	3 467 803
EXPORT-IMPORT egyenleg (tonna)	1 123	1 107	979	882	3 326	-1 580	114	-7	281	556
EXPORT-IMPORT egyenleg (euró)	1 515 601	1 649 127	1 462 219	1 298 403	9 501 210	-5 819 162	521 155	-297 258	324 396	862 980

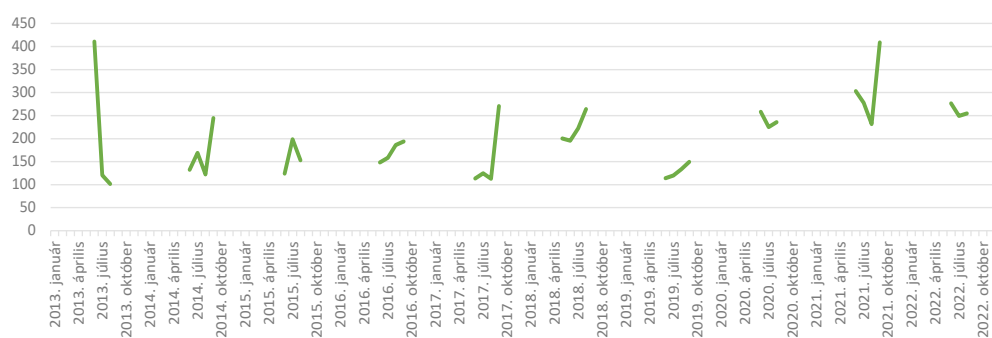
Forrás: EUROSTAT

Kajsziбарack

A hazai kajszi ültetvények termőterülete az elmúlt 10 évben kb. 20%-kal növekedett, de 2022-ben a 2018-óta tapasztalható gyakori, drasztikus fagykárok következtében már csökkent. Jelenleg 5 300 hektáron folyik a termesztés. Termésbiztonságról, megbízható árualap előállításról nem beszélhetünk, az elmúlt hat évben két jó évjárata volt a kajszinak (2019, 2022). Az előregedő ültetvények és a klímaváltozás okozta termesztési kockázat rendkívül hektikus termésmennyiséget eredményez (6 000–34 000 tonna között), amivel rendkívül nehéz a piaci igényeket évről-évre kielégíteni. Éves szinten csökkenő tendenciájú 1 000–4 000 tonna exportot tudunk lebonyolítani főleg Csehországba, Németországba, Balti-országokba és Szlovéniába. Mivel a hazai kajszi a belföldi fogyasztást nem tudja folyamatosan lefedni a hatalmas termésingadozás miatt, ezért – a statisztikai adatok alapján – 1 000–2 000 tonna importot fogadunk főleg Spanyolországból, Görögországból, Olaszországból.

Kajszi termelői havi átlagár (Ft/kg)

Forrás: FruitVeB-NAK

A legnagyobb kajszi termelő országok a világon Törökország, Irán, Üzbegisztán és Olaszország. A török termelés (fél millió tonna) aszálványként kerül a piacra, mindössze 2%-a frisspiaci. Kereskedelem és a frisspiaci termelés szempontjából jelentős ország: Olaszország (230 000 tonna), Franciaország (190 000 tonna), Spanyolország (100 000 tonna) és Görögország (80 000 tonna).

A hazai kajszi termesztésben a klímaváltozás jelenti a legnagyobb kihívást. Az éghajlatváltozás miatt melegebbek a telek, a kajszi fák mélynyugalmi időszaka jelentősen lerövidült, így 3–4 héttel korábbra tolódott a virágzás időszaka az elmúlt két évtizedben. A rövidebb téli hideghatás miatt a rüggek ellenállóképessége gyengébb a virágzás idején, így azok még érzékenyebbek a

Termelési adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Termőterület (hektár)	3 988	3 930	5 025	5 169	5 347	5 442	5 777	5 711	5 628	5 285
Termésmennyiség (ezer tonna)	23.0	34.0	19.6	29.8	34.2	7.7	37.2	6.1	7.6	24.3
Átlagos fajlagos hozam (t/ha)	5.8	8.7	3.9	5.8	6.4	1.4	6.4	1.1	1.3	4.6

Forrás: FruitVeB-NAK

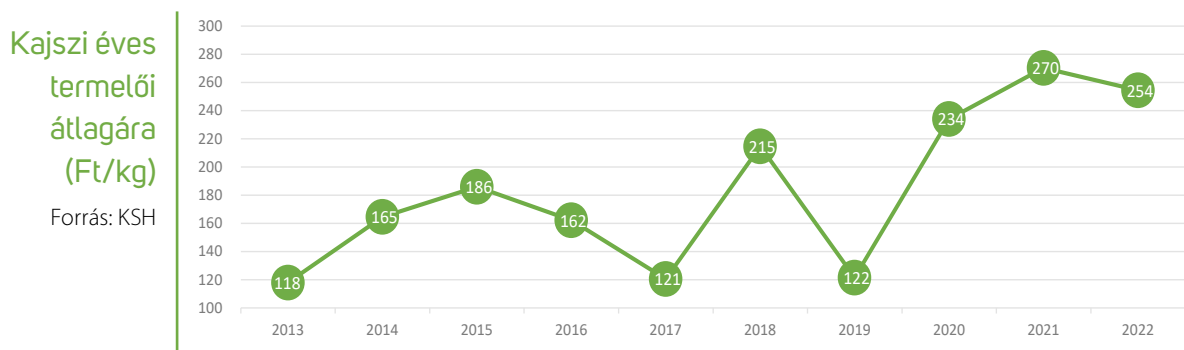
Külkereskedelmi adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kajszi										
 EXPORT menny. (tonna)	4 860	3 488	2 332	3 488	4 196	1 168	3 196	1 006	1 121	1 843
 EXPORT érték (euró)	5 864 456	3 840 591	3 201 620	4 394 007	4 760 735	1 828 809	3 473 933	1 595 295	1 759 927	2 472 437
 IMPORT menny. (tonna)	639	967	1 186	1 313	1 952	1 498	1 877	1 763	1 838	1 377
 IMPORT érték (euró)	925 025	850 264	1 408 433	1 209 831	2 009 079	1 996 259	2 082 824	2 538 600	2 802 027	1 919 953
 EXPORT-IMPORT egyenleg (tonna)	4 220	2 520	1 146	2 176	2 244	-330	1 319	-757	-717	466
 EXPORT-IMPORT egyenleg (euró)	4 939 431	2 990 327	1 793 187	3 184 176	2 751 656	-167 450	1 391 109	-943 305	-1 042 100	552 484

Forrás: EUROSTAT

fagyokra. A tavaszi lehűlések korábban is jellemzőek voltak a hazai ültetvényekben, viszont az utóbbi években a tavaszi fagyveszélyes időszak jelentősen meghosszabbodott, a virágzás érzékeny fenofázisa időben kitolódott, ami jelentősen megnövelte a végzetes fagykárok gyakoriságát.

Az európai és hazai kereslet stabil, az utóbbi időben növekedett a hazai fogyasztás a házi feldolgozásnak (lekvár, cefre) köszönhetően. Megfigyelhető, hogy árérzékenyebb lett a piac, kevésbé számít a termék minősége, fontosabb szempont az ára, ugyanakkor a nagyon gyenge termésű években (2018, 2020, 2021, 2023) egészen magas árat fizet a hazai piac, ami részben képes kompenzálni a nagy termésveszteségeket. A feldolgozóipar leginkább velőnek, pálinkának dolgozza fel a kajszit, nagyobb mennyiséget azokban az években, amikor jó a termés és alacsony az ára.

A hazai kajszi ágazat évről-évre fejlődik, de más termelő országok gyorsabban (a fő termelő országok mellett a balkáni országok, Lengyelország, Moldova), így még versenyelőnyünk van a célpiacok közelsége miatt (mivel a kajszi nem tartható el sokáig), de versenyképességünk folyamatosan romlik. A fejlődés az intenzív művelésben, a fagyvédett, jégghálós és öntözött ültetvényekben keresendő, melyet korszerű szaktudással szükséges támogatni. A fajtakérdés kulcsfontosságú: folyamatos adaptációs fajtakisérletek szükségesek hazai klimatikus viszonyokra, esetlegesen termőtájakra. Ugyan

beszerezhető a szaktudás külföldről (különösen Olaszországból), de a hazai klímára ezek csak közvetetten adaptálhatók.

Az egyes technológiai elemek fejlesztése is szükségszerű ahhoz, hogy a klímaváltozás hatásait csökkenteni tudjuk (őszi rügykondicionálás, jéggháló, fagyvédelmi öntözés, növényvédelem stb.). Ha ezen területeket sikeresen tudjuk fejleszteni, akkor nagyobb termésbiztonságot érhetünk el, amivel a belföldi piacot ki tudjuk szolgálni, a meglévő export piacainkat sikerrel meg tudjuk tartani, de esetleg még új piacok felé történő nyitást is lehetővé tenne.

Őszibarack, nektarin

Az elmúlt tíz évben csökkent és nagymértékben ingadozott az őszibarack-termesztésünk. Termőterület tekintve 35%-os csökkenés volt tapasztalható, ma már csak 2 750 hektáron folyik a termelés és évről-évre 8–40 ezer tonna termés kerül betakarításra. Őszibarack és nektarin esetében minimális exportról beszélhetünk (0–500 tonna), azonban éves szinten 10–15 ezer tonna import barack érkezik, különös tekintettel Görögországból, Olaszországból, Spanyolországból. A hazai friss fogyasztásnak ma már csak egy részét tudja a hazai termelés fedezni, és a feldolgozóipar is jelentős igényt támaszt az őszibarackra, a frisspiaci barackkal szemben (60:40). A termelési szerkezetben túlsúlyban van az őszibarack a nektarinnal szemben, illetve 60–40%-os arányban található meg a fehér és a sárgahúsú barack. A nektarin termesztés folyamatosan csökken, érdemi árualapot nem tudunk termelni belőle.

Termelési adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Termőterület (hektár)	4 096	3 980	3 799	3 726	3 535	3 315	3 175	3 108	3 016	2 744
Termésmennyiség (ezer tonna)	40.0	48.0	38.0	35.8	40.3	22.1	38.6	15.0	8.7	27.5
Átlagos fajlagos hozam (t/ha)	9.8	12.1	10.0	9.6	11.4	6.7	12.2	4.8	2.9	10.0

Forrás: FruitVeB-NAK

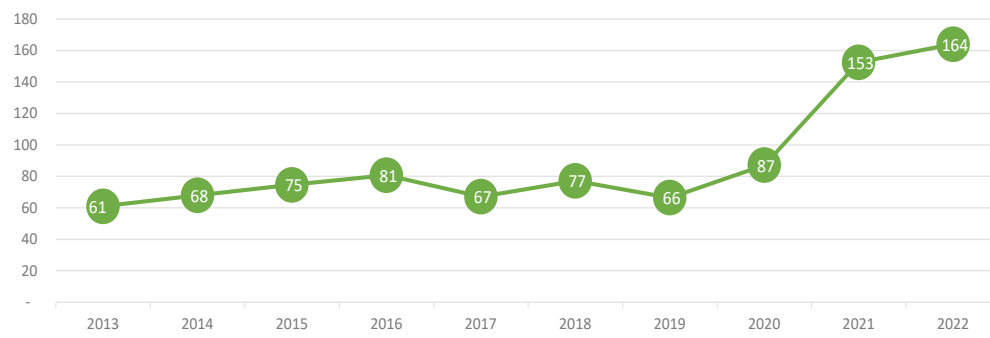
A jelenlegi termelési szerkezetre az 5–10 hektáros ültetvényméretek jellemzőek, ahol 10–15 t/ha-os átlaghozamokat tudunk produkálni. A gazdaságszervezés előregedő, nem újulnak meg az ültetvények, nagyságrendileg 700 hektár intenzíven művelt, magas színvonalú őszibarack ültetvény van Magyarországon, ami a termőterület negyede.

Hatalmas versenyhátrány a konkurenciával szemben, hogy hazánkban a termésmennyiség mindösszesen 10–15%-a kerül piacra szervezett körülmények között, még mindig meghatározó az egyéni, illetve nagybani piaci értékesítés.

Őszibarack
éves termelői
átlagára
(Ft/kg)

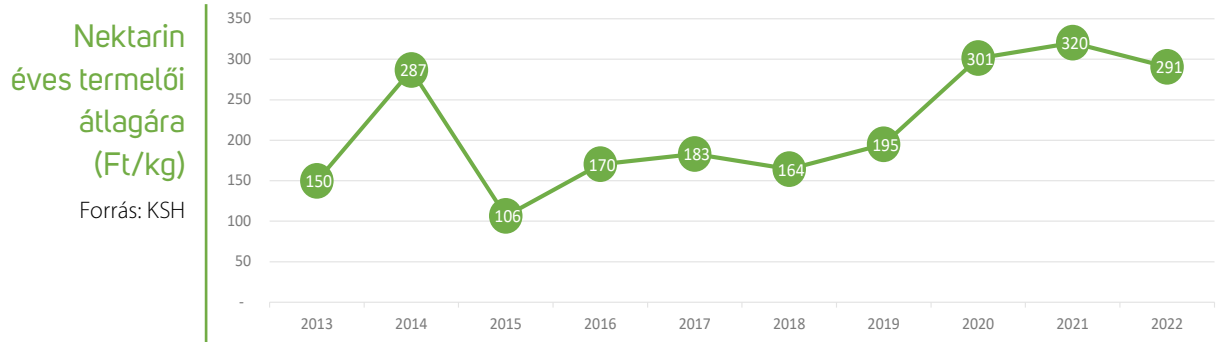
Forrás: KSH

A hazai piacon az olaszokkal és a görögökkel versenyzünk, ahol a termelés és értékesítés 40–60%-a szervezett, ezzel jelentős árulapot tudnak export piacra bocsátani. Nagyon jól szervezett szaktanácsadói hálózattal rendelkeznek, valamint a beszerzési oldalt is integráció keretein belül oldják meg. A korszerű technológiákon és a szervezettségen túl a kedvező klíma is hozzájárul az alacsony önköltség kialakulásához, ugyanis 40 t/ha hozamok elérésére képesek.

A klímaváltozás eredményeként egyre gyakoribbá váltak a tavaszi fagyok, valamint melegebbé

vált az őszi és a téli időszak is. Tavaszi fagyok korábban is előfordultak hazánkban, azonban az enyhe telek miatt lerövidült a fák téli mélynyugalmi állapota, korábbra tolódott a virágzás, ami jelentősen megnöveli a fagykárok előfordulását. Az extenzívebb őszibarack ültetvények a nagyobb koronaméretük miatt valamelyest védettebbek a fagyokkal szemben, ezért lassabb ezek felszámolása. Az intenzív

Külkereskedelmi adatok		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Őszibarack											
↑	EXPORT menny. (tonna)	32	118	17	48	20	95	304	271	79	754
	EXPORT érték (euró)	41 916	100 722	22 088	48 722	26 126	83 978	251 014	282 115	136 655	1 024 568
↓	IMPORT menny. (tonna)	1 275	2 492	2 913	3 828	4 221	4 669	6 961	4 918	4 945	5 397
	IMPORT érték (euró)	1 265 131	2 007 902	2 253 505	3 260 748	3 245 662	3 955 289	5 462 662	5 519 557	6 343 113	5 852 617
↕	EXPORT-IMPORT egyenleg (tonna)	-1 243	-2 374	-2 896	-3 780	-4 201	-4 575	-6 657	-4 647	-4 867	-4 643
	EXPORT-IMPORT egyenleg (euró)	-1 223 215	-1 907 180	-2 231 417	-3 212 026	-3 219 536	-3 871 311	-5 211 648	-5 237 442	-6 206 458	-4 828 049
Nektrain											
↑	EXPORT menny. (tonna)	48	24	31	146	25	3	427	413	234	529
	EXPORT érték (euró)	55 087	25 856	55 064	204 653	27 868	2 644	527 024	462 566	332 295	825 132
↓	IMPORT menny. (tonna)	3 202	3 446	5 840	6 675	7 178	5 750	7 865	4 289	5 787	6 057
	IMPORT érték (euró)	2 967 759	2 727 505	4 765 159	5 834 765	5 861 783	5 960 357	6 856 803	5 323 406	7 528 871	7 103 336
↕	EXPORT-IMPORT egyenleg (tonna)	-3 154	-3 422	-5 810	-6 529	-7 153	-5 747	-7 438	-3 877	-5 553	-5 528
	EXPORT-IMPORT egyenleg (euró)	-2 912 672	-2 701 649	-4 710 095	-5 630 112	-5 833 915	-5 957 713	-6 329 779	-4 860 840	-7 196 576	-6 278 204
Őszibarack és nektrain											
↑	EXPORT menny. (tonna)	80	141	47	194	45	97	731	684	312	1 283
	EXPORT érték (euró)	97 003	126 578	77 152	253 375	53 994	86 622	778 038	744 681	468 950	1 849 700
↓	IMPORT menny. (tonna)	4 477	5 938	8 753	10 503	11 399	10 419	14 826	9 208	10 732	11 454
	IMPORT érték (euró)	4 232 890	4 735 407	7 018 664	9 095 513	9 107 445	9 915 646	12 319 465	10 842 963	13 871 984	12 955 953
↕	EXPORT-IMPORT egyenleg (tonna)	-4 397	-5 796	-8 706	-10 309	-11 354	-10 322	-14 095	-8 524	-10 420	-10 171
	EXPORT-IMPORT egyenleg (euró)	-4 135 887	-4 608 829	-6 941 512	-8 842 138	-9 053 451	-9 829 024	-11 541 427	-10 098 282	-13 403 034	-11 106 253

Forrás: EUROSTAT

termelés esetében ugyanakkor a termőhelymegválasztás kritikus fontosságú, amellyel tompíthatók a klímaváltozás negatív hatásai.

A munkaerő hiánya az őszibarack ágazatot is sújtja, azonban a többi gyümölcságazattal ellentétben nem a szüret idején, hanem leginkább a metszési időszakban.

A molyhos barackra folyamatosan van piaci igény, Európa szinten növekvő tendencia figyelhető meg, különös tekintettel a fehérhúsú barack irányába. Alapvetően versenyképes az ágazat, de a jelenlegi színvonallal 10 év múlva eltűnik a hazai őszibarack-termelés. A jövőre nézve további területi csökkenés prognosztizálható, a klímaváltozás sok fajt, a munkaerő-, a szaktudás- és az öntözés hiánya sok termelőt fog kiszelektálni a termelésből. Ha sikerül a termelést intenzifikálni és legalább 20–25 t/ha-os átlaghozamokat elérni korszerű fajtákkal, öntözött, fagy- és jégvédett ültetvényekkel, valamint sikerül a jövőben megfelelő szaktudást szerezni és komoly szervezetségi szintet elérni, akkor egy sikerágazat lesz az őszibarackból.

Szilva

A termőterület folyamatos csökkenést mutat, tíz évvel ezelőtt még közel 8 000 hektárral rendelkezünk, napjainkban már csak 6 000 hektáron termelünk szilvát. A meghatározó termesztőkörzetek az észak-keleti térség és az ország középső része. Legnagyobb területen termelt fajták: Katinka, Cacanska Lepotica, Cacanska Rana, Bluefree, Stanley, President, Top-sorozat fajtái. A felhasználási irányt tekintve: a termés kb. fele a feldolgozóiparba kerül (hazai vagy külföldi, utóbbi döntően német), másik fele pedig hazai vagy külföldi friss piacra. A termésmennyiség egy átlagos évben 60–65 ezer tonna körül alakul, azonban az időjárás viszontagságai egyre nagyobb terméskilengéseket okoznak, kiszámíthatatlanná téve a termést és a piacot egyaránt. Az szilva tekintetében az önellátás a 100%-ot közelíti meg, leginkább a hazánkban nem termelhető szilvafajtákból származik 1–1,5 ezer tonna import. Export teljesítményünk a 10 ezer tonnát meghaladta még 2013–2016-os időszakban, azóta negyedére-harmadára csökkent, a fagykárokkal sújtott években már csak pár ezer tonna kerül export piacokon értékesítésre. Legjelentősebb piacaink Németország és Ausztria, azonban a hazai szilvát kiszorítják a moldáv és a szerb termékek.

Termelési adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Termőterület (hektár)	7 750	7 650	6 819	6 649	6 501	6 444	6 551	6 441	6 297	6 007
Termésmennyiség (ezer tonna)	60.0	78.0	61.4	55.9	57.0	76.8	65.1	24.0	43.0	60.0
Átlagos fajlagos hozam (t/ha)	7.7	10.2	9.0	8.4	8.8	11.9	9.9	3.7	6.8	10.0

Forrás: FruitVeB-NAK

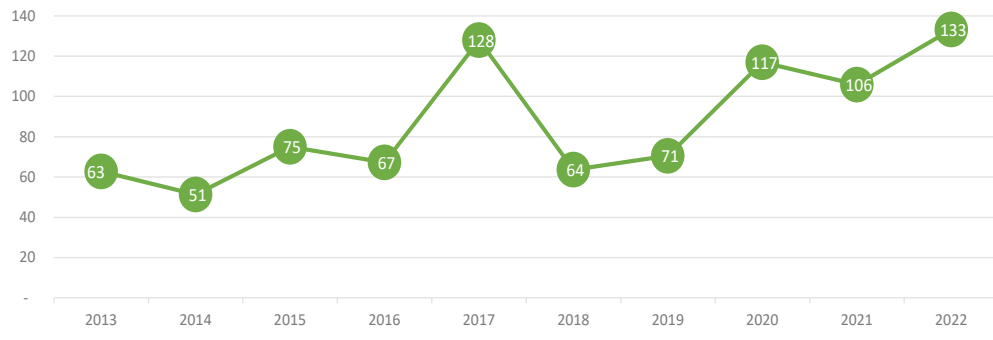
Európai Unió szinten nőtt a szilva termelés, különösen Lengyelországban, Romániában és Bulgáriában, ami nagyságrendileg 1,5 millió tonna szilvát jelent, ennek mindösszesen 4%-át adja a hazai termelés. A legnagyobb termelő az EU-ban messzemenően Románia, EU-n kívül a közeli Szerbia és Bosznia Hercegovina.

Az utóbbi 3–4 év hazai szilvatermésében a visszaesés mértéke nemcsak a megszűnő ültetvényeknek köszönhető, hanem a teljesen rendszeressé váló enyhe januárnak-februárnak és a súlyos fagybetöréseket hozó áprilisnak is, amikor szilvafáink virágoznak. Ezt a hatást még fokozta az elmúlt években rendkívüli mértékű öltő tavaszi-nyári aszály. A szilva egyik fő magyarországi termőhelye, a Duna-Tisza köze, olyan mértékben sújtott az aszálytól, a süllyedő talajvízszint okozta öntözési

Szilva éves termelői átlagára (Ft/kg)

Forrás: FruitVeB-NAK

problémáktól, amire már technológiai megoldást is egyre nehezebb találni. Ezzel szemben a dombvidékeken tavasszal kialakuló relatív hőmérséklet különbségeknek köszönhetően kiváló termőhelyek jönnek létre a Dunántúl déli domboldalain, ahol ráadásul a csapadék eloszlása is egyenletesebb, mint az Alföldön.

A magyar termelők az egyre nagyobbra nyíló költség-bevétel olló miatt, tömegesen döntenek úgy, hogy a költséges kézi metszés és szüret helyett gépi megoldást alkalmaznak. Ennek köszönhetően viszont a friss piac csökkenésnek indult, a feldolgozóipar követelményeinek pedig az EU-n kívüli országokban, olcsóbban előállított alapanyagok is megfelelnek. Várhatóan létrejön azért egy egyensúly, mert a szilva friss fogyasztásának gasztronómiai tradíciója nem tűnik el egyik pillanatról a másikra, de a fizetőképes vevői igény a kézzel szedett, első osztályú szilva drágulásával párhuzamosan csökkenni látszik.

Külkereskedelmi adatok		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Szilva											
↑	EXPORT menny. (tonna)	11 705	11 617	8 872	12 425	11 171	7 647	7 293	1 578	3 468	3 668
	EXPORT érték (euró)	6 328 339	4 915 463	5 077 891	5 930 494	8 354 489	3 645 235	4 057 260	1 080 193	2 222 330	2 053 089
↓	IMPORT menny. (tonna)	583	890	685	1 106	1 805	949	1 566	1 595	1 404	1 566
	IMPORT érték (euró)	418 805	601 145	694 543	998 391	1 601 263	1 053 038	1 531 505	1 489 308	1 652 865	1 650 248
↕	EXPORT-IMPORT egyenleg (tonna)	11 122	10 727	8 187	11 319	9 366	6 698	5 727	-18	2 064	2 102
	EXPORT-IMPORT egyenleg (euró)	5 909 534	4 314 318	4 383 348	4 932 103	6 753 226	2 592 197	2 525 755	-409 115	569 465	402 841

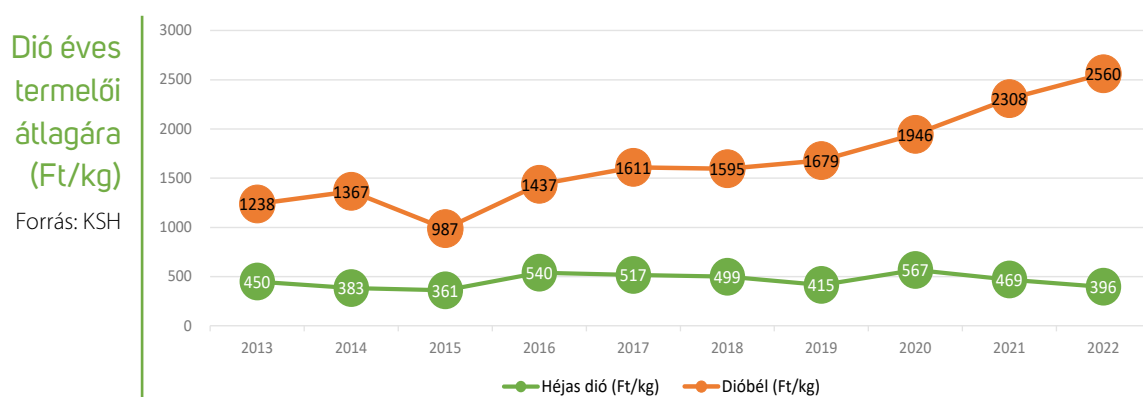
Forrás: EUROSTAT

A munkaerő költségeiben az EU-n belül ugyan még mindig jelentős különbségek vannak, de ezek egyrészt technológiai megoldásokkal csökkenthetők, másrészt e különbségek az EU-n kívüli aspiránsokkal szemben ennél is nagyobbak, azaz az árelőnyük relatíve növekszik. A 2000-es évek elejétől, az EU-ba lépésünk időszakában a németországi termelőknek kellett azzal szembesülniük, hogy a magyar szilva kiszorította őket hazai piacaik jelentős részéről. Ma ugyanez a kihívás bennünket ér a Balkánról.

Az ágazat versenyképessége az értékelt 10 év alatt folyamatosan romlott és nem számíthatunk javulásra a következő 5–10 évben az éghajlatváltozás, a munkaerőhiány és az input árak emelkedése következtében kialakult piaci helyzet miatt, amit tovább ront az új kártevők megjelenése, valamint a folyamatos szerkivonások. A versenyképességet már rövid távon is elősegítő folyamat lenne a termelői összefogás az értékesítésben. Erre az EU megoldása a TЭСZ-ek létrehozása, amelyek azonban Magyarországon, különösen a gyümölcsstermesztés területén számos problémával küzdenek, mégis az ágazat rövid távú megmentésének egyetlen kulcsa az összefogás lehet.

Dió

A hazai diótermő terület folyamatos növekedést mutat: míg 2013-ban 5 800 hektáron folyt a termelés, addig 2022-ben ez már meghaladja a 9 200 hektárt. Magyarországon az éves termés (nyers, szárítatlan héjas dióban kifejezve) átlagosan 9–12 ezer tonna közötti alakul. Az ágazat növekedésének oka 2013–2016 időszakban alapvetően a dió jó piaci pozíciója, kedvező értékesítési lehetősége volt, de a tömeges telepítésében a legnagyobb szerepet talán extenzív jellege (alacsony tőke- és előmunka igénye) játszik. A hazai átlaghozamok 1–1,5 t/ha körül alakulnak, mely a sok extenzív, elhanyagolt idős ültetvénynek és az elsődlegesen „támogatásleszívás” miatt teleptett fiatal ültetvények magas arányának köszönhető.

Mintegy 5–10 évvel ezelőtt még rentábilisan lehetett termelni a 1,5–2,0 t/ha-os hozamaink mellett, ma már a versenytársaink intenzív ültetvényein elérhető hozamokkal nem tudjuk felvenni a versenyt a hagyományos ültetvényekről származó áruval. Az erős konkurencia jele, hogy a héjas dió piaci árai folyamatosan estek az elmúlt pár évben a növekvő termelési költségek ellenére is, így csak a 3 t/ha fölötti „nyers” hozamokkal lehetünk versenyképesek. A nyers, szárítatlan héjas dió termelésében érdemi nyereség nincs, csak a szárított, osztályozott, zsákolt készáruval lehet megfelelő profitot realizálni.

Mára jelentős mennyiségű olyan árutermelő ültetvény keletkezett hazánkban is, ahol magas szintű szaktudással, jó tőkeellátottság és gépesítettség mellett magas színvonalú termesztéstechnológiával zajlik a termelés. Nagyságrendileg 3 000 hektárra tehető azon ültetvények száma, melyek már intenzív ültetvényként kerültek eltelepítésre (8 x 6-os térállás, oldalrügyön termő fajták, öntözhető, ültetvények, melyekben rendszeres metszést is alkalmaznak). Ez azonban azt is jelenti, hogy a dióültetvényeink 2/3-a nem felel meg ennek a kritériumnak.

Termelési adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Termőterület (hektár)	5 870	6 120	5 928	6 491	6 925	7 130	8 321	8 372	8 363	9 251
Termésmennyiség (ezer tonna)	7.8	9.4	8.9	9.1	9.0	12.1	12.5	8.0	7.4	9.1
Átlagos fajlagos hozam (t/ha)	1.3	1.5	1.5	1.4	1.3	1.7	1.5	1.0	0.9	1.0

Forrás: FruitVeB-NAK

A diótermelés és kereskedelem jelentősen átalakult az elmúlt 10 évben, főleg Kína piacra lépésének köszönhető: eddig fő importőr volt, most exportőr lett. Az USA továbbra is hatalmas termelő és exportőr világszinten, Európa legnagyobb exportőre Franciaország: évente 30–35 ezer tonna diót szállít a legnagyobb európai vevők (Németország, Olaszország és Spanyolország) számára. A jövőben a piacon ismét változás várható, mert Ausztráliában is hatalmas területeken történt telepítés és ezek

Külkereskedelmi adatok		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Héjas dió											
	EXPORT menny. (tonna)	1831	2241	2563	1542	2684	1256	1380	453	478	666
	EXPORT érték (euró)	5984185	7822411	6646250	4172066	6297525	2997327	3721381	1100962	1221263	1669402
	IMPORT menny. (tonna)	47	3	44	3	4	13	23	27	54	68
	IMPORT érték (euró)	52258	10333	91920	13041	18468	22869	25699	36844	89271	91716
	EXPORT-IMPORT egyenleg (tonna)	1784	2238	2518	1539	2680	1242	1357	426	424	598
	EXPORT-IMPORT egyenleg (euró)	5931927	7812078	6554330	4159025	6279057	2974458	3695682	1064118	1131992	1577686
Dióbél											
	EXPORT menny. (tonna)	1680	2290	2272	1760	1652	636	392	487	321	354
	EXPORT érték (euró)	10759559	15611021	15409717	10241898	10557427	3975192	1882797	2657547	1797264	2020688
	IMPORT menny. (tonna)	1311	1719	1459	468	817	632	696	1236	1380	1175
	IMPORT érték (euró)	7460411	10747636	11277994	2831274	5574154	3559013	3454782	5784373	6056976	5860853
	EXPORT-IMPORT egyenleg (tonna)	369	571	813	1292	835	4	-303	-750	-1059	-822
	EXPORT-IMPORT egyenleg (euró)	3299148	4863385	4131723	7410624	4983273	416179	-1571985	-3126826	-4259712	-3840165

Forrás: EUROSTAT

mára termőre fordultak. A piaci átrendeződés mérhető abban is, hogy a 2018-at megelőző időszakban a 2000 tonnát meghaladta a héjas dió exportunk, de dióbélből is közel hasonló mennyiséget szállítottunk a külpiaconra. Exportpotenciálunk azonban az elmúlt öt évben negyedére zuhant, ami a fokozódó európai és globális verseny következménye: versenyképességi hiányosságaink miatt kiszorulunk a piacról. Fő export célpiacaink: Nagy-Britannia, Németország, Ausztria és Svájc. Héjas dióból önellátók vagyunk, érdemi import nincs, ugyanakkor a dióbél importunk folyamatosan növekedik (elsősorban Romániából és Ukrajnából származik). Európai Unió szinten nincs számottevő változás a termelésben, az európai exportból mindösszesen 3–5%-os részarányt képviselünk évek óta.

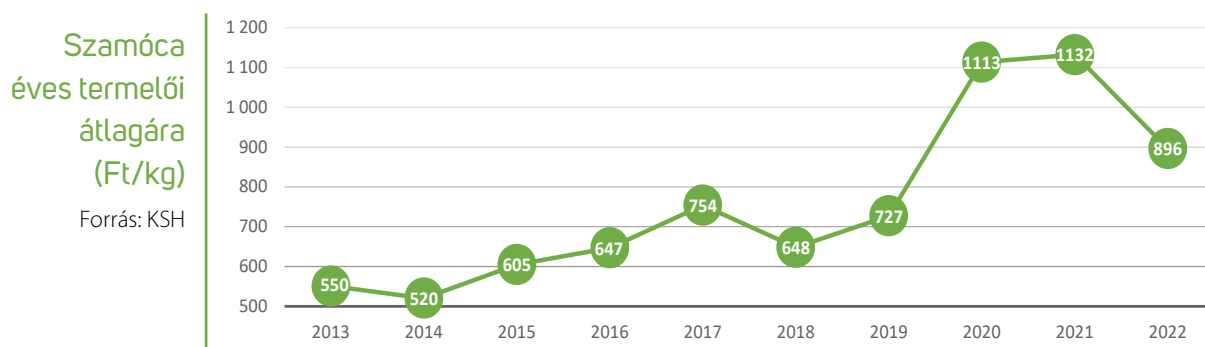
Versenyelőnyünknek tekinthető, hogy a világon globálisan a magyar dió minősége a top 3-ban van a mérete miatt (70%-ban 36-os vagy attól nagyobb). Az elmúlt 10 évben a hazai dió előnye a koraisága volt, hamar megjelent a piacon, azonban a chilei és az argentin dió térnyerésével ez az előnyünk is elveszett. Versenyhátrányunk, hogy a melegebb éghajlatú országokban nem szükséges energia a szárításhoz, míg Magyarországon ez hatalmas költségtétel. A többi ágazatban is jelentkező input anyag, gázolaj és munkaerő árának emelkedése tovább növeli a termelési költségeket.

Gyakorlatilag mindenkivel versenyzünk az export piacokon, a piac pedig ár alapján dönt, így az lesz versenyképes, aki alacsony önköltségen tud termelni. A klímaváltozásnak köszönhető gombás (gnómónia), bakteriális (xantonómász) és rovar eredetű (dióburokfűrólégy) megbetegedések felerősödése folyamatosan csökkenti az elérhető hozamokat. Míg néhány évvel ezelőtt elég volt 3–5 növényvédelmi kezelést alkalmazni, addig ma magas szaktudás mellett 10 feletti permetezés szükséges ahhoz, hogy egészségben tudjuk tartani az állományt. Ez azonban azt is jelenti, hogy a szórványdiósok, az elhanyagolt és a rendkívül extenzív ültetvények ki fognak kopni a közeli jövőben termés hiányában.

Rövid távon megmaradnak a piacaink, de romlani fog a jövedelmezőség, így a dió ágazat zsugorodása várható a termőterület tekintetében. A piaci igény a dióra jelentős és növekvő tendenciát mutat, így az a kérdés, hogy fel tudjuk-e venni az árversenyt. Ehhez hosszú távon intenzív ültetvények telepítésére van szükség, melyen magasabb hozamok mellett nyereségesen és gazdaságosan lehet termelni.

Szamóca

A hazai szamócatermelés a bogyós gyümölcsök közül az egyik életben maradt ágazatunk, melyet a klímaváltozás nem lehetetlenített el (egyelőre). A hazai termelés stagnálást mutat, de inkább csekély mértékű csökkenés tapasztalható az ágazatban, 550–700 hektáron nagyságrendileg 5 000–7 000 tonna szamócat termelünk. Az exportált mennyiség elenyésző, jellemzően szezon elején Ausztriába, Lengyelországba, Szlovákiába történik a szállítás. A zöldségek, gyümölcsök szezonálisukat veszítik, a fogyasztók egész éven keresik a boltok polcain, így mivel a hazai klíma nem alkalmas 12 hónapos termesztésre, ezért importra szorulunk évi 2 500–4 000 tonna mennyiségben. A fő beszállítóink: Törökország, Görögország, Spanyolország, de jellemzően gyengébb minőség érkezik, mint a hazai.

Míg 10 évvel ezelőtt jellemzően 2–3 évig termelésben hagyott tövekkel termeltek, addig ma fóliában 1 évig, szabadföldön max. 2 évig termelnek egy töről, ez a megnövekedett munkaerő költségek miatt és a magasabb minőségi elvárások miatt alakult így. A fajlagos hozamokban jelentős változás nem tapasztalható, mert a fajtahasználat tekintetében továbbra is a Clery, Asia, Joly fajták kerülnek a termesztésbe, melyekkel a jelenlegi termesztéstechnológiákkal sokkal nagyobb hozam nem érhető el. Ugyanakkor fajtahasználatunk korszerűnek mondható, folyamatosak a fajtakísérletek az olasz nemesítőházakkal való közvetlen jó kapcsolatnak köszönhetően.

Az ágazat versenyképessége folyamatosan gyengül, melynek oka a klímaváltozás, illetve a megnövekedett inputanyagárak és munkabérek miatt csökkenő jövedelemtermelő képesség. A hazai jó minőségű, finom, de megfizethető árú szamócának van piaca és a jövőben is lesz. Azonban a hazai korai fűtött szamóca előállításának extra magas költségei miatt nincs érdemi létjogosultsága, a korai időszakban (március elejétől április közepéig) árban nem vagyunk versenyképesek az ekkor megjelenő, török, görög, spanyol árakkal. Szezonban (április 20-tól június 10-ig) versenyképesek vagyunk, de a szerveződés hiánya miatt nem valósul meg az export árualap, így szinte csak belföldi piacokra termelünk. Az európai szamócatermelésben és kereskedelemben változás látszik: a görög, albán termelés növekszik (a bevándorlók személyében potenciális munkaerőbázis miatt), a spanyol, dél-olasz és marokkói árú visszaszorul.

Termelési adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Termőterület (hektár)	724	786	742	761	762	697	637	550	547	635
Termésmennyiség (ezer tonna)	7.5	10.0	8.9	7.8	5.8	6.9	5.1	6.5	5.7	7.2
Átlagos fajlagos hozam (t/ha)	10.4	12.7	12.0	10.3	7.6	9.9	8.0	11.8	10.4	11.3

Forrás: FruitVeB-NAK

A klímaváltozás hatásában a szamócaágazat tekintetében kettősség érezhető: egyrészt a késő őszi meleg kedvez a növényeknek, másrészt viszont az enyhe tél a fóliában már veszélyezteti a hideg órák számát. A tavaszok jellemzően fagyosak, így védekezni szükséges szabadföldön és fóliában is (akár kettős fátolyfólia takarással). A nyári meleg miatt tolódik az ültetés ideje, valamint az új fajtákat évente cserélni kell, emiatt szezonról függően ingadozik a terület. Mégis a legnagyobb nehézséget a szezonális munkaerő mennyiségi és minőségi hiánya okozza az ágazatban, emiatt sokan abba is hagyják a termelést. A városokhoz közeli településeken a szamóca-termesztőknek nagy lehetőség a most fénykorát élő „szedd magad értékesítés”, mely által kedvező jövedelmezőség érhető el.

Technológiai fejlesztések révén biztonságosabb és költséghatékonyabb termelés valósulhatna meg, és még a következő 5–10 évben nem csak a hazai piac kiszolgálása, de termelői szervezettség mellett akár 1–2 ezer tonna export piac is kiépíthető lenne.

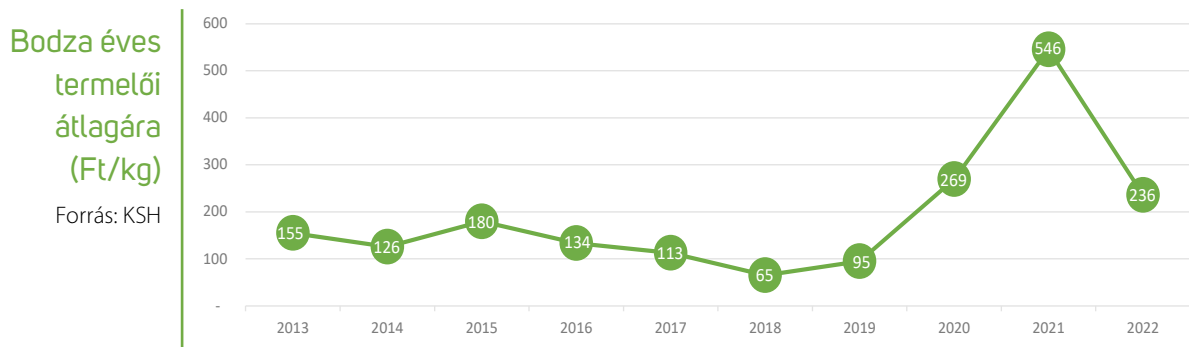

Külkereskedelmi adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Szamóca										
↑ EXPORT menny. (tonna)	200	145	25	37	21	10	74	37	93	207
↑ EXPORT érték (euró)	219437	171160	78437	124693	74418	25933	161938	137337	322185	574186
↓ IMPORT menny. (tonna)	2660	2970	2557	3329	2929	3085	3725	3569	3974	4138
↓ IMPORT érték (euró)	4430424	5015697	5241655	5721510	5820889	6696660	7860289	7286203	8700661	9037313
↕ EXPORT-IMPORT egyenleg (tonna)	-2460	-2824	-2531	-3292	-2907	-3074	-3651	-3531	-3880	-3932
↕ EXPORT-IMPORT egyenleg (euró)	-4210987	-4844537	-5163218	-5596817	-5746471	-6670727	-7698351	-7148866	-8378476	-8463127

Forrás: EUROSTAT

Bodza

A 2000-es években a bodza hatalmas felfutását láthattuk, kb. 1 000 hektárról 6 000 hektárra növekedett a termesztett bodza termőfelülete, így 2020–2022 között már 16–20 ezer tonna termett Magyarországon. (Ezen felül nagyságrendileg 8–10 ezer tonna vadbodzát gyűjtenek.) Legnagyobb termőkörzete Bács-Kiskun és Borsod vármegyék. Napjainkra a legnagyobb mennyiségben termesztett bogyógyümölcsünké vált. Termésének értékét a természetes színezéktartalma (antocianin) és a kiemelkedően magas antioxidánstartalma adja. Leginkább élelmiszer-színezékként alkalmazzák, de vírusölő hatása miatt gyógyhatású készítményeket is készít a gyógyszeripar (akár COVID ellen). A világban nagyságrendileg 100 000 tonna bodzát termesztenek, melynek 15–20%-át termeli Magyarország, azaz világviszonylatban meghatározóak vagyunk.

Termesztéstechnológiáját tekintve egy extenzív kultúráról beszélhetünk, az összes gyümölcsfaj közül a legalacsonyabb az ültetvénytelepítési költsége, valamint az éves termelési költsége is. Hazánkban őshonos növény, így termesztési feltételei kedvezőek, alacsony termelési kockázattal bír. Elsősorban élelmiszeripari színezék készítése céljából vásárolja fel a légyártó ipar és bodzalésűrtményt készít belőle. A hazai bodzát elsősorban belföldön dolgozzák fel, de Ausztria és Németország is jelentős felvásárlónak számít.

A COVID járvány alatt jelentős árnövekedés volt tapasztalható, hiszen a magas antioxidáns tartalma miatt a bodzalésűrtményre megnőtt a piaci igény a gyógyszeripar részéről. A kedvező árak köszönhetően magas jövedelmezőséget lehetett elérni, így ismét sokan léptek be a piacra, nőtt a termelés, ezzel együtt romlott a minőség. Azonban a készletek felhalmozódtak, a piaci igény csökkenni kezdett a sűrűség, így az alapanyag iránt is. Az élelmiszeripar a magas ára miatt kiváltotta feketerepával, feketecéklával, feketeribizlivel, feketeberkenyével, mert ezek ugyanúgy alkalmasak színezéknek. 2022-ben a csökkenő kereslet, a növekvő kínálat és a helyettesítő termékek rendelkezésre állása törvényszerűen alacsonyabb árakat eredményezett.

Jelenleg nincs biztos piaca a megtermelt bodzánknak, és amennyiben a bodza hasznosíthatóságának tekintetében nem lesz innováció, amivel fenn lehet tartani a jelenlegi kb. 6 000 hektáros termőterületet, úgy a jövőben stagnálás, majd csökkenés várható az ágazatban.

Termelési adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Termőterület (hektár)	4 560	4 780	5 163	6 020	6 519	6 493	6 451	6 211	5 739	6 095
Termésmennyiség (ezer tonna)	11.0	15.0	15.5	19.3	20.1	21.3	22.0	16.0	17.0	18.3
Átlagos fajlagos hozam (t/ha)	2.4	3.1	3.0	3.2	3.1	3.3	3.4	2.6	3.0	3.0

Forrás: FruitVeB-NAK

Egyéb bogyósok

A hazai bogyógyümölcs-termesztés az elmúlt 10 évben – a szamócán és a bodzán kívül – nagymértékben visszaesett, bár az igazán negatív irányok mintegy 30–40 éves távlatban rajzolódhatnak ki. A korábban külön-külön is több ezer hektáron termesztett fajokból mára mindössze néhány tíz hektár maradt: a málna, a szeder, a ribiszke és a köszméte majdnem a teljes megszűnés határára jutott hazánkban. Már kevés értelmezhető üzemmérettel rendelkező gazdálkodó van, így jelentős árualap egyik termékből sem származik.

A bodza és a szamóca mint bogyós gyümölcsök, még életben vannak Magyarországon (ezen két ágazatnak ezért külön fejezetet szántunk). További bogyósok fellelhetők az országban úgy, mint az áfonya, a homoktövis, a goji bogyó, de nem számottevő mennyiségben. A fekete ribiszke, a málna, a köszméte és a szeder gyakorlatilag hazai körülmények között alkalmatlanná vált a termesztésre. A piros ribiszkének a biológiai szükségleteit még lehetséges technológiailag kiszolgálni, de csekély piaci igény mutatkozik rá, illetve nagyon alacsony árakat diktál a jóval kedvezőbb klimatikus adottságok mellett működő lengyel konkurencia.

Üzemgazdasági előnyük és hátrányuk értékelése mellékes, mivel gyakorlatilag nem képeznek döntési problémát, hiszen termelésük ellehetetlenült, azonban még utoljára összefoglaljuk azokat. A bogyós ültetvények esetében a telepítése tőkeigénye rendkívül magas, mely az évek alatt csak fokozódott az egyre bővülő technológiai szükségletek miatt. A termelés forgótőke igénye is málna, köszméte, szeder esetén kiemelkedően magas, a ribiszke alacsonyabb éves termelési költséggel bír. A bogyós gyümölcsöknek a zöldség- és gyümölcskultúrák közül kiemelkedően magas az éves munkaerőigénye, különösen a betakarítási időszakban. Az elmúlt tíz évben az elérhető hozamok már csökkentek és a minőség is romlott, bármilyen technológiai variáns mellett sem lehetett produkálni a 30 évvel ezelőtti minőséget és hozamot. A munkaerő rendelkezésre állásának hiánya totálisan ellehetetlenítette az ütemezhető, tervezhető betakarítást, így a termelés jövedelme, jövedelmezősége rendkívül alacsony vagy negatív lett, sőt már eleve a termelésbiztonság is megkérdőjeleződik. A bogyósokra a friss piac és a feldolgozóipar is komoly igényt mutat a mai napig, ám árualap hiányában ezt mások szolgálják ki. A 10–15 évvel ezelőtti versenytársainkra Lengyelországra és Szerbiára is hatással van a klímaváltozás, de már 10 évvel ezelőtt is jelentős versenyhátrányban voltunk a klíma miatt.

Az előzőekkel ellentétesek a bodza és a homoktövis üzemgazdasági sajátosságai, jellemző az alacsony beruházási tőkeigény, alacsony a forgótőke igénye, relatíve alacsony a munkaerőigénye. Ezen bogyós ágazatok kevésbé érzékenyek az időjárási szélsőségekre, alacsonyabb a termelési kockázat. Ezzel együtt nem képesek magas jövedelemtermelő képesség elérésére, azonban az alacsony termelési költség miatt a költségarányos jövedelmezőségük elfogadható, illetve alacsony termelési kockázataik révén felszínen tudnak maradni.

A klímaváltozás kedvezőtlen hatásai és a munkaerő hiánya miatt nem vagyunk versenyképesek a bogyósok tekintetében. Némi reményt mégis nyújthat a gépesíthető termelésű piros ribiszke, illetve a szamóca ágazat, ahol még van esély a nyereséges és gazdaságos termelésre és piaci igény is mutatkozik. Ehhez azonban szükség van fajtakísérletekre, technológiai innovációra, gépesítésre, öntözésre, szaktanácsadói hálózatra és szervezetségre, valamint mennyiségében és minőségében megfelelő munkaerőre.

Szeder

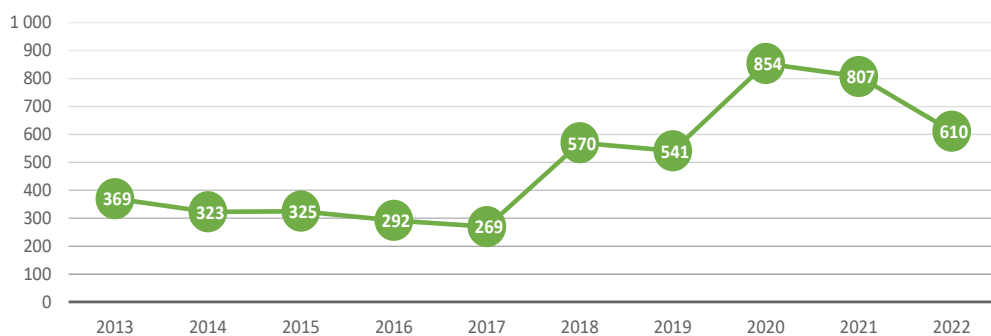
Termelési adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Termőterület (hektár)	256	212	169	118	108	66	47	44	35	29
Termésmennyiség (ezer tonna)	2.0	2.0	1.5	0.9	1.2	0.6	0.7	0.9	0.8	0.3
Átlagos fajlagos hozam (t/ha)	7.8	9.4	9.0	7.9	11.1	9.1	14.9	20.5	22.9	10.3

Forrás: FruitVeB-NAK

Szeder éves
termelői
átlagára
(Ft/kg)

Forrás: KSH

Külkereskedelmi adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Szeder										
EXPORT menny. (tonna)	3	2	1	1	1	1	2	1	-	-
EXPORT érték (euró)	14 366	10 463	3 527	2 248	1 988	2 574	63 781	3 611	-	-
IMPORT menny. (tonna)	74	189	57	40	90	149	122	208	130	89
IMPORT érték (euró)	365 263	545 138	335 204	366 313	267 209	326 636	326 464	491 748	481 957	301 008
EXPORT-IMPORT egyenleg (tonna)	-71	-187	-56	-40	-90	-148	-120	-208	-130	-89
EXPORT-IMPORT egyenleg (euró)	-350 897	-534 675	-331 677	-364 065	-265 221	-324 062	-262 683	-488 137	-481 957	-301 008

Forrás: EUROSTAT

Ribiszke

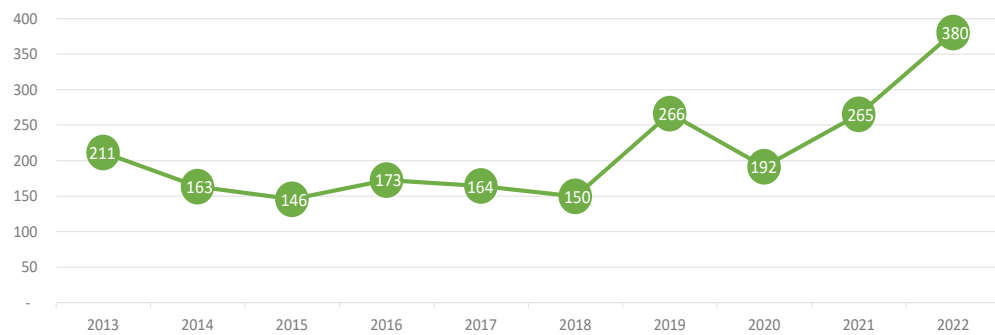
Termelési adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Termőterület (hektár)	1 370	1 180	1 444	1 387	1 338	1 257	1 226	1 181	1 122	898
Termésmennyiség (ezer tonna)	7.0	8.8	8.7	8.0	8.3	7.8	7.2	7.0	7.0	5.6
Átlagos fajlagos hozam (t/ha)	5.1	7.5	6.0	5.8	6.2	6.2	5.9	5.9	6.2	6.2

Forrás: FruitVeB-NAK

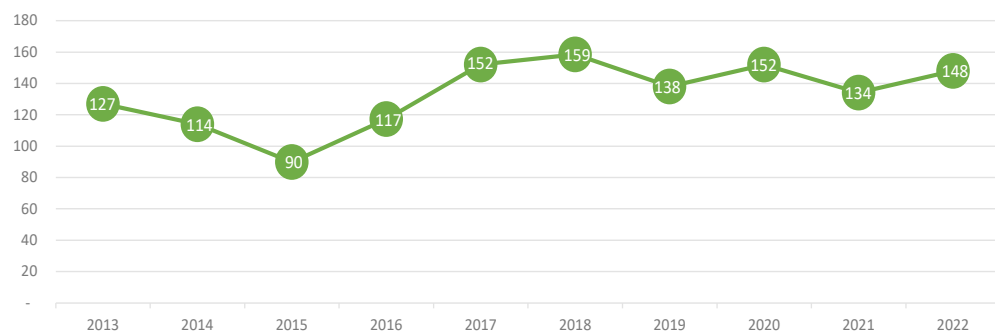
Fekete ribiszke éves termelői átlagára (Ft/kg)

Forrás: KSH

Piros és fehér ribiszke éves termelői átlagára (Ft/kg)

Forrás: KSH

Egres

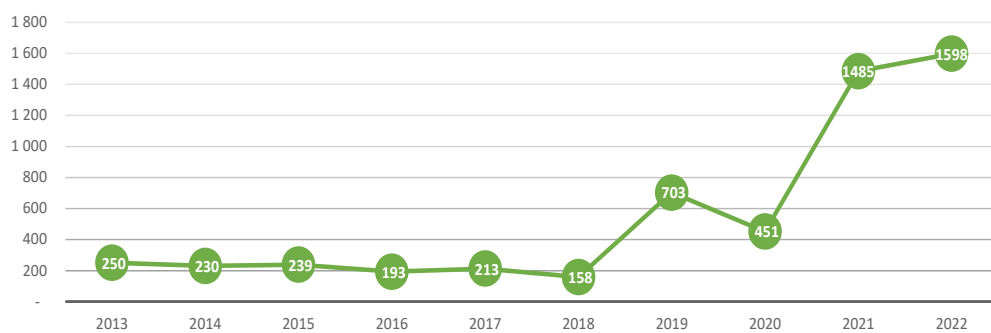
Termelési adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Termőterület (hektár)	147	92	67	28	24	15	12	12	6	6
Termésmennyiség (ezer tonna)	1.0	0.6	0.5	0.2	0.4	0.2	0.3	0.3	0.2	0.1
Átlagos fajlagos hozam (t/ha)	6.8	6.5	7.0	6.8	16.7	10.1	25.0	25.0	33.3	16.7

Forrás: FruitVeB-NAK

Egres éves
termelői
átlagára
(Ft/kg)

Forrás: KSH

Külkereskedelmi adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Egres, fekete- piros- fehér ribiszke										
EXPORT menny. (tonna)	37	60	116	53	3	-	0	1	1	1
EXPORT érték (euró)	38 787	59 261	103 377	152 056	36 151	8	2 730	18 301	24 842	9 623
IMPORT menny. (tonna)	441	25	10	34	8	21	22	16	13	28
IMPORT érték (euró)	233 415	91 366	58 854	174 623	66 965	65 399	108 937	95 507	98 953	66 158
EXPORT-IMPORT egyenleg (tonna)	-404	34	107	19	-5	-21	-22	-15	-12	-27
EXPORT-IMPORT egyenleg (euró)	-194 628	-32 105	44 523	-22 567	-30 814	-65 391	-106 207	-77 206	-74 111	-56 535

*egres és ribiszke együtt Forrás: EUROSTAT

Málna

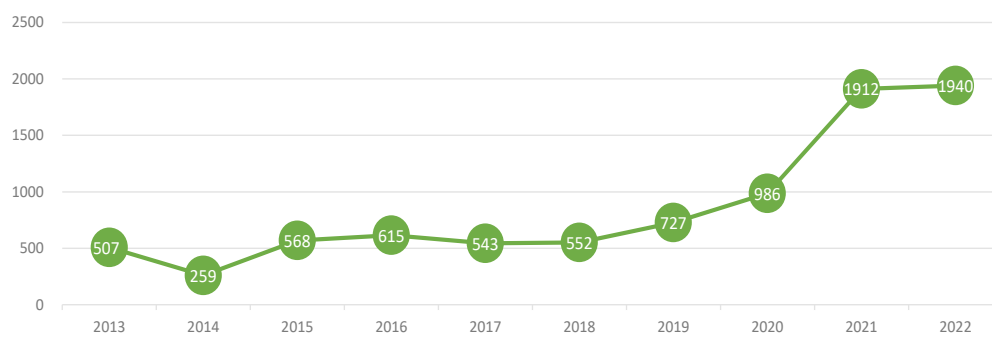
Termelési adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Termőterület (hektár)	432	365	312	229	187	217	163	171	125	101
Termésmennyiség (ezer tonna)	1.3	1.2	1.1	0.9	1.0	1.2	0.8	1.0	1.0	0.9
Átlagos fajlagos hozam (t/ha)	3.0	3.3	3.5	3.8	5.3	5.5	4.9	5.8	8.0	8.9

Forrás: FruitVeB-NAK

Málna éves termelői átlagára (Ft/kg)

Forrás: KSH

Külkereskedelmi adatok		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Málna											
↑	EXPORT menny. (tonna)	41	21	3	6	2	1	3	1	2	1
	EXPORT érték (euró)	251 685	65 889	27 586	85 657	32 783	6 757	72 924	14 104	33 476	8 504
↓	IMPORT menny. (tonna)	78	72	76	121	269	350	458	389	341	391
	IMPORT érték (euró)	290 655	316 019	559 944	912 645	1 860 930	2 082 097	3 386 146	2 618 847	2 492 703	2 908 088
↕	EXPORT-IMPORT egyenleg (tonna)	-36	-52	-73	-115	-267	-349	-455	-388	-339	-390
	EXPORT-IMPORT egyenleg (euró)	-38 970	-250 130	-532 358	-826 988	-1 828 147	-2 075 340	-3 313 222	-2 604 743	-2 459 227	-2 899 584

Forrás: EUROSTAT

ÖN&

a K&H
agrárfinanszírozás

& a K&H szakértői
& 30 év tapasztalat

Zöldségtermesztés

Csemegekukorica

Csemegekukoricát az utóbbi tíz évben 27–32 ezer hektáron termeltünk fővetésben és további 5–12 ezer ha-on másodvetésben. A legnagyobb területen termelt zöldségnövényünk, a zöldségtermő terület 40–45%-át adja. A betakarított mennyiség jellemzően 500 ezer tonna körül mozgott, minimális terméshozamok mellett. A hazai csemegekukorica 90–95%-a a feldolgozóiparba kerül, míg 5–10%-a a frisspiaci termék. Utóbbi intenzívebb termelési móddal (fátyolfóliás termelés a koraiság fokozására, mikroöntözés, stb.) és merőben más költség-jövedelem viszonyokkal, illetve piaci-értékesítési csatornákkal jellemezhető. A feldolgozóipari alapanyagként termelt csemegekukorica a zöldség-gyümölcs feldolgozóipari kibocsátás mintegy 70%-át adó hűtő- és konzervipar vezérterméke: az alapanyag-felvásárlás és késztermék-kibocsátás közel 2/3-át önmagában ez az egy ágazat adja. A feldolgozóipari alapanyag kb. ¼-ét a hűtőipar, ¾-ét a konzervipar veszi fel. Az ágazat exportorientált, a feldolgozott késztermékeinket 80–90%-ban exportáljuk.

Gyors feldolgozást igénylő, „érzékeny” alapanyagról lévén szó, melyet döntően zárt és szerződésekkel szabályozott integrációban termelünk, az export-import forgalma elhanyagolható (és ez is jelentős részben a frisspiaci termék).

Magyarországon a feldolgozóipar számára termelt csemegekukorica kb ¾-e öntözött: a fővetésű állományok lehetnek öntözöttek vagy öntözetlenek (utóbbi főleg a korai fővetés), míg a másodvetésűek sikeres termesztése – a nyári vetés miatt – csak öntözött körülmények között képzelhető el. Optimális a 100%-os öntözöttség lenne. Termesztéstechnológiája kiforrott, élőmunkaigénye alacsony, totálisan gépesíthető, integrációja fejlett (ütemezett vetés, betakarítás, beszállítás, melyet a feldolgozó vagy integrátor koordinál, illetve végez), jóllehet még ebben az ágazatban is gyakoriak a termelő-feldolgozó közötti ellentétek.

Magyarország vezető szerepet játszik Európa csemegekukorica termelésében: az EU legnagyobb termelője, a kis lemaradással második helyet elfoglaló franciák előtt. Világviszonylatban is kiemelkedő a jelentőségünk. A fagyasztott csemegekukoricában a világ második legnagyobb exportőre hazánk az USA mögött, míg csemegekukorica konzerv tekintetében szintén a második helyen állunk a világon, Thaiföldet követve. Ez egyben azt is jelenti, hogy mindkét termékkör esetében az EU első számú exportőrei vagyunk.

Ugyan a csemegekukorica a zöldség-gyümölcs ágazatok sorában igen jó termésbiztonsággal jellemezhető, az utóbbi években egyre nagyobb termés kieséseket okoznak az időjárási anomáliák. A késő tavaszi lehűlések vontatottá teszik a kelést és a kezdeti fejlődést; a kora őszi (október elejei) fagyok miatt több évben károsult pár ezer hektár termése, de ezeknél is nagyobb gondokat okoznak az extrém csapadékviszonyok (jellemzően a május-júniusi extrém sok csapadék 2018–2020 időszakban, vagy az extrém aszályos nyár). Különösen nagy károkat okozott a 2022. évi aszály: az öntözetlen kultúrákban 60–100% volt a termésveszteség mértéke, még öntözött viszonyok között is 20–30% körüli kiesés volt tapasztalható. A klimatikus tényezőkben egyre több kockázat rejlik, melyen túlmenően a 2022. évben még a földgáz és villamos energia árának drasztikus emelkedése is sújtotta a szektort. Az elmúlt tíz vagy húsz év országos átlaghozamait vizsgálva látható a változatlanosság. A termelési színvonalban jelentős változás nem következett be (sőt az utóbbi években klimatikus okok miatt inkább romlott), sem a biológiai alapok, sem a termesztéstechnológia oldalán érdemi innováció nem ment végbe az ágazatban. Jóllehet kevés ágazat képes talpon vagy versenyben maradni érdemi fejlődés nélkül.

A csemegekukorica ára meglehetősen stabil volt a 2013–2020 időszakban, a 36–46 Ft/kg sávban mozgott. A stabilitás elsősorban a költségek kismértékű változékonyságának, a gabona- és olajnövény-árak egyenletességének és a jó termésbiztonságnak volt köszönhető. Azonban az utóbbi 2–3 évben a klímaváltozás (a kockázatok növekedése), valamint a gabona- és olajnövény árak 2021–2022 évi drasztikus emelkedése „felkavarta az állóvizet”. A klasszikus szántóföldi növénytermesztésben az árak radikális emelkedése miatt – ráadásul jóval kevesebb termelési kockázat, tőke- és munkaigény mellett – hasonló vagy kedvezőbb jövedelmezőséget lehetett elérni. A termelő viszont a nagyobb kockázatú kultúráktól extra jövedelmet vár, ami 2021–2022-ben elkezdte jelentősen felhúzni a csemegekukorica árát, 2022-ben már 70–80 Ft/kg ársáv volt jellemző. Mindezt tetézte, hogy a 2022-es aszály miatt nem volt elegendő alapanyag, így nem tudtunk elegendő készterméket gyártani, és – a magas alapanyag-, illetve energiaárak miatt – azt is drágán vittük piacra, így 2022-ben veszítettünk versenyképességünkben. Mindennek káros következménye volt, hogy a kínai csemegekukorica konzerv jelentős mennyiségben és olcsón elkezdett „beszivárogni” az európai piacra.

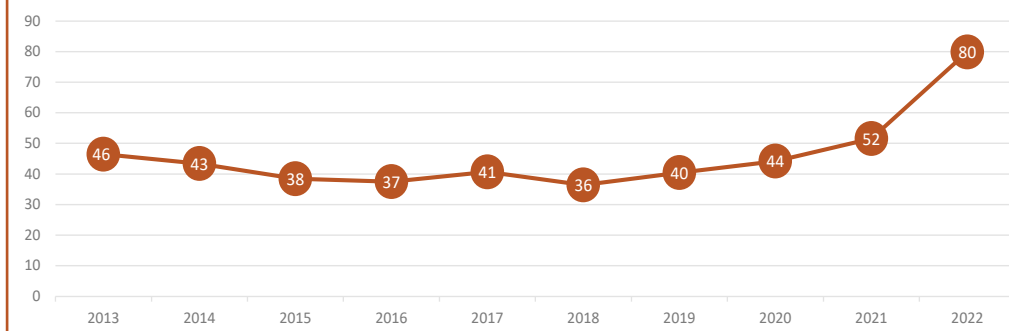
Termelési adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Termőterület (hektár)	30 786	30 309	32 381	36 408	36 623	37 319	36 970	38 195	37 288	34 074
Termésmennyiség (ezer tonna)	497.4	466.7	479.0	502.3	517.8	515.1	483.5	511.4	472.2	393.4
Átlagos fajlagos hozam (t/ha)	16.2	15.4	14.8	13.8	14.1	13.8	13.1	13.4	12.7	11.5

Forrás: FruitVeB-NAK

Csemege-
kukorica
éves termelői
átlagár
(Ft/kg)

Forrás: KSH

Külkereskedelmi adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Csemegekukorica										
 EXPORT menny. (tonna)	4 331	1 859	5 712	4 674	5 163	5 083	3 413	2 745	2 116	2 171
 EXPORT érték (euró)	1 578 729	1 316 125	2 052 551	2 146 779	2 357 299	1 991 548	1 797 847	1 483 379	1 221 795	1 626 690
 IMPORT menny. (tonna)	1 016	1 779	1 191	418	233	4 291	52	109	13 849	20 511
 IMPORT érték (euró)	115 944	396 235	191 452	109 430	159 615	420 826	82 425	658 287	1 859 362	5 233 033
 EXPORT-IMPORT egyenleg (tonna)	3 315	80	4 521	4 256	4 930	793	3 360	2 636	-11 733	-18 340
 EXPORT-IMPORT egyenleg (euró)	1 462 785	919 890	1 861 099	2 037 349	2 197 684	1 570 722	1 715 422	825 092	-637 567	-3 606 343

Forrás: EUROSTAT

A 2021–2022 időszakban számottevően nőtt a feldolgozó ágazat kapacitása, ezért több alapanyagra lenne szükség. Több konzervgyár növelte kapacitásait egyenként 10–20%-os mértékben, illetve a hűtőipari kapacitásokban is növekedés tapasztalható. Ez alapján zöldborsóra, zöldbabra és csemegekukoricára jókora többletigény mutatkozott már 2022-ben is.

A következő évek nagy kérdése lesz, hogy képes lesz-e az európai és a hazai szektor viszszaosztítani a lábát megvető kínai versenytársat. Az ágazat versenyben maradásához a fajlagos hozamok növelésére, a termésminőség javítására, vagyis a természetstechnológia és a biológiai alapok fejlesztésére van szükség. Létkérdés az is, hogy a feldolgozóipar számára találjunk más helyettesítő termékeket is, mert a jelenlegi egysíkú termékpaletta növeli a piaci viszonyokkal és a káros klimatikus hatásokkal szembeni kiszolgáltatottságot. A fejlesztés, a fejlődés nem várthat tovább magára. A rendelkezésre álló csemegekukorica és részben a zöldborsó fajták/hibridek köre szűkös és nagyjából nem a hazai termőhelyi viszonyokra nemesítették, ezért létkérdés a leépült hazai nemesítés, valamint a fajtakutatás (beleértve a fajtaadaptációt is) visszaállítását, fejlesztését. A feldolgozóipari alapanyagok terén a rendelkezésre álló fajok bővítését, az alapanyag-hiány részbeni enyhítését jelentené a fehér bab, vörös bab, lencse és a csicsriborsó mint új fajok nagyobb volumenű hazai termesztése (jelenleg ez nem létezik). A fogyasztási szerkezet következő évtizedben várható európai átalakulásával járó, az állati termékek és állati fehérje fogyasztásában megnyilvánuló, várhatóan 20–30%-os csökkenés kompenzálását is kedvezően szolgálnák e magas fehérjetartalmú növények. A várható európai felfutáshoz igazodóan e zöldségnövények biológiai alapjainak és természetstechnológiájának fejlesztésére komplex kutatási programot kell felépíteni.

Zöldborsó

A konzervipari zöldborsó a konzerv- és hűtőipar második legfontosabb terméke (a csemegekukorica után), a termés szinte 100%-a a feldolgozóipari szegmensbe jut. Korai betakarítása révén (általában június elejétől végéig tart a szezon) nagyon nagy előnye, hogy korán indítja a szezont, így a feldolgozók szezonjának széthúzásában, a fajlagos fix költségek javításában nagyon fontos szerepet játszik. Érzékeny növény: betakarítás után 3–4 órán belül fel kell dolgozni, így különösen fontos, hogy ütemezett betakarítását semmi (időjárás, technológia, gépellátottság, stb.) ne akadályozza, mert a kis „csúszás” is nagy károkat okoz. Mindezen tulajdonságai által a vetése és a betakarítása pontos ütemezettséget, magas fokú szervezettséget igényel. A termelők szempontjából is fontos növény, korai lekerülése miatt jellemzően második kultúrát is természetnek utána (többnyire csemegekukoricát), így egy adott évben két kultúra jövedelme is realizálható az adott területről.

Termelési adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Termőterület (hektár)	14 890	17 300	23 422	23 784	21 946	20 299	19 165	19 878	19 868	17 973
Termésmennyiség (ezer tonna)	78.0	72.3	117.1	137.9	128.0	72.4	92.8	102.3	94.3	84.3
Átlagos fajlagos hozam (t/ha)	5.2	4.2	5.0	5.8	5.8	3.6	4.8	5.1	4.7	4.7

Forrás: FruitVeB-NAK

A zöldborsót 2013 és 2016 között a területi növekedés jellemezte (különösen a támogatási szabályozóknak köszönhetően), azóta viszont csökkenő tendencia tapasztalható, és 2019-ben már 20 ezer hektár alá esett a termőterület. Az utóbbi néhány évben 18–20 ezer hektáron 80–120 ezer tonna mennyiségben állítottuk elő, a terület és a termésmennyiség is 2022-ben érte el mélypontját.

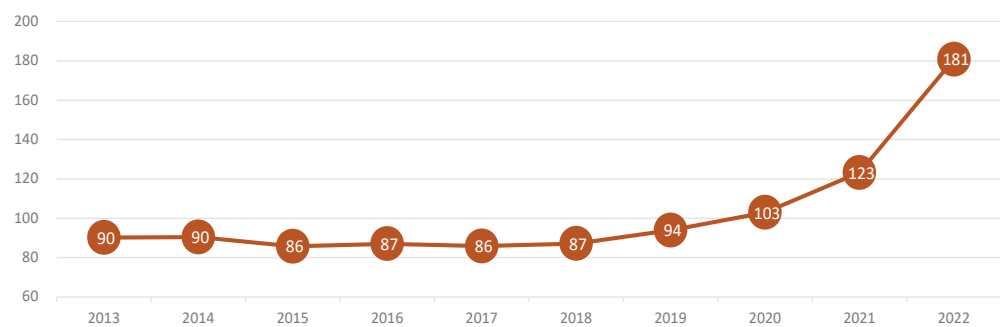

A feldolgozók 2019–2020 óta 10–20%-os alapanyag-hiánnyal küzdenek. A csemegekukoricához hasonlóan export-import tevékenységről nem beszélhetünk, különös tekintettel arra, hogy a betakarítást követő 3–6 órán belül fel kell dolgozni. A zöldborsó terület jóval kisebb arányban öntözött, mint a csemegekukorica: térségtől függően 30–70%-ban termelik öntözött körülmények között.

A feldolgozott zöldborsó termékek esetében is előkelő helyünk van a világ, illetve Európa élelmiszeriparában. A világ legnagyobb fagyasztott

Zöldborsó
éves termelői
átlagára
(Ft/kg)

Forrás: KSH

Külkereskedelmi adatok		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Zöldborsó											
↑	EXPORT menny. (tonna)	707	711	1866	812	3007	1320	876	600	1686	3288
	EXPORT érték (euró)	308 716	374 640	828 887	287 201	937 813	472 583	315 365	229 351	667 950	1 581 162
↓	IMPORT menny. (tonna)	198	338	104	231	196	34	212	372	1 279	3 763
	IMPORT érték (euró)	137 129	229 399	60 322	229 574	95 480	81 314	205 937	288 145	369 926	1 406 270
↕	EXPORT-IMPORT egyenleg (tonna)	509	374	1 762	581	2 810	1 286	664	227	406	-475
	EXPORT-IMPORT egyenleg (euró)	171 587	145 241	768 565	57 627	842 333	391 269	109 428	-58 794	298 024	174 892

Forrás: EUROSTAT

zöldborsó termelője és exportőre Belgium, 120–140 ezer tonna éves exporttal, míg Magyarország évente változóan a 6–8. helyet foglalja el a világon és az 5. helyet az EU-ban 10–15 ezer tonna export mellett. A zöldborsó konzerv tekintetében viszont a világ legnagyobb exportőrei vagyunk 50–60 ezer tonna körüli mennyiséggel, minket követnek a franciák és az olaszok (egyenként 30–40 ezer tonnával).

Az utóbbi 5–6 évben az időjárási viszonyok kifejezetten kedvezőtlennek váltak a zöldborsó termeléséhez. A 2018–2020-as években az extrém csapadékos június okozott komoly kiesést a termés mennyiségében és minőségében a betakarítás időszakában, de gyakran eredményeztek veszteségeket a tavaszi lehűlések vagy éppen az extrém meleg és aszályos tavaszi vagy betakarítási időszakok is. E negatív jelenségek miatt az ágazat működőképessége is veszélybe került. A termelés jövedelmezősége az utóbbi években klimatikus okokból jelentősen romlott, vagyis a termelés kockázata jelentősen emelkedett, jóllehet stratégiai jelentőségű szakágazatról van szó. Amennyiben a zöldborsó ágazat megszűnne vagy jelentősen visszaesne, az magával rántana mintegy 5–10 ezer hektár ráépülő másodvetésű csemegekukoricát is. Mindezek letálisak lennének a hazai hűtő- és konzerviparra nézve, mert mintegy 1,5 hónappal rövidülne a feldolgozási szezon és kiesne az alapanyag-háttér 30–40%-a, így a fajlagos fix költségek jelentős emelkedése révén elvesztené versenyképességét az európai piacon.

A zöldborsó ára – a csemegekukoricához hasonlóan és azonos okokból – stabilan alakult 2013–2019 között (85–95 Ft/kg). A növekvő kockázatok, a romló termelési kedv, a támogatási szabályozó átalakulása, majd 2022-ben a gabona- és olajnövények árrobbanása elkezdte felhúzni az árakat. Ennek következménye 2022-re a 180–200 Ft/kg ársáv lett, ennek ellenére a termesztési hajlandóság tovább csökkent 2022-re is. A hazai alapanyag drágulása révén kezdjük elveszteni versenyképességünket az európai versenyben – különösen a belgák ármeghatározó árnyékában. Megfigyelhető tendencia a feldolgozási szezon folyamatos, nemkívánatos rövidülése is.

A termesztéstechnológiai és a biológiai alapok, és ezzel együtt a termelési színvonal – a csemegekukoricához hasonlóan – itt sem változott sokat az elmúlt húsz évben, az innováció pedig elengedhetetlen lenne, amit kissé keresztülhúz, hogy a hazai klíma egyre kevésbé alkalmas zöldborsó termesztésére. A klimatikus okok és a kockázatcsökkentésre irányuló vetési stratégia miatt rövidülő szezon gyors betakarítást tesz szükségessé.

Zöldbab

A zöldbabtermesztés elmúlt 10 éves statisztikai adatai alapján egy csökkenő tendencia figyelhető meg, a vetésterület 1 500 hektárról 900 hektárra csökkent, a termésmennyiség 7–9 ezer tonna között alakul. Alapvetően a zöldbabtermesztés a csemegekukorica és a zöldborsó mellett egy kisebb, a feldolgozóipar számára alapanyagot termelő szántóföldi zöldségtermesztési ágazat, frisspiacon elenyésző mennyiségben jelenik meg. Termelés és feldolgozás tekintetében élen járó országok Belgium, Franciaország, de Lengyelország szerepe is növekszik, a fő importőrök (feldolgozott késztermék esetében) Németország, Franciaország, Nagy-Britannia és Hollandia. A hazai csökkenés okai között szerepel a klímaváltozás is, mely mindenképpen nehezítette a zöldbabtermelést, mégis a fő oka – a zöldborsóhoz hasonlóan – abban keresendő, hogy a gabonafélék eredményessége mellett kevésbé vonzó tevékenység volt a zöldbabtermesztés az elmúlt tíz évben. Értve ezalatt elsősorban a szaktudásigényét, a termelési kockázatait és a gabonafélékhez viszonyított magas termelési költséget. Hazánkban egyre szűkül a termelői kör, azon szakmailag felkészült ágazati szereplők maradtak meg, akik 14 t/ha felett tudnak termelni és valamely feldolgozó integrációjához tartoznak.

Termelési adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Termőterület (hektár)	1 508	1 288	1 389	1 295	1 310	1 414	1 071	1 330	1 014	895
Termésmennyiség (ezer tonna)	11.8	9.9	10.7	11.1	11.0	11.3	8.0	10.6	9.1	6.4
Átlagos fajlagos hozam (t/ha)	7.8	7.7	7.7	8.6	8.4	8.0	7.5	8.0	9.0	7.1

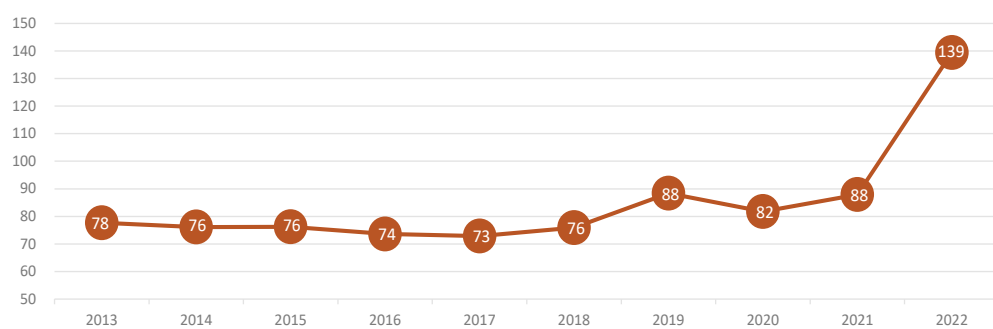
Forrás: FruitVeB-NAK

A zöldbabtermesztésnek számos üzemgazdasági előnye és hátránya van. A zöldbab rövid tenyészidejű így akár másodvetésben is nagy-szerű választás, kiváló előveteménynek minősül. A megfelelő termesztéstechnológiával kiemelkedő (14–18 t/ha-os) hozamok érhetők el, ezen a hozamszinten már a gazdálkodás eredménye kiemelkedő. Azonban rosszkor végzett vagy ki-maradt agrotechnikai művelet eredménye lehet a jelentős termés kiesés a rövid tenyészidő miatt. Ez egyrészt csökkenti a termelő jövedelmét, másrészt a feldolgozóipar előre megtervezett

Zöldbab
éves termelői
átlagára
(Ft/kg)

Forrás: KSH

Külkereskedelmi adatok		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Zöldbab											
↑	EXPORT menny. (tonna)	309	166	109	185	380	53	7	13	11	9
	EXPORT érték (euró)	228 526	166 042	117 993	205 238	381 458	27 115	16 883	32 798	23 729	21 885
↓	IMPORT menny. (tonna)	216	91	237	233	120	132	68	113	137	452
	IMPORT érték (euró)	175 117	195 525	243 848	235 713	145 334	215 614	171 587	163 429	240 132	589 190
↻	EXPORT-IMPORT egyenleg (tonna)	93	75	-129	-48	260	-79	-61	-100	-127	-443
	EXPORT-IMPORT egyenleg (euró)	53 409	-29 483	-125 855	-30 475	236 124	-188 499	-154 704	-130 631	-216 403	-567 305

Forrás: EUROSTAT

kapacitáskihasználtságát rontja, valamint a lekötött mennyiséget sem képes legyártani. A nem optimális termesztéstechnológia révén előfordulhat a betakarítás csúszása, ekkor nem a tervezett gyártási időszakban érkezik meg alapanyag, ami jelentősen megviselheti a jó termelő-feldolgozó kapcsolatot, hiszen valamilyen kompromisszummal történik meg a felvásárlás. Ezen termelési környezetben a feldolgozó részéről magasabb fokú rugalmasság szükséges mind a kapacitást, mind a tervezett hozamokat illetően, hogy a jó minőségű alapanyag időben be tudjon kerülni a feldolgozóba. Az alapanyag ára és minősége egyrészt a termelő, másrészt a feldolgozó jövedelmezőségét is determinálja.

A fagyasztóipar és a konzervipar részéről komoly felvásárlási igény van, ugyanis a piac az egészséges táplálkozás jegyében a húshelyettesítés miatt a babfogyasztást preferálja, így a jövőben piaci oldalról mindenképpen van növekedési potenciál. Igen nehéz helyzetben vannak az ipari zöldséget feldolgozó vállalatok, hiszen a gabona- és olajnövények árnyékában nem volt megfelelő a termelői kedv. A jövőben az ágazat (és más ipari zöldség ágazatok is) potenciális növekedésére akkor lehet számítani, ha az öntözés feltételeit megteremtik (öntözési tevékenység támogatása, az öntözési infrastruktúra fejlesztése, a vízdíj minimalizálása, az öntözési vízjogi engedélyezés egyszerűsítése), valamint a szakmai egyeztetések útján konszenzus születik a felhasználható növényvédő szerek listájának tekintetében. Rendelkezésre állnak kiváló fajták, jó minőségű öntözött területek, másodvetésben nagyszerű választás, így a magas szinten gazdálkodók számára kiváló lehetőség lehet.

Görögdinnye

A hazai görögdinnye ágazat esetében az elmúlt 10 évben megállapítható, hogy a termőterületünk drasztikusan csökkent. Míg 2013-ban nagyságrendileg 5 600 hektárról takarítottak be görögdinnyét a gazdálkodók, addig 2022-ben ez a termőfelület alig haladta meg a 2 500 hektárt, azaz hozzávetőleg 55%-os csökkenés figyelhető meg. Ennek alapvetően elsődlegesen háttérben az egyre inkább szűk keresztmetszetet jelentő munkaerő helyzet áll. A görögdinnye kifejezetten élőmunkaerő-igényes ágazat, sok esetben a termesztés egyes fázisai sem voltak gépesíthetők – mára ebben már jelentős előrelépések vannak –, a betakarítása pedig fajtától, mérettől függetlenül csak kézi erővel történik. A hazai megtermelt mennyiség az elmúlt 10 év távlatában megközelítőleg 45%-kal csökkent, amely egyértelmű következmény a csökkenő termőterület miatt. Azonban megjegyzendő, hogy kisebb mértékben csökkent a megtermelt mennyiség, amely arra enged következtetni, hogy nőtt a termelés színvonala, emelkedtek a fajlagos hozamok. Az ágazatra jellemző az intenzív termesztéstechnológia, jellemzően öntözött körülmények között, magas ráfordítások mellett történik a termelés.

Termelési adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Termőterület (hektár)	5 650	6 000	4 653	5 600	4 829	4 387	4 787	3 830	3 210	2 587
Termésmennyiség (ezer tonna)	218.0	245.0	195.4	205.8	212.0	158.0	194.0	144.0	131.0	126.0
Átlagos fajlagos hozam (t/ha)	38.6	40.8	42.0	36.8	43.9	36.0	40.5	37.6	40.8	48.7

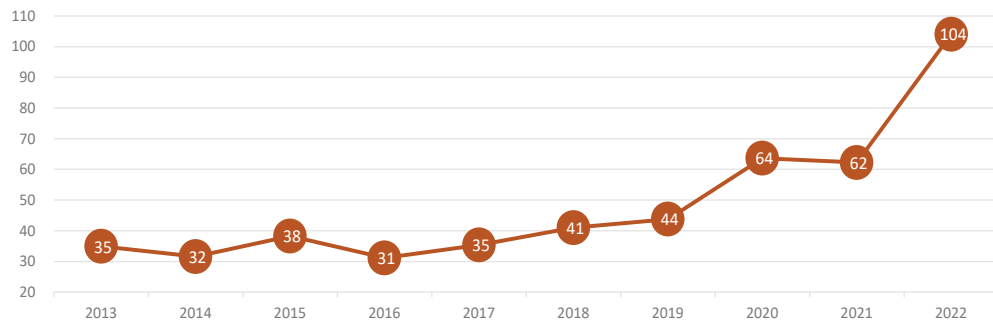
Forrás: FruitVeB-NAK

A külkereskedelmi adatokat vizsgálva látható, hogy az exportált görögdinnye mennyisége közel 2/3-ára csökkent, értékben kifejezve azonban csak 28%-kal. Az import esetében azonban jelentős növekedés figyelhető meg, míg 10 évvel ezelőtt mindösszesen 9 ezer tonna görögdinnye érkezett hazánkba, addig a 2022. évben ez az érték meghaladta a 20 ezer tonnát is. Export-import egyenlege meghaladja a 2 millió eurót. A legnagyobb mennyiségben külföldről érkező görögdinnye Spanyolországból, Olaszországból és Görögországból jön. Azonban nem feltétlenül tekintendő versenytársnak hiszen a fogyasztói szokás jellemzően úgy alakult ki, hogy abban az időszakban, amikor már a hazai görögdinnye is elérhető, akkor a vásárlók jelentős része a hazait részesíti előnyben. Ezt a fogyasztói hozzáállást, fogyasztói hűséget érdemes lehet kihasználni, és célzott marketinggel erősíteni az ágazatot. A fogyasztói adatok tekintetében enyhe növekedés figyelhető meg az elmúlt 13 évben, 4,5 kg-mal több görögdinnyét fogyasztunk jelenleg (2023-ban), mint 2010-ben. Ennek oka a tudatosabb

Görögdinnye éves termelői átlagára (Ft/kg)

Forrás: KSH

és egészségesebb étrend és életmód térnyerése. A piacra jellemző az értékesítési csatornák szerepének jelentős változása. Míg a 2010-es évek környékén jellemzően görögdinnye felvásárlását nagyobb mennyiségben zöldségesek, kiskereskedők végezték, addig mára az áruházláncok vették át ezt a szerepet.

Az ágazat magas tőke-, élőkunika-, és szak tudás-igényűnek tekinthető, így az élőkunika legnagyobb mértékű kiváltása elsődleges szempont lehet. Az ágazat egyik hátránya, hogy az intenzív termelés mellett sok hulladék-

Külkereskedelmi adatok		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Görögdinnye											
↑	EXPORT menny. (tonna)	69 325	66 638	81 123	91 728	89 301	58 931	39 817	32 435	33 009	27 550
	EXPORT érték (euró)	15 436 828	13 178 371	18 344 955	17 193 669	17 904 741	13 398 644	10 150 331	10 458 987	9 236 365	11 200 784
↓	IMPORT menny. (tonna)	9 719	8 111	12 663	14 154	16 907	16 352	21 655	25 910	29 977	20 350
	IMPORT érték (euró)	3 400 655	3 113 810	3 768 914	4 625 910	4 910 473	5 483 689	7 836 560	8 207 572	10 230 943	9 013 142
↕	EXPORT-IMPORT egyenleg (tonna)	59 606	58 527	68 460	77 574	72 394	42 579	18 162	6 525	3 031	7 199
	EXPORT-IMPORT egyenleg (euró)	12 036 173	10 064 561	14 576 041	12 567 759	12 994 268	7 914 955	2 313 771	2 251 415	-994 578	2 187 642

Forrás: EUROSTAT

ot is termel, hiszen a koraiság fokozása és a kevesebb élőkunikaigény miatt felhasznált fóliák, műanyag csepegtetőszalagok kezelése komoly környezeti terhelést jelent. Azonban a fóliák esetében már van lehetőség biológiailag lebomlót választani. Mindezek mellett és ellenére az ágazatban jelentős potenciál rejlik, az intenzitás fokozásával, további fajtanemesítéssel, valamint a gépesítettség növelésével lehetőségünk lenne a hazai piacokon túlmenően, uniós piacokra is bekerülni. Annál is inkább, hiszen már most is megfigyelhető, hogy a korábban TOP termelőnek számító Spanyolország, Olaszország, Görögország a változó éghajlati viszonyok miatt – jelentős szárazság vagy éppen az özönvízszerű esőzés csökkenő termésmennyiséget eredményez – adott esetben termesztési nehézségekkel küzd így nem minden esetben tudják kiszolgálni a korábbi piacaikat, egyes áruházláncok már megkezdtek más európai, sok esetben magyar partnerek keresését a biztonságos ellátás érdekében.

Sárgadinnye

Európában a meghatározó sárgadinnye-termelő országok (Spanyolország és Olaszország, ahonnan az importdinnye jelentős része is érkezik) az elmúlt években az időjárás okozta nehézségekkel küzdenek, ami jó lehetőséget jelent a magyar dinnyepiac számára. Az éghajlati változások nem csak termésmennyiségben csökkenti a déli országok eredményeit, hanem már termőterület csökkenés is jelentkezik az elhúzódó terület-előkészítések miatt.

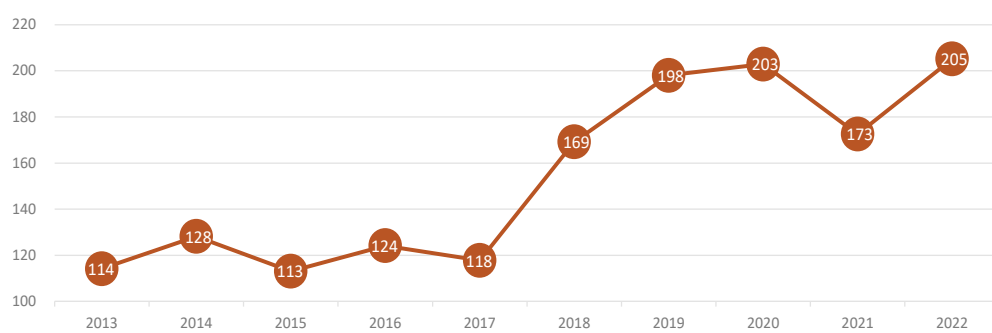
Termelési adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Termőterület (hektár)	560	515	458	478	466	431	450	438	482	351
Termésmennyiség (ezer tonna)	16.8	17.0	14.7	15.8	17.5	9.9	11.1	11.0	12.9	10.2
Átlagos fajlagos hozam (t/ha)	30.0	33.0	32.0	33.0	37.6	22.9	24.7	25.1	26.8	29.1

Forrás: FruitVeB-NAK

A hazai sárgadinnye külkereskedelmére jellemző, hogy export-import egyenlege negatív (2022-ben -1,2 milliárd euró), behozatalra szorulunk. Az elmúlt 10 év távlatában hektikusan változott az import sárgadinnye mennyisége, bár összességében az import mennyiség növekedése a megfigyelhető. Az évtized elején az 1 000 tonnát sem érte el az importmennyiség, azonban az elmúlt 2 évben 1 500 és 2 400 tonna között mozgott, ennek értéke hozzávetőleg 1,7–2,3 milliárd euró.

Sárgadinnye
éves termelői
átlagára
(Ft/kg)

Forrás: KSH

A hazai sárgadinnye ágazat vonatkozásában megállapítható, hogy az elmúlt 10 évben a termőterület jelentősen redukálódott, megközelítőleg 38%-os területvesztés következett be, amelynek eredményeként a termésmennyiségben is tapasztalható a közel 40%-os csökkenés. A 2022. évben 350 hektárról takarítottak be 10 ezer tonna sárgadinnyét. A fajlagos hozamokban stagnálás mutatkozik, jellemzően 28–30 t/ha az átlagos érték. A sárgadinnye fogyasztás jelentősen elmarad a görögdinnyéhez képest, stagnáló fogyasztási mennyiség jellemzi, 10 év távlatában 0,7 és 0,9 kg/fő/év. A sárga- és a görögdinnyére is igaz, hogy egyértelműen fogyasztásösztönző, ha az adott év nyári időjárása szárazabb, melegebb. Más zöldség-gyümölcs ágazatra ez nem hat ilyen mértékben. Tehát nem elég, hogy a természeti időszakban megfelelő időjárási viszonyok kellenek, az értékesítési időszakot is az időjárás befolyásolhatja részben.

A piaci átrendeződés a sárgadinnye-ágazatot is érinti abban a tekintetben, hogy a korábbi több, kisebb mennyiséget felvásárló kereskedők

Külkereskedelmi adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Sárgadinnye										
 EXPORT menny. (tonna)	103	18	23	156	237	244	481	249	293	359
 EXPORT érték (euró)	83 427	10 783	24 248	132 071	180 008	171 239	470 671	305 580	369 031	512 638
 IMPORT menny. (tonna)	996	935	2 074	1 867	1 444	2 119	2 105	2 371	2 453	1 579
 IMPORT érték (euró)	828 400	631 518	1 341 235	1 499 476	1 394 857	1 500 388	1 855 265	2 138 298	2 327 961	1 736 373
 EXPORT-IMPORT egyenleg (tonna)	-893	-916	-2 051	-1 711	-1 207	-1 874	-1 624	-2 122	-2 161	-1 220
 EXPORT-IMPORT egyenleg (euró)	-744 973	-620 735	-1 316 987	-1 367 405	-1 214 849	-1 329 149	-1 384 594	-1 832 718	-1 958 930	-1 223 735

Forrás: EUROSTAT

száma jelentősen csökkent, kevesebb, de nagyobb mennyiséget felvásárló maradt a piacon, illetve megnőtt az áruházláncoknak történő értékesítés mennyisége is. Az ágazat versenyképessége növelhető a déli országokban jelentkező klimatikus változások miatt. Mivel a hazai piacokat sem tudjuk 100%-ban kiszorgálni, így fejlődési és terjeszkedési irány a piacok tekintetében több fronton is lehetséges. A termelők száma is csökkent az elmúlt időszakban, azonban jellemzően a jelenleg termelő gazdálkodók igyekeznek a lehetőségeikhez képest a leginkább intenzív termesztéstechnológiát alkalmazni. Az ágazatot a nagy tőke-, és élők munkai igény jellemzi, így az egyik legnagyobb kihívás az élők munka kiváltása.

Fejeskáposzta

Hazánkban az elmúlt években a szabadföldi fejes káposzta termőterülete folyamatosan csökkent, bár régebben is elég változó volt a termelés volumene. Jelenleg mintegy 2 000 hektáron termeljük, 50 ezer tonna körüli mennyiségben. A termelés tőkeigénye moderált, ugyanakkor élőmunkaigénye jelentős, az évenkénti termelési volument pedig erősen befolyásolják az évről-évre hullámzó piaci árak. A friss zöldségek teljes termékpalalettája mára folyamatosan, egész évben elérhetővé vált mindenki számára, ezért a káposzta elveszítette téli vitaminforrás szerepét, így a savanyított káposztára is kisebb igény mutatkozik. Az Európában jellemző tendenciákkal megegyezően Magyarországon is folyamatosan növekszik az egyéb káposzta és salátafélék fogyasztása.

SZABADFÖLDI										
Termelési adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Termőterület (hektár)	2 520	2 200	1 698	1 854	2 987	2 077	2 167	2 161	1 914	1 982
Termésmennyiség (ezer tonna)	45.4	46.2	42.5	49.1	52.0	37.8	48.9	43.6	45.2	47.5
Országos átlaghozam (t/ha)	18.0	21.0	25.0	26.5	17.4	18.2	22.6	20.2	23.6	24.0

Forrás: FruitVeB-NAK

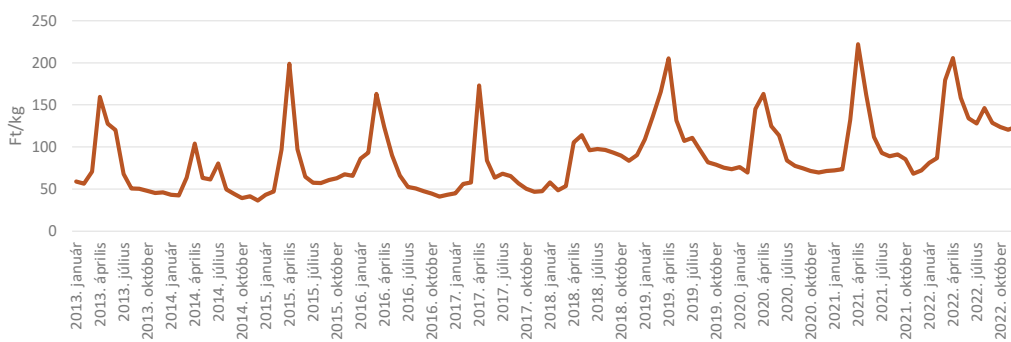
HAJTATOTT										
Termelési adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Termőterület (hektár)	280	230	218	223	218	207	198	175	172	150
Termésmennyiség (ezer tonna)	12.5	13.4	12.0	11.7	11.5	10.8	10.2	9.2	9.3	8.5
Országos átlaghozam (t/ha)	44.6	58.3	55.0	52.5	52.8	52.2	51.5	52.6	54.1	56.7

Forrás: FruitVeB-NAK

Termesztőközetei már szinte történelmi helyek, hiszen az elmúlt évtizedekben nem változott. Kiemelkedő Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye, Pest és Csongrád-Csanád vármegye. Termesztése családi és kisebb gazdálkodó szervezetekben zajlik, kizárólag öntözött területen. Jellemző terület nagyság 1–2 ha -tól a 30 ha-ig terjed. Jelenleg a termesztéstechnológia kiforrott és megbízható termésátlagokat produkál 50 t/ha feletti eredménnyel. Az elmúlt években még problémát okozó üveg-házi molytetű és lisztecse elleni védekezés megoldott.

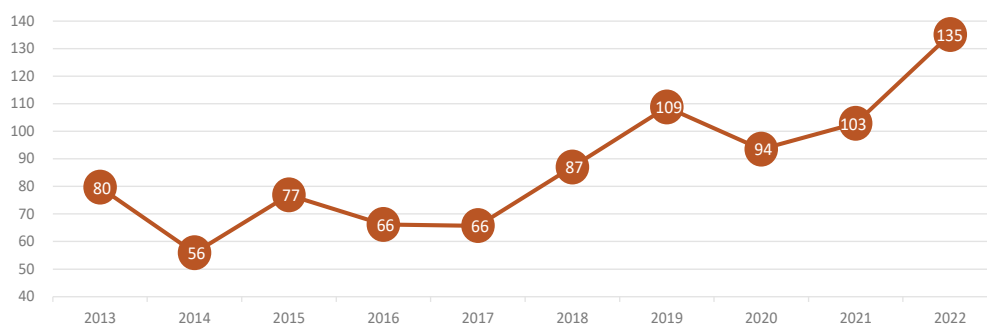
Fejeskáposzta termelői havi átlagár (Ft/kg)

Forrás: KSH

Fejeskáposzta éves termelői átlagára (Ft/kg)

Forrás: KSH

Legtöbb gondot az értékesítés jelenti, mert a termelők jelentős része kevésbé hajlandó szervezett értékesítés felé orientálodni, mint például a TÉSZ-értékesítés. A szervezetlen értékesítés felerősít minden olyan eseményt mint például a klímaváltozás okozta meleg szeptember, mely egész Európában értékesítési gondot okozott több évben is, ugyanakkor említeni lehetne az elmúlt években az inputanyagok árának drasztikus növekedését is. E történések hatványozottan generálják az értékesítési gondokat.

Piac trendek is hátráltatják a fejeskáposzta töretlen sikerét, hiszen az elmúlt évtizedekben a káposzta vesztett a zöldségek trendiségéből. A frisspiacon jellemzően a egy kiló körüli fejek keresettek egész évben. A nagyobb, 3 kg feletti fejeket inkább a feldolgozóipar igényli.

Nyugat Európában az utóbbi évtizedben jelentős fogyasztásösztönző kampányok népszerűsítik a káposztafogyasztást (pl. a Bejo holland vetőmag-előállító cég Coolwrap cabbage rolls kampánya közel egy évtizede osztatlan siker a holland és az európai piacon). Magyarországon is hiteles lenne egy ilyen népszerűsítő kampány a káposzta számára, amely kiemelné jelentős élettani hatásait. Ha mindez szervezett értékesítéssel párosulna, akkor az példaként szolgálhatna vagy sikertörténet lenne más zöldségfaj számára is."

Külkereskedelmi adatok		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Fejeskáposzta (vörös és fehér)											
↑	EXPORT menny. (tonna)	3644	4983	4962	4219	2611	1932	2076	1673	2458	2675
	EXPORT érték (euró)	3464847	3188518	3429187	2815869	2183035	1796145	2334996	1774558	2250026	2393524
↓	IMPORT menny. (tonna)	3398	2409	5130	5047	3595	3260	4406	3915	7134	5046
	IMPORT érték (euró)	858689	659462	1685567	1501819	991388	1074703	2156923	1192297	1893360	1687627
↕	EXPORT-IMPORT egyenleg (tonna)	245	2575	-168	-828	-984	-1329	-2329	-2242	-4677	-2371
	EXPORT-IMPORT egyenleg (euró)	2606158	2529056	1743620	1314050	1191647	721442	178073	582261	356666	705897

Forrás: EUROSTAT

A fejeskáposzta hajtatott területe jelenleg 150 ha körül van, az elmúlt tíz évben gyakorlatilag megfeleződött a területe. A konstansnak mondható 5,5 kg/m² fajlagos hozam mellett az utóbbi években 8–9 ezer tonnát állítunk elő, aminek kb. 70%-a exporra kerül. A termőterület csökkenésének elsődleges oka, hogy zömében alacsony légterű, korszerűtlen fóliákban történik a hajtatás (4,5-es 25 m-es fólia), és a legtöbb termelő már nem ültet másodnövényt (nem gazdaságos a munkaerő gondok miatt). Ráadásul a piaca is szűkülni látszik, főleg a salátafélék léptek a helyükre, illetve nagyon erős a konkurencia, főleg a macedón és a lengyel káposzta – ahol a termelés sík fóliában vagy szabadföldön történik – szorít ki bennünket a piacokról.

Kelkáposzta

Termelési volumene az utóbbi tíz évben meglehetősen hullámzó volt szabadföldön, egyes években közelített a 700 hektárhoz, más években viszont nem érte el az 500 hektár sem. Hajtatott körülmények között minimális méretben termeljük, mintegy 15–20 hektár, mely április-májusban a kispiacon keresztül járul hozzá a belföldi igények ellátásához.

Termelési adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Termőterület (hektár)	490	410	288	596	684	646	635	625	678	510
Termésmennyiség (ezer tonna)	9.8	9.9	7.2	15.5	18.2	16.7	16.2	16.4	17.9	13.4
Átlagos fajlagos hozam (t/ha)	20.0	24.1	25.0	26.0	26.6	25.9	25.5	26.2	26.4	26.3

Forrás: FruitVeB-NAK

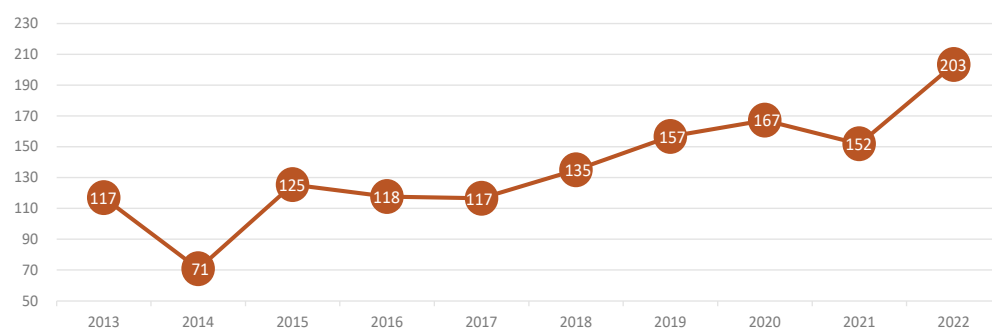
Kelkáposzta termelői havi átlagár (Ft/kg)

Forrás: KSH

Kelkáposzta éves termelői átlagára (Ft/kg)

Forrás: KSH

Külkereskedelmi adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Karalábé, kelkáposzta és hasonló ehető káposzta										
EXPORT menny. (tonna)	4004	5507	4049	4629	4322	3327	3034	2530	3197	2993
EXPORT érték (euró)	3089097	3517512	3106695	2810562	2960064	2386591	2552288	2247690	2981188	2949332
IMPORT menny. (tonna)	2193	2115	2790	5735	5585	4710	6768	7133	6705	5573
IMPORT érték (euró)	1508909	1470419	1561928	3103947	4010086	3316244	4523259	4814439	4417341	3909720
EXPORT-IMPORT egyenleg (tonna)	1811	3391	1259	-1106	-1263	-1383	-3734	-4602	-3508	-2580
EXPORT-IMPORT egyenleg (euró)	1580188	2047093	1544767	-293385	-1050022	-929653	-1970971	-2566749	-1436153	-960388

*karalábéval együtt Forrás: EUROSTAT

Kínai kel

A kínai kelt összesen mintegy 100 hektáron termeljük, melynek 2/3-a szabadföldi, 1/3-a hajtattott termesztés. Az 5 kg/m² körüli fajlagos hozamokkal mintegy 5 000 tonnát állítunk elő. Termelése jellegében és sajátosságaiban hasonló a fejeskáposztához. Piaca folyamatosan szűkül, a jégsaláta nagyobb népszerűsége miatt is.

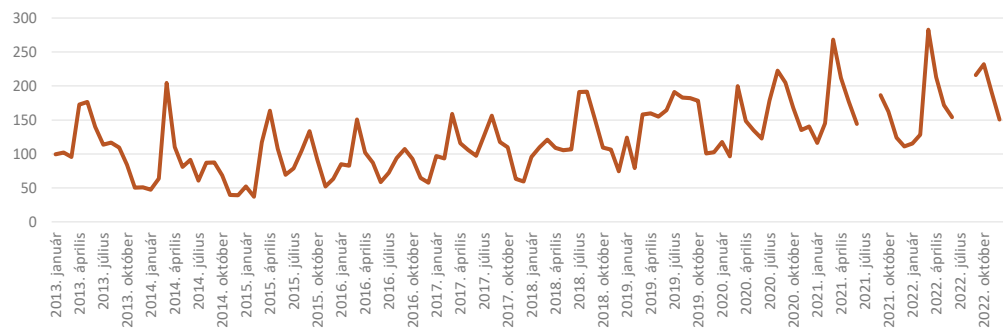
Termelési adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Termőterület (hektár)	180	200	196	188	149	139	112	106	101	102
Termésmennyiség (ezer tonna)	8.0	9.6	8.8	8.3	6.9	6.4	5.1	5.0	5.0	5.1
Átlagos fajlagos hozam (t/ha)	44.4	48.0	45.0	44.0	46.3	46.0	45.5	47.2	49.5	50.0

Forrás: FruitVeB-NAK

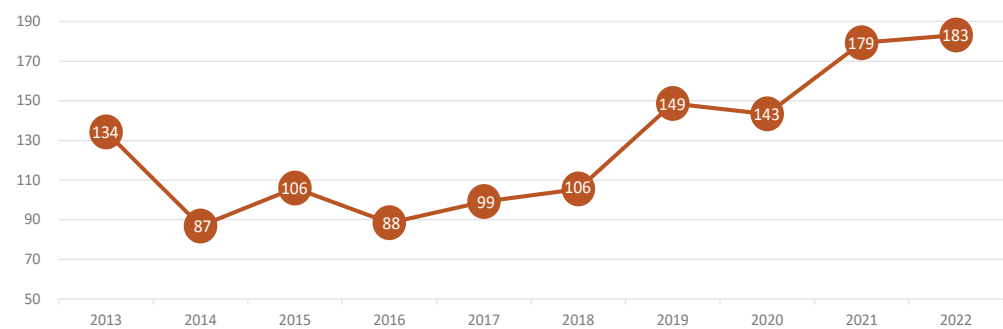
Kínai kel
termelői havi
átlagár (Ft/kg)

Forrás: KSH

Kínai kel
éves termelői
átlagára
(Ft/kg)

Forrás: KSH

Karalábé

Mindössze 90 hektáron, 2,0–2,5 ezer tonna mennyiségben termeljük, jóllehet a káposztafélék közül ez az a növényfaj, melynek termelését növelni lehetne a bel- és az exportpiacokra egyaránt. Korszerű fajtáknak köszönhetően (főleg fehér típus) már egész évben termelhető (fólia alatt és szabadföldön), mert nem „fásodik”.

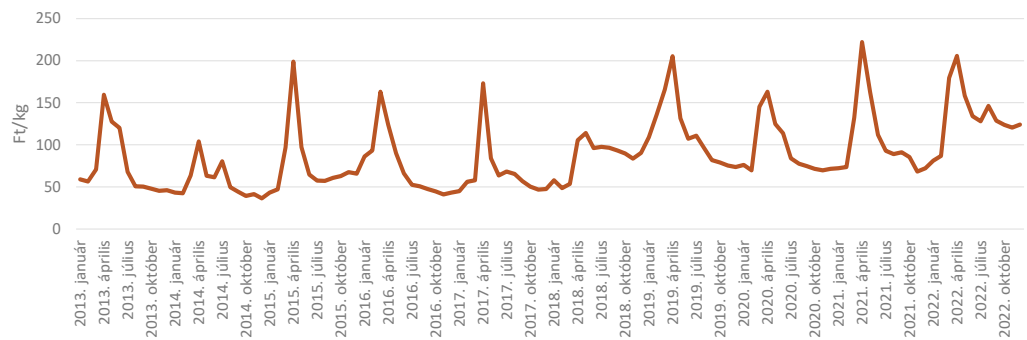
Termelési adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Termőterület (hektár)	39,7	51,4	81	95,9	87,3	85	76	83	84	90
Termésmennyiség (ezer tonna)	1,0	1,3	2,0	2,4	2,2	2,1	1,9	2,1	2,1	2,3
Átlagos fajlagos hozam (t/ha)	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0

Forrás: FruitVeB-NAK

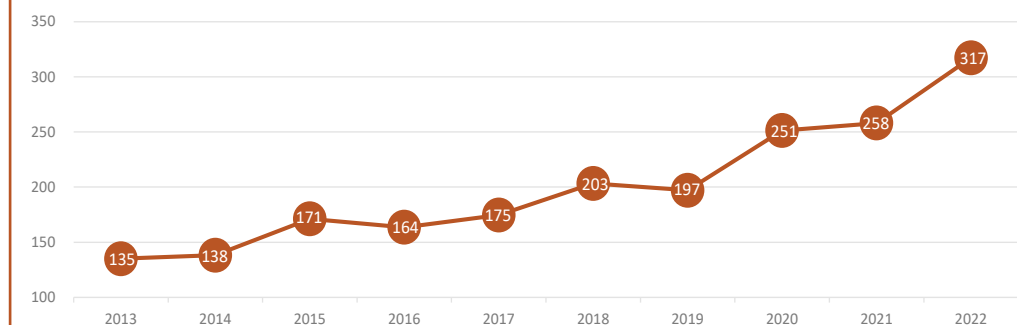
Karalábé
termelői havi
átlagár (Ft/kg)

Forrás: KSH

Karalábé
éves termelői
átlagára
(Ft/kg)

Forrás: KSH

Karfiol és brokkoli

A hazai karfiol- és brokkolitermelés az elmúlt 10 évben nagy változáson ment keresztül. A hazai statisztikai adatok alapján jól megfigyelhető, hogy amíg az elmúlt évtizedben a termőterülete jelentősen nem változott, a fajlagos termeléshozam bő 50%-kal emelkedett, 10–12 ezer tonnáról 18–20 ezer tonnára nőtt a hazai termelés. Érdemi exportunk nincs, a hazai fogyasztás 30 ezer tonna, vagyis 10 ezer tonnát importból fedezünk. Ez azt is jelenti, hogy amíg 10 éve még a teljes hazai fogyasztás 75%-a magyar termék volt, ez az arány ma már csak 64%.

Globális viszonylatban a karfiol és brokkoli fogyasztás kultúrája legerősebb Európában. Az egészségesebb étrend iránti növekvő igény hatására az európai zöldségfogyasztás népszerűsége nőtt, ennek eredményeként a karfiol és brokkoli iránti kereslet is emelkedett.

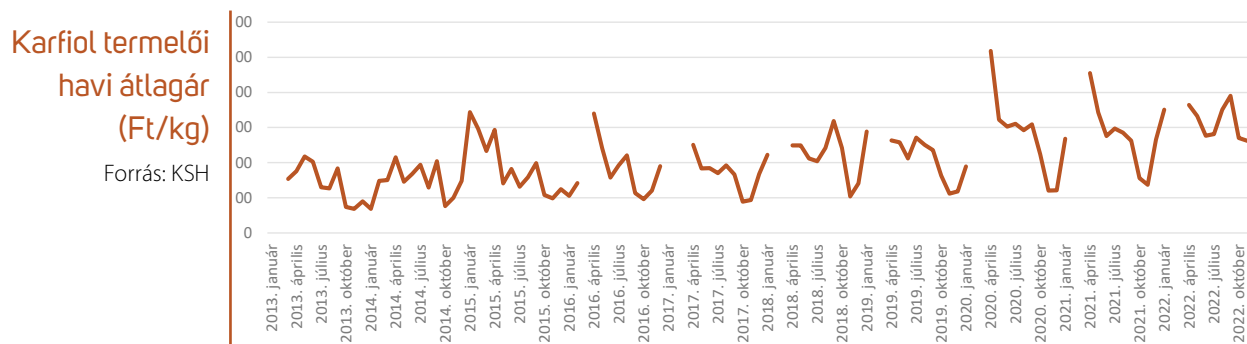
Termelési adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Termőterület (hektár)	760	680	451	920	1062	998	733	752	723	760
Termésmennyiség (ezer tonna)	12.2	12.2	8.1	17.5	19.0	19.9	19.5	19.1	19.6	19.0
Átlagos fajlagos hozam (t/ha)	16.1	17.9	18.0	19.0	17.9	19.9	26.6	25.4	27.1	25.0

Forrás: FruitVeB-NAK

A karfiol és brokkoli termékek azon káposztafélék, amelyek a leginkább igényesek a környezeti feltételekre. Elsősorban a hőmérséklet és a páratartalom befolyásolhatja a termés mennyiségét és minőségét (a hűvösebb, párásabb klímát kedvelik). A környezeti tényezők és ebből adódóan a termesztés sikeressége is földrajzilag helyhez kötött. Éppen ezen okok miatt Európa legnagyobb karfiol termelő országai a Benelux államok (elsősorban Hollandia) és Lengyelország. A lengyel termelés évről évre növekszik és további növekedés várható, ezáltal komoly konkurenciát jelent a szeptemberi időszaktól (a fő fogyasztási szezonban) az Európa más országaiiban termelő vállalkozásoknak.

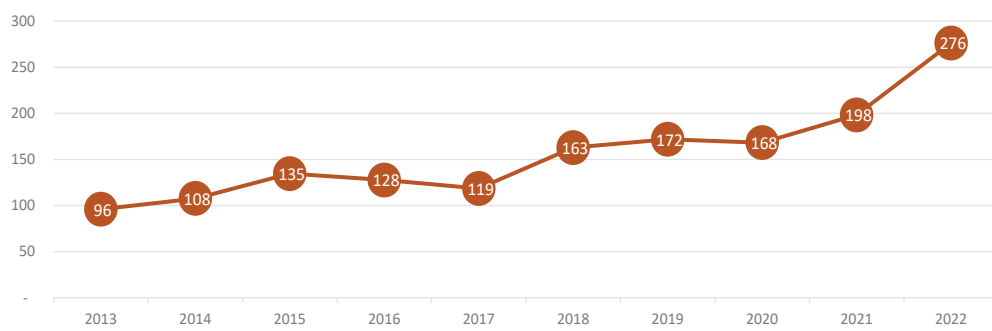
A karfiol hajtatása a megszűnés határán van, mert a piaci lehetőségek (francia, olasz import) leszűkültek, csak a kispiacokon lehet április-májusban (hajtatásból származó) magyar karfiolt kapni.

A káposztafélék termelésében a hazai termelők versenyképessége egyértelműen romlott az utóbbi 10 évben. A versenyképesség romlásához nagyban hozzájárult a klíma változása, a szélsőségek növekedése. A szaktudás a fajlagos hozamok emelkedése ellenére elmaradott, nincsenek fajtahasználtra

Karfiol éves
termelői
átlagára
(Ft/kg)

Forrás: KSH

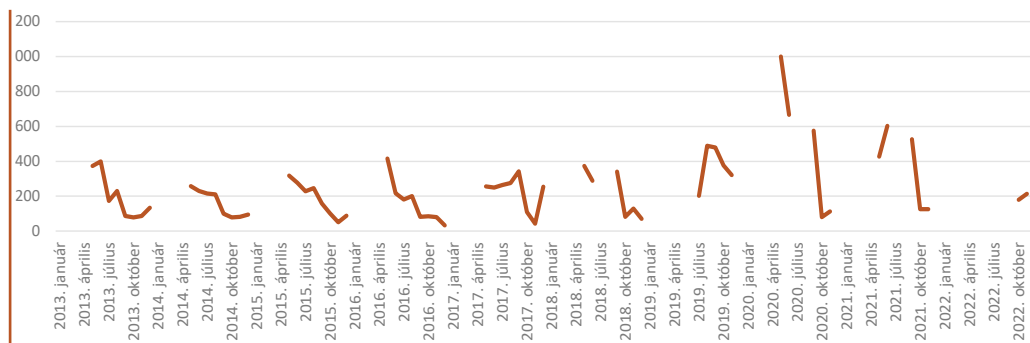

kutatások és a naprakész modern technológiai tudás nem jut el a termelőkhez. A klímaváltozás miatt újabb kártevők és kórokozók jelennek meg, mely állapotot tovább nehezítik a folyamatos szerkivonások. Az ágazatot jelentősen sújtja a munkaerőhiány, hiszen rendkívül kézimunkaerőigényes ágazatról beszélünk.

Az ágazat nagyon nagy kihívások előtt áll. A felmelegedő klíma egyre nehezebbé teszi a káposztafélék termesztését, különösen nehezíti a nyári termesztés. A szabadföldi termelés bővülése ezért kifejezetten nehéz vagy lehetetlen. Fokozza a nehézségeket, hogy a feldolgozóipar egyre kevesebb káposztaféléket dolgoz fel, ráadásul sok esetben azt is külföldről vásárolja meg.

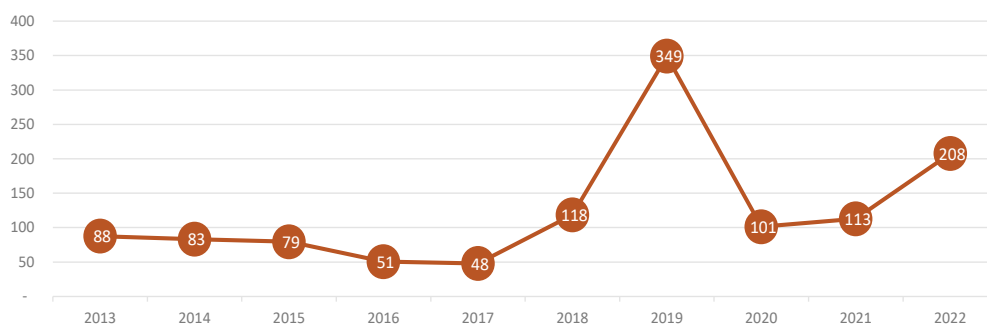
Brokkoli
termelői havi
átlagár (Ft/kg)

Forrás: KSH

Brokkoli éves termelői átlagára (Ft/kg)

Forrás: KSH

Az elkövetkezendő években prognosztizálhatóan a hajtított káposztafélék termelése is csökkenni fog. A legfőbb ok, hogy termelésük jelenleg elsősorban a régi, elavult fóliákban történik, alacsony szintű az automatizáltság (szellőztetés, öntözés, stb.), továbbá jellemzően kisgazdaságok a meghatározók, ahol a mérethatékonyság komoly kérdéseket vet fel.

Folyamatosan romlanak a piaci lehetőségeink. Hullámzó évjáratok jellemzik a piacot, az egyik évben áruhiány van, másik évben eladhatatlanná válhat a termék az európai magasabb termelés miatt. A piaci igény adott, így a termelés hatékonyságának növelését lehet a jövőben célul kitűzni a növekedés érdekében. Ehhez hozzájárulhat a gépesítés fokozása, új klímaturó fajták használata, egyes technológiai elemek felülvizsgálata, tárolókapacitások fejlesztése és az öntözés hatékonyságának növelése.

Külkereskedelmi adatok		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Karfiol és brokkoli											
↑	EXPORT menny. (tonna)	592	703	452	243	159	60	138	504	365	226
	EXPORT érték (euró)	722 695	579 650	381 972	237 618	171 476	52 086	191 980	589 157	553 466	307 778
↓	IMPORT menny. (tonna)	4 734	6 327	9 358	10 785	10 863	8 299	10 306	10 472	10 159	10 950
	IMPORT érték (euró)	5 915	7 026	4 524	2 429	1 594	600	1 383	5 037	3 655	2 257
↕	EXPORT-IMPORT egyenleg (tonna)	-4 143	-5 624	-8 906	-10 542	-10 704	-8 239	-10 168	-9 968	-9 794	-10 724
	EXPORT-IMPORT egyenleg (euró)	716 780	572 624	377 448	235 189	169 882	51 486	190 597	584 120	549 811	305 521

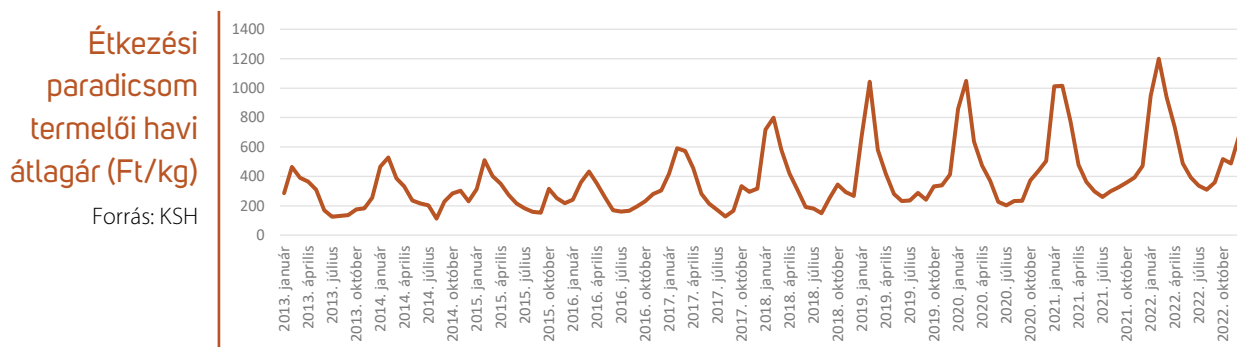
Forrás: EUROSTAT

Hajtatott paradicsom

A hajtatott paradicsom felületünk jelenleg kb. 300–350 hektár, melyen 125–140 ezer tonna paradicsomot tudunk megtermelni. Területét tekintve csökkenő tendenciát tapasztalhatunk az ágazatban, termésmennyiségben azonban 25–30%-os növekedés figyelhető meg, azaz jelentős hatékonyságnövekedés jellemezte az elmúlt 10 évet. Az utóbbi években ugyan növekvő tendenciát mutató csekély (2–12 ezer tonnás) export mellett, 90–95%-ban önellátó az ágazat, a 15–20 ezer tonna import főleg a téli-kora tavaszi időszakban kerül beszállításra, amikor hazai termelésből nem áll rendelkezésre elég áru.

Termelési adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Termőterület (hektár)	414	420	380	388	393	365	360	352	312	324
Termésmennyiség (ezer tonna)	100.0	112.0	111.9	128.8	131.8	132.9	139.0	135.0	124.0	125.0
Átlagos fajlagos hozam (t/ha)	241.5	266.7	294.5	332.0	335.4	364.1	386.1	383.5	397.4	385.8

Forrás: FruitVeB-NAK

Hazai körülmények között a hidrokultúrás normál termesztés a legjellemzőbb, ekkor decemberi-januári ültetéssel lehet számolni, és március közepétől december közepéig lehet betakarítani. Legnagyobb versenytársnak tekinthetők a hollandok, ahol az elmúlt 10 évben a normál szezon (1 600–1 700 hektár) mellett téli ültetéssel (600–700 hektár) is lehetett kalkulálni. A téli szezonban ledes megvilágítással, fűtéssel koktélpáradicsom előállítás történt, melynek november elején elkezdődik a szedése, ezzel a téli-kora tavaszi piaci hiányt jó minőségű paradicsommal tudják kielégíteni. A másik jelentős versenytársunk Spanyolország, ahol több, mint 3 000 hektáron zajlik a termelés, jelentősen elmaradottabb körülmények között. A török, egyiptomi, marokkói és spanyol termés kiszámíthatatlan az időjárási viszonyok és a növényvédelmi problémák miatt. Jellemző, hogy a piacon megjelenő termékek gyenge minőségűek, kifogásolhatók a higiéniai feltételek, ok esetben növényvédő szer maradványt tartalmaznak. Lengyelország folyamatosan növekszik hajtatott felületét tekintve, jelenleg 600–800 hektárral rendelkezik.

Versenylőnnyel rendelkezünk a termálvizes fűtési lehetőségeink miatt, valamint a hollandokhoz, lengyelekhez viszonyított magasabb napsütéses órák száma (2 800 óra/év) okán. A geotermikus energia által a költségeink 20–30%-kal alacsonyabbak, mint a gázzal, szénvel, árammal történő fűtést alkalmazó országokban. A 2021–2022-es megnövekedett villamosenergia- és gázárak miatt a hollandok nem telepítették be a téli megvilágított időszakot, hanem normál szezonra ültettek, amivel így szezonban a magas kínálat miatt alacsony árak alakultak ki. Azonban korai időszakban áruhiány lépett fel a piacon, mely során lehetőség volt a magyar paradicsomot megismernie a piacnak, ahonnan pozitív visszajelzések érkeztek, ez a jövőre nézve mindenképpen jó lehetőség az export piacok felé történő

nyitásra. A normalizálódott energiaköltségekre reagálva a hollandok újra betelepítik a téli szezont, így a jövőben visszaállhatnak a 2–3 évvel ezelőtti keresleti-kínálati viszonyok. Szállítás szempontjáról is versenyelőnyünk van, mivel Európa közepén kb. 1 000 km-es távolságban helyezkednek el jól kiépített úthálózaton elérhető potenciális célpiacaink (Csehország, Szlovákia, Németország). Míg 10 évvel ezelőtt a munkabér tekintetében is versenyelőnyünk volt, mára a munkaerő ára közelebb lépett egymáshoz, minőségében és rendelkezésre állásában inkább hátrányban vagyunk. Önköltségben versenyképesek vagyunk a hollandokkal, azzal együtt, hogy amit az energiaköltségeken mi megnyerünk, azt a hollandok a 15–20%-kal elért magasabb hozamokkal kiegyenlítik.

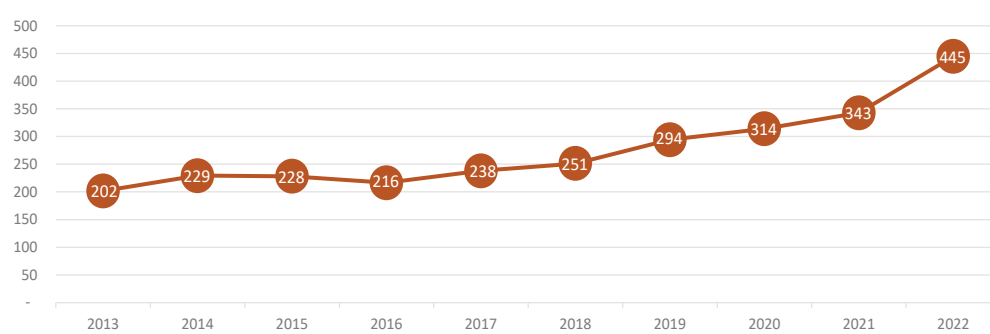

A magyar paradicsom a világ bármely országával felveszi a versenyt, kiemelkedő minőségét és ízét tekintve. A piaci lehetőségek nyitottak az ágazat bővülésére (Németország, Olaszország, Csehország, Szlovákia), azonban nagyon nehéz bekerülni új szereplőként, mivel rendkívül megnövekedtek a bekerülési költségek. A 2013–2018 időszakban között nagyságrendileg 700–800 millió Ft/hektárral lehetett számolni (értve alatta az üvegházon túl a teljes kiegészítő és kiszolgáló infrastruktúrát), mára 1,2–1,3 milliárd Ft egy hektár modern üvegház beruházási költsége.

Ugyan az utóbbi években az infláció a fogyasztókat is sújtotta, ezáltal megfigyelhető volt Nyugat-Európában némi fogyasztáscsökkenés, és tudatosabb figyelem az élelmiszer-pazarlás tekintetében, mégis van kereslet a magas minőségű magyar paradicsomra. Ahhoz, hogy versenyképesek tudjunk maradni folyamatos infrastrukturális fejlődés, környezettudatosság, automatizálás és digitalizálás szükséges hatékonyságfokozás céljából kiváló minőségű termék előállítására érdekében.

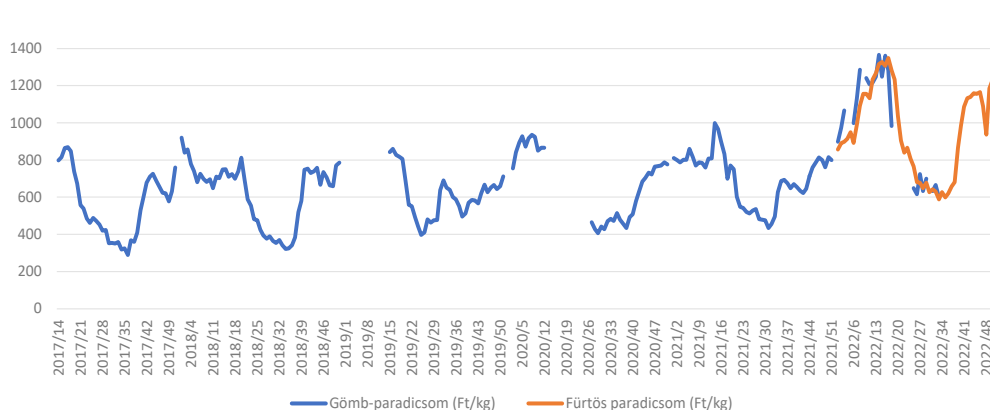
Étkezési
paradicsom
éves termelői
átlagára
(Ft/kg)

Forrás: KSH

Paradicsom
heti fogyasztói
ára
(Ft/kg)

Forrás: AKI

Szabadföldi paradicsom

A szabadföldi zöldségtermesztés az EU csatlakozás idején 125 ezer hektáron folyt, mára már mindösszesen 76–78 ezer hektáron, ezzel ellentétben az ipari paradicsom termőterülete a 2013–2022-es időszakban csaknem háromszorosára növekedett. Az ipari paradicsom termesztése Bács-Kiskun, Szolnok és Békés vármegyékben, évente kb. 1 400–1 500 ha nagyságú területen zajlik hazánkban, a Hatvanban és Kecskeméten működő két feldolgozó köré tömörülve. A két feldolgozó üzem körül az egybeeső érdekek felismerésének és a tartalmas szakmai együttműködésnek köszönhetően, szinte cserélődés mentesen stabilizálódott a nyersanyag beszállítók közössége. Ezáltal egyre népszerűbb hazánkban az ipari paradicsom termesztés a feldolgozók által nyújtott szolgáltatások (szaktanácsadás, bemutató rendezvények, online információk, gépi szolgáltatások) miatt, amelyek a termesztés biztonságát, a termőhelyeknek megfelelő fajták kiválasztását és a nagy hozamok elérését és a közösségként való együttműködést szolgálják.

Termelési adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Termőterület (hektár)	438	850	1239	1042	1634	1676	1576	1533	1622	1417
Termésmennyiség (ezer tonna)	32.7	68.3	91.9	79.2	111.6	107.5	112.0	104.5	101.0	86.0
Átlagos fajlagos hozam (t/ha)	74.7	80.4	74.2	76.0	68.3	64.1	71.1	68.2	62.3	60.7

Forrás: FruitVeB-NAK

A hatvani és a kecskeméti üzem is rendkívül korszerű és modern technológiával képes a világpiacon kommersz sűrítmény forgalmazása mellett a produktumuk egyre nagyobb hányadát továbbfeldolgozott formában (ketchup, passata, ivólevelek stb.) piacra vinni. A hazai üzemek a nyersanyagaik termesztése és feldolgozása során általánosan bevezetett, szigorúan ellenőrzött nyomon követési rendszereket (GLOBALGAP, IFS) alkalmaznak, amelyek a nemzetközi kereskedelemben általánosnak nem mondható élelmiszerbiztonsági garanciákat nyújtanak vevőik számára. Emellett olyan prémium kategóriába tartozó félkész- és késztermékek kerülnek le a vonalokról, amelyeket a külföldi piacon „javító tételekként” tartanak számon.

Az ipari paradicsom termesztésének óriási előnye, hogy a fejlett vegyszeres és gépesített gyomirtási technológiának, valamint a betakarítás gépesítésének köszönhetően minimális az élőmunkaigénye. A hazai körülmények között ma már elérhetővé vált 85–90 tonna/ha-os terméshozamok, kiegészülve az 5,0–5,5 közötti Brix-értékekkel már nemzetközi szinten is az élcsoporthoz emelik a magyar paradicsomtermelőket. Azonban a klímaváltozás az időjárásnak teljes mértékben kitett szántóföldi paradicsomtermesztésben is nehézségeket okoz, egyrészt a növényvédelem, másrészt az öntözés területén. Mindenek előtt elmondható, hogy a mediterrán területeken egyre gyakrabban előforduló szélsőséges időjárás (extrém hőhullámok, öntözővíz készletek krónikus hiánya) miatt, az abban a

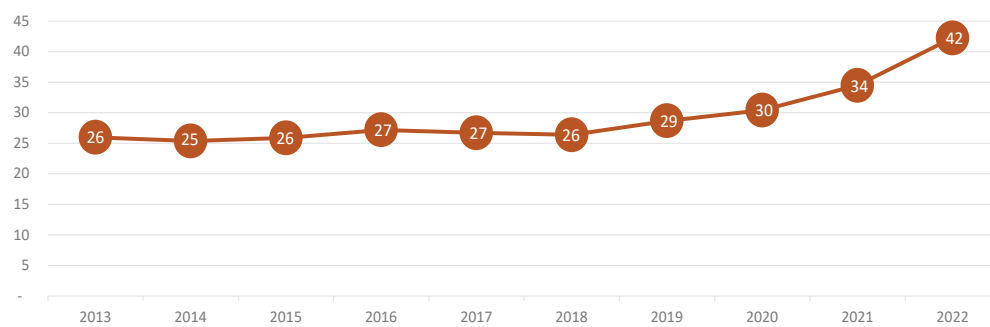

régióban őshonos szabadföldi paradicsomtermesztés visszaszorulóban van, mely remélhetően a mi földrajzi szélességünkön a jövőben ökológiai optimumot teremt számunkra. Jelenleg azonban nehézséget okoz a termesztés során a kabóca járvány mikroplazma vírusa, valamint az aszály is.

A jelenlegi feldolgozó kapacitás kb. 30%-os növekedést engedne még a termelés tekintetében, ehhez azonban számos tényező együttállására lenne szükség. Az ágazat jövedelmezőségét garantáló hozamok elérésének egyben a hatékonyság növelésének a feltétele az öntözés fejlesztése. Öntözés nélkül a jövőben nem képzelhető el szántóföldi zöldségtermesztés. A hazai klimatikus változás miatt a kutatási szaktanácsadási rendszer létrehozása, a gépesítettség fokozása (palán-tanevelők támogatása) és az intenzív technológia bevezetése a jövőbeni sikeres, jövedelmező ipari paradicsomtermelés kulcsa.

Ipari
paradicsom
éves termelői
átlagára
(Ft/kg)

Forrás: KSH

Külkereskedelmi adatok		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Paradicsom											
↑	EXPORT menny. (tonna)	1952	2003	1860	2577	3676	2471	6398	7027	10572	12955
	EXPORT érték (euró)	3368868	3348655	3736346	4156125	4238073	3597079	7776067	8925433	12308506	17853979
↓	IMPORT menny. (tonna)	12744	12525	13386	13779	13058	14355	14235	15782	20405	18425
	IMPORT érték (euró)	14417610	16337945	18168464	19798847	21044025	21061001	20838629	23263969	27076370	30996578
↕	EXPORT-IMPORT egyenleg (tonna)	-10793	-10522	-11526	-11201	-9381	-11885	-7836	-8755	-9834	-5469
	EXPORT-IMPORT egyenleg (euró)	-11048742	-12989290	-14432118	-15642722	-16805952	-17463922	-13062562	-14338536	-14767864	-13142599

Forrás: EUROSTAT

Hajtatott paprika

Európa hajtatott paprika termelése 24–25 ezer hektáron folyik, mely az utóbbi 10 évben 20%-os növekedést mutat. Spanyolország a legnagyobb termelő, a termőterület 2/3-ával rendelkezik. Hazánk kb. 1 150 hektáron 130–140 ezer tonna hajtatott paprika előállítására képes, a termőterület tekintetében csökkenő, míg a termésmennyiség esetében stagnáló tendenciát mutat, azaz mindenképpen erős intenzifikálás és hatékonyságnövekedés figyelhető meg az ágazatban a fajlagos hozamok tekintetében. A hazai termelés fajta szerinti összetételében az alábbiakban jellemezhető: 60%-a TV paprika, kb. 20%-a kápia paprika, 10%-a hegyes erős, 5%-a kaliforniai és pritamin paprika és további 5% minden egyéb paprikaféle. A termés 25–30%-a fűtött természetőberendezésből származik, a többi a hidegfóliák produktuma, illetve 80–90%-ban talajnélküli termesztésről beszélhetünk. A hajtatott termelésnek 85–90%-a a frisspiacon értékesül (125 ezer tonna), a nyári időszakban jellemző a feldolgozóipari felvásárlás (kb. 15 ezer tonna).

Termelési adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Termőterület (hektár)	1 530	1 550	1 554	1 478	1 453	1 428	1 395	1 280	1 098	1 114
Termésmennyiség (ezer tonna)	155.0	164.0	170.9	172.9	165.0	160.3	154.0	138.0	134.0	138.5
Átlagos fajlagos hozam (t/ha)	101.3	105.8	110.0	117.0	113.6	112.3	110.4	107.8	122.0	124.3

Forrás: FruitVeB-NAK

A hazai termelés európai viszonylatokban csekély, azonban a belföldi piac 95%-os ellátottsági szinten áll. Más EU-s országokkal ellentétben Magyarországon a paprika- és a paradicsomfogyasztás ugyanolyan súlyt kap, más országokban a paradicsom felé billen inkább. A téli-tavaszi időszakban szorulunk importra (10 ezer tonna), nyáron különösen TV- és kápia paprikát exportálunk (kb. 20 ezer tonna) döntő többségben Németországba. A covid előtt összességében nyugodt piac alakult ki Európában a termelés és a kereskedelem területén is. Az Európai Unió frisspaprika fogyasztása enyhén növekszik, azonban hatalmas lett a verseny. Elsősorban a marakkói, egyiptomi, török kevésbé jó minőségű, alacsony árú paprika nyomja a piacot, másrészt az export piacainkon a helyben termelt paprikával kell versenyezni. A Covid óta az észak-afrikai paprika már novembertől júniusig megjelenik a magyar áruházláncok pultjain is, tehát már nem csak az export piacokon kell versenyezni vele, hanem belföldön is.

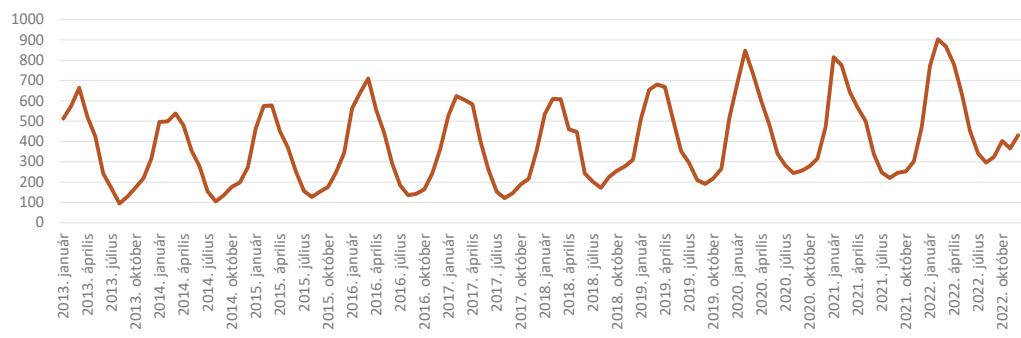

Változnak a fogyasztási szokások, így az európai piacokon főleg a pirosra érő paprikaféléket keresik. Magyarországon kb. 100 ha-on termelnek hegyes erős paprikát, mely 95–98%-ban a belföldi piacokon értékesül, érdemben ezen típus arányát, mennyiségét nem lehet növelni. A TV-paprika piaci pozíciója is egyre szűkül, fogyasztása belföldön csökken (főleg a fiatalok körében). Azonban a téli-kora tavaszi időszakban, a termálfűtés előnyeit kihasználva növelni lehetne a TV és a hegyes erős paprika termesztését, ezzel csökkenteni lehetne az importot (nagyságrendileg a felére). Növekedési potenciál (hidegfóliás termesztésben) a kaliforniai, a kápia és a pritamin paprika termesztésében látható. Korlátlanul lehetne növelni a kápia típusú paprikák termesztését hidegfóliás körülmények között, de korszerű, fűtött berendezésekben is versenyképesen termeszthető. A német, szlovák, osztrák, cseh, horvát piacok alacsony önellátottsági szintje miatt export lehetőségeink adóttak. A jól és hatékonyan termelőknek nem kell tartaniuk attól, hogy a jó minőségű árujukat nem tudják majd értékesíteni, akár belföldi vagy export piacokon.

A következő 5–10 évben valószínűleg koncentrálni fog a termelés. Az elmúlt években megnövekedett inputanyag-költségek, munkabérek, klímaváltozás hatásai miatt szükséges a fajlagos hozá-

**Zöldpaprika
termelői havi
átlagár (Ft/kg)**

Forrás: KSH

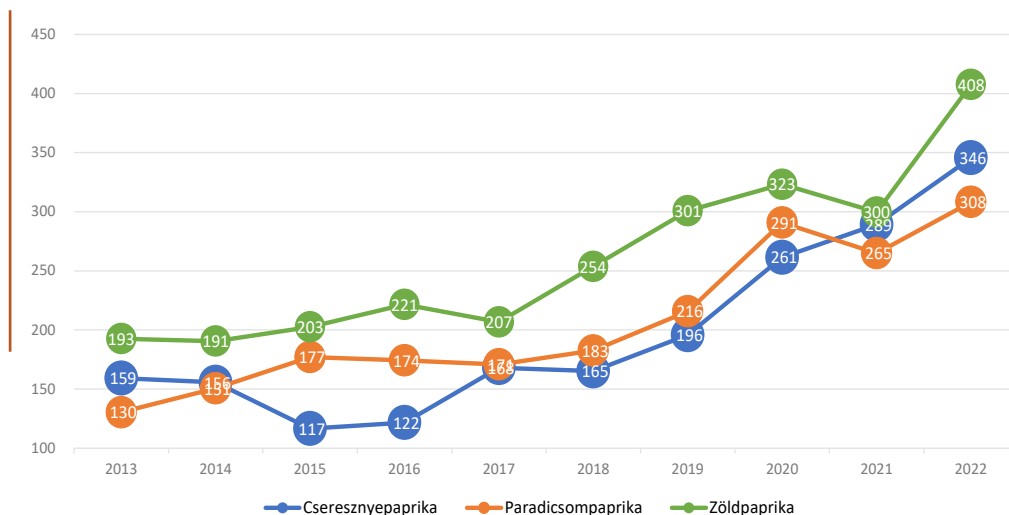

mok növelése, az intenzifikálás, hogy a termelés jövedelmező maradjon, ez azonban csak korszerű berendezésekben, nagy üzemméretben lesz megvalósítható. Jelenleg 60–70%-ban kisgazdaságokban gyenge vagy közepes műszaki színvonal mellett történik a termesztés. Ezen felül a generációváltás megoldatlan problémaköre sújtja az ágazatot, amivel összefüggésben az elmúlt években elmaradtak az érdemi fejlesztések is.

A következő évek nagy kihívása lesz a klímaváltozáshoz történő alkalmazkodás, a növényvédelmi kérdések megnyugtató kezelése, valamint a munkaerő kérdése. Legtöbb termelőnél jelentős technikai, technológiai fejlesztéseket kell végrehajtani azért, hogy versenyképesen tudjanak termelni, ehhez kell igazítani a szabályozási és támogatási rendszereket is. Minél előbb rendezni kell a termálvíz kérdéseit hosszú távra, hogy a fejlesztéseket mihamarabb el lehessen kezdeni (ahogyan Hollandiában, Egyiptomban és Marokkóban már teszik).

Paprika éves termelői átlagára (Ft/kg)

Forrás: KSH

Szabadföldi paprika

Európai viszonylatban 34 ezer hektáron zajlik szabadföldi paprika termesztés, melyben 10%-os csökkenés tapasztalható az elmúlt 10 évben, a termésmennyiség 800 ezer tonna körül alakult. A legnagyobb termelők Románia, Olaszország és Spanyolország, az összes termőterület 2/3-ával rendelkeznek. Alapvetően Európa szinten nincs olyan ország, ahol növekedne a szabadföldi paprika ágazat. A hazai termőterület tekintetében stagnálás tapasztalható, nagyságrendileg évente 1 000 hektáron termelünk szántóföldi paprikát. A termésmennyiség az időjárási kitettség miatt rendkívül ingadozó 15–40 ezer tonna között alakul. A szabadföldön termelt paprika kb. 90%-a feldolgozásra kerül (átlagosan 23–24 ezer tonna), csak 10% körüli részarány értékesül a frisspiacon (3–4 ezer tonna). A fajlagos hozamok tekintetében némi visszaesés volt tapasztalható, jelenleg 25–30 tonna árut tudunk

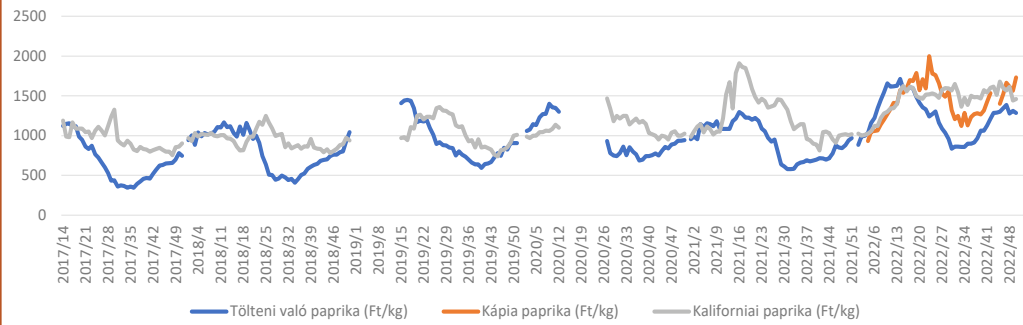
Termelési adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Termőterület (hektár)	1 100	1 080	970	831	657	640	637	589	798	1 062
Termésmennyiség (ezer tonna)	34.0	38.0	28.6	27.9	32.0	29.2	18.2	16.4	19.5	26.5
Átlagos fajlagos hozam (t/ha)	30.9	35.2	29.5	33.6	48.7	45.6	28.6	27.8	24.4	25.0

Forrás: FruitVeB-NAK

Paprika heti fogyasztói ára (Ft/kg)

Forrás: AKI

megtermelni egy hektáron. A termelés az alábbiakban alakul fajta szerint: pritaminpaprika 30%, kápia paprika 30%, almapaprika 15%, TV-paprika 10%, cseresznye, spirál paprika 10%, egyéb paprikafajta 5%. Már 95%-ban csak az intenzíven termelők maradtak az ágazatban, akik öntöznek, palántáznak, magas ráfordítási szinttel termelnek, ezért magas hozamokat érnek el. A feldolgozóipari vállalatok részéről van igény a paprikára, akár integrációban is végeztetnek céltermelést. A nagy termelő országok előnye (főleg az észak-afrikai és mediterrán országoké), hogy a munkaerő rendelkezésre áll és jobb a klimatikus viszonyok. A következő 5–10 évben technológiai fejlesztések mellett a szabadföldi paprikatermesztés egy jó megélhetési lehetőség marad a szántóföldi zöldségtermesztők számára.

Külkereskedelmi adatok		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Paprika											
↑	EXPORT menny. (tonna)	27 402	27 231	29 471	27 128	29 903	23 289	22 508	19 523	24 037	20 048
	EXPORT érték (euró)	25 823 021	23 180 877	26 460 455	25 552 405	26 478 846	24 024 229	26 419 493	25 847 733	32 234 120	29 273 797
↓	IMPORT menny. (tonna)	11 008	8 580	11 668	9 928	9 345	11 029	13 247	15 500	16 141	12 162
	IMPORT érték (euró)	15 869 498	10 739 255	13 374 821	13 729 477	12 768 463	13 990 918	16 500 740	19 489 607	20 032 865	15 793 825
↻	EXPORT-IMPORT egyenleg (tonna)	16 394	18 651	17 803	17 200	20 558	12 260	9 261	4 023	7 896	7 886
	EXPORT-IMPORT egyenleg (euró)	9 953 523	12 441 622	13 085 634	11 822 928	13 710 383	10 033 311	9 918 753	6 358 126	12 201 255	13 479 972

Forrás: EUROSTAT

Uborka

Hajtatott uborka

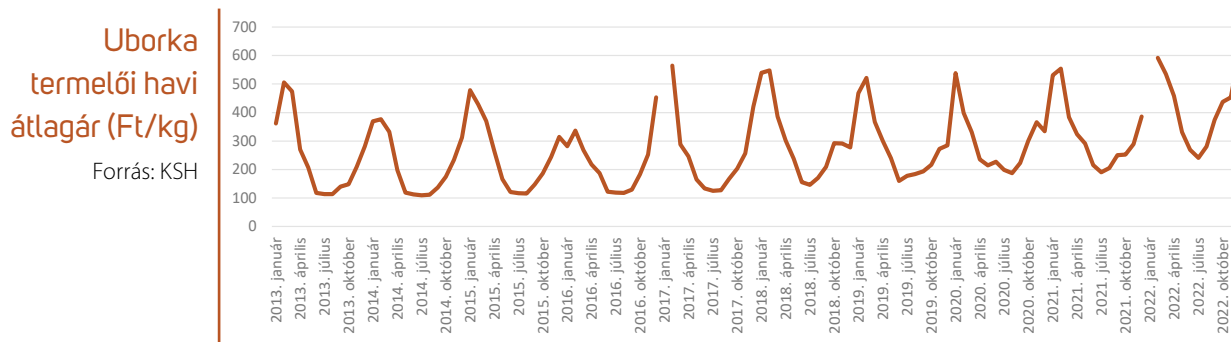
Az uborkatermesztésben egyre nagyobb a kígyóuborka népszerűsége, mely sikeresen csak hajtatásban termeszthető. Az európai kígyóuborka termesztésben 80% körüli a kígyóuborka és 20% körüli a saláta típus megoszlása. Az ún. midi és snack típusokat továbbra is minimális felületen termelik, Magyarországon pedig egyáltalán nem. Ennek oka elsősorban a magas munkaerő igény és az, hogy a kisebb méretű uborka fajták – a paradicsommal ellentétben – nem jobb ízűek vagy édesebbek, mint a nagyobb társaik. A friss uborka fogyasztása Európában folyamatosan növekszik, elengedhetetlen alkotórésze a különböző salátáknak, salátamixeknek is. Folyamatosan növekvő tendenciát mutat a hajtatófelület szinte egész Európában. Hollandiában 600–650 ha a termőterület, új üvegházakban

Termelési adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Termőterület (hektár)	98	92	68	63	78	81	95	98	102	115
Termésmennyiség (ezer tonna)	20.0	23.5	17.0	16.5	15.8	16.1	18.8	19.1	20.5	33.0
Átlagos fajlagos hozam (t/ha)	204.1	255.4	250.0	262.0	202.6	198.8	197.9	194.9	201.0	287.0

Forrás: FruitVeB-NAK

kevésbé termelik, főleg a paradicsomtermesztésre nem alkalmas növényházban növekszik a felülete. Megvilágított terület 100–120 ha körül van, mely elsősorban az egész éves piaci igények kielégítésére szolgál. Az energiaválság hatására 2021–2022-ben szinte teljesen eltűnt a megvilágított terület, ami 2023-ra nagyjából visszaállt. A lengyel termőterület 160 ha körül alakul, de hazánk egyik országból sem potenciális exportpiac még. Az ősztől-tavaszig terjedő időszakban alacsony a hazai termelés, jelentős az import. Jelentősebb termelő országok közül kiemelendő Spanyolország, ahol a legnagyobb területen folyik a termesztés, de az elmúlt 10 évben folyamatos a csökkenés a termesztési feltételek megváltozása miatt. Egyéb konkurens országok Görögország, Albánia, Észak-Macedónia, Egyiptom. A környező országok közül jelentős még Románia és Bulgária termelése, azzal együtt, hogy egyelőre főleg belső piacokra értékesítenek extenzív körülmények között.

Magyarországon az uborkahajtatás termőterülete évek óta 100–110 ha körül mozog, az éves termésmennyiség 20–21 ezer tonna, exportra 4–5 ezer tonna közötti mennyiség kerül. A korszerű üvegházakban történő termelés jelentősen bővült, pár hektárról 25–30 ha-ra. Az ültetési idő januárban van, évente 2–3 ültetés történik, 3–5 hónapos termesztési ciklusokkal, a szedések februártól decemberig tartanak. Technológia szempontjából megkülönböztetünk engedős, ún. high-wire termesztést, 2,5–3,0/m² közötti tőszámmal, és az ernyős művelést 1,4–1,6 közötti tőszűrűséggel. A termesztés termálvizes fűtéssel történik, hidrokulturás technológiában, biológiai növényvédelem mellett. Ezekben

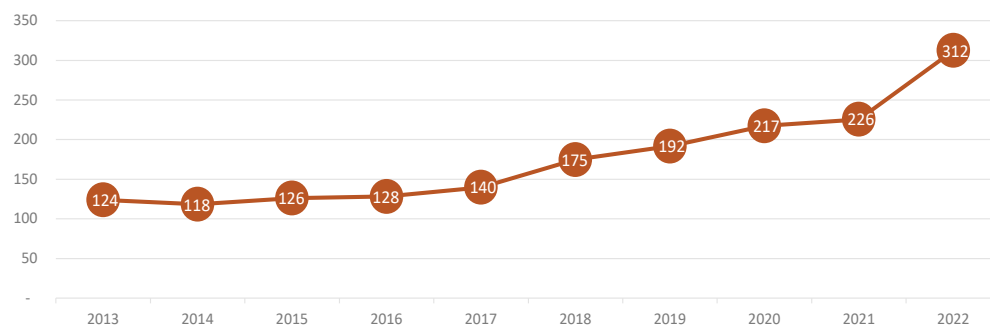
a termesztőházakban kiegyenlített és jó minőségű uborka termeszthető, jelentős a minőségi különbség a hidegfóliás termesztéssel szemben. A termésátlagok még változók, de 50–70 kg/m² uborka szedhető le egy szezonban. A hidegfóliás termesztés ezzel szemben extenzív, talajon történik, esetleg kókuszpaplanon, maximum kétszer történik ültetés, áprilisban és nyáron. Az elérhető termésátlag 15–20 kg között mozog négyzetméterenként.

Az uborka nagyon gyors fejlődésű növény, optimális körülmények között a vetéstől számított 60–65 napra szedhetők az első termések. A kígyóuborka értékesítése általában db-ra történik, 300–450 gramm közötti súllyal. A javuló minőségi feltételek mellett a kígyóuborka fogyasztása Magyarorszá-

Uborka éves
termelői
átlagára
(Ft/kg)

Forrás: KSH

gon is folyamatosan növekszik, már egész évben keresett a fogyasztók körében, ennek ellenére még mindig 2 kg/fő/év alatt van, mely jelentősen növelhető lenne. Az uborka értékesítése jellemzően nagybani piacokon keresztül történt, de minőségi javulással már az áruházláncokban is megtalálható márciustól-novemberig. Az értékesítés, így már integrációban is működik TЭСZ-eken keresztül, illetve jelentősen tudott fejlődni az utóbbi években.

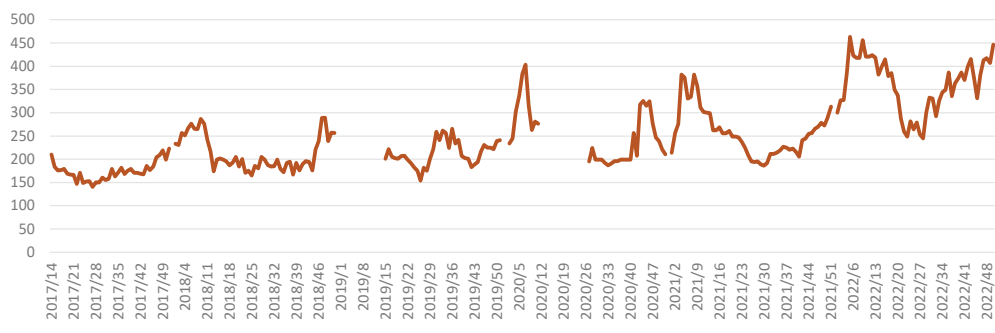
A technológia folyamatosan javul, a hozamok nőnek, de az uborka termesztése nem egyszerű, mert nagyon sok kórokozója és kártevője van, ráadásul a rövidkultúrás termesztéstechnológia miatt nagyon nehéz gazdaságosan megvalósítani a biológiai növényvédelmet. Nagy a kézi- munkaerő-igénye, a betakarítás naponta-kétnaponta esedékes. Az utóbbi évek felmelegedő klímája miatt nagyobb lett a vírusnyomás, újabb vírusok jelennek meg, köztük a CGMMV és a CABYV is. Mindkét vírus jelentős

Külkereskedelmi adatok		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kígyóuborka											
↑	EXPORT menny. (tonna)	7 276	6 732	3 279	3 253	3 668	2 614	3 432	10 071	13 745	8 582
	EXPORT érték (euró)	4 732 884	4 387 273	1 622 362	1 662 153	2 068 266	1 890 453	2 769 531	3 697 793	4 630 913	4 474 103
↓	IMPORT menny. (tonna)	8 957	12 426	13 580	13 067	12 088	13 404	18 489	26 367	30 800	22 278
	IMPORT érték (euró)	5 389 718	6 432 927	7 373 343	8 455 251	7 961 253	8 939 047	11 498 493	15 389 912	16 228 107	15 705 287
↕	EXPORT-IMPORT egyenleg (tonna)	-1 681	-5 695	-10 301	-9 814	-8 420	-10 791	-15 057	-16 296	-17 055	-13 696
	EXPORT-IMPORT egyenleg (euró)	-656 834	-2 045 654	-5 750 981	-6 793 098	-5 892 987	-7 048 594	-8 728 962	-11 692 119	-11 597 194	-11 231 184

Forrás: EUROSTAT

Kígyóuborka heti fogyasztói ára (Ft/kg)

Forrás: AKI

termésvesztéssel jár, ezért a növényvédelem, a fertőtlenítési protokollok betartása, illetve a precíz, vírusmentes palánta előállítás kiemelt jelentőséggel bír.

Az utóbbi évek üvegház fejlesztései szerencsére elérték az uborkát is, több hektár növényház épült kimondott kígyóuborka termesztés céljára. Ez annak is köszönhető, hogy az elavult növényházakhoz képest a termésátlag jelentősen növelhető, akár 50%-kal is. A hazai kígyóuborka termesztés folyamatosan fejlődik az elavult termelést lassan kiváltja a modern technológia melletti termesztés. Ehhez hozzájárul az elmúlt 5 év átlagár-emelkedése, stabil piaci árak alakultak ki, a nyári átlagárak nem zuhantak kritikus szint alá. Piaci oldalról jelentős növekedési tartalék lehetne a kígyóuborka termelésében, lényegesen nagyobb mennyiséget lehetne értékesíteni belföldön, folyamatos árualap biztosításával, és az EU-s piacokon, főként a nyári és az őszi időszakban, amikor alacsonyabb a termelés Európában.

Konzervuborka

Statisztikai adatok alapján kb. 550 hektárról 200 hektárra, 14 ezer tonnáról 6 ezer tonnára esett vissza 10 év alatt a konzervuborka termelésünk, azonban ezen adatok nem tartalmazzák az egy hektárnál kisebb termőfelületen gazdálkodókat, illetve akik nem feltétlen igényelnek területalapú támogatást, így becsléssel megállapítjuk, hogy csaknem 11–13 ezer tonna körül alakul a hazai termelés, mely elsősorban a hazai feldolgozóipart látja el nyersanyaggal.

Termelési adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Termőterület (hektár)	560	550	535	512	520	453	398	292	213	168
Termésmennyiség (ezer tonna)	13.0	14.2	13.4	13.9	12.5	9.7	10.9	7.9	6.4	6.0
Átlagos fajlagos hozam (t/ha)	23.2	25.8	25.0	27.1	24.0	21.4	27.4	27.1	30.0	35.7

Forrás: FruitVeB-NAK

Mennyiség tekintetében jelenleg a magyar termelés potenciálisan képes lehet ellátni a hazai ipart megfelelő mennyiségű nyersanyaggal, viszont a gyárak többsége nem kifejezetten konzervuborka gyártásával foglalkozik, így bizonyos időszakokban más termékekre koncentrálnak. A meggyeszezon alatt a konzervgyárak teljes kapacitásukkal meggyet dolgoznak fel, így ebben az időszakban gyakran export piacok után kell néznie a hazai konzervuborka kereskedőknek, vagyis számottevő exportról ebben az időszakban beszélhetünk. Konzervuborka import (a friss piac mellett) jellemzően a hazai szezonon kívül eső időszakban, elsősorban kora ősszel, ősszel jellemző. Ilyenkor a szükséges mennyiségeket az ipar olyan területekről szerzi be, ahol más klimatikus viszonyok (pl. Törökország) vagy védett termesztés jellemző.

A konzervuborkát az egész világon termelik, elsősorban Európában és Észak-Amerikában fontos fogyasztási cikk. A legfontosabb célpiac Németország, a német konzervipar, emellett feldolgozás és fogyasztás tekintetében szintén fontos szereplő Oroszország, Lengyelország, és más európai

országok. Az európai vevők jellemzően konzervgyárak, amelyek a múltban komoly beruházásokat eszközöltek, így ezek pozíciója fizikai elhelyezkedés és termelési volumen tekintetében egyaránt stabilnak mondható. A nyugat-európai konzerv-uborkatermelés (elsősorban az egyre dráguló élőmunka-költségek miatt) drasztikusan csökken, Lengyelország és Németország maradtak a legnagyobb termelők. A balkáni országokban kedvezőbb volt a munkaerőhelyzet, a földrajzi távolság pedig relatíve könnyen kezelhető, így növekszik a termelés. Az elmúlt időszakban a törökországi konzervuborka termőfelület folyamatosan nőtt, az itt megtermelt áru jelentős része európai piacokon talált helyet magának. Mindemellett fontos megemlíteni, hogy a világ legfontosabb (kis méretű) konzervuborka termelő országa India, ahonnan nagy mennyiségű áru kerül amerikai és európai piacokra.

Külkereskedelmi adatok		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Konzervuborka											
	EXPORT menny. (tonna)	3355	3693	10353	9986	6827	4564	1996	2881	2426	1891
	EXPORT érték (euró)	2259070	2688456	7211544	6454240	4868863	3459339	1702222	1930545	1903396	1768287
	IMPORT menny. (tonna)	1345	1689	2448	782	1836	984	1491	3155	2935	2066
	IMPORT érték (euró)	517941	693221	1039986	416756	835976	523921	1038590	1607955	1526505	1115739
	EXPORT-IMPORT egyenleg (tonna)	2011	2004	7906	9204	4991	3580	505	-273	-509	-175
	EXPORT-IMPORT egyenleg (euró)	1741129	1995235	6171558	6037484	4032887	2935418	663632	322590	376891	652548

Forrás: EUROSTAT

A feldolgozott konzervuborka iránti kereslet stabilnak tekinthető, ennek megfelelően összmennyiség tekintetében a nyersanyag iránti kereslet is stabilnak mondható. Az utóbbi évek sokszor hektikus időjárása miatt azonban gyakori probléma az összes mennyiség kiegyensúlyozatlan időbeli alakulása, mely megnehezíti a feldolgozóipar helyzetét.

Az apró méretben betakarított konzervuborka (elsősorban az élőmunka-szükséglet miatt) kifejezetten drága terméké vált, ennek következtében a fogyasztás hangsúlyosabban a közepes, vagy nagy méretű (olcsóbb) termékek irányába mozdul. A magyarországi termelés elsősorban közepes méretben lehet versenyképes. A munkaerőhiányon túl komoly problémát jelent a konzervuborka termesztésében a növényvédelem. A klíma változása és az engedélyezett növényvédő szerek számának csökkenése komoly kihívás elé állítja a termelőket. Egyes kártevők és betegségek ellen a jelenlegi viszonyok között csak nagyon átgondolt technológia alkalmazásával lehet sikeresen védekezni. A hazai konzervuborka-termesztés integrációja jónak mondható, az erre az ágazatra szakosodott TÉSZ-ek koordinálják a termőterület döntő részét. A konzervuborka-termelők java része családi méretű kisüzem, ahol a munkák döntő többségét „nem fizetett” családi munkaerő végzi el, így az effektív személyi jellegű költség alacsony szintje miatt ezekben az üzemekben pozitív bruttó jövedelem érhető el, ami fontos jövedelemkiegészítés ezen családok számára.

A szabadföldi konzervuborka a legmunkaintenzívebb kultúrák egyike, ennek megfelelően a hatékony élőmunka-felhasználás a sikeres termelés kulcsfontosságú tényezője. A jelenleg jellemző szabadföldi támrendszeres termesztés közepméretű termelésben hatékony lehet, de szükség van a koncentrációra, adott esetben a felület növelésére. További lehetőség lehet az intenzív síkművelés Fliegeres betakarítással. Ezzel a technológiával az élőmunka hatékonysága jelentősen növelhető, nagyobb területen teszi lehetővé a termelést, ezáltal növekszik az árulap, emellett a jelenlegi piaci elvárásoknak tökéletesen megfelelő minőségű áru állítható elő.

Vöröshagyma

A vöröshagyma termőterülete a 2013–2022 közötti 10 éves időszakban nagyságrendileg 1 000 hektárral csökkent 2 350-ről 1 400 hektárra. Azonban jelentős intenzifikáció figyelhető meg, ugyanis a termésmennyiség – a csökkenő termőfelület ellenére – növekedést mutat, jelenleg 60–70 ezer tonna vöröshagymát termelünk Magyarországon. Nem vagyunk önellátók, minimális export mellett, éves szinten 15–20 ezer tonna importra szorulunk. Az import szinte egész évben jelen van: Hollandiából, Németországból és Ausztriából, míg időszakosan Lengyelországból és Szlovákiából is érkezik vöröshagyma.

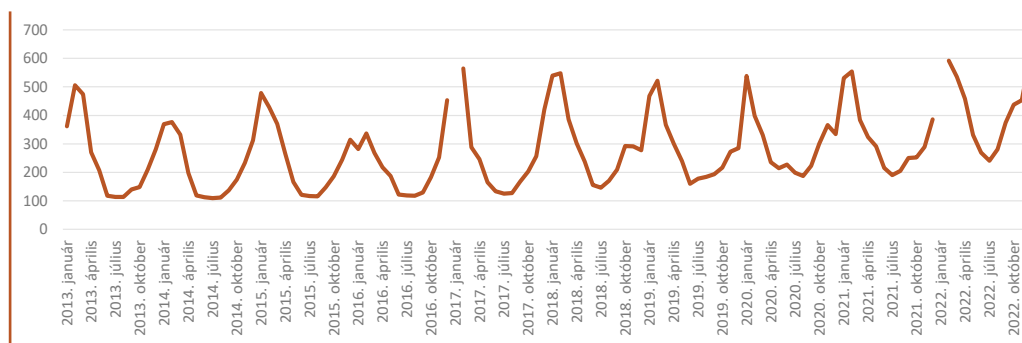
Termelési adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Termőterület (hektár)	2 350	2 250	1 819	1 963	1 738	1 470	1 704	1 591	1 574	1 394
Termésmennyiség (ezer tonna)	62,0	64,0	54,6	65,0	65,0	43,8	57,8	65,2	61,7	70,2
Átlagos fajlagos hozam (t/ha)	26,4	28,4	30,0	33,1	37,4	29,8	33,9	41,0	39,2	50,4

Forrás: FruitVeB-NAK

Az országos átlagos termés hozam megduplázódott 25 t/ha-ról 50 t/ha-ra. Annak, hogy a termelés színvonala ennyire jelentősen emelkedett, összetett az oka. Egyrészt ma már csak döntően tavaszi vetésű hagyma kerül alkalmazásra, minimális a dughagyma. Másrészt a holland, spanyol, olasz hibrid vetőmagot használunk, melynek másfélszer, de akár kétszer akkora is a hozama, mint a hagyományos fajtáknak. Már Magyarországon is elképzelhetetlen a vöröshagyma termesztés öntözés nélkül, a gazdálkodók intenzívebb technológiát alkalmaznak, tudatosabb a növényvédelem és a műtrágya-felhasználás. Sajnos a klímaváltozás jelentősen módosítja a termesztési körülményeket, így a klímához történő alkalmazkodás végett szükséges a technológia folyamatos fejlesztése, és az adott térséghez, mikroklímához szükséges új fajták előállítása. Alapvetően a termesztéstechnológiánk jelenleg versenyképesnek mondható, lépéselőnyben vagyunk a hollandokkal és a lengyelekkel szemben a

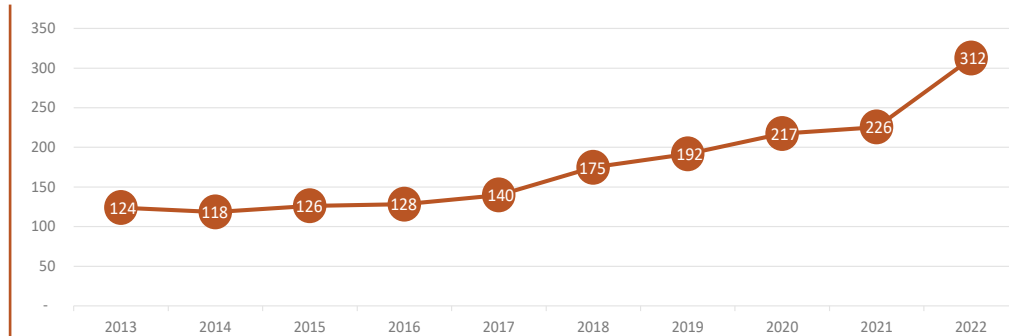
Vöröshagyma termelői havi átlagár (Ft/kg)

Forrás: KSH

Vöröshagyma éves termelői átlagára (Ft/kg)

Forrás: KSH

nálunk már kialakult öntözés miatt. A piacra jutásnak fontos tényezője a tárolási lehetőség, mely nem áll Magyarországon rendelkezésre elég mennyiségben és minőségben, de az elmondható, hogy az elmúlt 5–10 évben a tárolókapacitások fejlesztése is elindult. Tárolni azonban csak a jó minőségű hagymát lehet, ezért fontos, hogy intenzív technológiával magas minőségű termék kerüljön előállításra, melyet érdemes betárolni, hogy a kitért termék is jó minőségű maradjon.

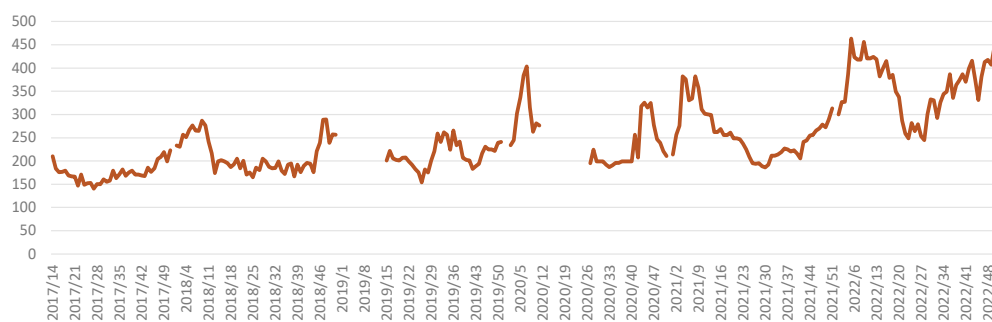
Az öntözés szükségessége és a nagy árualapot igénylő áruházlánci beszállítás miatt hazánkban koncentrálódik a termelés, egyre kevesebb a szereplő és egyenként egyre nagyobb területeken termesztnek. Mindemellett a dél-alföldi régióban 5–15 hektáros termelők is megtalálhatóak továbbra is, ugyanis az évek többségében jövedelmező tevékenységnek mondható a vörshagyma termelése. Az ágazat szervezettségének fokozásával új belépőkkel is lehet kalkulálni a jövőben, ugyanis a fogyasztás növekszik, így a jövőben mindenképpen az ágazat növekedésére számíthatunk.

Külkereskedelmi adatok		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Vörshagyma											
↑	EXPORT menny. (tonna)	2 060	1 774	1 246	2 251	3 005	2 293	379	619	463	623
	EXPORT érték (euró)	1 079 278	1 235 758	1 187 784	1 814 018	2 154 145	1 214 169	446 051	342 242	272 729	457 495
↓	IMPORT menny. (tonna)	8 459	9 159	14 208	16 705	17 263	20 765	18 408	21 605	19 329	16 910
	IMPORT érték (euró)	2 828 576	3 120 905	4 760 430	6 004 239	5 147 086	6 895 000	10 338 456	8 200 137	7 294 400	7 304 056
↕	EXPORT-IMPORT egyenleg (tonna)	-6 398	-7 385	-12 962	-14 455	-14 258	-18 472	-18 029	-20 986	-18 866	-16 287
	EXPORT-IMPORT egyenleg (euró)	-1 749 298	-1 885 147	-3 572 646	-4 190 221	-2 992 941	-5 680 831	-9 892 405	-7 857 895	-7 021 671	-6 846 561

Forrás: EUROSTAT

Vörshagyma
heti fogyasztói
ára
(Ft/kg)

Forrás: AKI

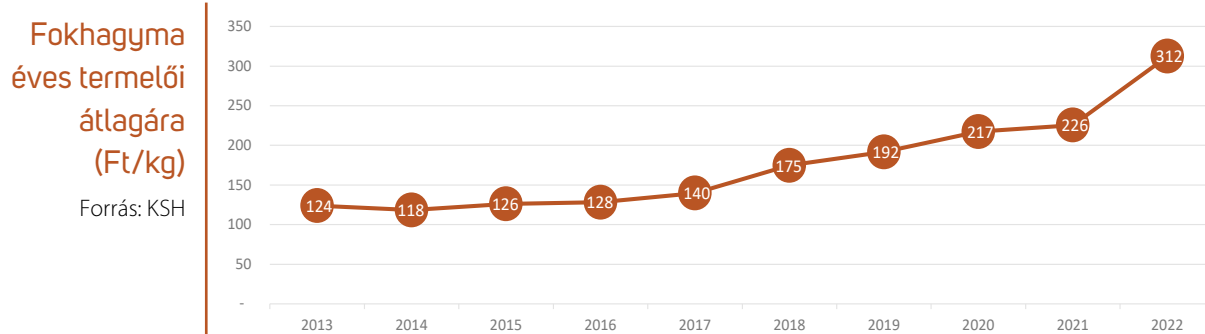
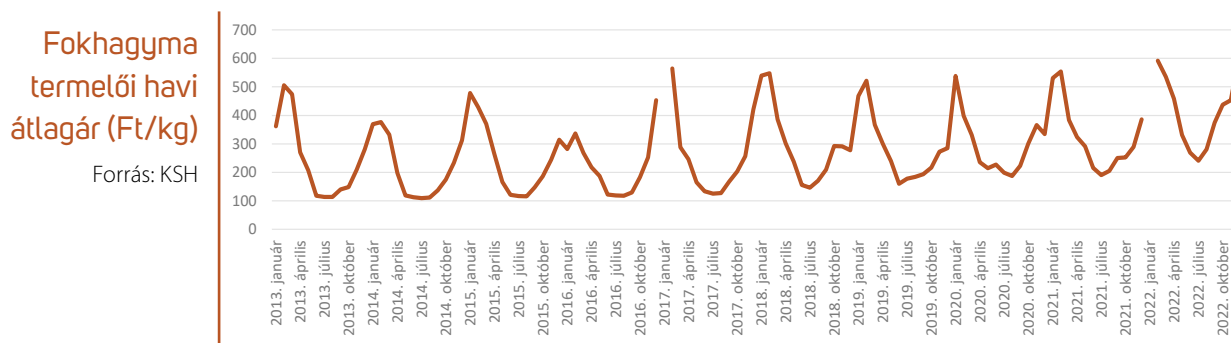
Fokhagyma

A fokhagyma hazai termőterülete 2013 és 2022 közötti időszakban 1 300 hektárról 800 hektár alá csökkent, azonban a termésmennyiség tekintetében csekélyebb mértékű csökkenés látható (8 ezer tonnáról 7 ezer tonnára), azaz egy jelentős intenzifikáció zajlott le az ágazatban. Az országos termésátlag 6,5 t/ha-ról 9 t/ha-ra növekedett, ami még így is jelentősen elmarad a versenytársakétól. A megtermelt 7 ezer tonna fokhagyma 90–95%-a Magyarországon kerül értékesítésre, éves szinten 500–700 tonna fokhagymát szállítunk export piacokra, azonban a vizsgált 10 évben 700 tonnáról 2 500 tonnára növekedett az importunk, ami a belföldi termésmennyiség csökkenését kompenzálja főleg a november, december hónaptól kezdődően. Az elmúlt 10 évben a termelői kör zsugorodott: akik kisebb területen jövedelemkiegészítésnek tartották termesztésben a fokhagymát, „kikoptak”. Az ágazatban már csak az intenzív termelésnek van létjogosultsága, így egyre több a nagy termelő, akik posztharvest technológia mellett, válogatással, tárolással piacképes terméket tudnak előállítani. Azonban az ágazat szervezettsége továbbra is alacsony, kevés a tároló kapacitás, ezért a belföldi piacot sem tudjuk egész évben ellátni.

Termelési adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Termőterület (hektár)	1200	1150	1076	915	974	1169	941	797	796	778
Termésmennyiség (ezer tonna)	7.8	8.0	7.5	6.6	7.0	8.2	7.5	6.8	7.0	7.0
Átlagos fajlagos hozam (t/ha)	6.5	7.0	7.0	7.2	7.2	7.0	8.0	8.5	8.8	9.0

Forrás: FruitVeB-NAK

Fő versenytársunk a hazai piacon a kínai és a spanyol fokhagyma, melyek főleg a téli hónapokban jelennek meg, amikor a hazai fokhagyma már mind kitérőre került, de Franciaországból és Törökországból is érkezik fokhagyma nagyobb mennyiségben az európai piacokra (utóbbiból azonban gyenge minőségű). A versenytársaknál elérhető akár 15–20 t/ha-os hozamokat itthon kizárólag intenzív

termeléssel lehet elérni, amihez elengedhetetlen az öntözés, a vírusmentes szaporítóanyag-gyártás, a megfelelő fajta, illetve hibrid használata és a szaktudás különösen tápanyag-gazdálkodás, növényvédelem tekintetében. Továbbá a hazai versenyképes termelést a folyamatos gépesítés teszi lehetővé, mely egyrészt segíti a munkaerőhiányt ellensúlyozni, másrészt jobb önköltség érhető el általa. Az ágazat jól gépesíthető: a vetés, a fölszedés, a szárítás, a tisztítás és a válogatás során mind kiváltható a kézi munkaerő. Azonban jelenleg az alacsony gépesítettség, a munkaerőhiány, és magas inputárak, illetve az ehhez párosuló alacsony hozamok gyenge jövedelmezőséget és a versenytársakhoz képest magas önköltséget eredményeznek.

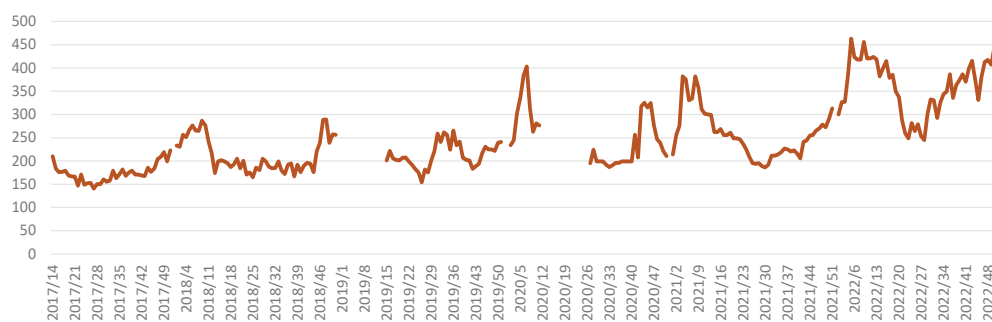
A gépesítettség fokozásával, az öntözés fejlesztésével és a minőségi vetőmag használatával a jelenlegi termelési szint fenntartható, csekély mértékben javítható lesz a klímaváltozás mellett is, azonban az ágazatban közép távon növekedés nem várható. Az export piacokban hatalmas potenciálja lehetne a jó minőségű hazai fokhagymának, azonban ennek a versenyképes termelés lenne az alapja.

Külkereskedelmi adatok		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Fokhagyma											
↑	EXPORT menny. (tonna)	350	370	800	649	408	498	475	654	692	413
	EXPORT érték (euró)	730352	719577	1497141	2025077	1230043	944529	1119722	1644287	1627384	1079378
↓	IMPORT menny. (tonna)	702	737	867	1408	1026	965	1174	2111	2273	2481
	IMPORT érték (euró)	3503	3698	7997	6491	4081	4977	4747	6541	6915	4128
↕	EXPORT-IMPORT egyenleg (tonna)	-351	-367	-68	-758	-617	-467	-699	-1457	-1582	-2068
	EXPORT-IMPORT egyenleg (euró)	726849	715879	1489144	2018586	1225962	939552	1114975	1637746	1620469	1075250

Forrás: EUROSTAT

Fokhagyma
heti fogyasztói
ára
(Ft/kg)

Forrás: AKI

Sárgarépa

A hazai sárgarépa-termelés 1 150–1 500 hektáron valósul meg, melyen kb. 50–70 ezer tonna sárgarépát vagyunk képesek előállítani. Bács-Kiskun, Csongrád-Csanád és Pest vármegyében találhatóak a legnagyobb sárgarépatermő területek. Kb. 1 000 hektáron zajlik frisspiaci termék előállítás, míg átlagosan 400 hektáron az ipar számára termelünk alapanyagot. A feldolgozóipar sárgarépa-levet gyárt belőle, mely főleg a japán piacokon jelenik meg. A termelés nagyobb része belföldi piacra kerül értékesítésre, míg a termelés

Termelési adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Termőterület (hektár)	1 140	1 180	1 234	1 475	1 292	1 252	1 537	1 512	1 725	1 299
Termésmennyiség (ezer tonna)	50.4	56.7	61.7	70.8	68.0	56.4	54.8	58.6	68.3	54.0
Átlagos fajlagos hozam (t/ha)	44.2	48.1	50.0	48.0	52.6	45.1	35.7	38.8	39.6	41.6

Forrás: FruitVeB-NAK

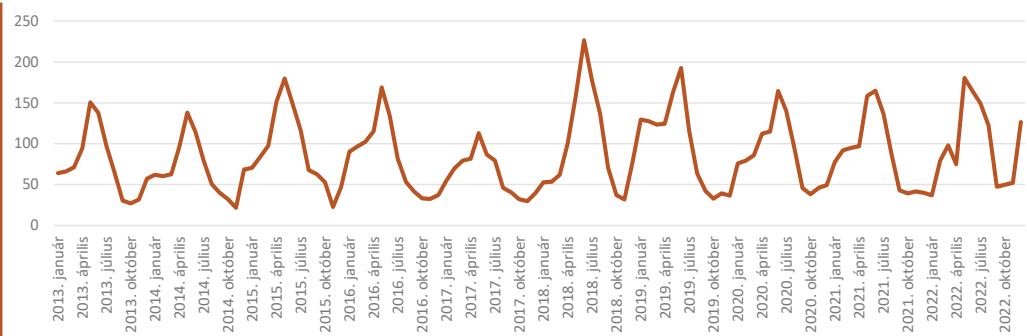
nagyságrendileg 30%-a export piacokra jut. A frisspiaci igényének mindössze 60%-át tudja a hazai termelés fedezni, 7–8 ezer tonna importra szorulunk.

A technológiában és piacszerzésben világszinten kiemelkedő és jó példával szolgálhat számunkra Hollandia (500–600 ezer tonna), Izrael (250 ezer tonna) és Dánia (100 ezer tonna). Jellemző rájuk a megbízható termelés mind minőségben, mind mennyiségben, továbbá intenzívebb technológiát alkalmaznak, öntözést, biostimulátorokat, mely által fajlagosan magasabb hozamok elérésére képesek. A termelésükre és posztharvest technológiájukra teljes gépesítettség jellemző, ezen túlmenően az automatizálás, robotizálás irányába pozicionálják a fejlődésüket.

A hazai termelési színvonal felveszi a versenyt a környező sárgarépatermelő országokkal, azonban néhány tekintetben versenyhátrányt szenvedünk. Az utóbbi években mindenképpen hátrányunk származott a klimatikus viszonyok miatt. Ugyan már elképzelhetetlen öntözés nélkül a szántóföldi zöldségtermesztés, de a nyári hőség és a légköri aszály megviseli a sárgarépa állományt még öntözött körülmények között is. A klimatikus változásokkal szükségszerűen a technológiai változásokra is fel kell készülnünk, azonban aktuális, helyi, megbízható kutatások nélkül a szaktudásunk elavulttá válik. A versenytársakra jellemző naprakész technológiai tudás lassabban gyűrűzik be hozzánk.

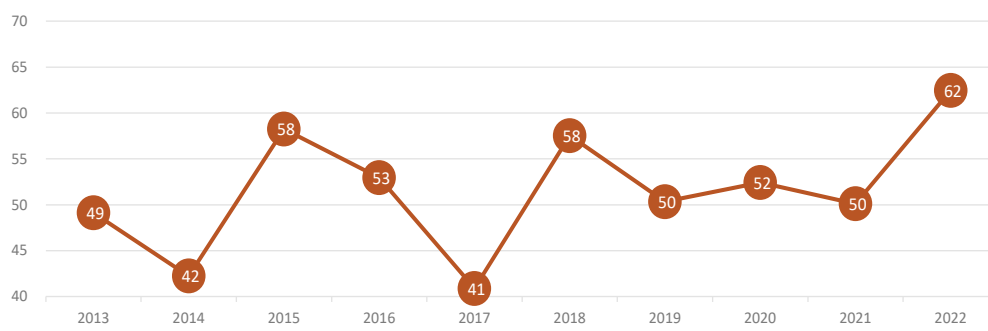
Sárgarépa
termelői havi
átlagár (Ft/kg)

Forrás: KSH

Sárgarépa éves termelői átlagára (Ft/kg)

Forrás: KSH

A hollandokra, dánokra, izraeliekre jellemző kimagasló posztharvest technológia és a megfelelő minőségű, elegendő mennyiségű tárolókapacitás megléte, melyek által hatékonyan magas értékű piacképes termék állítható elő, míg nálunk a teljes termelés kiszolgálására nem áll rendelkezésre.

A sárgarépa Magyarországon és Európában is a top5 zöldségnövény közé tartozik termesztését és fogyasztását tekintve. Az elmúlt 25 évben az egészségtudatos táplálkozás elterjedése és a sokrétű felhasználhatósága miatt növekvő tendenciát mutatott a sárgarépa iránti piaci igény. Hazai körülmények között alapvetően a sárgarépa jövedelmező tevékenység az elmúlt 10 évben az évek többségében. Kevés az új belépő, egyre szűkebb a termelői réteg, mely a rendkívül magas a befektetett tőkeigényének, a speciális gépigényének, valamint a relatíve magas forgótőke szükségletnek köszönhető. Az inputanyag árak és munkabér-költségek utóbbi években tapasztalható jelentős növekedése következtében gyakorlatilag kiegyenlítődték a termelési költségek az európai országok között. Hazánkban a termelési költségek kb. 30%-kal drágultak, míg a posztharvest költségek 20%-ot emelkedtek, azonban egy remekül gépesíthető ágazat, kevés emberi munkát igényel. Amennyiben a technológiai tudásban a versenytársakkal tudunk haladni a fejlődésben, úgy a következő 10 évben a termésnyiség tekintetében növekvő tendencia várható az ágazatban.

Külkereskedelmi adatok		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Sárgarépa és fehérrépa											
↑	EXPORT menny. (tonna)	1220	1226	998	1501	2185	3508	1559	3026	2266	3998
	EXPORT érték (euró)	824791	617275	517651	877292	986992	1764343	831860	1125580	958183	1608365
↓	IMPORT menny. (tonna)	7107	7643	7317	6808	8767	8492	7905	7750	7162	7430
	IMPORT érték (euró)	2637634	1931976	3261427	2871644	3709233	5241690	5170625	5290136	4353441	3864287
↕	EXPORT-IMPORT egyenleg (tonna)	-5887	-6417	-6319	-5307	-6581	-4984	-6346	-4724	-4896	-3431
	EXPORT-IMPORT egyenleg (euró)	-1812843	-1314701	-2743776	-1994352	-2722241	-3477347	-4338765	-4164556	-3395258	-2255922

Forrás: EUROSTAT

Sárgarépa heti fogyasztói ára (Ft/kg)

Forrás: AKI

Gyökérpetzezselyem

Az ágazat termőterületét tekintve csökkenő tendenciát mutat (1 700 hektárról 1 200 hektárra esett vissza a vetésterülete), mégis hatékonyságnövekedés figyelhető meg a fajlagos hozamok tekintetében, azaz jelentős termésmennyiség csökkenés nem tapasztalható (40–45 ezer tonna az előállított mennyiség). A termelés tekintetében az utóbbi 10 évben a makói régió jelentősége csökkent,

új termőterület jött létre Békés megyében, a móralmi és szabadszállási régió is erősödött. A termelők számában csökkenés érezhető, de az előállított mennyiség és a kínálat nem csökken, köszönhetően a magasabb szintű technológiák alkalmazásának.

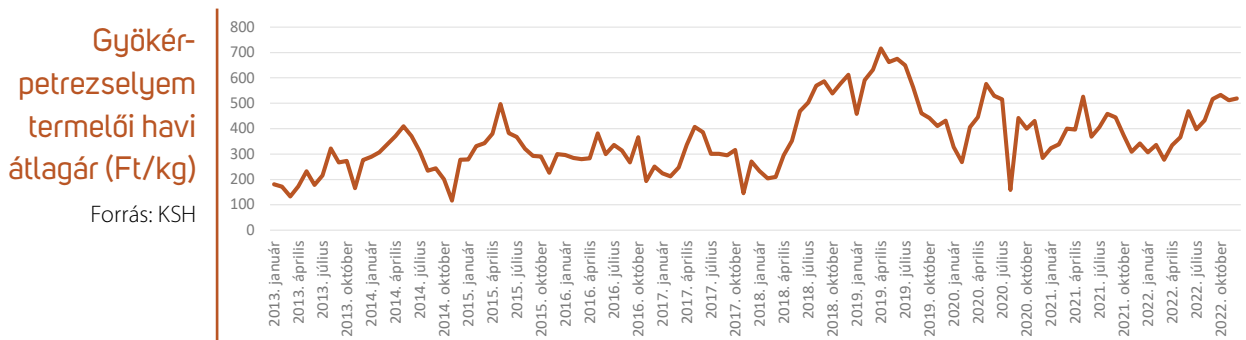
Az exportlehetőségek nagyon korlátozottak, szezon elején, vagy a szezon legvégén van lehetőség exportra a szlovák és cseh piacra, állandó export főleg másodosztályú termék esetén Románia felé lehetséges. Nagyságrendileg éves szinten 1 000–2 000 tonnát tudunk külföldi piacra juttatni. Célpiacainkon főleg lengyel termelők

áruja jelent versenyt. A hazánkban megtermelt petrezselyem számára a hazai áruházláncok jelentik a legnagyobb felvevőpiacot (90–95%-ban lefedi a belföldi termelés). Főként I. osztályú lédig petrezselymet vásárolnak, ezt követi a csomagolt II. osztályú termék, és a levelezőzselyem csomagok. A 2013–2022 közötti időszakban a felvevő piac növekedett, előtérbe került a minőség. A nagybani piacok szerepe csökkenő tendenciát mutat, egyre kevesebb áru fordul meg itt.

Termelési adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Termőterület (hektár)	1 680	1 850	1 556	1 731	1 478	1 150	1 591	1 409	1 392	1 168
Termésmennyiség (ezer tonna)	46.3	53.6	46.7	53.7	52.0	31.7	49.8	44.8	43.2	39.0
Átlagos fajlagos hozam (t/ha)	27.6	29.0	30.0	31.0	35.2	27.6	31.3	31.8	31.0	33.4

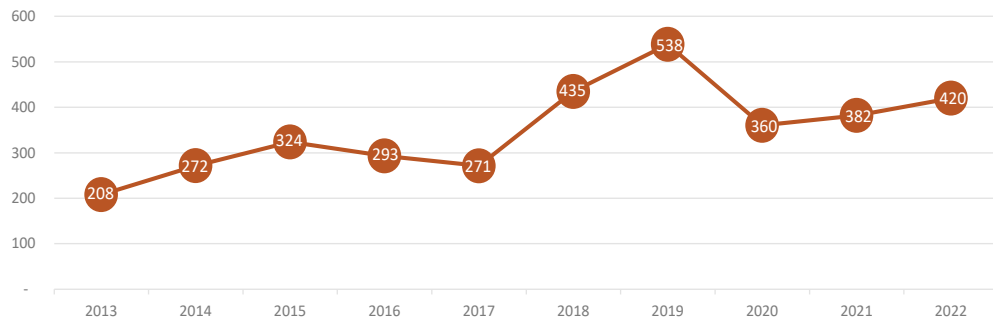
Forrás: FruitVeB-NAK

Ma már – 2018-tól kezdődően – főleg intenzív termelési módszerekkel, öntözhető területeken termelik a petrezselyemgyökeret, mely az évek többségében jövedelmező tevékenységnek számít. Az extenzív nem öntözhető területek kiszorultak a versenyből. Az ágazat versenyképessége a klimatikus környezet változásai miatt csökken. A hosszú száraz időszakok és a hirtelen rövid idő alatt lehulló

Gyökér-
petrezselyem
éves termelői
átlagára
(Ft/kg)

Forrás: KSH

nagy mennyiségű csapadék egyáltalán nem kedvez a petrezselyemgyökér termelésének. Az ágazat versenyképessége a lengyel importnyomás miatt is csökken. A lengyel termelők versenyképesebb áron tudják kínálni terméküket a piacon, mert alacsonyabb önköltségen tudják előállítani a kedvezőbb éghajlati és klimatikus viszonyok miatt. Öntözés nélkül vagy lényegesen kevesebb öntözéssel is ugyanolyan, vagy magasabb termésátlagot tudnak produkálni.

Az étkezési szokások változása nem kedvez a petrezselyemgyökér piacának, a melegedő éghajlati viszonyok pedig kihívások elé állítják a termelést. Az ágazat közép távú versenyképessége akkor tartható fenn, amennyiben intenzív termeléssel magas hozamokat leszünk képesek elérni és minőségi terméket előállítani. Hosszú távon megoldásra szorul a munkaerőhiány, valamint alapvető feltétele a versenyképes termelésnek az öntözési lehetőségek megtartása és bővítése. Az ágazatot sújtó fekete piac felszámolása és a hazai áru védelme rendkívül sokat javítana a versenyképességen. Az öntözés fejlesztése, a termelési és posztharvest folyamatok gépesítése minden szántóföldi zöldségtermesztési ágazat számára, így a petrezselyemgyökér esetében is a versenyképes termelés kulcsa lesz.

Külkereskedelmi adatok		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Más, pl. cékla, retek, bakszakáll, petrezselyem- és turbolyagyökér, paszternák, spanyol pozdor, kínai articsóka és bojtorján frissen vagy hűtve											
↑	EXPORT menny. (tonna)	940	1 511	2 064	2 896	2 293	2 358	2 028	1 617	1 094	1 025
	EXPORT érték (euró)	947 766	1 357 669	2 255 001	2 558 942	2 439 256	2 610 130	2 268 640	2 032 863	1 411 106	1 193 292
↓	IMPORT menny. (tonna)	2 959	3 296	4 860	6 566	7 457	7 876	7 931	8 775	7 104	7 872
	IMPORT érték (euró)	1 437 440	1 607 500	2 493 637	3 046 801	4 087 974	4 514 561	4 944 415	5 434 836	4 767 564	5 446 692
↕	EXPORT-IMPORT egyenleg (tonna)	-2 019	-1 785	-2 796	-3 670	-5 164	-5 518	-5 902	-7 157	-6 011	-6 847
	EXPORT-IMPORT egyenleg (euró)	-489 674	-249 831	-238 636	-487 859	-1 648 718	-1 904 431	-2 675 775	-3 401 973	-3 356 458	-4 253 400

*célálva! Forrás: EUROSTAT

Gyökérpet-
rezselyem heti
fogyasztói ára
(Ft/kg)

Forrás: AKI

Hazai szinten 250–300 hektáron termelünk céklát, 10–20 ezer tonna mennyiségben. A fajlagos hozamban növekedés tapasztalható, mely mindenképpen az ágazat fejlődésére enged következtetni. Hazánkban a céklatermelés centralizálódik, mára néhány vállalkozás termeli, a hagyma, burgonya, sárgarépa mellé kiegészítő termékként szolgál az áruházlánci beszállítás során. Másik felvásárlóipar a feldolgozóipar, amely cékla nyersanyagból elsősorban levet vagy savanyúságot állít elő. Friss cékla exporttal nem kalkulálhatunk, némi import jelenik meg a statisztikában (Hollandiából és Lengyelországból).

Termelési adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Termőterület (hektár)	290	350	266	227	233	216	261	239	230	343
Termésmennyiség (ezer tonna)	11.0	13.4	10.6	9.3	11.5	9.1	12.6	12.1	11.5	29.4
Átlagos fajlagos hozam (t/ha)	37.9	38.3	40.0	41.0	49.4	42.2	48.3	50.6	50.0	85.7

Forrás: FruitVeB-NAK

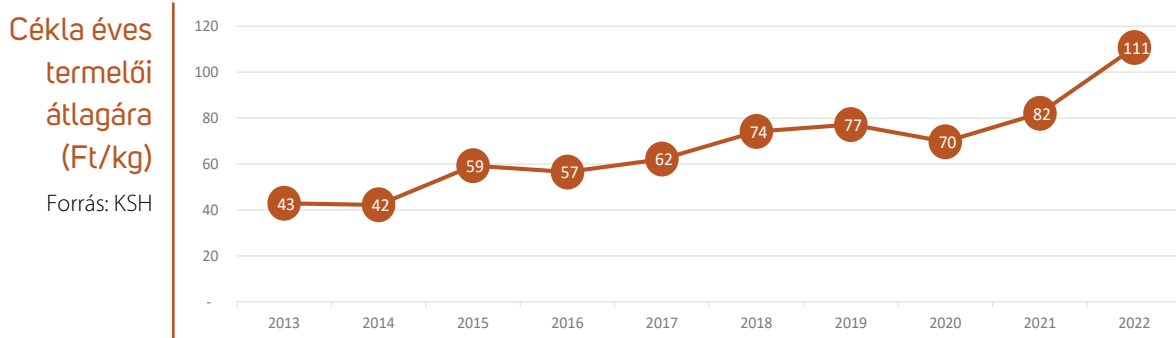
Maga a termesztéstechnológia jól gépesíthető, korszerű technológiával, öntözéssel hazai éghajlati viszonyok mellett is magas hozamok érhetőek el, így ugyan nem kiemelkedően, de jövedelmező tevékenységnek minősül. A posztharvest technológia hiányzik a cékla piacképességének növeléséhez, azonban csak a céklára nem éri meg fejleszteni csekély mennyisége miatt.

Cékla termelői havi átlagár (Ft/kg)

Forrás: KSH

Az ágazat jövőbeni fejlődéséhez komoly fogyasztásösztönzési program szükséges. Tudományos megalapozottsággal állítható, hogy a cékla kiemelkedő táplálkozás-élettani tulajdonságokkal bír, ilyen a vírusellenes és a rákmegelőző hatása is. Külföldön sokféle akár innovatív friss és feldolgozóipari terméként kerül értékesítésre a cékla: kisebb répatest csomózva (Egyesült Királyság), hűtőpulton folpack csomagolásban (USA), céklalé almával kombinálva (Németország), bébi-cékla konzerv (Lengyelország), főzelék- és leves alapanyag (Lengyelország, Japán), de a zseme leveleket saláta komponensként is alkalmazzák (Németország). Ahogy 10 évvel ezelőtt a frisspiaci értékesítés felfutása 120 hektárról 2,5-szerezte a termelést, úgy most egy jól felépített marketing kampánnyal és hozzá tartozó kutató-szaktanácsadó háttérrel akár már rövid távon is növekedést lehetne elérni az ágazatban. Amennyiben ez nem valósul meg, úgy továbbra is kiegészítő terméként szolgálja a szántóföldi zöldségtermesztőket.

Külkereskedelmi adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Más, pl. cékla, retek, bakszakáll, petrezselyem- és turbolyagyökér, paszternák, spanyol pozdor, kínai articsóka és bojtorján frissen vagy hűtve										
EXPORT menny. (tonna)	940	1 511	2 064	2 896	2 293	2 358	2 028	1 617	1 094	1 025
EXPORT érték (euró)	947 766	1 357 669	2 255 001	2 558 942	2 439 256	2 610 130	2 268 640	2 032 863	1 411 106	1 193 292
IMPORT menny. (tonna)	2 959	3 296	4 860	6 566	7 457	7 876	7 931	8 775	7 104	7 872
IMPORT érték (euró)	1 437 440	1 607 500	2 493 637	3 046 801	4 087 974	4 514 561	4 944 415	5 434 836	4 767 564	5 446 692
EXPORT-IMPORT egyenleg (tonna)	-2019	-1 785	-2 796	-3 670	-5 164	-5 518	-5 902	-7 157	-6 011	-6 847
EXPORT-IMPORT egyenleg (euró)	-489 674	-249 831	-238 636	-487 859	-1 648 718	-1 904 431	-2 675 775	-3 401 973	-3 356 458	-4 253 400

Forrás: EUROSTAT

Spárga

A spárga egy rendkívül kézimunkaerő-igényes kultúra, így az utóbbi években egyre többen csökkentik a spárgatermő területüket, mert a munkaerő tekintetében tapasztalható minőségi és mennyiségi problémák a betakarítás során hatalmas nehézségeket okoznak. Jelenleg csökkenő tendencia mellett 1 200 hektáron termelünk spárgát, melyről éves szinten 4 500 tonna termést takarítunk be. A spárga döntő többsége exportra piacokon kerül értékesítésre (2–4 ezer tonna) friss spárgaként leginkább Németországban.

Termelési adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Termőterület (hektár)	1 200	1 230	1 569	1 648	1 629	1 616	1 570	1 418	1 335	1 281
Termésmennyiség (ezer tonna)	3.8	4.1	5.5	6.3	6.5	6.3	4.9	4.3	4.4	4.3
Átlagos fajlagos hozam (t/ha)	3.2	3.3	3.5	3.8	4.0	3.9	3.1	3.0	3.3	3.4

Forrás: FruitVeB-NAK

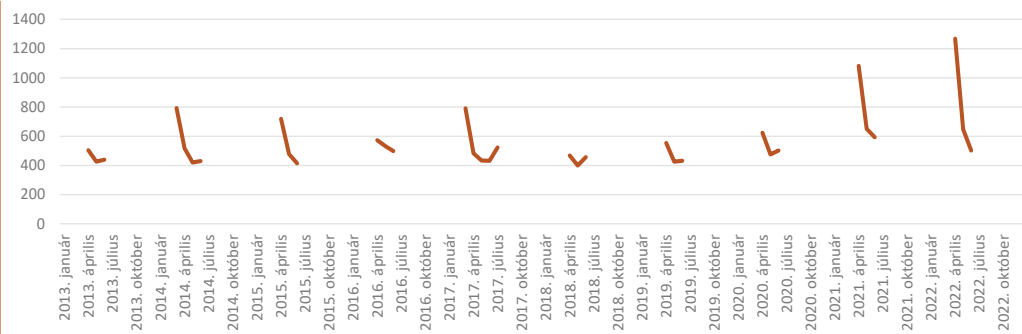

Az EU-s kereslet stagnál, igény van a zöld és a halványított fehér spárgára is. A zöld spárgát inkább Spanyolországban, Olaszországban és a Skandináv országokban, míg a halványított fehér spárgát Görögországban és Ausztriában fogyasztják. Németország mindkét típusú spárgának a felvásárlát bonyolítja, ők a legnagyobb spárgavásárlók Európában. A hazai fogyasztás alacsony, azonban egy csekély mértékben növekvő trend látszik benne.

A versenytársainknak tekinthető Németország, Görögország, Hollandia és Svájc. Versenyhátrányunk, hogy 3 hónapos a hazai spárga szezon áprilistól júniusig, míg a németeknek ugyanez 5 hónap. Magyarországon 4,0–4,5 t/ha-os átlaghozamok elérése lehetséges, míg a versenytársak 6–7 tonna termést is tudnak produkálni hektáronként. A hosszabb szezon és magasabb hozam miatt alacsonyabb önköltség alakul ki, melynek következtében jobb árakon lépnek a piacra. Versenyelőnyünk, hogy hamarabb érkezik a piacra a magyar spárga, ebben az időszakban általában magas áron tudunk értékesíteni.

Spárga termelői havi átlagár (Ft/kg)

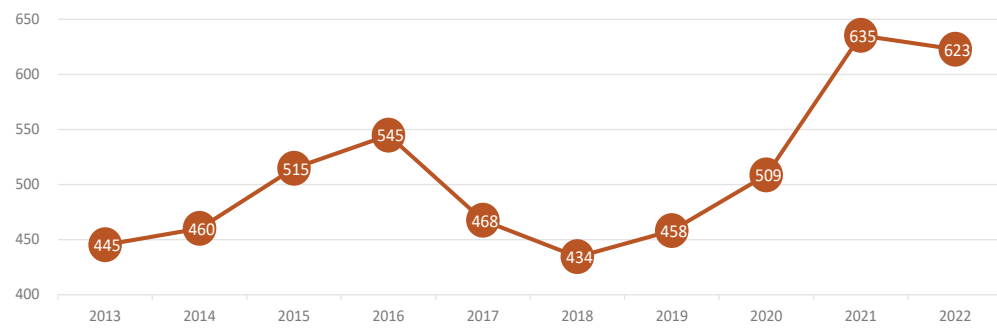
Forrás: KSH

A munkaerő óriási probléma az ágazatban és évek óta nem látszik rá a megoldás, az elérhető áron megvalósítható gépesítés reményekkel szolgálhat a jövőben. A termelés korszerűsítése (célzott tápanyagutánpótlás, optimális agrotechnika) mellett a szedés és a posztharvest folyamatok fejlesztése is pozitív irányba befolyásolná a frisspiaci spárga fogyasztói megítélését. Ugyanis a spárga rendkívül magas (90% feletti) víztartalommal rendelkezik, melyet a nyári hőségben hamar elveszít, ha nem megfelelően történik a kezelése, tárolása vagy későn (akár több hét alatt) kerül kiszállításra. Ezért annak érdekében, hogy a hazai fogyasztást is érdemes legyen nagyobb lélegzetvételű kampánnyal megtámogatni, mindenképpen kiváló minőségű spárga előállítására kell törekedni termelői és kereskedelmi szinten is. A frissfogyasztás mellett a feldolgozásban is lehet keresni a spárga jövőjét, ugyanis igény mutatkozik Hollandiából és Vietnámból a savanyított spárgára, de a fagyasztóipar vagy a szárítványipar is képes piac képes spárga alapanyagú feldolgozott termékek előállítására.

Spárga éves termelői átlagára (Ft/kg)

Forrás: KSH

Külkereskedelmi adatok		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Spárga											
↑	EXPORT menny. (tonna)	2 653	3 146	2 649	2 772	3 357	2 933	2 751	2 287	2 411	1 885
	EXPORT érték (euró)	7 658 634	7 634 894	7 194 126	8 250 126	8 429 935	6 231 637	6 844 326	6 605 775	7 580 213	5 604 863
↓	IMPORT menny. (tonna)	25	34	36	100	77	58	213	154	115	102
	IMPORT érték (euró)	26 529	31 456	26 492	27 724	33 573	29 333	27 511	22 866	24 114	18 845
↻	EXPORT-IMPORT egyenleg (tonna)	2 628	3 112	2 613	2 673	3 280	2 876	2 538	2 132	2 296	1 783
	EXPORT-IMPORT egyenleg (euró)	7 632 105	7 603 438	7 167 634	8 222 402	8 396 362	6 202 304	6 816 815	6 582 909	7 556 099	5 586 018

Forrás: EUROSTAT

Torma

A torma termőterülete 1 200–1 400 hektár között alakult az elmúlt 10 évben, és megbízhatóan 10–13 ezer tonna termésmennyiséget produkál évente, stabil átlaghozamok mellett. A tormatermesztés otthona a Hajdúságra lokalizálható, itt található a termelés 90%-a. A termelési és külkereskedelmi adatok az ágazat versenyképességének stabilitását mutatják az elmúlt évtizedben. Az Európai Unió és a globális piacok viszonylatában jelentősebb átrendeződés nem történt az utóbbi évtizedben, a fő felvevő piac változatlanul az EU. Évente 9–10 ezer tonna exportot bonyolítunk le (ami a termelés 80–90%-a), melyet nagyobb részben a német, kisebb hányadában a lengyel konzervipar vásárol fel. Csekély frisspiaci igény tapasztalható a tormára. Az export piacainkkal kiegyensúlyozott kereskedelmi kapcsolat áll fenn.

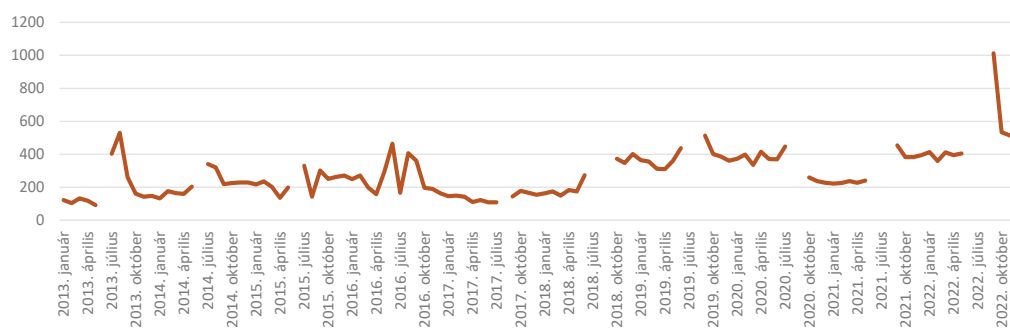
Termelési adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Termőterület (hektár)	1 300	1 410	1 332	1 468	1 178	1 106	1 318	1 423	1 267	1 194
Termésmennyiség (ezer tonna)	11.0	13.5	13.3	16.6	12.0	9.9	11.0	12.1	10.9	10.2
Átlagos fajlagos hozam (t/ha)	8.5	9.6	10.0	11.3	10.2	8.9	8.3	8.5	8.6	8.5

Forrás: FruitVeB-NAK

Torma termelői havi átlagár (Ft/kg)

Forrás: KSH

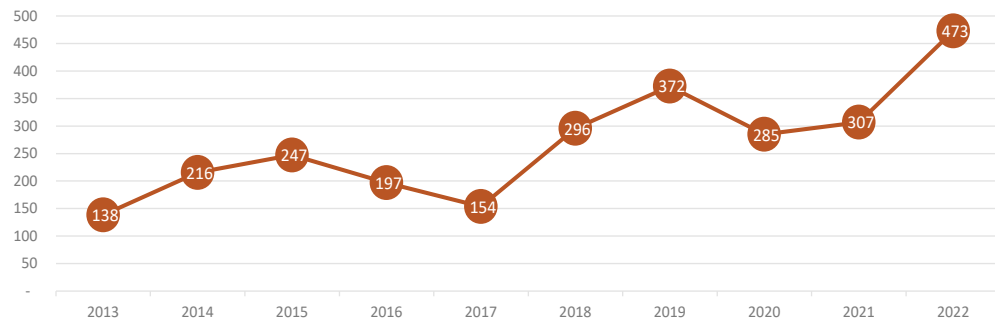
Alapvetően a feldolgozóipari igény a tormaára csökken, valamint a lengyel tormatermelésben egy 20%-os növekedés figyelhető meg, mely két tényező együttállása vészjóslóan hat az ágazatra. Az ágazat jövőbeni versenyképességét illetően sajnos negatív tendenciák valószínűsíthetők. A versenyképesség nagymértékű csökkenése rövid és közép távon talán nagy nehézségek mellett, még elkerülhető; hosszabb távon azonban több olyan tényezővel kell szembenéznie az ágazatnak, amely a versenyképességének jelentős és gyors csökkenését okozhatja. Az ágazat kézimunkaerő-igénye nagy, több munkafolyamat is speciális ismereteket igényel, a megfelelő számú és minőségű munkaerő hiánya már jelenleg is nagy problémát okoz mind a termelés, mind az áru előkészítése során, és a probléma évről évre növekszik. Emellett, korábban nem jellemző betegségek terjedése is egyre gyakoribb, melyek ellen a védekezés nem minden esetben lehetséges vagy jelentősen megnöveli a termelési költségeket. A technológia korszerűsítése is szükséges a klímaváltozás és a munkaerőhiány miatt, de több munkafolyamat a legfejlettebb technológia alkalmazása mellett sem gépesíthető.

Az elmúlt évtizedben a versenyképességünk a kedvező környezeti adottságok mellett döntően az ágazatban dolgozók hosszú távú tapasztalatának, tudásának és az ágazat iránti elkötelezettségének köszönhető. A jövőben a termelők számának csökkenése mellett meginduló technológiai modernizáció által (gépesítettség, öntözés, precíziós művelés, tápanyaggazdálkodás, növényvédelem), valamint a szervezethez való növelésével az ágazat továbbra is versenyképes maradhat, de hosszú távon csak akkor, ha megoldást találunk a munkaerő-problémára.

Torma éves
termelői
átlagára
(Ft/kg)

Forrás: KSH

Külkereskedelmi adatok		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Torma											
↑	EXPORT menny. (tonna)	9540	8770	10565	10151	10582	8853	9843	10587	10895	9051
	EXPORT érték (euró)	6572197	7385262	10075880	9443750	7594003	8364398	13070030	13216817	12451539	12831332
↓	IMPORT menny. (tonna)	146	327	208	273	227	296	126	155	27	36
	IMPORT érték (euró)	95396	87701	105647	101514	105817	88525	98428	105869	108954	90507
↕	EXPORT-IMPORT egyenleg (tonna)	9393	8443	10356	9879	10355	8557	9717	10432	10868	9014
	EXPORT-IMPORT egyenleg (euró)	6476801	7297561	9970233	9342236	7488186	8275873	12971602	13110948	12342585	12740825

Forrás: EUROSTAT

A saláta hazai termőterülete az elmúlt 10 évben 550 hektárról 660 hektárra növekedett, napjainkban kb. 50 millió db saláta vetőmag kerül értékesítésre, mely összesen 35–40 ezer tonna termést jelent. A saláta összefoglaló névnek tekinthető, Magyarországon a legnagyobb mennyiségben termesztett fajta a fejes saláta, jégsaláta, de ehhez a kategóriához sorolható a római saláta, a lollo félék és néhány színes saláta, ezenkívül idetartozik az endívia, a frizée, a radicchio és a cukorsüveg saláta. A fő magyar termesztési időszakban (szabadföldi időszak: április vége-november közepe) önellátóak vagyunk, importra a téli hajtatási időszakban szorulunk, elsősorban december vége és március eleje között. Az import főleg Spanyolországból származik, de jelentős mennyiség érkezik Olaszországból is, összesen 14–17 ezer tonna. A csúcsidezőszakban exportképesek vagyunk, nagyságrendileg 5 ezer tonna salátát tudunk éves szinten exportálni, különösen a Visegrádi országokba és Romániába. A termelésre a koncentráció jellemző, csökken az ágazati szereplők száma és egyre nagyobb területen egyre profibb módon zajlik a termelés.

Termelési adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Termőterület (hektár)	530	540	484	652	628	596	650	660	665	660
Termésmennyiség (ezer tonna)	35.0	39.0	33.9	45.6	43.8	40.1	37.0	38.5	37.5	37.0
Átlagos fajlagos hozam (t/ha)	66.0	72.2	70.0	70.0	69.7	67.3	56.9	58.3	56.4	56.1

Forrás: FruitVeB-NAK

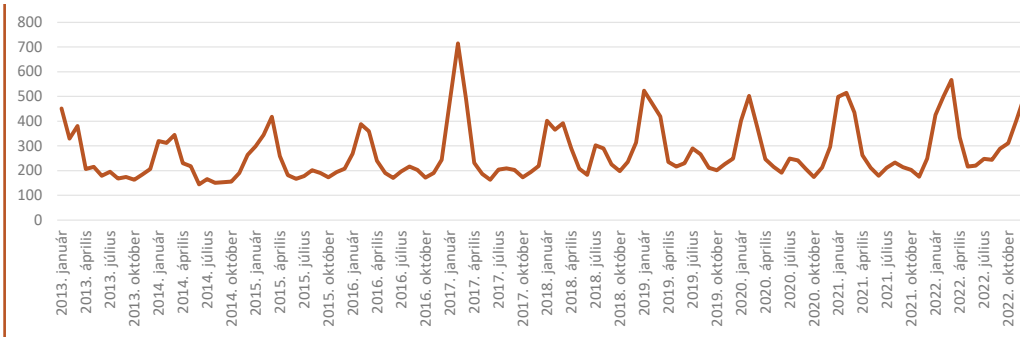
A kereslet az elmúlt 10 évben folyamatosan növekedett egyrészt a friss salátára, másrészt a feldolgozóipari alapanyagra is. Az európai trendeket követve csökken a fejessaláta aránya a jégsalátához és a római salátához képest. Hasonlóan trendszerű, hogy elsősorban a kényelmi termékek (fogyasztásra azonnal kész salátakeverékek) fogyasztása nő, melyek választékbővítőként erősítik a különböző színes és egyéb saláták (endívia, frizée) arányát is. Nyugat- és Dél-Európában egyre nagyobb teret

Fejes saláta
termelői havi
átlagár (Ft/kg)

Forrás: KSH

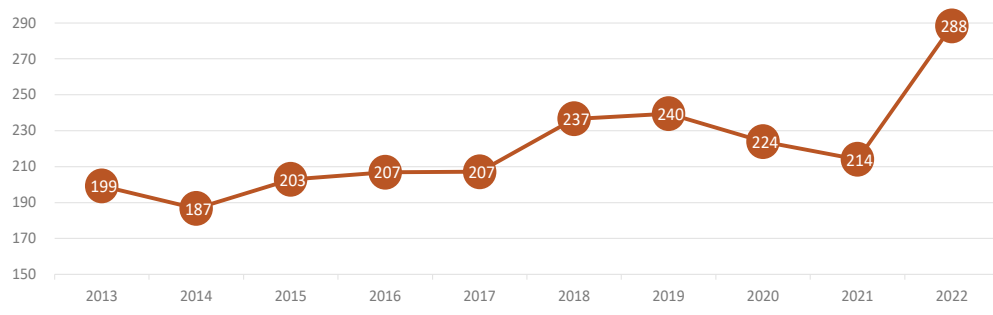

hódít a bébi saláta (baby-leaf), mely speciális termesztéstechnológiájával kilóg az egyéb termesztett saláták sorából (egyedi gépesítés, elsősorban fólia alatti termesztés). Hasonlóan erős trend a saláta hidropóniás termesztésének térnyerése, ez elsősorban üvegházi termesztésben, fűtött, mesterséges megvilágítással ellátott, teljesen automatizált berendezésekben zajlik, egész éves rotációban, emberi kéz érintése nélkül egészen a csomagolásig. Legújabb trend a vertikális termesztés, mely teljesen zárt és minden szükséges elemében mesterséges körülmények között termelt salátafélék termesztését jelenti.

A teljes mediterrán termesztési övezet küzd a melegedő időjárással, a csökkenő csapadékkal. A szélsőségek megjelenésével nő az ellátási bizonytalanság és a termelési költség is. Évről-évre jelentősebb tényező a szállítási költség emelkedése is, ez azonban potenciálisan jó lehetőség arra, hogy a déli országokhoz viszonyítva is magas minőségű magyar saláta a keleti és északi országokhoz kerüljön a mediterrán országokból származó salátával szemben.

Fejes saláta éves termelői átlagára (Ft/kg)

Forrás: KSH

A várható jövőbeni termesztéstechnológiai beruházásoknak (hajtatóházak, gépi technológiák, egyszerűbb vályús hidropóniák) köszönhetően az ország önellátási szintje növekedni fog. Az import elsősorban a legfényszegényebb, téli időszakokra szűkül. A saláta exportjában bővülés prognosztizálható, továbbra is a tavaszi és őszi időszakban, elsősorban az importáló országok saját, belső termelési időszakait megelőzően (április-május) és azt követően (október vége-november). Ezt a trendet egyedül a délebbi fekvésű, kedvezőbb éghajlatú országok (Horvátország, Macedónia, Albánia) termesztésének erősödése zavarhatja meg, egyelőre azonban ettől nem kell tartani.

Külkereskedelmi adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Fejes saláta										
EXPORT menny. (tonna)	834	1 592	1 627	1 999	2 021	1 968	1 740	1 180	1 076	938
EXPORT érték (euró)	814 165	1 416 040	1 788 332	2 308 265	2 563 814	2 599 077	2 076 241	1 544 982	1 136 589	945 833
IMPORT menny. (tonna)	2 414	3 276	1 121	2 157	1 360	1 708	2 470	1 530	1 981	989
IMPORT érték (euró)	1 757 889	2 435 289	946 117	1 979 690	1 469 741	1 388 583	2 412 128	1 374 972	1 764 305	941 385
EXPORT-IMPORT egyenleg (tonna)	-1 581	-1 684	506	-159	661	260	-730	-350	-905	-51
EXPORT-IMPORT egyenleg (euró)	-943 724	-1 019 249	842 215	328 575	1 094 073	1 210 494	-335 887	170 010	-627 716	4448

Forrás: EUROSTAT

Külkereskedelmi adatok		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Egyéb saláta											
↑	EXPORT menny. (tonna)	3 678	4 195	4 741	4 820	4 420	4 891	4 899	4 906	4 849	4 985
	EXPORT érték (euró)	7 426 987	9 237 703	11 525 462	11 046 102	10 094 277	10 733 910	9 800 719	7 228 156	6 081 991	7 157 316
↓	IMPORT menny. (tonna)	5 462	7 098	11 213	11 372	10 838	12 915	14 397	12 436	12 821	13 194
	IMPORT érték (euró)	6 056 417	7 073 146	11 153 058	11 437 563	11 478 324	13 710 039	14 301 219	13 007 080	13 897 581	16 829 204
↕	EXPORT-IMPORT egyenleg (tonna)	-1 785	-2 903	-6 472	-6 552	-6 419	-8 023	-9 498	-7 531	-7 971	-8 209
	EXPORT-IMPORT egyenleg (euró)	1 370 570	2 164 557	372 404	-391 461	-1 384 047	-2 976 129	-4 500 500	-5 778 924	-7 815 590	-9 671 888

Forrás: EUROSTAT

Külkereskedelmi adatok		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Összesen saláta											
↑	EXPORT menny. (tonna)	4 511	5 787	6 368	6 819	6 441	6 860	6 639	6 086	5 925	5 923
	EXPORT érték (euró)	8 241 152	10 653 743	13 313 794	13 354 367	12 658 091	13 332 987	11 876 960	8 773 138	7 218 580	8 103 149
↓	IMPORT menny. (tonna)	7 876	10 374	12 334	13 529	12 199	14 623	16 868	13 967	14 801	14 183
	IMPORT érték (euró)	7 814 306	9 508 435	12 099 175	13 417 253	12 948 065	15 098 622	16 713 347	14 382 052	15 661 886	17 770 589
↕	EXPORT-IMPORT egyenleg (tonna)	-3 365	-4 587	-5 966	-6 710	-5 758	-7 763	-10 228	-7 881	-8 876	-8 260
	EXPORT-IMPORT egyenleg (euró)	426 846	1 145 308	1 214 619	-62 886	-289 974	-1 765 635	-4 836 387	-5 608 914	-8 443 306	-9 667 440

Forrás: EUROSTAT

Velünk sikert arathat!

Pénzügyi szolgáltatások agrárvállalkozásoknak

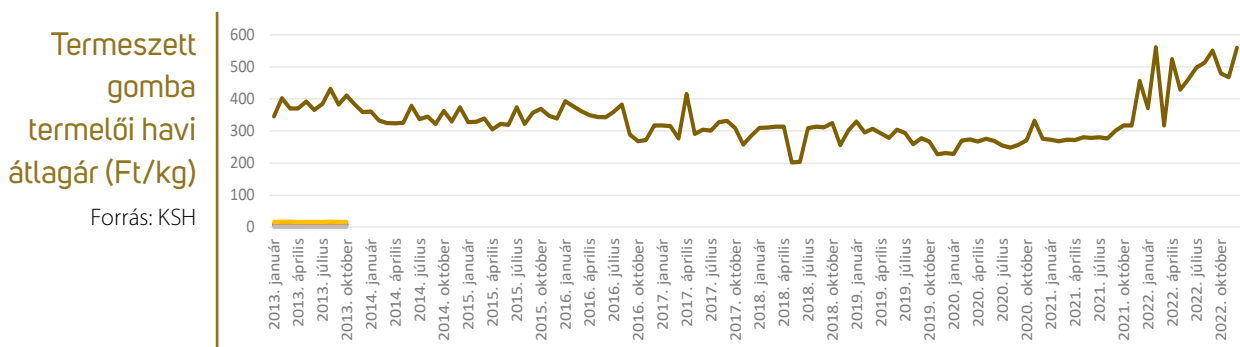
mbhbank.hu/agrar

Gombafélék

A hazai termesztett gomba termőterülete a 2013–2022 évek között 16,6–17,0 hektár között alakult (zárt, polcos termelési rendszere révén a termőterület hektárban nem összemérhető más kultúrákkal), számottevő változás nem volt tapasztalható. A gombaipari termelés koncentrációja erősödik, a termelők száma radikálisan lecsökkent. A termésmennyiség tekintetében 15–20%-os csökkenés volt tapasztalható: 30 ezer tonnáról 22–24 ezer tonnára csökkent. 2018-ig csaknem teljesen önellátó volt az ágazat, azonban 2019–2022 között 2–3 ezer tonna import gomba érkezett az országba. A termés 30%-a kerül export piacokra (7–8 ezer tonna), fő célpiacunk: Ausztria, de kisebb mennyiségben szállítunk Szlovákiába és Romániába is. A világpiacon ártrendeződés nem volt tapasztalható a vizsgált időszakban, továbbra is a legnagyobb gombatermelő Hollandia és Lengyelország. Az Európai Unióban a legtöbb gombát Németország (65–70 ezer tonna) Franciaország (28–33 ezer tonna) importálja. A gombafogyasztás folyamatos növekedést mutatott a vizsgált időszakban, a termék jól illeszkedik mind a fenntartható mezőgazdasági termelés trendjébe, mind az egészséges táplálkozás, „a mindenmentes” fogyasztás és a vegetáriánus étkezés trendjébe, így folyamatos növekedés várható.

A gomba egy rendkívül fenntartható módon termesztendő termék, nagyon alacsony a vízlábnyoma, mezőgazdasági melléktermékeket (szalma, csirke- és lótrágya) használunk fel a gombakomposzt előállítására, melyen egészséges élelmiszert állítunk elő és a letermelt gombakomposzt talajjavítóként felhasználható. Emellett a gombamicélium innovatív felhasználása is egyre szélesebb körű, a csomagolóanyagoktól, bútoroktól kezdve az építőanyagokon át, a ruházati cikkekig (például gombából készült bőr helyettesítő) már mind van micélium-alapú megoldás.

Termelési adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Termőterület (ha)										
Termesztett csiperkegomba	7.2	7.4	7.5	7.2	7.1	7.0	6.9	7.0	7.0	7.0
Termesztett laskagomba	8.5	8.5	8.6	8.5	8.5	8.5	8.3	8.7	8.6	8.5
Egyéb termesztett gomba	1.0	1.1	1.1	1.1	1.1	1.1	1.1	1.2	1.2	1.1
Termesztett gombafélék összesen	16.7	17.0	17.2	16.8	16.7	16.6	16.3	16.8	16.7	16.6
Termésmennyiség (ezer tonna)										
Termesztett csiperkegomba	24.8	27.5	27.0	27.4	25.9	23.2	24.1	20.8	20.7	19.3
Termesztett laskagomba	2.5	2.8	2.6	2.7	2.9	2.8	2.7	3.4	3.3	3.0
Egyéb termesztett gomba	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.3	0.3	0.3	0.3
Termesztett gombafélék összesen	27.5	30.5	29.8	30.3	29.0	26.2	27.1	24.5	24.3	22.6

Forrás: FruitVeB-NAK

A hazai gombaipar lemaradásban van, sokáig a pincés rendszer volt az egyetlen gombatermesztési opció, ahol a kilencvenes években igen intenzív volt a termesztés és ez egészen a 2000-es évek elejéig tartott. Ez a pincés technológia azonban elmaradott volt a holland és lengyel versenytársakhoz képest, ahol akkor már megtörtént a szükséges változás és sorra épültek a felszíni termesztőházak, ahol modern körülmények között, télen-nyáron, az év minden napján ugyanolyan mennyiség és minőség garantálható. Komoly pozíciókat veszítettünk és csak azok a termelők voltak életképesek, akik szintén felszíni házas termesztésre tértek át. Egyre jobban teret nyer az automatizáció, a robotika a gombaiparban is, a felszíni polcos rendszer mellett újabb technológiák születnek, így a dönthető, ergonomikusabb polcrendszer vagy a futószalag jellegű kétfázisú termesztés.

A legtöbb európai országban problémát jelentett a magas infláció, az energiaköltségek megemelkedése, a csomagoló- és alapanyagok árának drasztikus növekedése, amelyet nem minden gombatermesztő tudott a magasabb termelői árban érvényesíteni. A gombakomposzt alapanyagául szolgáló szalma sok országban az aszály miatt korlátozott mennyiségben elérhető, de van, ahol inkább bioüzemanyagként hasznosítják. Másik fő problémakör az ágazatban a munkaerő hiánya. A frisspiacra szánt gombának nagy a kézimunkaerő igénye és sok országban igen nagy gond a munkaerő biztosítása, így egyre több helyen dolgoznak a kelet-európaiak mellett délkelet-ázsiaiak.

A versenyképességünk folyamatosan csökken, csak a néhány nagy termelő képes a főbb versenytársak (lengyel) hatékonyságát elérni. Mivel a felszíni termesztőházak bekerülési költsége milliárdos nagyságrendű, így nagy szükség lenne a beruházási támogatásokra ezáltal növelve a korszerű, modern termesztő felületet.

Külkereskedelmi adatok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Termesztett gomba										
 EXPORT menny. (tonna)	8012	8607	9260	9342	9257	5575	7064	8058	9238	7922
 EXPORT érték (euró)	15 159 414	16 654 711	17 594 144	18 826 701	19 232 923	16 002 548	17 414 941	19 232 729	23 417 956	19 455 718
 IMPORT menny. (tonna)	453	350	536	692	532	831	1515	2663	3062	2394
 IMPORT érték (euró)	617 659	398 767	719 751	1 002 619	590 107	1 867 659	3 487 069	4 133 681	6 838 134	4 606 729
 EXPORT-IMPORT egyenleg (tonna)	7559	8257	8724	8650	8724	4744	5549	5395	6177	5528
 EXPORT-IMPORT egyenleg (euró)	14 541 755	16 255 944	16 874 393	17 824 082	18 642 816	14 134 889	13 927 872	15 099 048	16 579 822	14 848 989

Forrás: EUROSTAT

A man in a dark suit and white shirt, wearing a white cap with the "Bio-Fungi" logo, stands in a mushroom cultivation facility. He is smiling and holding several mushrooms in his hands. The background shows rows of mushroom cultivation racks filled with mushrooms.

Innovatív megoldásokkal a siker útján

Igényekre szabott szolgáltatásokkal
támogatjuk a Bio-Fungi Kft.-t
a növekedésben

Feldolgozóipar

Az elmúlt 20 évben egyre szűkebb termékpalettával rendelkezik a légyártás is, mára a légyártó vállalatok mintegy 80–90%-ban almát dolgoznak fel, kisebb százalékban meggyet, bodzát, sárgarépat, őszibarackot, céklát. A felvásárolható alapanyag mennyisége az utóbbi 10 évben csökkent és mindez párosul a kiszámíthatatlansággal is, ami az ültetvények alacsony technológiai színvonalának, részben elhanyagoltságának, valamint a megváltozott klimatikus hatásoknak köszönhető, így termésbiztonságról egyáltalán nem lehet beszélni (különösen a gyümölcsök tekintetében). Az alapanyag csökkenésének legfőbb okai a folyamatos ültetvénykivágások, az ökológiai gazdálkodásra történő átállás (ami csökkenti az elérhető hozamokat), az öntözés hiánya, valamint a tavaszi fagyok elleni sikertelen védekezés. Olaszországban és Lengyelországban a feldolgozóiparban az intenzív ültetvényekről „leeső” mennyiség kerül feldolgozásra, vagy intenzív ipari ültetvényekről származik az alapanyag. A hazai rendkívül alacsony színvonalú termelés nem hatékony, így magasabb önköltséggel képes csak terméket előállítani, egy intenzív ültetvény önköltsége lényegesen alacsonyabb lehet. A minőségben érdemi romlás nem tapasztalható, azonban a gépi betakarítás szennyezettebb árualapot eredményez. Tervezhető termelés esetén (pl. sárgarépa, cékla) könnyebb a feldolgozási időszak és kapacitáskihasználtság megtervezése a feldolgozóipar részéről is, stabil piaci partnerekkel és stabil termelői háttérrel e termékek versenyképessége kiváló.

A légyártás kihívása a cukor, mellyel összefüggésben kétféle irány látszik kirajzolódni. Egyrészt egyre inkább elterjed a köztudatban, hogy a cukor az elhízás által cukorbetegséghez, gasztroenterális és kardiovaszkuláris betegségekhez vezet. Másrészt azonban az egészséges táplálkozás irányelveit követve a gyümölcs, ezáltal a gyümölcslé a gyümölcscukor mellett vitaminokat, rostokat és megannyi hasznos tápanyagot tartalmaz a szénsavas üdítővel szemben. Mindezen fogyasztási szokások egyelőre a gyümölcslé-fogyasztás növekedését eredményezik továbbra is. A légyártó vállalatok vevői köre évek óta ugyanazon globális piaci szereplők, a kereslet évek óta stabil, az amerikai piaci igények változnak a kínai termelés függvényében.

Az almasűrítvény és a natúr almalé iránt a jövőben mindenképpen növekvő kereslet prognosztizálható. A meggy tekintetében a bio meggy-sűrítvény iránt mutatkozik igénynövekedés, a hagyományos meggy-sűrítvény értékesítési lehetőségek erősen ki vannak téve a török, szerb és lengyel termésnek. A bodza sikertörténete véget érni látszik, ugyanis a 2021-es rendkívül magas ár óta a palackozók olcsóbb alapanyagot keresnek a receptúrájukba. Akkor lehet számítani ismét növekvő bodzalé-sűrítvény igényre, amennyiben a bodza ára ismét visszaesik az évekkel ezelőtti alacsonyabb szintre. A sárgarépalé-sűrítvény kereslet folyamatos, stabil piacot eredményez.

A hazai légyártás versenyképességét javíthatja a világszinten jelentkező narancskrízis, melynek következtében 30–40%-kal kevesebb narancssűrítvény kerül előállításra (rendkívül magas áron), így az almasűrítvény mint helyettesítő termék előtérbe kerülhet. A hazai termelést három külföldi tulajdonú és egy magyar feldolgozó szereplő fedi le. A folyamatos technológiai fejlesztés mellett, mind a négy üzemben a feldolgozás hatékonyan, korszerű technológiával, magas színvonalon zajlik. Ezért elmondható, hogy a léipari termékek versenyképessége az alapanyagelőállításán múlik. A versenyképesség megtartása és a légyártó ágazat fejlődése az alapanyagfejlesztés által valósítható meg. Az új ültetvénytelepítésekkel és a meglévő jó színvonalú ültetvények korszerűsítésével, a gazdátársadalom integrációja révén megvalósuló biztonságos alapanyagellátás nyújtaná minden szereplő számára a hosszú távon fenntartható, jövedelmező termelést.

Az alapanyagtermelés jelenlegi helyzetét, az alapanyag mennyiségét és elérhetőséget számos tényező negatív irányba terelte az utóbbi években. A jellemző aszályos időszakok, fagykarak, hóhullámok, új kártevők megjelenése a mennyiség és a minőség hektikus, ugyanakkor csekkenő tendenciáját okozták. A termőterületek nagysága zsugorodott, az ültetvények elöregedtek, mivel az elöregedő társadalom és a generációváltás hiányának következtében elmaradtak a fejlesztések, ezért tőke hiányában a feldolgozóiparra hárul a beruházás, a korszerűsítés. A termelést tovább nehezíti az inputárak növekedése, a munkaerő rendelkezésre állásának csökkenése és költségének növekedése. A klimatikus viszonyok változása következtében gyakorlatilag kikoptak a bogyós gyümölcsök, jelentősen visszaesett a kajszai, az őszibarack és a szilva feldolgozási mennyisége is. A meggy stabil feldolgozóipari terméknek látszott, de a termelésben jelenlévő problémák miatt a minőségromlás a feldolgozóipart is sújtja. A kézimunkaerő-igényes ágazatokból (brokkoli, karfiol, szamáca stb.) jelentősen csökkent a termelés, már import alapanyagot is vásárolnak a feldolgozók. Azon ipari zöltségek feldolgozása működik hatékonyan, ahol integráció keretében történik a termesztés, de a termelési kedv csökkenése veszélyezteti ezen termékek alapanyaghatárát is. Az alapanyagtermelést az új ellenálló fajták, az öntözés, a korszerű termesztéstechnológia a magas intenzitású beruházási támogatások révén lehetne fenntarthatóbbá tenni.

A hűtőipari késztermék piac az elmúlt 10 évben enyhén növekvő tendenciát mutat. A globalizáció révén a hazai hűtőipari termékek gyakorlatilag a világ minden pontjára eljutnak. A hazai előállításra a világszinten magas minőség, a rendkívül szigorú élelmiszerbiztonsági követelményeknek tökéletes megfelelés és a hazai alapanyagok köszönhetően a kiváló beltartalmi érték és ízvilág jellemző. A hazai fogyasztás növelése érdekében szükség lenne a fagyasztott zöldség-gyümölcs fogyasztás ösztönzése céljából a hazai hűtőipari ágazatok termékeire vonatkozó kormányzati szintű marketing kampányra.

Legnagyobb versenytársunk Belgium és Lengyelország, akiknek a klíma és különböző gazdasági tényezők (input ár, munkaerő) miatt növekedett az erejük, mellettük sokszor a spanyol és a francia termékekkel versenyzünk. Alapvetően a hazai hűtőipari termékek versenyképesnek mondhatók, azonban a versenyképességet legfőképpen az alapanyagköltség, a feldolgozási hatékonyság és a végtermék minősége határozza meg. Azon országokban, ahol olcsó a munkaerő, kedvező alapanyagköltség alakul ki (Ukrajna, Egyiptom, Szerbia, Törökország). Ezen túlmenően a klimatikus viszonyok hatalmas kihívás elé állítják a hazai termelőket, aminek a következtében tovább növekszik a termelési költségük, egyes alapanyagok pedig eltűnnek a termelésből, így a feldolgozásból is. A magyar feldolgozóipari vállalatok hátrányos helyzetbe kerülnek a versenytársakkal szemben a hazai kedvezőtlen gazdasági környezet miatt (kedvezőtlen adózási rendszer, magas hitelkamatok, támogatási rendszer, EPR díj szint, magas munkáltatói terhek stb.).

A feldolgozott termékek alapja a hosszú távon versenyképes áron elérhető és fenntartható nyersanyagbázis, illetve a hatékony, automatizált feldolgozó és csomagoló technológia lesz. Rövid és hosszú távon is versenyképesek maradnak a hazai hűtőipari termékek, azonban a piaci szereplők között koncentráció prognosztizálható a rendkívül magas beruházási költségek és a csökkenő alapanyagmennyiség miatt. A hűtőipari alapanyagtermelés választékbővítése elengedhetetlen a stabil versenyképes hűtőipar fennmaradásához. A jövőben az alapanyagtermelés tekintetében az öntözés fejlesztése és az integráció fokozása, a feldolgozás esetében pedig az energiastabilizáció, a kedvező hitelkonstrukciók, a szakmai véleményeken alapuló pályázati lehetőségek, a technológiai és termékinnovációk a hatékonyságnövelés és jövőbeni versenyképesség megalapozásának elengedhetetlen eszközei.

A konzervipar egy nagyon régi, hagyományos tartósítási módszert alkalmaz, mely által szobahőmérsékleten tárolható termék keletkezik, emiatt az ágazat hosszú távú fennmaradása megkérdőjelezhető. Azonban az alapanyagtermelésben jelentkező problémák determinálják a feldolgozóipar helyzetét. A hazai konzervipar az elmúlt 10 évben három zöldség-gyümölcs fajra rendezkedett be 80–90%-ban: csemegekukorica, zöldborsó és meggy. A szántóföldi zöldségtermesztés 70–75%-a csemegekukorica és zöldborsó, aminek az egyik oka, hogy ezeken a termékpályákon mintaértékű integráció valósult meg, így mennyiségében és minőségében is megfelelő alapanyag érkezik a feldolgozóipar számára. A meggyről ugyanez nem mondható el, hiszen a termesztésben tapasztalható kiszámíthatatlanság a feldolgozóiparra is hatást gyakorol, mely egyrészt a hektikus termésmennyiségben, másrészt a minőségben is jelentkezik. Említésre méltó mennyiségben feldolgozott alapanyag az uborka, melynek termesztése egyre inkább visszaszorul, így a feldolgozása is, a paprika, melyből a szezonban felhalmozódó mennyiségből lecsó készül, valamint a babok, melyet hazai körülmények között minimális mennyiségben termelnek, ezért import alapanyagból rehidratációs technológiával kerül feldolgozásra.

A 2013–2020 közötti időszak között a csemegekukorica és zöldborsó konzerv piaca stabil volt, a legnagyobb termelők és a fő vásárlók tekintetében jelentős piaci átrendeződés nem volt tapasztalható. Legnagyobb piacaink csemegekukorica és zöldborsó konzerv tekintetében Németország, Franciaország, a Skandináv országok, Anglia, Izrael, Észak-Afrika, Spanyolország és Olaszország.

A legfőbb csemegekukorica konzerv termelő Franciaország után Magyarország (valamint távolabb Kína, USA, Tájféld) a meghatározók. A csemegekukorica konzerv stabil piaci helyzetét 2020–2022 közötti időszakban számos esemény olyan mértékben befolyásolta, hogy az egyensúly jelentősen megbillent. A Covid-járvány és az azt követő aszályos év, az ukrán gabonaimport, a hazai gabonaárak növekedése, majd csökkenése okozta árazási turbulencia miatt visszaesett a fogyasztás, ezzel egyidőben kínai csemegekukorica konzerv érkezett Európába, hatalmas piaci zavart okozva. A jövőben prognosztizálható, hogy a csemegekukorica, ezzel együtt a konzerv ára is csökkenni fog, így árban képes lesz felvenni a versenyt a kínai import csemegekukoricával, minőségben pedig jelentősen jobbak vagyunk.

A legnagyobb versenytársak zöldborsó konzerv tekintetében Lengyelország, Belgium, Hollandia és Anglia. Alapvetően a klímaváltozással összefüggő hatások miatt a hazai zöldborsó ágazat termelése egyre nehezebbé válik, rengeteg agronómiai probléma merül fel, így az ágazat zsugorodása várható a jövőben, ami miatt a feldolgozóipari késztermék versenyképessége romlani fog. Ezt fokozza a lengyel gyártók erősödése: komoly fejlesztéseket hajtottak végre és a jövőben is további beruházások várhatóak.

A meggybefőtt esetében sem történt piaci átrendeződés az elmúlt 10 évben, azonban a kereslet 10–15%-os csökkenése volt tapasztalható. Alapvetően a hazai meggytermés 60–70%-át a konzervipar vásárolja fel, nagyobb részét a hazai konzervgyárak, kisebb részét Németországban lévő gyárak. A hazai meggybefőtt fő vásárlója Németország, egyedüli európai piacvezetőként a németek monopol helyzetben vannak és ennek minden előnyét ki is használják, mely a hazai szervezetlenség miatt hatalmas zavart okoz a piacon most már évről-évre. A keresletcsökkenés és az német egypiacosság miatt a kínálati oldalon nagyságrendileg 10 ezer tonna meggynek nincs gazdája, melyet a konzervipar kereslet hiányában nem tud felvásárolni. A jövőben a meggyágazat zsugorodása várható, csak a profin termelő, magas hozamokat elérő gazdálkodók maradnak életben, akikkel várhatóan magasabb szervezettségi szinten tudnak a feldolgozók együttműködni.

Jelentősebb piaci igény mutatkozik felezett barackbefőttre, illetve az egészséges táplálkozás jegyében a magas fehérjetartalmú („húspótló”) babfélékből készült konzervekre. Erre minden feldolgozó kapacitás adott, az alapanyagtermelési háttere jelenleg nincs meg Magyarországon. A babfélések termelésének alacsony jövedelemtermelő képessége miatt a jövőben hazai alapanyagra nem is számíthatunk, azonban a barackágazat fejlődésére az éghajlatváltozás okozta melegebb klímának köszönhetően van esély.

A jövőben az alapanyagtermelés tekintetében zöldség és gyümölcs esetében is csökkenni fog a termelői bázis, csak a profik maradnak a termelésben, akik magas színvonalon tudnak termelni. A konzervipar számára az alapanyagtermelés fejlődése a portfólióbővítés lehetőségét jelentené, a jelenlegi beszűkült termékpaletta szélesítéséhez azonban magas szaktudású, hatékony termelésre van szükség, mely csak komplett ágazatfejlesztési koncepció mellett tud megvalósulni.

Mindamellet, hogy a hatékonyságon mindig lehet javítani, a jelenlegi feldolgozás magas technológiai színvonalon zajlik, az ágazat versenyképességét legfőképpen az alapanyag elérhetősége, minősége és ára határozza meg. Az ágazat jövőbeni fejlődési lehetőségét a termékínálat bővítése mellett az új, innovatív csomagolási technológiák jelenthetik. Tovább javíthatna a termékek versenyképességén a termelési szezon kiegészítése vagy széthúzása, ami jobb kapacitáskihasználtságot eredményezne, ezáltal csökkentve az önköltséget. A hazai feldolgozó környezetben a hiteles információáramlás hozzájárulna a transzparenciához és növelné a szervezettséget, tervezhetőséget biztosítana a szereplőknek. Az EKR és EPR rendszer újragondolása az ágazat számára hatalmas segítség lenne a jövőben.

Termékcsoport (KN)	Export (ezer tonna)							
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
07 Friss, hűtött, szárított és fagyasztott zöldségek	255,9	274,9	280,8	262,0	222,3	217,4	229,6	227,0
0701 Burgonya frissen vagy hűtve	4,1	6,9	12,3	11,3	12,6	12,8	8,2	5,7
0702 Paradicsom frissen vagy hűtve	2,2	3,3	3,9	3,6	8,8	9,3	13,7	15,1
0703 Vöröshagyma, gyöngyhagyma, fokhagyma, póréhagyma és más hagymaféle frissen vagy hűtve	2,5	3,4	3,9	3,8	2,4	2,8	1,7	2,0
0704 Káposzta, karfiol, karalábé, kelkáposzta és élelmezési célra alkalmas hasonló káposztaféle frissen vagy hűtve	10,9	11,1	8,7	6,6	6,7	5,8	7,1	6,5
0705 Saláta /Lactuca sativa/ és cikória /Cichorium spp./ frissen vagy hűtve	7,3	7,4	6,8	7,6	7,1	6,2	6,6	7,0
0706 Sárgarépa, fehérrépa, salátának való cékla, bakszakáll, gumós zeller, retek élelmezési célra alkalmas más hasonló gyökér frissen vagy hűtve	17,4	18,0	18,1	21,2	18,2	20,7	19,2	21,1
0707 Uborka és apró uborka frissen vagy hűtve	14,8	14,5	11,0	8,0	6,1	5,2	5,4	6,0
0708 Hüvelyes zöldség, hüvelyen vagy kifejtve, frissen vagy hűtve	2,0	1,1	3,9	2,7	1,1	0,9	2,3	13,9
0709 Zöldség frissen vagy hűtve (kiv. burgonya, paradicsom, hagyma-, káposzta- és salátafélék, élelmezésre alkalmas gyökerek, uborka és hüvelyes zöldségek)	54,3	56,5	58,3	50,3	42,0	39,0	49,2	39,6
0710 Zöldség /nyersen, gőzöléssel vagy vízben forrázással főzve is/ fagyasztva	111,1	120,5	120,0	114,2	86,0	78,7	80,7	73,7
0711 Zöldségfélék ideiglenesen tartósítva /pl. kéndioxid gázzal, sós lében, kénes vízben vagy más tartósító oldatban/, de közvetlen fogyasztásra nem alkalmas állapotban	0,4	0,3	0,2	0,2	0,3	0,3	0,4	0,3
0712 Szárított zöldség egészben, aprítva, szeletelve, törve vagy porítva, de tovább nem elkészítve (kiv. a hüvelyeseket)	5,0	5,9	6,3	7,4	6,8	7,0	8,2	9,7
0713 Szárított hüvelyes zöldség kifejtve, hántolva vagy felesen is	23,6	25,7	27,2	24,9	23,4	27,8	25,9	25,4
0714 Manióka, arrowroot, szálepgyökér, csicsóka, édesburgonya és magas keményítő- vagy inulintartalmú más hasonló gyökér és gumó frissen, hűtve, fagyasztva vagy szárítva, egészben,	0,1	0,4	0,2	0,3	1,0	0,8	1,0	0,9
08 Friss, hűtött, szárított és fagyasztott gyümölcsök	256,6	231,6	276,3	207,2	188,3	153,9	147,9	151,0
0801 Kókuszdió, brazildió és kesudió frissen, hűtve vagy szárítva, héjastól is	0,3	0,4	0,3	0,4	0,4	0,4	0,5	0,3
0802 Dióféle frissen, hűtve vagy szárítva, héjastól is (kiv. a kókuszdiót, a brazildiót és a kesudiót)	5,2	4,0	5,2	2,4	1,9	1,2	0,9	1,1
0803 Banán, beleértve a plantains fajtát is, frissen, hűtve vagy szárítva	8,5	10,3	13,8	19,1	15,9	16,9	24,7	25,2
0804 Datolya, füge, ananász, avokádó, guajava, mangó és mangosztán frissen, hűtve vagy szárítva	0,9	0,9	0,8	1,5	4,8	6,1	7,7	6,3
0805 Citrusfélék frissen vagy szárítva	2,4	3,2	4,5	5,4	9,1	9,2	8,3	6,9
0806 Szőlő frissen, hűtve vagy szárítva	7,2	10,6	9,7	8,8	9,0	9,7	7,5	6,1
0807 Dinnye /beleértve a görögdinnyét is/ és papaya frissen vagy hűtve	114,1	107,7	96,2	66,5	54,6	35,5	30,8	30,8
0808 Alma, körte és birs frissen	45,4	22,8	61,1	44,1	40,2	28,6	23,1	29,0
0809 Kajsziбарack, cseresznye, őszibarack /beleértve a nektarint is/, szilva és kókény frissen	39,9	42,8	46,3	32,9	24,7	16,0	18,0	20,3
0810 Gyümölcs frissen (kiv. banán, trópusi gyümölcs, citrusfélék, szőlő, dinnye, papaya, alma, körte, birs, barackfélék, cseresznye, meggy, szilva és kókény)	8,5	8,1	14,4	10,0	11,4	12,9	9,6	9,0
0811 Gyümölcs és dió /nyersen gőzöléssel vagy vízben forrázással főzve is/ fagyasztva, cukor vagy más édesítő anyag hozzáadásával is	22,4	19,5	22,0	14,9	14,8	15,7	15,6	14,8
0812 Gyümölcs és dió ideiglenesen tartósítva /pl. kéndioxid-gázzal, sós lében, kénes vízben vagy más tartósító oldatban/, de közvetlen fogyasztásra nem alkalmas állapotban	0,6	0,4	0,9	0,2	0,3	0,2	0,0	0,0
0813 Szárított gyümölcs (kiv. a banánt, a trópusi gyümölcsöt, a citrusféléket és a szőlőt; diókeverék vagy szárított gyümölcsök keveréke)	1,1	1,1	1,0	0,9	1,0	1,5	1,0	1,1
0814 Citrusfélék és a dinnyefélék héja /beleértve a görögdinnye héját is/ frissen, fagyasztva, szárítva vagy sós lében, kénes vízben vagy egyéb tartósító oldatban ideiglenesen tartósítva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
20 Feldolgozott zöldség-gyümölcs termékek	481,1	492,6	516,6	545,4	509,0	516,7	486,1	515,4
2001 Zöldség, gyümölcs, dió és más ehető növényrész ecettel vagy ecetsavval elkészítve vagy tartósítva /savanyúság/	26,9	24,5	23,7	31,0	37,0	35,3	33,5	33,4
2002 Paradicsom ecet vagy ecetsav nélkül elkészítve vagy tartósítva	5,3	8,7	12,8	10,9	12,2	12,4	10,1	13,9
2003 Ehető gomba és szarvasgomba, ecet vagy ecetsav nélkül elkészítve vagy tartósítva	1,4	2,2	3,8	3,3	1,4	1,4	1,9	1,4
2004 Zöldség (kiv. a cukrozott) ecet vagy ecetsav nélkül elkészítve vagy tartósítva (kiv. paradicsom és az ehető gombák), fagyasztva	2,2	1,3	1,1	0,7	0,8	0,5	1,4	1,5
2005 Zöldség (kiv. a cukrozott) ecet vagy ecetsav nélkül elkészítve vagy tartósítva (kiv. paradicsom és az ehető gombák), nem fagyasztva	251,3	273,3	283,7	310,6	282,1	304,0	280,3	293,1
2006 Zöldség, gyümölcs, dió és növényrész, cukorral tartósítva	0,2	0,2	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1	0,1
2007 Dzsem, kocsonya, íz és püré gyümölcsből vagy dióból	7,6	7,3	6,7	8,5	6,4	8,2	3,5	4,6
2008 Cukorszirupban főzött és tartósított, sterilizált, valamint pörkölt gyümölcs, dió és ehető növényrész, alkohol hozzáadásával is	74,3	69,0	73,0	73,4	73,2	75,7	64,8	71,8
2009 Gyümölcs- és zöldséglé, nem erjesztve, alkohol nélkül, édesítve is	112,1	106,1	111,7	107,0	95,8	79,0	90,6	95,6

Termékcsoport (KN)	Import (ezer tonna)							
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
07 Friss, hűtött, szárított és fagyasztott zöldségek	243,15	257,38	262,46	315,71	300,44	375,38	401,66	420,37
0701 Burgonya frissen vagy hűtve	49,68	49,78	55,50	75,19	46,94	77,08	97,75	117,08
0702 Paradicsom frissen vagy hűtve	15,21	15,65	14,96	16,13	15,40	18,44	24,75	19,90
0703 Vöröshagyma, gyöngyhagyma, fokhagyma, póréhagyma és más hagymaféle frissen vagy hűtve	24,30	29,03	31,65	43,31	31,71	44,29	36,41	29,95
0704 Káposzta, karfiol, karalábé, kelkáposzta és élelmezési célra alkalmas hasonló káposztaféle frissen vagy hűtve	20,67	23,81	21,58	18,37	27,46	30,54	28,46	26,12
0705 Saláta /Lactuca sativa/ és cikória /Cichorium spp./ frissen vagy hűtve	13,59	14,87	13,96	16,33	18,32	15,33	17,19	15,40
0706 Sárgarépa, fehérrépa, salátának való cékla, bakszakáll, gumós zeller, retek élelmezési célra alkalmas más hasonló gyökér frissen vagy hűtve	20,34	19,68	22,48	25,08	20,67	26,02	20,46	21,45
0707 Uborka és apró uborka frissen vagy hűtve	17,67	15,50	15,68	15,49	21,04	25,07	24,18	20,66
0708 Hüvelyes zöldség, hüvelyen vagy kifejtve, frissen vagy hűtve	0,39	0,53	0,28	0,25	0,41	0,53	1,46	4,31
0709 Zöldség frissen vagy hűtve (kiv. burgonya, paradicsom, hagyma-, káposzta- és salátafélék, élelmezésre alkalmas gyökerek, uborka és hüvelyes zöldségek)"	18,73	19,22	16,71	24,30	28,68	34,08	51,05	53,01
0710 Zöldség /nyersen, gőzöléssel vagy vízben forrázással főzve is/ fagyasztva	33,41	39,69	37,66	44,70	45,38	50,77	47,31	55,99
0711 Zöldségfélék ideiglenesen tartósítva /pl. kéndioxid gázzal, sós lében, kénes vízben vagy más tartósító oldatban/, de közvetlen fogyasztásra nem alkalmas állapotban	0,80	0,42	0,93	3,35	2,20	3,48	4,11	2,61
0712 Szárított zöldség egészben, aprítva, szeletelve, törve vagy porítva, de tovább nem elkészítve (kiv. a hüvelyeseket)"	8,03	8,14	8,58	8,63	8,42	9,45	10,70	15,27
0713 Szárított hüvelyes zöldség kifejtve, hántolva vagy felesen is	19,63	19,92	20,29	21,50	28,77	35,44	32,13	32,88
0714 Manióka, arrowroot, szálepgyökér, csicsóka, édesburgonya és magas keményítő-vagy inulintartalmú más hasonló gyökér és gumó frissen, hűtve, fagyasztva vagy szárítva, egészben,	0,69	1,15	2,20	3,07	5,03	4,85	5,70	5,74
08 Friss, hűtött, szárított és fagyasztott gyümölcsök	270,72	281,29	263,35	267,96	321,76	359,24	345,83	405,36
0801 Kókuszdió, brazildió és kesudió frissen, hűtve vagy szárítva, héjastól is	2,50	2,57	2,60	2,41	2,47	2,75	2,35	2,37
0802 Dióféle frissen, hűtve vagy szárítva, héjastól is (kiv. a kókuszdiót, a brazildiót és a kesudiót)	5,66	4,73	4,26	4,35	4,26	5,24	5,79	5,69
0803 Banán, beleértve a plantains fajtát is, frissen, hűtve vagy szárítva	65,16	78,33	85,08	96,36	71,52	87,28	81,24	94,03
0804 Datolya, füge, ananász, avokádó, guajava, mangó és mangosztán frissen, hűtve vagy szárítva	6,15	7,40	9,41	12,19	14,35	15,01	20,45	18,89
0805 Citrusfélék frissen vagy szárítva	70,53	79,35	64,35	68,88	84,49	99,21	85,55	82,95
0806 Szőlő frissen, hűtve vagy szárítva	11,71	16,12	10,21	11,21	17,06	16,93	19,66	19,31
0807 Dinnye /beleértve a görögdinnyét is/ és papaya frissen vagy hűtve	15,82	16,67	16,63	16,25	20,67	29,18	32,65	23,87
0808 Alma, körte és birs frissen	58,93	32,65	26,84	13,57	50,80	50,45	44,96	105,89
0809 Kajsziarack, cseresznye, őszibarack /beleértve a nektarint is/, szilva és kökény frissen	12,02	15,55	19,42	15,43	25,58	18,80	18,49	19,73
0810 Gyümölcs frissen (kiv. banán, trópusi gyümölcs, citrusfélék, szőlő, dinnye, papaya, alma, körte, birs, barackfélék, cseresznye, meggy, szilva és kökény)	10,14	13,36	11,13	12,14	13,05	15,27	15,96	16,93
0811 Gyümölcs és dió /nyersen gőzöléssel vagy vízben forrázással főzve is/ fagyasztva, cukor vagy más édesítő anyag hozzáadásával is"	10,39	12,42	11,40	12,83	15,17	16,35	16,51	13,79
0812 Gyümölcs és dió ideiglenesen tartósítva /pl. kéndioxid-gázzal, sós lében, kénes vízben vagy más tartósító oldatban/, de közvetlen fogyasztásra nem alkalmas állapotban	0,13	0,13	0,05	0,08	0,14	0,08	0,17	0,23
0813 Szárított gyümölcs (kiv. a banánt, a trópusi gyümölcsöt, a citrusféléket és a szőlőt; diókeverék vagy szárított gyümölcsök keveréke)	1,56	2,00	1,88	2,23	2,17	2,65	2,00	1,67
0814 Citrusfélék és a dinnyefélék héja /beleértve a görögdinnye héját is/ frissen, fagyasztva, szárítva vagy sós lében, kénes vízben vagy egyéb tartósító oldatban ideiglenesen tartósítva	0,03	0,01	0,07	0,04	0,02	0,04	0,05	0,02
20 Feldolgozott zöldség-gyümölcstermékek	178,76	188,81	202,64	225,00	247,53	252,46	271,87	273,16
2001 Zöldség, gyümölcs, dió és más ehető növényrész ecettel vagy ecetsavval elkészítve vagy tartósítva /savanyúság/	7,57	8,81	10,27	14,28	20,60	20,46	19,30	20,91
2002 Paradicsom ecet vagy ecetsav nélkül elkészítve vagy tartósítva	13,41	13,42	15,03	14,35	17,55	20,78	19,69	20,49
2003 Ehető gomba és szarvasgomba, ecet vagy ecetsav nélkül elkészítve vagy tartósítva	1,70	1,83	2,89	3,94	3,25	4,43	4,99	5,49
2004 Zöldség (kiv. a cukrozott) ecet vagy ecetsav nélkül elkészítve vagy tartósítva (kiv. paradicsom és az ehető gombák), fagyasztva	49,15	54,86	55,37	64,53	61,67	63,78	67,37	76,17
2005 Zöldség (kiv. a cukrozott) ecet vagy ecetsav nélkül elkészítve vagy tartósítva (kiv. paradicsom és az ehető gombák), nem fagyasztva	23,31	24,02	28,74	37,38	39,59	39,52	44,24	44,71
2006 Zöldség, gyümölcs, dió és növényrész, cukorral tartósítva	0,41	0,48	0,51	0,52	0,41	0,45	0,45	0,43
2007 Dzsem, kocsonya, íz és püré gyümölcsből vagy dióból	5,39	5,44	5,78	5,64	6,14	7,10	8,00	10,97
2008 Cukorszirupban főzött és tartósított, sterilizált, valamint pörkölt gyümölcs, dió és ehető növényrész, alkohol hozzáadásával is	28,24	30,15	31,69	33,87	36,46	37,44	39,52	33,68
2009 Gyümölcs- és zöldséglé, nem erjesztve, alkohol nélkül, édesítve is	49,58	49,80	52,36	50,50	61,86	58,51	68,32	60,32

Forrás: KSH

Termék/terméscsoport (KN)	Export (tonna)							
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Ecetes uborka és apró uborka	12 553	11 012	9 852	15 242	18 652	19 687	18 757	19 547
Savanyúság a Capsicum nemű növények gyümölcséből	2 394	2 559	2 392	2 462	2 311	2 021	1 411	1 317
Ecetes édespaprika	2 610	2 556	2 860	2 642	2 309	1 376	1 649	1 779
Hámozott és hámozatlan paradicsom konzerv	692	1 126	938	753	659	880	842	664
Paradicsom sűrítmény és püré	4 293	7 352	11 621	9 890	11 326	11 200	8 867	12 677
Gombakonzerv	1 380	2 183	3 793	3 300	1 441	1 372	1 861	1 420
Fagyasztott burgonya	653	511	494	446	569	298	715	929
Borsókonzerv	57 019	65 393	61 395	63 142	58 515	58 920	47 911	57 259
Bab (kifejtve) konzerv	10 616	8 577	9 909	10 316	15 013	18 456	16 217	16 825
Nem fejetett babkonzerv	2 610	2 762	2 353	5 170	5 289	5 265	3 245	3 721
Olajbogyó konzerv	126	171	158	217	253	196	242	174
Csemegekukorica konzerv	163 455	179 774	188 050	203 035	180 429	192 741	186 865	186 179
Dzsem, kocsonya, íz, püré	7 571	7 280	6 711	8 502	6 439	8 245	3 522	4 564
Ananász konzerv	82	68	88	35	103	48	120	58
Körte befőtt	406	369	430	336	261	249	253	249
Kajszí befőtt	1 542	1 024	1 061	972	733	871	874	603
Cseresznye és meggybefőtt	37 808	35 227	37 991	33 123	36 109	29 146	23 156	32 260
Őszibarack konzerv	3 849	2 133	1 934	2 291	315	2 240	1 072	127
Földieperbefőtt	1 666	1 314	1 011	999	1 939	1 800	320	215
Narancslé	19 625	19 662	13 196	14 205	13 952	11 262	10 525	16 990
Ananászlé	637	476	523	612	835	553	780	1 312
Paradicsomlé	1 155	856	725	712	876	653	656	771
Szőlőlé	909	3 960	3 802	2 890	294	191	4 457	524
Almalé	26 933	20 505	19 943	19 236	20 708	14 341	15 146	19 831
Almalé sűrítmény	47 449	45 481	53 774	47 901	42 131	33 468	42 692	41 436
Fagyasztott burgonya	166	304	1 076	515	219	67	177	183
Fagyasztott borsó	17 548	20 736	20 170	20 893	14 583	10 619	11 743	8 511
Fagyasztott bab	3 096	3 931	3 011	2 529	2 119	2 526	2 236	2 132
Fagyasztott csemegekukorica	70 961	73 530	72 961	71 381	55 733	53 477	53 467	49 884
Fagyasztott zöldségkeverék	6 940	9 059	8 013	7 122	5 183	4 766	6 187	6 894
Szárított vöröshagyma	1 333	1 535	1 482	1 890	1 829	1 291	2 157	2 928
Szárított borsó	18 254	20 659	22 304	18 868	18 146	21 025	18 508	19 578
Szárított vesebab	2 700	3 087	2 873	3 453	2 487	4 826	3 390	2 356
Szárított bab	179	342	195	236	174	335	328	252
Szárított lencse	546	490	359	171	256	189	169	155
Fagyasztott földieper	297	227	229	216	427	679	769	685
Fagyasztott málna, földi szeder, faeper, ribiszke és egres	2 864	2 884	2 716	2 406	2 031	2 040	1 480	1 054
Szárított kajszibarack	20	16	19	43	17	10	21	9
Aszalt szilva	340	158	218	192	219	403	209	160
Szárított alma	576	734	638	581	509	715	676	709

Forrás: KSH

Termék/terméscsoport (KN)	Import (tonna)							
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Ecetes uborka és apró uborka	4886	5282	6395	9044	14197	13372	12146	14571
Savanyúság a Capsicum nemű növények gyümölcséből	116	205	190	270	325	411	631	717
Ecetes édespaprika	101	163	269	475	462	389	391	395
Hámozott és hámozatlan paradicsom konzerv	2681	3095	3515	3981	5526	5698	4549	5662
Paradicsom sűrítmény és püré	9811	9854	10146	9498	10875	12207	12798	13090
Gomba konzerv	1700	1832	2889	3942	3255	4425	4988	5487
Fagyasztott burgonya	39811	44881	46472	52597	57378	53055	58742	64875
Borsókonzerv	1395	1460	2458	3059	3345	2612	2747	2916
Bab (kifejtve) konzerv	5976	5475	6025	6416	6860	7285	7481	7033
Nem fejetett babkonzerv	570	513	512	3031	3158	3110	2950	3332
Olajbogyó konzerv	2769	3250	3819	4894	5279	4649	5381	5624
Csemegekukorica konzerv	1403	759	1449	1701	2228	1649	5321	4759
Dzsem, kocsonya, íz, püré	5392	5442	5781	5635	6137	7100	8001	10969
Ananász konzerv	2861	2677	2557	2910	2648	2706	2528	2876
Körte befőtt	1157	1167	1003	1398	1616	1539	1511	1244
Kajszi befőtt	1003	1485	1192	1478	1393	1272	1344	725
Cseresznye és meggybefőtt	867	1151	1988	1226	1426	2045	1199	1735
Őszibarackkonzerv	9031	10346	10326	11325	13678	15225	15355	9139
Földieperbefőtt	987	1078	1339	1092	1250	763	805	714
Narancslé	20789	19170	20282	18166	20191	19810	21903	19303
Ananászlé	2034	1503	1405	1672	1697	1547	1788	1388
Paradicsomlé	1370	1528	1807	2041	2163	2609	1862	1551
Szőlőlé	2659	2303	2388	1324	1564	1497	1892	1242
Almalé	5513	6961	9977	7497	8843	8585	10245	8999
Almalé sűrítmény	6148	6238	3409	5469	6001	4425	6095	10207
Fagyasztott burgonya	2503	1664	2222	3628	3506	4735	3471	2255
Fagyasztott borsó	3179	4609	4205	6553	6643	8593	6591	5731
Fagyasztott bab	3086	4319	3294	4029	4451	4796	3892	6029
Fagyasztott csemegekukorica	2152	3700	1944	800	1291	3551	5760	7996
Fagyasztott zöldségkeverék	2608	2838	2646	4017	4172	3403	3121	2879
Szárított vöröshagyma	3611	3391	4074	3713	3088	3407	4070	5823
Szárított borsó	4446	3872	3531	4307	4924	6935	7184	10229
Szárított vesebab	7805	10251	8428	9876	10814	15485	13569	13800
Szárított bab	560	836	1599	1536	709	1416	2108	780
Szárított lencse	4229	2818	3894	3611	3247	4495	2991	4794
Fagyasztott földieper	1331	1567	1377	1309	1877	1934	2482	2841
Fagyasztott málna, földi szeder, faeper, ribizske és egres	3414	3326	4030	4504	4821	4777	3822	2709
Szárított kajsziбарack	92	232	300	283	276	291	265	210
Aszalt szilva	974	1028	907	1133	997	1290	833	819
Szárított alma	7	16	11	21	19	20	29	35

Forrás: KSH

TEÁOR08	Létszámkategória	Időszak								
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Élelmiszeripar	Mindösszesen létszámkategória	7823	8123	8144	8156	7987	7918	7958	8157	7933
	Ismeretlen és 0 fő	2117	2378	1996	2044	1998	1668	2045	3078	2772
	1-4 fő	3384	3462	3862	3827	3741	3956	3690	2916	2990
	5-9 fő	797	823	821	842	842	900	856	824	826
	10-19 fő	691	632	635	624	615	611	620	602	593
	20-49 fő	501	498	488	469	449	445	422	421	419
	50-249 fő	271	273	290	299	289	285	264	257	279
	250 fő felett	62	57	52	51	53	53	61	59	54
Gyümölcs-, zöldségfeldolgozás, tartósítás	Mindösszesen létszámkategória	1199	1256	1299	1342	1317	1324	1320	1358	1388
	Ismeretlen és 0 fő	453	532	362	397	394	364	409	750	742
	1-4 fő	532	530	745	747	714	730	689	394	421
	5-9 fő	89	77	75	79	93	111	99	92	96
	10-19 fő	58	47	51	52	46	45	52	49	54
	20-49 fő	33	37	29	29	29	34	33	33	34
	50-249 fő	28	28	34	35	38	36	32	33	33
	250 fő felett	6	5	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	6	7	8
Gyümölcs-, zöldségfeldolgozás, tartósítás	Mindösszesen létszámkategória	15%	15%	16%	16%	16%	17%	17%	17%	17%
	Ismeretlen és 0 fő	21%	22%	18%	19%	20%	22%	20%	24%	27%
	1-4 fő	16%	15%	19%	20%	19%	18%	19%	14%	14%
	5-9 fő	11%	9%	9%	9%	11%	12%	12%	11%	12%
	10-19 fő	8%	7%	8%	8%	7%	7%	8%	8%	9%
	20-49 fő	7%	7%	6%	6%	6%	8%	8%	8%	8%
	50-249 fő	10%	10%	12%	12%	13%	13%	12%	13%	12%
	250 fő felett	10%	9%	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	10%	12%	15%

Forrás: KSH

Mutatók	TEÁOR'08	Időszak							
		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
A működő vállalkozások száma (db)	Élelmiszeripar	4374	4462	4525	4593	4558	4553	4551	4594
	Gyümölcs-, zöldségfeldolgozás, -tartósítás	515	536	544	559	578	561	542	545
	ebből: Burgonyafeldolgozás, -tartósítás	12	6	7	10	12	9	8	9
	ebből: Gyümölcs-, zöldséglé gyártása	48	54	58	65	73	68	70	79
	ebből: Egyéb gyümölcs-, zöldségfeldolgozás, -tartósítás	455	476	479	484	493	484	464	457
A szervezet tevékenységében résztvevők száma (fő)	Élelmiszeripar	89 174	90 253	93 256	92 306	92 157	92 411	91 490	89 782
	Gyümölcs-, zöldségfeldolgozás, -tartósítás	7734	8113	8181	8445	8858	8982	8730	8822
	ebből: Burgonyafeldolgozás, -tartósítás	86	52	66	76	90	45	47	48
	ebből: Gyümölcs-, zöldséglé gyártása	546	573	614	827	921	995	1007	950
	ebből: Egyéb gyümölcs-, zöldségfeldolgozás, -tartósítás	7102	7488	7501	7542	7847	7942	7676	7824
Alkalmazásban állók száma (fő)	Élelmiszeripar	87 032	87 952	91 074	90 008	89 951	90 073	87 874	85 727
	Gyümölcs-, zöldségfeldolgozás, -tartósítás	7508	7861	7933	8183	8600	8679	8297	8328
	ebből: Burgonyafeldolgozás, -tartósítás	77	51	65	74	88	42	40	40
	ebből: Gyümölcs-, zöldséglé gyártása	536	551	591	795	892	939	952	884
	ebből: Egyéb gyümölcs-, zöldségfeldolgozás, -tartósítás	6895	7259	7277	7314	7620	7698	7305	7404
Alkalmazottak száma teljes munkaidősre átszámítva (fő)	Élelmiszeripar	81 613	82 196	84 933	84 357	84 761	85 261	83 530	80 622
	Gyümölcs-, zöldségfeldolgozás, -tartósítás	7157	7444	7588	7871	8217	8323	7995	8021
	ebből: Burgonyafeldolgozás, -tartósítás	71	45	55	63	79	37	34	35
	ebből: Gyümölcs-, zöldséglé gyártása	510	527	568	774	854	916	927	852
	ebből: Egyéb gyümölcs-, zöldségfeldolgozás, -tartósítás	6576	6872	6965	7034	7284	7370	7034	7134

Forrás: KSH

Termelési és értékesítési feladatok szakágazatok szerint

Ipar - szakágazatok (TEAOR'08)	Időszak	Ipari tevékenység belföldi árbevétele (mrd Ft)	Ipari tevékenység export árbevétele (mrd Ft)	Ipari tevékenység termelési értéke (mrd Ft)	Ipari tevékenység összes nettó árbevétele (mrdFt)
Élelmiszergyártás	2013. év	1308	926	2224	2 233
	2014. év	1348	959	2321	2 306
	2015. év	1331	1055	2384	2 386
	2016. év	1365	1070	2436	2435
	2017. év	1442	1105	2544	2 547
	2018. év	1547	1140	2694	2687
	2019. év	1676	1276	2972	2952
	2020. év	1802	1424	3 243	3 226
	2021. év	2068	1 722	3 804	3 790
2022. év	2900	2661	5665	5 561	
Gyümölcs-, zöldségfeldolgozás, -tartósítás	2013. év	73	131	202	204
	2014. év	75	148	232	223
	2015. év	71	143	216	214
	2016. év	86	164	249	250
	2017. év	87	169	262	256
	2018. év	93	182	269	275
	2019. év	105	182	291	286
	2020. év	113	208	327	322
	2021. év	134	230	373	364
2022. év	165	283	479	448	
Burgonyafeldolgozás, -tartósítás	2013. év	0	0	0	0
	2014. év	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
	2015. év	1	0	1	1
	2016. év	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
	2017. év	1	0	1	1
	2018. év	0	0	0	0
	2019. év	1	0	1	1
	2020. év	1	0	1	1
	2021. év	2	0	3	3
2022. év	3	0	4	4	
Gyümölcs-,zöldséglé gyártása	2013. év	8	16	23	23
	2014. év	8	17	20	25
	2015. év	4	8	16	12
	2016. év	16	22	36	38
	2017. év	16	26	45	42
	2018. év	18	29	45	47
	2019. év	20	26	49	46
	2020. év	20	28	47	48
	2021. év	22	36	55	59
2022. év	26	36	64	62	
Egyéb gyümölcs-, zöldségfeldolgozás, -tartósítás	2013. év	65	116	179	180
	2014. év	66	132	211	198
	2015. év	66	135	199	201
	2016. év	69	141	211	210
	2017. év	71	143	216	214
	2018. év	74	154	225	228
	2019. év	84	156	242	240
	2020. év	93	180	279	273
	2021. év	109	194	315	303
2022. év	136	246	411	382	

Közreműködő tag TÉSZ-eink

Alföld 2003 Kft.

ALMARÉGIÓ KFT.

BALATON-KER-TÉSZ SZÖVETKEZET

"BOTÉSZ" Bodzatermelők Értékesítő Szövetkezete

Cherry Farm Kft

CSÁRDA-AGRO Szövetkezet

DÉLALFÖLDI KERTÉSZEK Zöldség-Gyümölcs TÉSZ

DOMBEGYHÁZI EURO TÉSZ KFT.

FAYLEN GOMBA KFT.

FLORATOM-KER SZÖVETKEZET

FORRÁSKER-TÉSZ KFT.

FRESH-FRUIT TÉSZ Szövetkezet

Haláp-Zöldség Szövetkezet

HANSÁG-FERTŐMENTI SZÖVETKEZET

HAVITA TÉSZ Szövetkezet

HÓDKERTÉSZ KFT.

Kárpátok Gyümölcse Kft.

MEDIFRUCT KFT.

MEGÉR-TÉSZ Szövetkezet

NÓGRÁD-TÉSZ KFT.

OLITOR Szövetkezet

RÁBAKÖZI TÉSZ KFT.

RÓNA KER-TÉSZ KFT.

SZATMÁR RÉGIÓ SZÖVETKEZET

SZATMÁR-TIBER Szövetkezet

TRIVEGA KFT.

ZÖLD KERT-TÉSZ SZÖVETKEZET

ZÖLDSÉG VILÁG KFT.

ZSOMBÓ-FRUCHT SZÖVETKEZET

